

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FENBİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BİÇİMSEL VE ANLAMSAL İFADE ARACI OLAN CEPHELERİN
DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK BİR YAKLAŞIM:**

İstanbul'da Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri'ndeki Cephelerin İncelenmesi

Yüksek Mimar Özlem ŞENYİĞİT

**FBE Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında
Hazırlanan**

DOKTORA TEZİ

Tez Savunma Tarihi : 11.01.2010
Tez Danışmanı : Prof. Dr. İlhan ALTAN (YTÜ)
Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Ayfer AYTUĞ (YTÜ)
: Prof. Dr. Semra AYDINLI (İTÜ)
: Prof. Dr. Işıl HACIHASANOĞLU (İTÜ)
: Doç. Dr. Çiğdem POLATOĞLU (YTÜ)

İSTANBUL, 2010

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ŞEKİL LİSTESİ	v
ÇİZELGE LİSTESİ	viii
ÖNSÖZ	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1 Tezin Amacı ve Kapsamı	1
1.2 Problemin Ortaya Konulması ve Tezin Sağlayacağı Yararlar	3
1.3 Tezde İzlenen Yöntem	3
2. TEZİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	5
2.1 Konuyla İlgili Kavramlar	5
2.1.1 Mekan	5
2.1.2 Mimarlık	7
2.1.3 Kültür ve Mimarlık	7
2.1.4 Algı	10
2.1.5 Anlam	13
2.2 Cephe	15
2.2.1 Cephenin Tanımı	16
2.2.2 Cephenin Görevi ve Anlamı	17
2.2.3 Cephenin Kurgusu	18
2.2.4 Cephenin Algılanması	18
2.3 Mimarlık Dillerinde Cephe Kompozisyon Kodları ve Anlamları	19
2.3.1 Cephenin Klasik Dili	19
2.3.2 Cephenin Modern Dili	20
2.3.3 Cephenin Postmodern Dili	21
2.4 Bölüm Sonucu	22
3. MİMARLIĞI ANLAMA VE YORUMLAMA YAKLAŞIMLARI	23
3.1 Göstergebilim	23
3.1.1 Göstergebilim İlkeleri	25
3.2 Mimarlık ve Göstergebilim	28
3.3 Mimarlık ve Dilbilim	30
3.4 Anlamsal (Semantik) ve Dizimsel (Sentaktik) Boyut Kavramları	34
3.4.1 Mimarlıkta Anlamsal Boyutun Ortaya Çıkışı	34
3.4.1.1 Düzanlam (Gösteren Anlam) (Denotation)	35
3.4.1.2 Yananlam (Çağrışımsal Anlam) (Connotation)	35
3.5 Dizimsel Boyut (Sentaktik) (Dizgesel İlişkiler)	36
3.5.1 Tasarım İlkeleri	37

3.6	Bölüm Sonucu	39
4.	CEPHEYİ ANLAMA VE YORUMLAMA BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRME MODELİ.....	41
4.1	Yapılan Çalışmalar	42
4.2	Önerilen Cephe Değerlendirme Modeli	46
4.2.1	Cephenin Öznel-Nesnel Ölçülmesine Yönelik Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	48
4.2.1.1	Nesnel Ölçüme Yönelik Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	49
4.2.1.2	Öznel Ölçüme Yönelik Kullanılan Yöntem ve Teknikler	49
5.	ALAN ÇALIŞMASI.....	50
5.1	Çalışma Alanının Konusu Olan Cephelerin Seçilme Nedenleri ve Ölçütleri.....	51
5.2	Çalışma Alanlarının İrdelenmesi	53
5.2.1	Çalışma Alanı: Meşrutiyet Caddesi	53
5.2.2	Çalışma Alanı: Halaskargazi Caddesi	54
5.3	Seçilen Caddelerdeki Cephelerin Kompozisyon Kodları ve Anlamları	55
5.4	Anket Tasarımına Yaklaşım ve Soru Kâğıdının Hazırlanması	58
5.4.1	Anket Tasarım Yaklaşımı	58
5.4.2	Soru Kâğıdı.....	63
5.5	Bulgular ve Tartışma	63
5.5.1	Demografik Bilgilerin Değerlendirilmesi.....	63
5.5.2	Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi.....	65
5.5.3	Kapalı Uçlu Soruların Değerlendirilmesi	71
5.5.4	Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri'ndeki Bina Cephelerinin Genel Değerlendirmesi.....	73
5.5.4.1	Meşrutiyet Caddesi'nin T Test, Faktör Analizi ve Radar Grafikleriyle Değerlendirilmesi	73
5.5.4.2	Halaskargazi Caddesi'nin T Test , Faktör Analizi ve Radar Grafikleriyle Değerlendirilmesi	78
5.5.5	Seçilen Bina Cephelerinin Soru-Cevap Sistemi İçerisinde –Sıfatlarla- Değerlendirilmesi	84
5.5.6	Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri'ndeki Bina Cepheleri Tercihi.....	88
5.5.7	Meşrutiyet Caddesi'nde Tercih Edilen Bina Cephelerinin Yorumlanması	92
5.5.8	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen Bina Cephelerinin T Test Analiziyle Değerlendirilmesi	99
5.5.8.1	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 1. Bina Cephesinin T Test Analiziyle Değerlendirilmesi	99
5.5.8.2	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 6. Bina Cephesinin T Test Analiziyle Değerlendirilmesi	100
5.5.9	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen Bina Cephelerinin Tasarım İlkeleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tabloları	102
5.5.9.1	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 1. Bina Cephesinin Tasarım İlkeleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tabloları	102
5.5.9.2	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 6. Bina Cephesinin Tasarım İlkeleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tabloları	104
5.5.10	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen Bina Cepheleri Radar Grafiklerinin Yorumlanması	106
5.5.10.1	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 1. Bina Cephesi Radar Grafiklerinin Yorumlanması	106
5.5.10.2	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 6. Bina Cephelerinin Radar Grafiklerinin	

	Yorumlanması	111
5.5.11	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen Bina Cephelerinin Sıfat Çiftleriyle Değerlendirilmesi	116
5.5.11.1	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 1. Bina Cephelerinin Sıfat Çiftleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tablosu	116
5.5.11.2	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 6. Bina Cephelerinin Sıfat Çiftleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tablosu	117
5.5.12	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen Bina Cephelerinin Çubuk Grafiklerle Değerlendirilmesi	118
5.5.12.1	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 1. Bina Cephelerinin Çubuk Grafiklerle Değerlendirilmesi	118
5.5.12.2	Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 6. Bina Cephelerinin Çubuk Grafiklerle Değerlendirilmesi	121
5.5.13	Halaskargazi Caddesi'nde Seçilen Bina Cephelerinin Yorumlanması	124
5.5.14	Halaskargazi Caddesi'nde Seçilen 3. Bina Cephelerinin T Test Analiziyle Değerlendirilmesi	129
5.5.15	Halaskargazi Caddesi'nde Seçilen 3. Bina Cephelerinin Tasarım İlkeleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tabloları	130
5.5.16	Halaskargazi Caddesi'nde Seçilen 3. Bina Cephelerinin Radar Grafikleriyle Yorumlanması	133
5.5.17	Halaskargazi Caddesi'nde Seçilen Bina Cephelerinin Sıfat Çiftleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tablosu	138
5.5.18	Halaskargazi Caddesi'nde Seçilen 3. Bina Cephelerinin Çubuk Grafiklerle Değerlendirilmesi	139
5.6	Bölüm Sonucu	142
	SONUÇLARIN TARTIŞILMASI ve ÖNERİLER	146
	KAYNAKLAR	153
	İNTERNET KAYNAKLAR	160
	EKLER	161
	Ek 1 Anket Soruları	162
	Ek 2 Meşrutiyet Caddesi Nesnel Değerlendirme	169
	Ek 3 Halaskargazi Caddesi Nesnel Değerlendirme	172
	ÖZGEÇMİŞ	175

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Mekan kavramı konusunda oluşturulan kuramsal şema (Yücel, A., 1981)	6
Şekil 2.2 Konut oluşumuna etki eden faktörler (Altman, I., 1980)	8
Şekil 2.3 Kültür ve davranış ilişkisi (Rapoport, A., 1990)	8
Şekil 2.4 Kültürün mekansal boyutu (Gür, Ş. Ö., 1996)	8
Şekil 2.5 Kavramsal kapsam şeması (Erez, H., 2003)	9
Şekil 2.6 Çevresel bilişim süreci (Turgut, H., 1990)	10
Şekil 2.7 Biçimlendirici-biçim-kullanıcı arasındaki ilişki (Kalpaklı, Ü., 1990)	11
Şekil 2.8 Çevrenin algılanması (Çakın, S., 1981)	11
Şekil 2.9 Anlatımsal işleve dayalı iletişim şeması (Özek, V., 1980)	12
Şekil 3.1 Göstergebiliminde en çok kullanılan gösterge şeması (Erkman, F., 1987)	24
Şekil 3.2 Göstergenin yorum ilişkisi (Özek, V. 1980)	25
Şekil 3.3 Üç ögeli gösterge ilişkisi	25
Şekil 3.4 Pierce'in ortaya koyduğu gösterge ve tasarım tipleri (Broadbent, G., & Bunt, R., & Jencks, C., 1980)	26
Şekil 3.5 Göstergenin ilişkisi şeması (Özek, V., 1980)	27
Şekil 3.6 Göstergebilim ve iletişim kuramı (Yücel, A., 1981'den; G. Broadbent, 1971)	28
Şekil 3.7 Mimari gösterenler ve gösterilenler (Jencks, C., 1980)	29
Şekil 3.8 Göstergebilim mimarlık ilişkisi (nesne kullanıcı bağlantısı) (Gödeli, İ., 1984)	29
Şekil 3.9 Göstergebilim ve iletişim kuramı (Eco, U., 1968, 1971 & Yücel, A., 1981)	30
Şekil 5.1 a) Meşrutiyet Caddesi vaziyet planı b) Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen binalar	53
Şekil 5.2 a) Halaskargazi Caddesi vaziyet planı b) Halaskargazi Caddesi'nde seçilen binalar	54
Şekil 5.3 Meşrutiyet Caddesi faktör analizleri radar tablosu	75
Şekil 5.4 Çağdaşlık faktörü açısından Meşrutiyet Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu	76
Şekil 5.5 Uyum/Düzen faktörü açısından Meşrutiyet Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu	76
Şekil 5.6 Etki faktörü açısından Meşrutiyet Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu	77
Şekil 5.7 Orijinallik faktörü açısından Meşrutiyet Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu	77
Şekil 5.8 İlginçlik faktörü açısından Meşrutiyet Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu	78
Şekil 5.9 Halaskargazi Caddesi faktör analizleri radar tablosu	80
Şekil 5.10 Çağdaşlık faktörü açısından Halaskargazi Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu	81
Şekil 5.11 Uyum/Düzen faktörü açısından Halaskargazi Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu	81
Şekil 5.12 Etki faktörü açısından Halaskargazi Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu	82
Şekil 5.13 Orijinallik faktörü açısından Halaskargazi Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu	82
Şekil 5.14 İlginçlik faktörü açısından Halaskargazi Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu	83
Şekil 5.15 Egemenlik faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	106
Şekil 5.16 Simetri faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	107
Şekil 5.17 Renk faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	107
Şekil 5.18 Uyum/Birlik faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	108
Şekil 5.19 Ölçek/Oran faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	109
Şekil 5.20 Tekrar faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	109

tablosu	110
Şekil 5.21 Denge faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	110
Şekil 5.22 Egemenlik faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	111
Şekil 5.23 Simetri faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	112
Şekil 5.24 Renk faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	112
Şekil 5.25 Uyum/Birlik faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	113
Şekil 5.26 Ölçek/Oran faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	114
Şekil 5.27 Tekrar faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	115
Şekil 5.28 Denge faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	115
Şekil 5.29 Sosyal Statü faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği	118
Şekil 5.30 Karmaşıklık faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği	119
Şekil 5.31 Orijinallik faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği	119
Şekil 5.32 Etki faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği	120
Şekil 5.33 Güç faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği	120
Şekil 5.34 Uyum faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği	121
Şekil 5.35 Sosyal Statü faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği	122
Şekil 5.36 Karmaşıklık faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği	122
Şekil 5.37 Orijinallik faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği	123
Şekil 5.38 Güç faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği	123
Şekil 5.39 Uyum faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği	124
Şekil 5.40 Egemenlik faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	133
Şekil 5.41 Simetri faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	134
Şekil 5.42 Renk faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	134
Şekil 5.43 Uyum/Birlik faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	135
Şekil 5.44 Ölçek/Oran faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	136
Şekil 5.45 Tekrar faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu	137

Şekil 5.46 Denge faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu.....	138
Şekil 5.47 Sosyal Statü faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği.....	139
Şekil 5.48 Karmaşıklık faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği.....	140
Şekil 5.49 Orijinallik faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği.....	140
Şekil 5.50 Etki faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği.....	141
Şekil 5.51 Güç faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği.....	141
Şekil 5.52 Uyum faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği.....	142

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 3.1 Mimari- dilsel öğeler paralelliği (Yücel, A., 1981), Anne Henault'nun göstergebilim seması (Guiraud, P., 1994), Bazı görsel göstergelerde dizim ve dizge açılımları (Barthess, R., 1997)	31
Çizelge 3.2 Anne Henault'nun göstergebilim seması (Guiraud, P., 1994)	31
Çizelge 3.3 Catex ve Panerai'nin dil ve mimarlık arasındaki ilişki (Yücel, A., 1981) (Kalpaklı, Ü., 1990)	34
Çizelge 3.4 Göstergebilim alanında düz anlam ve yan anlam (Yücel, A., 1981'den; P. Guirand, 1973)	35
Çizelge 3.5 Tasarım öge ve ilkeleri	38
Çizelge 3.6 Gestalt İlkeleri	39
Çizelge 4.1 Cephelerin öznel ve nesnel incelenmesi ve değerlendirilmesi için öneri model... ..	41
Çizelge 4.2 Çalışmanın kavramsal modellerle ilişkisi	47
Çizelge 4.3 Mimarlık-anlam ilişkisi	48
Çizelge 4.4 Çalışmanın yöntemi	48
Çizelge 4.5 Değerlendirmede kullanılan dizimsel ölçüm kavramları	49
Çizelge 5.1 Seçilen sokaklardaki bina cephelerinin tasarım ilkeleri bağlamında incelenmesi ve değerlendirilmesi için öneri model	50
Çizelge 5.2 Alan çalışması diyagramı	51
Çizelge 5.3 Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen bina cephelerinin dönemsel özellikleri	55
Çizelge 5.4 Halaskargazi Caddesi'nde seçilen bina cephelerinin dönemsel özellikleri	57
Çizelge 5.5 Gözlem grupları	59
Çizelge 5.6 Faktör grupları ve sorular “Meşrutiyet Caddesi – Halaskargazi Caddesi”	60
Çizelge 5.7 Faktör grupları ve sorular “Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri'ndeki hangi bina cepheleri”	60
Çizelge 5.8 Tasarım ilkeleri bağlamında faktör grupları ve sorular “Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri'ndeki seçilen bina cepheleri”	61
Çizelge 5.9 Faktör grupları ve sıfatlar “Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri'ndeki seçilen bina cepheleri”	62
Çizelge 5. 10 Demografik değerlendirme tablosu	64
Çizelge 5.11 Meşrutiyet Caddesi'nde “Her bir cephe için tanımlama yapmanız gerekir ise” sorusuna verilen cevapların tablosu	66
Çizelge 5.12 Halaskargazi Caddesi'nde “Her bir cephe için tanımlama yapmanız gerekir ise” sorusuna verilen cevapların tablosu	69
Çizelge 5.13 Meşrutiyet Caddesi'ndeki “Hangi bina cephesi veya bina cephelerinin belirli bir mimari tarzı vardır?” sorusuna verilen cevapların tablosu	72
Çizelge 5.14 Halaskargazi Caddesi'ndeki “Hangi bina cephesi veya bina cephelerinin belirli bir mimari tarzı vardır?” sorusuna verilen cevapların tablosu	73
Çizelge 5.15 Meşrutiyet Caddesi T-Test analizi	74
Çizelge 5.16 Meşrutiyet Caddesi faktör analizleri yorum çizelgesi	75
Çizelge 5.17 Halaskargazi Caddesi T-Test analizi	79
Çizelge 5.18 Halaskargazi Caddesi faktör analizleri yorum çizelgesi	80
Çizelge 5.19 Meşrutiyet Caddesi'ndeki bina cephelerinin verilen sıfatlarla değerlendirme tablosu	84
Çizelge 5.20 Halaskargazi Caddesi'ndeki bina cephelerinin verilen sıfatlarla değerlendirme tablosu	86
Çizelge 5.21 Meşrutiyet Caddesi'nde “Hangi binada yaşamak istemezsiniz?” sorusuna verilen cevapların tablosu	88
Çizelge 5.22 Halaskargazi Caddesi'nde “Hangi binada yaşamak istemezsiniz?” sorusuna verilen cevapların tablosu	89

Çizelge 5.23 Meşrutiyet Caddesi'nde "Hangi binada yaşamak ister siniz?" sorusuna verilen cevapların tablosu	90
Çizelge 5.24 Halaskargazi Caddesi'nde "Hangi binada yaşamak ister siniz?" sorusuna verilen cevapların tablosu	91
Çizelge 5.25 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina'da "Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde bir şeyler değiştirmek ister misiniz?" sorusuna verilen cevapların tablosu	92
Çizelge 5.26 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da "Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde bir şeyler değiştirmek ister misiniz?" sorusuna verilen cevapların tablosu	92
Çizelge 5.27 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina'da "Değiştirmek isterseniz öncelikli sıralamanıza göre neleri değiştirirsiniz?" sorusuna verilen cevapların tablosu	93
Çizelge 5.28 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da "Değiştirmek isterseniz öncelikli sıralamanıza göre neleri değiştirirsiniz?" sorusuna verilen cevapların tablosu	93
Çizelge 5.29 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina'da "Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde beğendiğiniz yanları beğeni sırasına göre yazınız" sorusuna verilen cevapların tablosu	94
Çizelge 5.30 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da "Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde beğendiğiniz yanları beğeni sırasına göre yazınız" sorusuna verilen cevapların tablosu	95
Çizelge 5.31 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina'da "Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde dikkatinizi çeken öğeler ve özelliklerin neler olduğunu önem sırasına göre sıralayınız" sorusuna verilen cevapların tablosu	97
Çizelge 5.32 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da "Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde dikkatinizi çeken öğeler ve özelliklerin neler olduğunu önem sırasına göre sıralayınız" sorusuna verilen cevapların tablosu	98
Çizelge 5.33 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina "tasarım ilkeleri bağlamında" T-Test analizi	99
Çizelge 5.34 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina "sıfat çiftleri bağlamında" T-Test analizi	100
Çizelge 5.35 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina "tasarım ilkeleri bağlamında" T-Test analizi	100
Çizelge 5.36 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina "sıfat çiftleri bağlamında" T-Test analizi	101
Çizelge 5.37 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina cephesinin tasarım ilkeleri bağlamında faktör analizleri yorum çizelgesi	103
Çizelge 5.38 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina cephesinin tasarım ilkeleri bağlamında faktör analizleri yorum çizelgesi	105
Çizelge 5.39 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina cephesinin sıfat çiftleri bağlamında faktör analizleri yorum çizelgesi	117
Çizelge 5.40 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina cephesinin sıfat çiftleri ilkeleri bağlamında faktör analizleri yorum çizelgesi	118
Çizelge 5.41 Halaskargazi Caddesi 3. Bina'da "Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde bir şeyler değiştirmek ister misiniz?" sorusuna verilen cevapların tablosu	124
Çizelge 5.42 Halaskargazi Caddesi 3. Bina'da "Değiştirmek isterseniz öncelikli sıralamanıza göre neleri değiştirirsiniz?" sorusuna verilen cevapların tablosu	125
Çizelge 5.43 Halaskargazi Caddesi 3. Bina'da "Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde beğendiğiniz yanları beğeni sırasına göre yazınız" sorusuna verilen cevapların tablosu	126
Çizelge 5.44 Halaskargazi Caddesi 3. Bina'da "Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde dikkatinizi çeken öğeler ve özelliklerin neler olduğunu önem sırasına göre sıralayınız" sorusuna verilen cevapların tablosu	128
Çizelge 5.45 Halaskargazi Caddesi 3. Bina "tasarım ilkeleri bağlamında" T-Test analizi	129
Çizelge 5.46 Halaskargazi Caddesi 3. Bina "sıfat çiftleri bağlamında" T-Test analizi	130
Çizelge 5.47 Halaskargazi Caddesi 3. Bina cephesinin tasarım ilkeleri bağlamında faktör analizleri yorum çizelgesi	132
Çizelge 6.1 Meşrutiyet Caddesi'nde tercih edilen 1. Bina'ya yönelik nesnel ve öznel veri	

analizi	149
Çizelge 6.2 Meşrutiyet Caddesi'nde tercih edilen 6.Bina'ya yönelik nesnel ve öznel veri analizi	149
Çizelge 6.3 Halaskargazi Caddesi'nde tercih edilen 3.binaya yönelik nesnel ve öznel veri analizi	150

ÖNSÖZ

Doktora çalışması süresince bilgisi ve yol göstericiliği ile bana destek olan, değerli hocam Prof. Dr. İlhan Altan’a çok teşekkür ederim.

Tez izleme jürilerimde bulunarak çalışmalarım sırasında, katkıları ve verdiği fikirler ile yol gösteren ve destek olan değerli hocam Prof. Dr. Ayfer Aytuğ’a, yapıcı eleştiri ve katkılarından dolayı değerli hocam Doç. Dr. Çiğdem Polatoğlu ve Prof. Dr. Semra Aydınli’ya, jürimde bulunmayı kabul eden ve bu süre içinde yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Işıl Hacıhasanoğlu’na teşekkür ederim.

Çalışma süresince gösterdikleri hoşgörü ve anlayış nedeniyle, Mimari Tasarım Sorunları Bilimdalı’ndaki tüm hocalarım ve arkadaşlarıma, tezde uygulanan anket çalışmaları ve sonrasında yardımlarından dolayı Arş. Gör. Aslı Özçevik, Arş. Gör. Ürün Ö. Biçer, Arş. Gör. Hande Düzgün ve Pınar Akkuş’a çok teşekkür ederim. İstatiksel analiz sürecinde yardımları için Arş. Gör. Ömer Bilen’e de ayrıca teşekkürlerimi sunarım.

Manevi desteklerini hep hissettiğim, annem, babam, abim ve kız kardeşime sevgilerinden ve sabırlarından dolayı çok teşekkür ederim.

ÖZET

Mimarlıkta, biçimin insan ve yaşam üzerindeki etkileri araştırmaların başlıca konusudur. Kenti oluşturan mimari mekanların cepheleri de biçimsel özellikleri ile bu etkilenmede büyük sorumluluklar yüklenmektedir.

Bir kentin sürekliliği için biçimsel ve anlamsal (özne-nesne) bütünlüğü sağlayacak ilkelerin, yönlendiricilerin tespiti bireylerin yerleşkelere yabancılaşmasını engelleyeceği gibi geleneksel ve çağdaş cephe örneklerinin karşılıklı alışverişine de yol gösterecektir. Bu çalışma ile cephe tasarım ve değerlendirme sürecine katkı sağlaması amacıyla bir öneri model belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu kapsamda 1. Bölüm’de konu ile ilgili hipotezler, çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi ortaya konmuştur.

2. Bölüm’de konuyla ilgili kavramlar, cephenin tanımı, görevi ve anlamı, kurgusu ve algılanması ile ilgili bilgiler verilmiştir.

3. Bölüm’de mimarlığı anlama ve yorumlama yaklaşımları; göstergebilim, anlamsal ve dizimsel boyut kavramları bağlamında literatürden detaylı bir şekilde irdelenmiştir.

4. Bölüm’de cephe çalışmaları geçmiş ve günümüz araştırmaları paralelinde incelenmiş, kullanılan yöntem ve teknikler üzerinde durulmuş ve çalışmada kullanılabilecek yöntem ve teknik belirlenmiştir.

5. Bölüm’de örneklem alanlarının seçim nedenleri ve ölçütleri belirlenmiş, alan çalışması sonucunda verilerden elde edilen bulguların sonuçları ve yorumları verilmiştir.

6. Bölüm ise sonuçların tartışılması ve geleceğe yönelik önerileri kapsamaktadır.

Anahtar kelimeler: Cephe, algı, tasarım ilkeleri, anlamsal boyut, dizimsel boyut, anlamsal faktörler.

ABSTRACT

The effects of the form on humans and life are a crucial subject of discussion. The facades of the architectural spaces that constitute the city are greatly responsible for these effects with their figural characteristics.

Identification of the principles and directives that help to maintain a figural and semantic (subject-object) integrity for continuity of a city will hinder any alienation of the space to the humans, and guide the traditional and contemporary examples of facades to a mutual exchange.

This study aims to suggest a model to contribute to the process of facade design and evaluation.

In this scope, the first chapter presents related hypotheses, the aim, scope and method of the study. The second chapter describes the relevant concepts, the definition, task, meaning, setting and perception of facade.

The third chapter deals with the approaches in understanding and interpreting architecture, and looks into the semantic and syntactic concepts in parallel to the past and current studies in the literature.

The fourth chapter examines the applied facades, evaluating the methods and techniques used and determines on the method and technique that will be used in this study.

The fifth chapter identifies the reasons and criteria for selection of study areas, and presents the conclusions and interpretations of the findings of the field study.

The sixth chapter discusses the results and describes future suggestions.

Keywords: Facade, perception, basic design, semantic scale, syntactic scale, semantics factor

1. GİRİŞ

İnşa edilmiş çevrede, toplumun yaşama ilişkin duygu, düşünce, eğilimleri ile bunların tarihsel süreç içerisindeki sürekliliği gözlenebilmektedir. Birey fiziksel çevreyi oluştururken, doğa şartlarının getirdiği kısıtlamalara rağmen, dönemin teknolojik, ekonomik, sosyal durumundan, toplum beğenileri, akımları, dini görüşlerine v.b. varıncaya kadar belli bir birikimi de yansıtmaktadır. Cephe belirtilen bu birikimleri fiziksel çevre kullanıcılarına sunmaktadır.

Bu noktadan hareketle çalışma, mimarlık dilinin çözümlenmesi ve anlamlandırılmasında, gösteren ile gösterilenin göstergeyi oluşturmak üzere birbirine bağlanması süreci boyutundan cepheyi incelemeyi hedeflemektedir. Bu inceleme, bir kent parçası olan cephelerin biçimsel şekillenmesi, çeşitliliği ve farklılıklarının tasarım ilkeleri bağlamında incelenip, cepheleri okuyanların anlamsal tepkilerinin biçimsel değerlendirilmesiyle çarpıştırılması- bağdaştırılması- şeklindedir.

Cepheyi anlama ve yorumlamada cephenin duygusal ve sembolik anlamları özne-nesne ilişkisi bağlamında incelenmiştir. Dolayısıyla çalışma da; dilbilim ve göstergebilim yaklaşımlarının kavramsal ve ilkesel katkıları araştırılmış, bu yaklaşımlar ışığında cephenin öznel-nesnel anlamı ve yorumu tartışılmıştır. Mimarlığın anlamlandırılmasında işaretler ve semboller içeren cephenin analiz edildiği çalışma, mimarlıkta cepheyi yorumlama adına farklı bakış açıları kazandırmaktadır.

Kısaca, tasarımların oluşmasında ve değerlendirilmesinde ortaya çıkan problemlerin tanımlanmasında ve çözüm önerilerinin üretilmesinde kısaca her adımda mimarlığın iletişimsel yönü, mimari ürünün biçimi ile anlamı arasındaki organik bütünlükle vurgulanmaktadır. Çalışma, bu organik ilişkilerin cephe özelinde kavramsal bir model yardımıyla çözümlenmesine dayanmaktadır.

1.1 Tezin Amacı ve Kapsamı

Mimarlığın anlam ileten bir dil olduğu kabul edilen günümüzde mimarlığın bir dil olarak çözümlenmesi gerekmektedir. S.E.Rasmussen'in (1994) de dediği gibi “.... ve gerçekten insanların çoğu mimariyi onun dış görünüşü ile algırlarlar”. Cephe, her uygarlığın kişiliğini belirten bir tutumla ele alınmış ve işlenmiştir. Dolayısıyla cephe, bir toplumun sahip olduğu dünya görüşü ve yaşam biçimlerini yansıtmaktadır. Mimarlık ortamının cephe bağlamında değerlendirilmesi yani cephenin değerlendirme amaçlı bir araç olarak kullanılabilir olması, stillerin, formların ve bunlara ilişkin uygulamaların tanımlanabilmesi ve karşılaştırılabilirliği

açısından şifreyi yapısında taşıyan cepheler, bilimsel incelemeler için önemli veri tabanları oluşturmaktadır.

Kentin sürekliliği içinde cephede yüzyıllar boyu oluşmuş kavram ve imgeler repertuarının özüne inmek gerekmektedir. Cephenin, mimarlık dili içerisindeki yerinin sorgulanması ve bir model çerçevesinde çözümlenmesi gerekliliği çalışmanın ana kurgusudur.

Amaç kullanıcıların sosyal, ekonomik, kültürel yapıları ile bütünleşebilen estetik değerlerin özümsebilmesinde yararlı ve yardımcı olacak bilgi toplama ve değerlendirme yöntemlerinin seçimi, uygulanması ve geleceğe yönelik sonuçların saptanmasıdır.

Beğenilerin nedenselliğini, cephenin yan anlamlarını ortaya koymak, bunu yaparken biçimsel analizle cephenin anlamı ve yorumu hakkında somut veriler elde etmek, öznel tepkilerle nesnel veriler çarpıştırılarak tasarıma yönelik verileri ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Belirlenen amaç ışığında, cepheden bilgi alınması, verilerin ortaya çıkarılmasını sağlayan kurgunun oluşturulması, cephenin çok anlamlı ve dinamik yapısını disiplinler arası bir yaklaşımla değerlendirmeyi ve bu yaklaşımla bir yöntem oluşturmayı gerektirmektedir.

Tezin kapsamı;

- Cephe kavramının tanımı, sınıflandırılması ve bileşenlerinin incelenmesi,
- Cephe okuması ile ilgili araştırmaların irdelenmesi,
- Kavramsal modelin oluşturulması/geliştirilmesi,
- Kurulan teorik modelin pratik uygulamasını yapmak amacıyla seçilen örnekler üzerinden bileşenlerin anlamsal ve dizimsel açıdan analizinin yapılması,
- Seçilen cephelerin öznel değerlendirilmesinde Anlamsal (Semantik) Boyut başlığı altında Anlamsal Tepki Analizleri'nin yapılması,
- Cephelerin biçimsel organizasyonlarını çözümlmek ve kompozisyon (tasarım) ilkelerindeki değişikliklerin sorgulanması amacıyla Biçimsel Analiz'in yapılması,
- Kompozisyon ilkelerinin ve ilkelerdeki değişikliklerin belirlenerek anlamsal çözümlenmesinin yapılmaya çalışılması,
- Ortaya çıkan verilerin, kimlik/okunabilirlik kavramları çerçevesinde tartışılması şeklindedir.

1.2 Problemin Ortaya Konulması ve Tezin Sağlayacağı Yararlar

Mimarlıkta, biçimin insan ve yaşam üzerindeki etkileri önemli bir araştırma konusudur. Kenti oluşturan mimari mekanların cepheleri de biçimsel özellikleri ile bu etkilenmede büyük sorumluluklar yüklenmektedir.

Dolayısıyla çevrenin geometrik –biçimsel- yapısı ile ilgili karar vermek durumunda olan tasarımcıların bazen tasarıma ilişkin tek kaygıları çevrenin biçimsel niteliğidir. Oysaki, mimarlık ürününün görsel boyutunu oluşturan cephelerin kullanıcı bağlamında analiz edilmesi gerekliliği kent kullanıcısının memnuniyeti açısından gereklidir.

Biçimsel ve anlamsal (özne-nesne) bütünlüğü sağlayacak ilkelerin, yönlendiricilerin tespiti yerleşkelerin insanlara yabancılaşmasını engelleyeceği gibi geleneksel ve çağdaş cephe örneklerinin karşılıklı alışverişine de yol gösterecektir. Oluşturulan model ile bu yönlendiricilerin tespit edilebileceği, tasarım ve değerlendirme sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın hedefi, mimarlığın tasarlama ve değerlendirme süreci hakkında yapılan tartışmalara, cepheyi anlama ve yorumlama bağlamı içerisinde ışık tutmasıdır. Bu hedef doğrultusunda çalışmada öznel-nesnel ilişkilere bağlı olarak kavramsal model geliştirilmiştir.

1.3 Tezde İzlenen Yöntem

Değişik toplumların ve kültürlerin, farklı mekansal kompozisyon ilkeleri vardır ve bu ilkeler, toplumsal ve kültürel yapının karakteristikleri doğrultusunda oluşmuştur. Aynı zamanda cephe de dönemi anlatan mimari yapıdaki önemli bir üründür. Dolayısıyla, tarihsel süreç, mimari akımlar, kültür, v.b. cephelerin oluşum ilkeleri ve oranlarında değişikliklere neden olmaktadır.

Çalışmada mimari bir ürün olan cephenin yapısal ve kurgusal yönüne ilişkin veriler, göstergebilim ve dilbilim kavramlarının mimarlık göstergesine (ürününe) uyarlanması sonucu metin okumaları yöntemiyle toplanmaktadır. Böylelikle cephe, kodların çözülmesi yoluyla araştırılıp, anlamlandırılmaktadır.

Araştırmanın kavramsal çerçevesini, cephenin öznel ve nesnel değerlendirilmesi oluşturmakta cephenin anlamsal değerlendirme sonuçları nesnel değerlendirme ile ilişkilendirilmektedir. Oluşturulan yöntem, alan çalışması aracılığı ile sınanarak, değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Çalışma, cephenin tanımı, görevi, anlamı, kurgusu, algılaması ve dönemsel sınıflaması

başlıklarından oluşmaktadır. Literatür taraması sonucunda elde edilen bilgilerin ve ele alınan örneklerin analizi:

- Öncelikle modelin kavramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla farklı disiplinlerden bazı kavramların seçimi ve incelenmesi,
- Göstergebilim açısından mimarlığın bir dil, mimarlık ürününün de gösterge olduğu tanımından yola çıkarak dil ve iletişim ilişkisinin belirlenmesi ve kavramların mimarlık göstergesine uyarlanması,
- Oluşturulan modelin alan çalışması aracılığı ile test edilerek değerlendirilmesinin yapılması,
- Çok geniş kapsamlı olan konuyu sınırlandırmak amacıyla, günümüzde var olan İstanbul'daki Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri'ndeki cephelerin irdelenip, analiz edilmesi,
- Anlamsal Boyut (Semantik) bağlamında sıfat çiftlerinden oluşan ve kullanıcının tepkilerini yansıtan Duygusal Tepki Değerlendirmeleri'nden, Dizimsel Boyut (Sentaktik) bağlamında ise Tasarım İlkeleri'nden yararlanılması,
- Anlamsal Boyut (Semantik, Anlamsal İlişkiler) başlığı altında analiz edilen cephelerin yüklendiği anlamların Dizimsel Boyut (Sentaktik, Dizgisel İlişkiler) başlığı altında irdelenerek değerlendirilmesi aşamalarını kapsamaktadır.

2. TEZİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1 Konuyla İlgili Kavramlar

Çalışmada incelenen cephe kavramının öznel-nesnel değerlendirme kurgusu oluşturulmadan önce, konuyla ilgili kavramlar çalışma alanı çerçevesi içerisinde ele alınmıştır. Amaç, çalışmanın kavramsal modeline veri oluşturacağı düşünülen ilgili kavramları derinlemesine özümsemektir.

2.1.1 Mekan

Mekan, toplumun varoluşunun bütünleyici parçasıdır (Yücel, A., 1981'den; Lefebvre, H., 1974). Bir mimarlık ürünü kültür, dil, değer yargıları, tarih, ekonomi, teknoloji gibi birçok parametre çerçevesinde şekillenmektedir. Mekan oluşumunda bu parametreler zaman zaman ve farklı durumlarda mimarlık anlayışlarını belirlemek adına ağırlıklarını hissettirmektedir.

Krampen (1979), mekanı insanların birbirleriyle ve nesnelerle ilişkiye girmiş oldukları bir sahne olarak tanımlar. Anlatım düzlemi bireyleri ve nesneleri içeren kümelerden, içerik düzlemi ise eylemler kümesinden oluşmaktadır.

Diğer taraftan, toplumsal-kültürel güdümlenmelerden (motivasyon) etkilenen şekil 2.1'deki gibi oluşturulan kuramsal mekan şemaları;

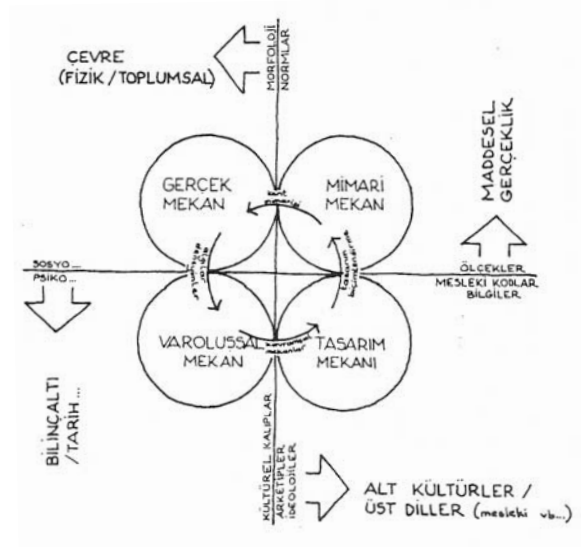
Pragmatik mekan: günlük fiziksel eylemlerin verdiği mekan bilgisi,

Algı mekan: duyularla kavranan, kişiye göre değişen yönelim ve izlenimler,

Varoluşsal mekan: insanın çevresi hakkında oluşturduğu ve kültür birikiminden etkilenen mekan imajı,

Kavramsal mekan: fizik evren ve mekansal ilişkiler hakkındaki düşünsel şemalar şeklindedir (Schulz, C. N., 1971).

Schulz (1971) mekanı, “toplumsal yaşamın içinde geçtiği ve toplumca kabul edilip kültürel şemalara uygun biçimde kavrandığı varoluşsal mekan” olarak tanımlamaktadır. Varoluşsal mekan, bulunduğu toplumun ürettiği kültürün önemli bir bileşenidir. Bu nedenle, toplumun kültürel etkinlikleri içinde mekanın yeniden biçimlendirilmesi özel bir konuma sahiptir.

Şekil 2.1 Mekan kavramı konusunda oluşturulan kuramsal şema (Yücel, A., 1981)

Kültürünü yansıtan mekan anlayışına sahip birey, mekanı da çok sayıda izlenim, ifade ve duyguların birbiriyle bağlandığı karmaşık bir olgu olarak değerlendirir.

Dolayısıyla işlevi tarihle belirlenmiş koda sahip olan mekan göstergesi, kendi başına anlam ileten bir birimdir. Yücel'in (1981) de belirttiği üzere; mimari mekan salt kendi başına var olan bir gerçeklik değil, aynı zamanda kendi gerçekliğini kavramak için başvurulacak kavramsal bir araçtır.

Mekan, özellikle kentsel bir bağlam (context) içinde içerdiği toplumsallığın büyük bir açıklayıcısı, dilbilimsel anlamda bir gösterim (representation) ve dolaylı anlam (connotation) değerine sahiptir (Yücel, A., 1981'den; Ledrut, R., 1976).

Mimari anlayışlar, mekanın sahip olduğu kodlar özellikle kentin çeperleri olan cephelerde kendini ifade etmektedir. Bu nedenle de, mekan kabuğu olarak ifade edilen cepheler, mekanın ve dolayısıyla kentin söylemi hakkında bilgiler verir.

Mekanın biçimlendirilmesinde ele alınan cepheler yukarıda belirtilen ifadelerden ötürü anlamsal açıdan değerlendirilmesi gereken önemli verilerdir. Mekan çeperleri mimari ürünün birer parçasıdır ve dolayısıyla mimarlık söylemleri mekan yüzeylerinde ağırlıklı olarak ifade bulmaktadır.

2.1.2 Mimarlık

Broadbent (1980), mimarlığı, uygar insanın anlamlı ve pratikteki ihtiyaçlarını gidermek için kullanılan binaların oluşturulması tekniği ve sanatı olarak tanımlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, üretildikleri dönemin toplumsal yapısı hakkında fiziksel olarak somut veriler sağlayan yapılanmış çevre, tarihsel belge niteliği taşıyan bir söylem oluşturur.

Dolayısıyla mimarlık ürünleri; düşünceler, inançlar, gelenek-görenek ve davranışların simgesi olan maddi öğelerden kuruludur ve süreklilik gösterir (Erez, H., 2003).

Üstün ve Onur'un (1999) da belirttiği üzere mimarlık, yalnız kendi kuralları içinde işlerliği olan toplumsal gerçeklerden bağımsız, kapalı bir disiplin değildir. Her mimari biçim, insan yaşamına ilişkin bir tanım, anlam ve yorum içerir. Yine mimarlık, ait olduğu dönemin güvenilir tanıklarından biridir. Toplumun emeğini ve enerjisini harcayan yapılar bizlere o toplum hakkında bilgi aktarır. Dahası, mimarlık fiziksel mekanları tanımlayarak, toplumların yaşam biçimlerini etkiler.

Mimari biçimleniş toplumsal ve fiziksel çevre içinde yaşamın fiziksel ve simgesel yönlerine ilişkin düşüncelerin nesnelleşmesiyle oluşmaktadır. Mimarlığı oluşturan çok yönlü ilişkiler ağı, fiziksel verilerin tanımlanması ötesinde anlam varlığını meydana getirmektedir. Dolayısıyla da mimari ürün anlama ve yorumlama bağlamı oluşturmakta ve ayrıca mimarlık, iletişimsel ve anlamsal varlığıyla değerlendirilmelidir.

Bir mimari yapının anlama ve yorumlama bağlamı ise çoğunlukla mimarinin dış görünüşü ile oluşmaktadır. Dolayısıyla mimari ürünlerin dış yüzeyleri; yapının mimari söylemini çözümlmek ve ayrıca toplumların yaşama biçimlerini tanımlamak, anlamak ve yorumlamak açısından mimaride önemli bir bileşendir.

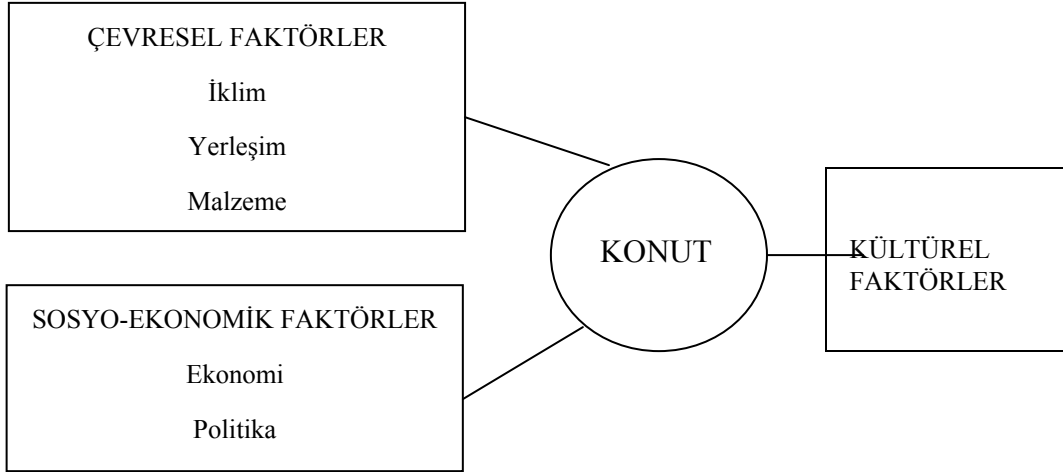
2.1.3 Kültür ve Mimarlık

Antropolog A.B. Taylor: "Kültür ya da uygarlık, insanın, bir toplumun üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, gelenek ve göreneklerle her türlü beceri ve alışkanlıklarını içeren karmaşık bir bütündür" demektedir (Turan, Ş., 2000).

Marx'da kültürü "doğanın yarattıklarına karşılık insanoğlunun yarattığı her şeydir." şeklinde tanımlamaktadır (Erez, H., 2003). Kısaca kültürün en basit ve geniş anlamdaki tanımlanması "insan yapısı çevre"dir.

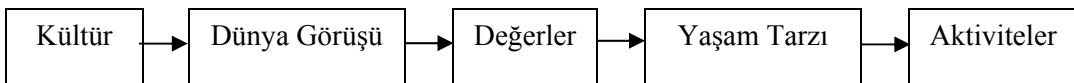
Çevresel ve sosyo-ekonomik faktörlerle beraber kültürel faktörü konut oluşumunu meydana

getirmektedir (Şekil 2.2). Dolayısıyla kültür sürecine paralel olan ve onu en iyi şekilde ifade eden yapılanmış çevredir. Varoluşundan bu yana yaşamsal kanıt simgesi mimari ürünler veren insan, inşa ettiği çevresiyle kültürel kimliğini açık bir şekilde sergilemektedir.

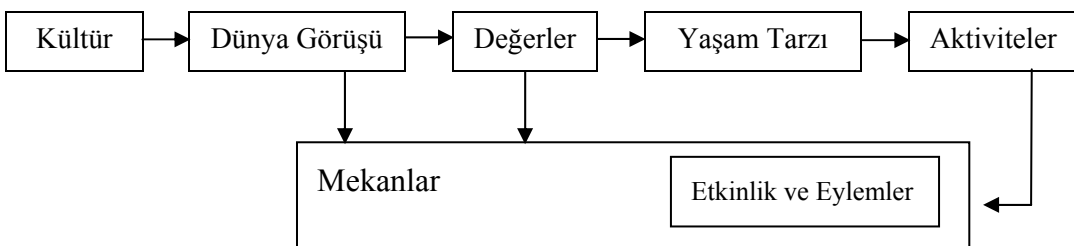

Şekil 2.2 Konut oluşumuna etki eden faktörler (Altman, I., 1980)

Bireylerin davranış kalıplarını etkileyen, sosyo-politik, yönetsel, coğrafi, ekonomik koşullara bağlı olarak oluşan kültür, mekan ve mimari öğelerde farklılıklar ortaya çıkarmaktadır (Kent, S., 1990). Dolayısıyla paylaşıldığı her insan grubu için farklı özellikler gösteren kültür, bulunduğu topluma ait fiziki çevreye izlerini yansıtır. Bu nedenle kültür, çevrenin biçimlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Şekil 2.3, 2.4).

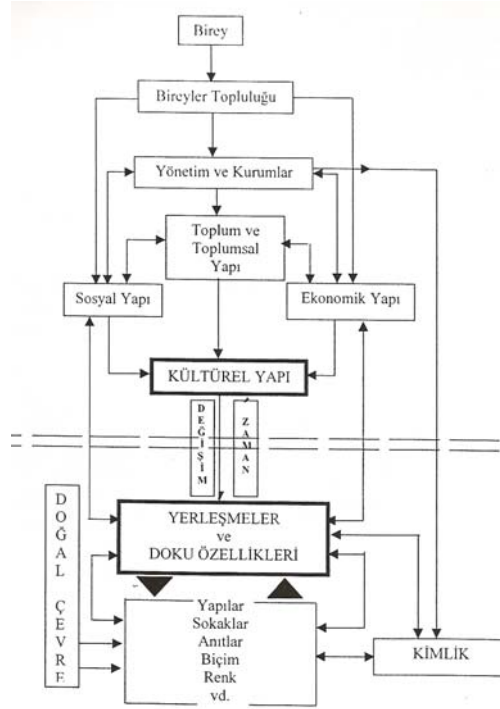
Şekil 2.3 Kültür ve davranış ilişkisi (Rapoport, A., 1990)

Şekil 2.4 Kültürün mekansal boyutu (Gür, Ş. Ö., 1996)

Kültür sistemi çevre ilişkisi ele alındığında çevrenin biçim özellikleri bu ilişkinin özünü oluşturmaktadır. Bu nedenledir ki, yapay (fiziksel) çevre kültürel değerleri yansıtan en önemli ifade aracıdır.

Kültürel bileşenler, sosyal yapıdan kaynaklanan bir takım sembollerle anlam kazanır ve çevre ile ilişkisinde bina formunu etkiler (Aydınlı, S., 1992) (Şekil 2.5). Bu açıdan kültürün nesiller arası aktarım sağladığı en önemli iletişim aracı toplumun kültürel değerlerinin yüklendiği mekansal kurgulardır.

Şekil 2.5 Kavramsal kapsam şeması (Erez, H., 2003)

Mimarlık ürünü, bir kültür nesnesidir ve birçok işlevlerinin yanı sıra simgesel bir işleve de sahiptir. Taşıdığı, yüklendiği değer her ne olursa olsun, doğru veya yanlış mesajlar verecek her mimarlık ürünü çevre ve kültür stoku içinde bir simge olarak yer alır.

İnsan yapısı çevreyi en vurgulayıcı şekilde ifade eden mimari ürün cephelerdir. Kültürel kodlar işaret kompleksleriyle yapı çeperinde yerini almakta böylece üretildiği dönemin kültürel kodları kent kullanıcılarına aktarılmaktadır. Dolayısıyla cephelerdeki mimari söylem kültürel kodların ifadenmesiyle şekillenmektedir.

Sonuç itibarıyla kültür; sosyo-kültürel yapının oluşturduğu sembollerle kimlik oluşturmakta, cephe de semboller aracılığıyla kimliği yansıtmaktadır. Dolayısıyla kültürel kimlik değişimi, biçimsel değişim ve dönüşüm sürecini beraberinde getirmekte ve yaşam tarzındaki

farklılaşmalar cephe şekillenişini etkilemektedir.

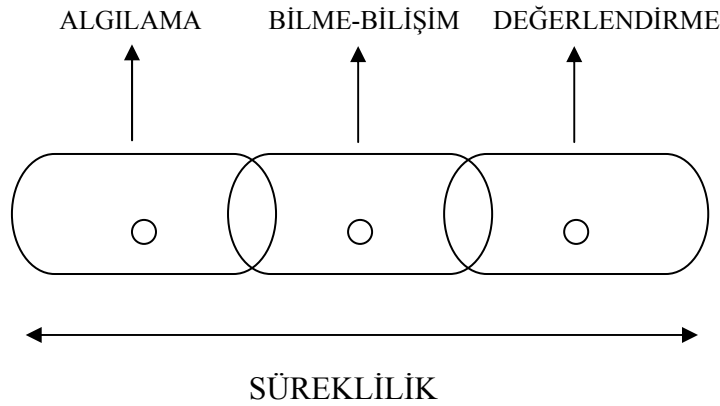
Bu amaçla çalışma, çoklu ilişkiler ağına sahip mimarlığın çözümlemesinde yapının göstergesi olan cephe kavramı ve cephe bileşenlerinin kültürel öğeler ile bağlantılarını ortaya koymayı, bu bağlantıyı da algılamadaki ve tasarım ilkelerindeki farklılaşmaların çözümlemesi ile hedeflemektedir.

2.1.4 Algı

Çalışmanın ilgili kavramlarından biri de algıdır. Özellikle çevre-davranış çalışmalarında çevresel algılama ve bilişim üzerinde önemle durulan konulardan biridir.

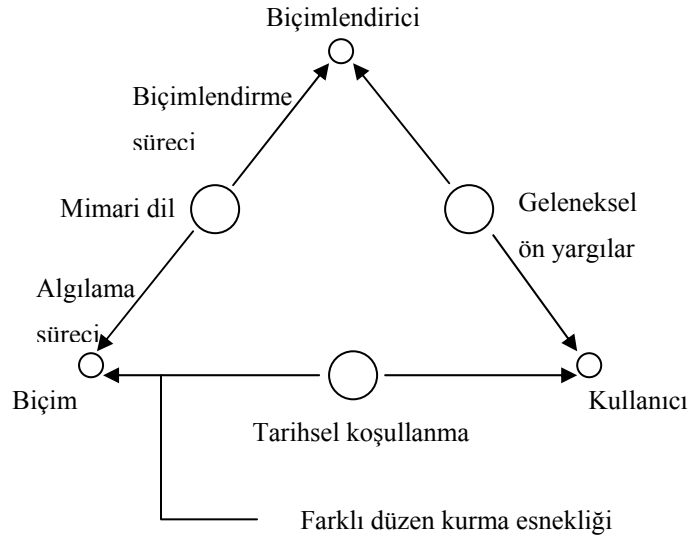
Algılama, insanın psiko-fizik araçları ile belirlenmiş evrensel bir olgudur (Ertürk, S., 1984'den; Bertalanffy, L.V., 1969).

Ertürk (1984), herhangi bir biçimin, nesnel gerçekliğin; insan eylemlerinin bir ürünü olan insan bilincindeki yansıması olarak tanımlanan algılama olayı ile birlikte düşünülmesinin zorunluluğu üzerinde durmaktadır. Algılama, çevreden bilgi alma ya da edinme sürecidir ve aktif bir süreçtir (Şekil 2.6).

Şekil 2.6 Çevresel bilişim süreci (Turgut, H., 1990)

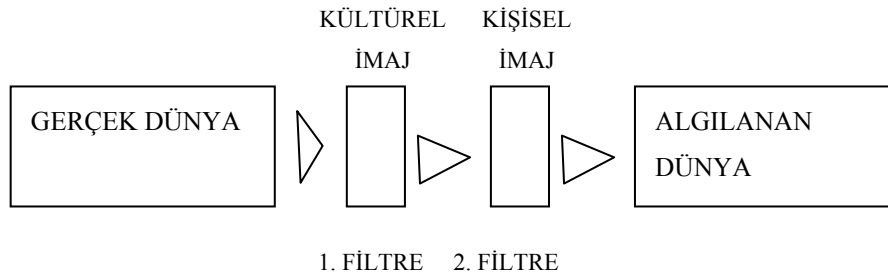
Mimari çevre ile kişi arasında ilişkiyi sağlayan algılama yalnız duyuşal (ses, gürültü, koku v.b.) özelliklerle algılama değil, çevrenin anlamsal, estetik, psikolojik, sosyolojik özelliklerini içeren algılamadır (Şekil 2.7).

Şekil 2.7 Biçimlendirici-biçim-kullanıcı arasındaki ilişki (Kalpaklı, Ü., 1990)

İnsanlar yaşadığı çevreyi duyular yoluyla algılayarak bir sentez yapar. Bir yandan duyumdan gelen, diğer yandan da imgeleme, anımsama, kavram oluşturma ve akıl yürütmeye nesne üzerinde bir tanımlama yoluna giderler (Çolak, A., 2004).

Rapoport' un filtre modelinde de çevrenin algılanan biçimi ve gerçek biçimi arasında kültür ve kişilik faktörleri birer filtre işlevi görmektedir (Şekil 2.8).

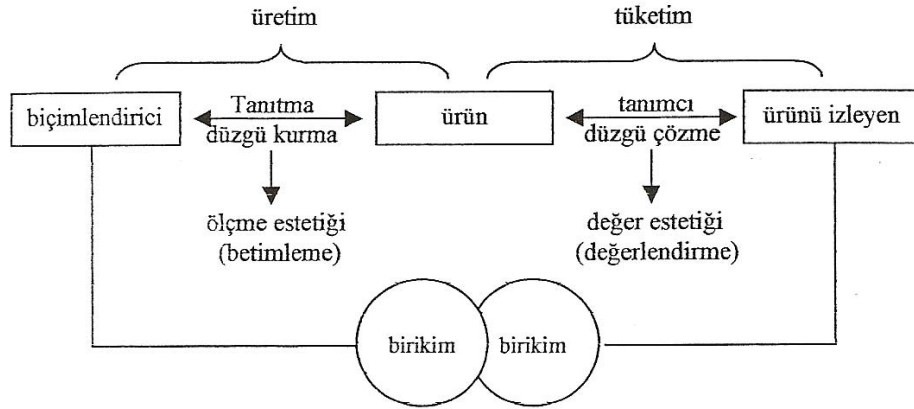

Şekil 2.8 Çevrenin algılanması (Çakın, S., 1981)

Bu nedenle, algıya dayalı süreç, gözlemciyle çevresi arasındaki iki yönlü bir işlem sonucudur. Birtakım farklılıklar ve bağıntılar sunan çevrede gözlemci kendi amaçlarının ışığında gördüklerini seçer, düzenler ve bunlara anlamlar verir. Dolayısıyla, birey biçimden gelen uyarıları tek bir işaret olarak değil, sembol sistemler grubu olarak algılar.

Mimari biçimin algılanmasında en önemli etkenlerden biri biçimden gelen uyarıcılardır. Seyirci sürekli olarak değişen repertuarlarla karşı karşıyadır. Bu durumda seyircinin algılama

süreci; Seçme Aşaması - Çözümleme Aşaması - Bilişim Aşaması'ndan oluşmaktadır (Şekil 2.9).

Şekil 2.9 Anlatımsal işleve dayalı iletişim şeması (Özek, V., 1980)

Geddie, algılamanın “duyularla farkına varma” ve “akıl yoluyla bilgi alma” olmak üzere iki anlam içerdiğini açıklamıştır (Aydınlı, S., 1986).

Gibson, bu iki algı düzeyini ise "Literal Algı" ve "Şematik Algı" diye ayırmaktadır.

Literal Algı:

- Nesnel ya da uzamsal dünyanın algısı,
- Çevrenin doğrudan deneyimi,
- Değişmez bir geri plan,
- Evrensel,
- Renk, doku, yüzey, kenar, eğrilikler, biçimler algısı,
- Uyarma olayı ile ilişkili,
- Anlamla ve zihinsel işlemlerle bağımlı değil,
- Şematik algının ön koşulu olarak belirlenmektedir.

Şematik Algı:

- Anlamlı ve yararlı şeyler dünyası,
- Alışkın olduğumuz nesneler, yerler, kişiler, işaretler, yazılı simgeler dünyası,
- Günlük algı,
- Zaman içinde bireyden bireye değişen - öznel,
- Seçici özelliklere sahiptir (Baytin, Ç., 2004).

J. Lang'de çeşitli kuramcılar tarafından geliştirilmiş olan algılama kuramlarını iki grupta toplamıştır:

- 1) Duyuma dayalı algılama kuramları,
- 2) Bilgiye dayalı algılama kuramları (Baytin, Ç., 2004).

Bu konuda fikir üreten araştırmacıların algı çeşitlemeleri neticesinde algılamanın temelde iki anlam içerdiği görülmektedir. Bu bilgiler ışığında çalışmada incelenen cephe örnekleri her iki algılama boyutuyla da ele alınmıştır. Bu tutum tek bir algı boyutuyla incelemenin cephenin anlamsal çözünürlüğü açısından doğru veriler ortaya koyamayacağı hipotezindendir. Ki bu hipotez referans alınan araştırmacıların verileriyle paralellik göstermektedir. Ayrıca çalışma - mimarların cephe tasarımında tek kaygılarının bilgiye dayalı algılama kuralları olduğu- yanlış kabule göre oluşmaktadır.

Dolayısıyla çalışma da cephe biçimselliğinin bireyler üzerindeki görsel etkisinin analizi yapılırken; kullanılan tasarım ilkeleri, tasarım ilkelerinin birbirlerine olan etkisi, bu ilkelerin bir araya gelişleri algısal etkileşim ile bir arada irdelenmiştir.

2.1.5 Anlam

Algılama yaklaşımları içerisinde yer alan anlamlandırma kavramı, cephe okuma yöntemi içerisinde nesnenin varlık karakterini yansıtan öznel verilerin değerlendirilmesi amacıyla çalışmada yer alan bir diğer ilgili kavramdır.

Anlamanın sözlük anlamı:

- Bir sözcükten, bir sözden, hatta bir davranış yada olgudan anlaşılan şey, bunların bize hatırlattığı düşünce yada nesne
- Bir terimin telkin edildiği düşünce ya da imgeleme (tdk.org.tr).

Abercrombie (1984), anlamanın, algılama süresince kaçınılmaz olarak insan duyguları ile ilgili olduğunu söylemektedir.

Luis Prieto'ya göre anlam: "iletişim eylemi sırasında işaretin vericiyle alıcı arasında kurduğu toplumsal ilişkidir". Böylece anlam, bir bakıma gösterenle gösterilen arasındaki ilişkinin toplumsal içeriği olmaktadır. Bu içerik, yere ve zamana göre değişebileceğinden anlam da değişken bir niteliğe sahiptir (Kalpaklı, Ü., 1997). Anlamsal çağrışımlar, izleyicilerin kişisel özelliklerine ve algılama durumuna bağlıdır yani öznedir.

Bildirişim amacı taşıyan taşımanın her olgunun, her nesnenin ve her davranışın bir anlam içerdiği düşüncesine dayanarak "mekan"da da anlam sorunu tartışılmaktadır. Bu tartışmaların kısa geçmişine bakılırsa 50'li yılların İtalya'sında çevrenin anlam kaybına karşı tepkiler

görülür. "Critica Semantica" (Anlam Arayıcı Eleştiri) adı verilen bir eleştiri dalgası olarak başlayan bu tepki, İtalya'nın özel kültür ve çevre sorunlarından kaynaklanmaktadır (Yücel, A., 1982).

Mimarlıkta anlam, gerek bilişsel, gerekse de duyuşsal alanda ifade kazandığından, bina ile olan karşılıklı etkileşim bilme, anlama ve beğenme / beğenmeme olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda anlam, yalnızca mimarlığın fiziksel özelliklerinden kaynaklanan bir düzlemde değil; olgular, fikirler, düşünceler ve izlenimlerin belirlediği bilişsel alan kapasitesine bağlı olarak ifade kazanmaktadır (Aydınlı, S., 1993). Dolayısıyla yapı, bir yığılma ya da birikimden ötede bir anlam taşımaktadır.

Sorulması gereken soru şudur: Anlamlar, onları ilişkilendiren çevreler gibi, kültüre özgü oldukları ve kültürel olarak değiştikleri için, inşa edilen çevre, yaşayanlar, kullanıcılar veya toplum için ne anlam taşır? (Rapoport, A., 1982)

Her biçim bir ifadedir ve anlam içerir. Kelimeler dışında iletişimin ve anlatımın temel biçimi olarak kabul edilen mimari, daima özel bir anlama sahip olmuştur. Mimarının anlamsal özelliğini temsil eden, onun bir bütün olan etkisi ve algılanma biçimi içinde fiziksel yapısını oluşturan saf biçimden yükselen bir anlam duygusu ile oluşan çağrışımsal, kavramsal biçimdir ve işaret, simge, dil, kod, iletişim, mesaj gibi sözcüklerle kavramlaştırılmıştır (Şentürer, A., 1995).

Simge bir objenin kullanımı sırasında algılama ve çağrışımla ortaya çıkan kavramsal bir sürecin sonucunu ifade etmektedir. İşaret ise, soyut duygulardan çok gerçeğe uygun, harfî harfine başka bir şey ifade eden, bir araç veya konuşma dilini yansıtan bir şekil olarak tanımlanmaktadır. Simgesel anlam, bir objenin kullanımına ilişkin yararlarını gösterdiği gibi, onun çağrışımsal anlamını da yansıtmaktadır. Bu nedenle simgesel anlamın zihinsel bir süreç sonucu ortaya çıktığı ve değer kazandığı kabul edilmektedir. Simge, bir yapının tümü olabileceği gibi, kimi zaman bir cephesi, girişi veya rengi olabilmektedir. Simgenin ortaya koyduğu anlam, her kültürün kendi değerleri bağlamında netleşir (Aydınlı, S., 1993).

Lindsey simgesel anlamı, gösteren anlam (düz anlam) ve çağrışımsal anlam (yan anlam) olarak incelemiştir. Çağrışımsal anlam açısından Lynch'e (1975) göre nesnenin gözlemci için, uygulama açısından olsun duygusal açıdan olsun, bir anlamı olmalıdır. Anlam da bir bağdır, ama uzamsal yada biçimsel bağdan çok farklıdır.

Ünlü (1986) "anlam"ı ikiye ayırmaktadır.

1. Temsili anlam

- Gösterime ilişkin kısım: bir şeyi nasıl gözlemliyorsak o forma sahiptir.
- Belirleyici sıfatsal kısım: bir şeyi dokusu, yoğunluğuyla tanımlayabilme.

a. Anlık gösterime ilişkin anlam:

b. Gönderme düzeyinde anlam:

- İmajla ilgilidir.
- Esas mantığı dışında sembolik bir anlatım söz konusudur.

2. Yanıtı ilişkin anlam

- Kişinin deneyimle ilgilidir.
- Değerlendirmede eyleme geçmeden önce, obje ile ilgili içsel yanıtları verir.

a. Duyusal anlam:

b. Değerlendirmeye dayanan anlam:

c. Kuralcı anlayış: kullanım, insanı yönlendirerek, hareketleri ile ilgili kuralları dikte ettirir.

Bir mimari yapıda anlamı, işaretler bütünü oluşturur. Yapının göstergesi olan cepheler de taşıdığı işaretler yoluyla çevreyle iletişim kurar. Cephe içerdiği bilgileri insana verirken değişken nitelikleri ile okuma sürecinde rol oynamaktadır. Bu nitelikler bir bütün olarak cephenin okunabilirliğini belirlemektedir.

Çalışmada mimarlığı anlama ve yorumlama sürecinin cephe bağlamında değerlendirilmesi, sadece cephelerin biçimsel analizi ile değil, kullanıcıların estetik yargılarının biçimsel kavramlarla değerlendirilmesi ile sonuçlanacaktır. Bu da cephe örnekleri özelinde kent kullanıcılarının anlamlandırma skalası, cephe tasarım ilkeleri bağlamında biçimsel değişimler ile çarpıştırılarak kent kullanıcılarının beklenti bağlamı ortaya çıkarılmaya çalışılarak oluşturulacaktır.

2.2 Cephe

Geçmişte, şimdiki ve gelecekteki imgesi ile kent bir devamlılıktır. Bu devamlılık eyleminin sorumluları da kent tasarımcıları ve mimarlarıdır. Bu durumda tasarımcıların sorumluluğu cephe kurgusuna da yansımaktadır.

Kentsel tasarım; geliştirme, düzeltme, yeniden yerleştirme gibi yeni görüşler ortaya koymalıdır. Bu görüşler oluşturulurken de kentin sunduğu sözlük çözümlenmeli

/okunabilmelidir. Cepheler için de bu sözlük çözümlenmeli, ilişkiler incelenebilmelidir.

Eski ve yeni arasındaki ilişki her durumda bir diyalog ve geçmiş ile şimdiki zaman arasında bir konuşmadır. Eğer bir cephenin tasarımına bağımsız bir sanat çalışması olarak değil de, bitişindeki tarihi binalar ile ilişkisi açısından bakarsak, mevcudu yeniden ayıran, eskiyi ve yeniye bir araya getiren farklı elemanların kullanılması gereklidir. Bu yüzden, kullanılacak elemanların seçimleri her şeyden önce tarihi cephelerin diliyle bağlantılı olmalıdır. Bu cephelerin parçaları veya belirli özellikleri böyle tematik bir yaklaşımla bütüncül bir süreklilik sağlayacaktır. Ama doğru anlamdaki bir süreklilik ancak yeni cephenin bağımsız kalitesi ve yeni koşullarıyla talepleri desteklerse makul olacaktır (Krier, R., 1988).

Cephe (yüzey elemanları) kentsel mekanın parçalarıdır ve bu parçaların birbirleriyle ve bütünle ilişkileri tasarım ilkelerinin organizasyonu ile şekillenmektedir. Fakat cephe biçimsel bir kompozisyonun ötesinde kent kullanıcıları tarafından anlamlandırılan bir olgudur.

İnsan-cephe ilişkisini insan ile kitap arasındaki ilişkiye benzetebiliriz. İnsan okuyan, cephe ise okunan tarafı temsil eder. İnsanın cepheyi okuması; cepheyle etkileşime girmesi, bu etkileşim sonucunda bilgiler alması ve bu bilgileri bir deneyim bütünü olarak zihninde yerleştirip daha sonra da kullanması ile olmaktadır.

Cephe içerdiği bilgileri insana verirken değişken nitelikleri ile okuma sürecinde rol oynamaktadır. Bu nitelikler bir bütün olarak cephenin okunabilirliğini belirlenmektedir. Bir mimari yapıda anlamı, işaretler kompleksi oluşturur, yapının göstergesi olan cepheler de taşıdığı işaretler yoluyla çevreyle iletişim kurar. Bu nedenle estetik kaygıların neden olduğu görsel kirlenme özellikle bina cephelerinde kendini göstermektedir. Dolayısıyla sayısız genetik şifreyi yapısında taşıyan cepheler, biçimsel kurgusunun çözümlenmesiyle kimlik arayışında bilimsel incelemeler için önemli veri tabanları oluşturmaktadır.

2.2.1 Cephenin Tanımı

Cephe genellikle yapı dışının bir yüzüdür. Türk Dil Kurumu cepheyi, bir şeyin veya yapının ön tarafta bulunan bölümü olarak tanımlamıştır.

‘Cephe’ kelimesinin İngilizce karşılığı olan ‘facade’ kelimesi yine İngilizce’de yüz anlamına gelen ‘face’ kelimesiyle eşanlamlı olan Latince ‘facies’ kelimesinden türemiştir. Bu nedenle, Krier (1988); “Eğer bir binanın yüzünden, yani cephesinden konuşuluyorsa, her şeyden önce sokağa bakan ön tarafı kastediliyor” demektedir.

Binanın dış yüzü anlamındaki cephe çoğunlukla binanın ana yüzü olan girişi kapsar ve stilistik detaylarla ayrıntılanarak karakterize edilir (Burden, E., 2000). Dolayısıyla cephe kendi başına binanın heykelsi parçası olarak kabul edilebilir (Krier, R., 1988).

Yapı cephesi, kent mekanının çeperidir ve bu anlamda cepheler kentsel mekanları sınırlandıran öğelerdir.

Sosyal bakış açısından ise cepheler, "kent yaşamının fiziksel ve toplumsal çerçevesinin boyutlandığı" mekan parçasıdır (Çubuk, M., & Yüksel, G., 1978).

Yaşanan mekânların iç düzenlemeleri kadar, dış görünüşleri de önemlidir. Çünkü mekanın içini kullanan kişilere oranla dışını kullanan kişi sayısı daha fazladır. Çevre kullanıcılarının özellikle cephe özellikleri açısından yaşadıkları, gördükleri, seyrettikleri ortamlara uyumları ve beğenileri tasarım sürecinde önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifade ile estetik açıdan doyurucu cephelerin oluşturulması gerekliliği önemli bir tasarım ölçütüdür.

2.2.2 Cephenin Görevi ve Anlamı

Yapının dış imajı açısından genellikle cephe en bir önemli değere sahiptir. Bu nedenle mimarlıkta bir yapının cephesi çoğunlukla tasarımın en önemli kısmıdır ve yapıların analizinde cephe, mimari değer açısından önemlidir.

Cephe, 19. yüzyıl ve 20.yüzyıl apartman konutlarının mimarisini tanımlayan en önemli bina elemanı olarak ortaya çıkmaktadır. Doğal olarak da yapının mimari stiline göre değişiklikler göstermektedir. Bu nedenle Krier (1988), bir binanın görevinin ve öneminin tanımında iletişim yetisi olan en önemli mimari eleman olarak cepheye vurgu yapmaktadır.

Kentsel düzenin önemli bir ögesi olan "cepheler" kent kullanıcıları tarafından anlamla yüklenmektedir. Dolayısıyla cepheler taşıdıkları anlamlar itibarıyla bir kentin dilini oluşturmaktadır.

Eco (1984) yılında yayınlanan "Göstergebilim ve Mimari" üzerine yazdığı bir makalesinde, şöyle bir örnek vermektedir: "Bir evin yüzünde bir pencere gördüğümde, genellikle pencerenin işlevini düşünmem, kuşkusuz pencerenin işlevinden kaynaklanan bir pencere gösterileni düşünürüm; ne var ki, işlev burada öylesine özümsemiştir ki, pekâlâ unutulabilir; ben de, o pencereyi mimari bir uyumun, biçimin bir ögesi olarak, öteki pencerelerle olan bağlantısı açısından yorumlayabilirim..."

Sonuç itibarıyla cephe, fiziksel ve kültürel bileşimlerden meydana gelir, kültürel çevre, sosyo-

kültürel yapıdan kaynaklanan sembollerle anlam kazanır. Dolayısıyla da cephe, kendine özgü bir biçimsel karakteri yansıtan kimlik duygusuna sahiptir.

2.2.3 Cephenin Kurgusu

Cephe sadece, arkasındaki odaların organizasyonu tarafından belirlenmiş doğal gereklilikleri yerine getirmez, binanın inşa edildiği zamanın kültürel durumundan bahseder. Düzen ve düzenlemenin kriterlerini gösterir, ayrıca dekorasyon ve süslemenin türlü olasılıklarını ve yaratıcılıklarını verir (Krier, R., 1988). Nitekim cephe başlangıcından bu güne kadar her uygarlığın kişiliğini belirten bir tutumla ele alınmış ve işlenmiştir.

Vitruvius'tan bu yana mimarlar cephede, kat planları ve odalara ideal bir düzen ve biçim verecek olan sayısal bağlantıları geliştirmeye çalışmıştır. Bu, mutlak güzelliği gerçekleştirmenin yolu olarak düşünülmektedir (Krier, R., 1988).

Cephelerin bir diğer vurgulayıcı özelliği de kentsel değişimlerin en belirgin sahnesi olma özelliğidir. Bu değişimlerin ana faktörleri: teknoloji, konstrüksiyon, yeni kullanımlar, yasal zorlayıcılar, bina oranlarının bozulması, malzeme ve renk çeşitliliğidir. Diğer bir ifadeyle, her türlü toplumsal hareketten, politik, kültürel, ekonomik, teknolojik değişimden cephe payını almaktadır.

Mimari biçim insan ile çevre arasında bir dil oluşturur. Mimari biçim dikkat çekici en önemli öge ise cephe kurgusudur. Cepheyi oluşturan örüntü ise, gereksinimler ve kültürel dışavurumlar ile bağlantılıdır.

2.2.4 Cephenin Algılanması

Bir bütün olarak cephe tek tek elemanlardan oluşur. Onları bütüne bağlayan ortak dilin bulunması, cephenin kompozisyonu, düzenlemesiyle meydana gelir (Krier, R., 1988).

Mimari öge olan cephe elemanlarının değişik aralık ve biçimlerde kullanılması geometrik ve sayısal değerlere köklü bir alışkanlıkla bağlı bulunan insan üzerinde büyük etki yaratmaktadır. Dolayısıyla M. Çubuk ve G. Konuk'un (1991) da belirttiği üzere; "Cepheler, toplumun kişiliğinin bir belirtisi olmasından dolayı, toplumsal farklılıklar cepheler ile kente yansır".

Mimari mekanın ögesi cepheler, klasik olarak nitelendirdiğimiz işlevlerinin yanı sıra, duruma göre birer işaret, belirti ya da simge olarak da görülebilmektedir. Cephenin, belki her zaman çok kolay ve çok açık seçik bir biçimde olmamakla birlikte, bir takım kavramları, inançları,

tutumları, istekleri işaret ettiği, belirttiği ya da simgelediği görülmüştür.

Sonuç itibariyle cephenin Anlamsal (Semantik) ve Dizimsel (Sentaktik) değerlerini ortaya koymak, yani mimari formu etüt etmek cephenin dilini yorumlamaktan geçer. Dolayısıyla cephe, süreçlerin ortaya koyduğu farklılıkların bir sentezidir.

2.3 Mimarlık Dillerinde Cephe Kompozisyon Kodları ve Anlamları

Mimarlık zaman içerisinde farklılaşan bir dildir. Mimarlık dillerinin cephe üzerinden kodlarının çözümlenmesi, tarihsel gelişim süreci içerisindeki anlamsal farklılaşmaların ve/veya özelliklerin analizini gerekli kılmaktadır.

2.3.1 Cephenin Klasik Dili

19. yy mimarisinde yeni stillerden oluşan sınıflama: Klasik Revival-Canlandırma- (klasik yunan ve Rönesans mimarisinden yansımalar), Gotik Revival-Canlandırma-, İslami Revival-Canlandırma- ve Art Nouveau olarak şekillenmektedir.

Batı tarihinde bin yılı aşkın bir süre boyunca güzel binanın, tapınağı andıran görünümü, süslü sütunları, yenilenen oranları ve simetrik ön cephesiyle klasik bina olduğu düşünülmüyordu. Klasik yapıtların ortak özellikleri; yüzlerce yıl boyunca pencerelerin, kapıların, nasıl yapılacağı, binaların ön cephelerine sütunların, alınlıkların nasıl yerleştirileceği, odaların hollere nasıl açılacağı, demir aksesuarların, pervazların nasıl olması gerektiği konusunda hemen herkes fikir birliği içinde olmasıdır (Botton, A., 2007).

Yerel mimari kimlik ise doğal (iklim, topografya, vb) koşullar ve kısıtlı teknoloji nedeniyle akıllı çözümler bulunmasıyla şekillenmiştir. Malzemelerin taşınması maliyetli olduğundan yakın çevredeki malzemelerin kullanılması, inşaat tekniklerinin yaygınlaşma zorluğu, başka yerlerde ne tür evlerin yapıldığını görme olanağının olmayışı bu dönemde son derece güçlü yerel mimari kimliğin ortaya çıkışını sağlamıştır.

19. yüzyıl mimarlarının çoğu, yapıların dış görünüşüyle ilgili bir tartışmaya girmenin basit bir cebir denklemi üzerine tartışmaktan farklı olmadığı görüşünü benimsemiştir (Botton, A., 2007).

Bu dönemde, İstanbul'daki binaların cephe örneklerinde de doğal olarak bu yaklaşımlar görülmektedir. İstanbul'daki 19. yüzyıl ve 20.yüzyıl ilk dönem apartman konutlarının cephelerinde orantı açısından çıkma ve cumbalar ile bağlantılı bir simetri hakimdir. Apartman

cephelerinde dört ayrı tipte cephelerin sınıflandıkları görülür. Bunlar; dikdörtgen, kemerli, dairesel ve kompozit olarak adlandırılabilir. Katlara göre farklılaşan aynı cephe üzerinde birkaç tip bir arada da bulunmaktadır.

Sonuç olarak bu dönem içerisinde genel bir ayrım yapmak gerekirse apartmanları mimari stil olarak 2 gruba ayırmak mümkün:

1. Batılı bütünüyle aynı örnekler,
2. Batı örnekleri ile Osmanlı geleneksel mimarisini birleştirerek bir senteze varmayı deneyen örnekler.

Bu dönemin ana hatlarıyla cephedeki kompozisyon karakterleri:

- Simetri
- Merkezi aks
- Cephenin düşeyde ve kütlenin ana hatlarıyla üçe bölümü
- Giriş kapılarıyla kontrast pencere açıklıklarının benzer yada aynı olması
- Cephedeki mimari elemanların ritimli yerleşimi
- Stilistik dekorasyon elemanları kullanılarak klasik düzen ve ritmin sağlanması
- Düzen kullanımının olması
- Klasik kodların kullanımı ve bireysel uygulamaların yapılması
- Geleneksel Türk motiflerinin kullanımı
- Kapı ve pencerelerin vurgulanmasında bordürlerle detayların uygulanması
- Geleneksel Türk mimarisindeki saçakların uygulanması ve çatı yüksekliklerinin farklılaşması
- Çıkma ve cumbalarla bağlantılı simetri

2.3.2 Cephenin Modern Dili

20.yy ortalarında mimari biçimleri geliştiren akımlar, gelenek ve kültürlerin mimariye kattıkları anlama bakmaksızın, sadece “işlevsel” bir imajı yaratarak mekan kurgularını gerçekleştirmişlerdir. Bu durum, bir iletişim aracı olan mimariyi, zamanla her yerde birbirine benzer kurgular haline getirmiş, geleneksel ve kültürel dilin zamanla etkisini yitirmesine yol açmıştır (Çolak, A., 2004).

Modern (Marksist) ideolojiye bağlı olarak ortaya konan modern mimaride rasyonelleşme, standardizasyon, ucuz ve hızlı yapım, minimalizm (en birincil gereksinmelere yönelik olma), toplu yapım gibi kavramlar kentlileşmeye ve yeni bir sınıfın güçlenmesine bağlı ve zorunlu olarak gündeme gelmiştir. Bu kavramlar da geleneksel, kültürel yapının tutunamamasına ve kültürel değerlerin zamanla değişmesine neden olmuştur (Gür, Ş., Ö., & Cordan, Ö., 1999).

Bu dönemin ana hatlarıyla cephedeki kompozisyon karakterleri:

- Genel tavır standardizasyon ve tekrar uygulaması
- Düz çizgi ve doksan derecenin kabulü
- Geometrik olmayan ve özgün formların kullanılmaması
- Prizmatik kütleler,
- Yatay, düz çizgili cepheler,
- Geniş açıklıklar, camın bolca kullanımı
- Statik
- Cephe anlayışları açısından oldukça sade gösterişsiz

2.3.3 Cephenin Postmodern Dili

Sanayileşme, yeni bir sınıfın doğmasına neden olurken, kentlileşme de yeni kültürel mekansal alışımlar ortaya çıkarmış ve bu gelişmelere bağlı olarak toplumlar önce modernleşme (Batılılaşma) sonra da postmodernleşme uğraşı vermiş ve vermektedir (Gür, Ş., Ö., & Cordan, Ö., 1999).

Modern mimarlığın işlev ve teknoloji kökenli içeriği üzerine kurgulanan biçim dilinde anlam, hem bu içeriğin dışavurumu hem de mimarlık söylemindeki akılcılığın bir göstergesi olmuş, modernizmin eleştirisi, kullanıcıyla kurulan bu ilişkinin oldukça sıradan, bildik bir düz anlam düzeyinde kaldığı, yan anlamlar yoluyla renklendirilmesi ve zenginleştirilmesinin gerekliliği üzerine kurulmuştur. Tarihsel süreklilikte geçmişle yeniden barışmak iddiasıyla ortaya çıkan postmodern söylemde, biçim yerine figür ve tip, biçim-içerik ilişkisine karşı biçim-anlam ilişkisi gündeme gelmiştir (Uraz, T., U., 1999).

1970'li yıllarda A.B.D.'de ve 1980'li yıllarda Avrupa'da ve ülkemizde postmodern toplum ve sanat anlayışı çok yanlı desteklenmiştir (Gür, Ş., Ö., & Cordan, Ö., 1999).

1980'li yıllardan günümüze kadar uzanan süre içerisinde Türkiye'nin mimarlık platformunda hem Doğu ve Batı'dan etkilenmiş yapılar, hem de özgün ve çağdaş yorumlarla karşılaşmaktayız. Özellikle 1980 sonrası dönemde İstanbul'u hem fiziksel, hem toplumsal açıdan etkileyen küreselleşme, yeni parametrelerden biri olarak ortaya çıkmıştır.

Dönemin farklı sosyal ve siyasal olayları da cephenin bulunduğu dönem içerisindeki şekillenmesinde önemli olmuştur. Örneğin; 1979-1980 yıllarında yaşanan enerji krizi ile yeni bir cephe düzeni ortaya çıkarmıştır. Çıkarılan ısı yalıtımına ilişkin yönetmeliklerle cephede açıklıklar sınırlandırılırken, dış cephede malzeme kullanımı koşullara bağlanmıştır.

Son yıllarda, Türkiye'deki mimarlık yayınlarına bakıldığında, tartışmaların belirli noktalarda yoğunlaştığını görebiliriz; çarpık kentleşme, kentsel kimliğin yitirilmesi, mimarinin kuramsal söyleminin oluşmaması, batı etkisiyle biçimci toplumdan ve tarihten kopuk biçimlerin aktarımı belli başlı eleştiri başlıkları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu dönemin ana hatlarıyla cephedeki kompozisyon karakterleri:

- Analogik (benzeşmeye dayalı anlatım) iletişim
- Geleneksel ve modern kodların kombinasyonu
- Tarihsel ve popüler referansların kullanımı

2.4 Bölüm Sonucu

Bağlamı ile uyum içinde olan bir bina, içinde bulunduğu zamanın ve yerin en olumlu değerlerini, en yüksek amaçlarını yansıtabilen binalardır. Kısaca bina, ulaşılmak istenen büyük idealin saklanıp korunabileceği bir depo görevi görür. Geleneksel mimari üslupların başarılı modern yorumları bizi estetik düzeyde etkilemekle kalmaz, aynı zamanda, belli dönemlerin, ülkelerin mimari anlayışından, tarihimizden, yöremizden yola çıkarak modern ve evrensel bir şey ortaya çıkarabileceğimizi bize gösterir (Botton, A., 2007).

İnsan geçmiş ile bugün arasında karşılıklı saygıya dayanan bir diyaloga tanıklık etmek ister. Oysaki çevrenin geometrik yapısı ile ilgili karar vermek durumunda olan tasarımcıların tek kaygıları yapının (cephenin) biçimsel niteliği üzerine odaklanmaktır. Sayısız genetik şifreyi yapısında taşıyan cepheler; kullanıcıyla bütünleşebilen, kimlik arayışında etkin mimari bir koddur. Dolayısıyla mimar, tasarım ve kullanım aşamasında anlam ve yorumlama bağlamı içeren cepheler tasarlamalıdır.

Bu noktada farklı alanlardan ödünç alınan bazı kavramlarla cephenin çözümlenmesi amacıyla çalışmada ortaya konan kavramsal model, tezde yer alan bilgiler ışığında cephenin anlaşılmasına ve çözümlenmesine yardımcı olmayı hedeflemektedir.

3. MİMARLIĞI ANLAMA VE YORUMLAMA YAKLAŞIMLARI

Mimarlığı anlama ve yorumlamaya yönelik incelenen kavramsal modeller ve kurgusal yaklaşımlar özne-nesne bağlamında irdelenecektir. Bu bağlamda çalışmada aşağıda açıklanan yaklaşımların yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

İnsan yaşamı boyunca, çevresindeki nesne ve varlıkların karmaşık ilişkiler ağını kavramak ve yorumlamak ihtiyacı duyar. Karmaşık ilişkiler ağını anlamlı ilişkiler kurarak görebilmek, okuyabilmek amacıyla farklı yaklaşımlar kullanılmaktadır.

Cephenin dilsel yapısının çözümlenmesine yönelik yapılan bu analiz çalışması, cephe çözümlenmesinde gerek kuramsal, gerekse uygulama alanlarında "disiplinler arası" bir çalışmanın gerekliliğini savunmaktadır. Çalışmada, taşıdığı işaretler yoluyla çevreyle iletişim kuran cephenin anlamsal ilişkiler ağını ortaya koymak açısından diğer ilgili alanlarda kullanılan yöntem ve tekniklerden -anlambilim, gösterge bilim, dilbilim- geniş ölçüde kullanılması/yararlanması gerekmektedir.

Yücel'in (1981) de belirttiği üzere, dilbilim ve göstergebilimden kaynaklanan kavram ve yöntemleri serbestçe uygulamak, mimarlığın çeşitli biçim sorunlarına açıklamalar getirmeye olanak sağlamaktadır.

Bu noktada, kentsel kimliği tanımlayan cephelerin gösteren-gösterilen ilişkisi çerçevesinde okunabilirliğine yardımcı olmak amacıyla çalışmada, dilbilim ve göstergebilim gibi kavram ve simge üreten bilgi ve kuramlara başvurulmuştur.

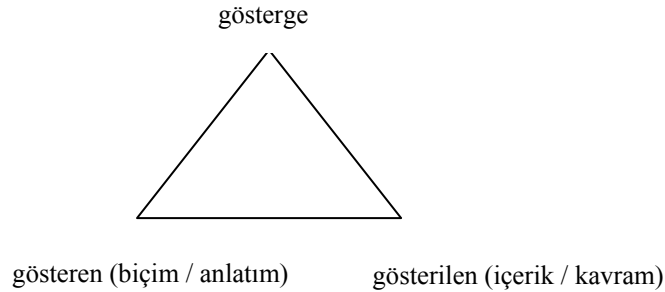
3.1 Göstergebilim

Ansiklopedik tanımı, "Bireyler ya da toplumlar arasında bildirişimi sağlayan çeşitli gösterge dizgelerinin üretim, işleyiş ve algılama biçimlerine ilişkin bilim dalı" olan semiolojinin, bizde en çok kullanılan kelime hali ise "göstergebilim"dir (Büyük Larousse, 1986).

İlk temellerini, Antikçağ'da ve değişik klasik dönemlerde dilbilgicilerin kural ve kullanım üstüne, retorikçilerin dilin inandırma ya da estetik etkileri üstüne ileri sürdükleri düşünceleri, matematikçilerle mantıkçıların evrensel ve kesin nitelikli biçimsel diller yaratma olanaklarına ilişkin çalışmaları, filozofların dilin kökeni ve düşünceyle ilişkileri konusundaki çabalarının oluşturduğu göstergebilim (Semioloji), Avrupa'da ve ABD'de 19. yüzyılın sonlarında eşzamanlı olarak ortaya çıkmıştır. ABD'li filozof Charles S. Peirce ve Cenevreli dilbilimci Ferdinand de Saussure'un çalışmalarıyla ancak yirminci yüzyılda bir bilim dalı haline

getirilmiştir (Büyük Larousse, 1986).

Literatür incelemesi sonucunda göstergebilimde en çok kullanılan gösterge şeması Şekil 3.1’de ifade edilen şekildedir.

Şekil 3.1 Göstergebilimde en çok kullanılan gösterge şeması (Erkman, F., 1987)

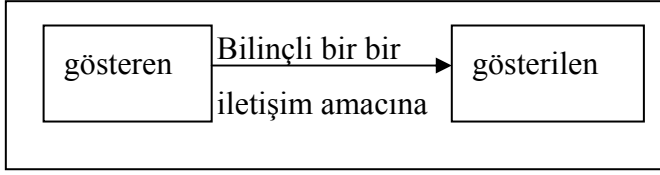
Mimarlıkta göstergebilim, İtalya’da çevrenin anlamsızlığına karşı bir eleştiri hareketiyle başlamıştır. Bu atılım, bir eleştirel karşı çıkış olarak 1950’lerin sonlarında kendini göstermiştir. Savaş sonrasının hızlı kentleşmesi, çevrenin bozulması, spekülasyon gibi olguları hedef alan bu protesto; gelişmenin çevrede anlamı yok ettiğini, tekdüze mimarlık ürünlerinin bu yok oluşun aracı olduğunu savunmuştur. Yine kent göstergebilimi tartışması da 1960’ların Fransa’sında, bir dizi yazar, kent toplumbilimcisi, felsefeci ve kent bilimcinin aynı anlam sorunlarını gündeme getirmesiyle başlamıştır (Yücel, A., 1981) (Barthes, R., 1979, 1993, 1997) (Erkman, F., 1987), (Rifat, M., 1992, 2005).

Max Bense’e (1969) göre göstergeler anlattıkları belirli biçimlerin kavramsal karşılıklarını oluşturmali, bir şeyi temsil etmeli, belirli bir işlevi karşılamalı yani algıladığımız görüntüsünün kendine has biçiminin ötesinde bir anlam taşımalıdır.

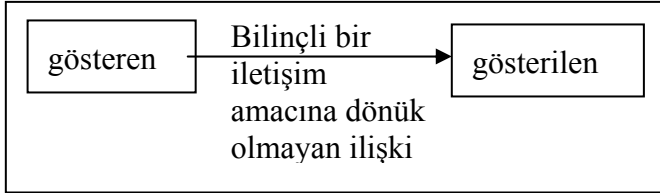
Barthes (1915-1980) en kısa tanımıyla göstergebilimini “sıradan gözüken her şeyin ardındaki anlamları çözmek, onların ifade ettiği ikincil anlamları da görmek” olarak tanımlamaktadır (<http://sozluk.sourtimes.org/show.asp?t=gostergebilim>, 2002).

Eco’ya göre ise göstergebilim; tüm kültürel olguları (yani toplumsal uzlaşmalara dayanarak birbirleriyle ilişki kuran insanların söz konusu olduğu durumları) iletişim süreçleri sayar ve inceler (Erkman, F., 1987).

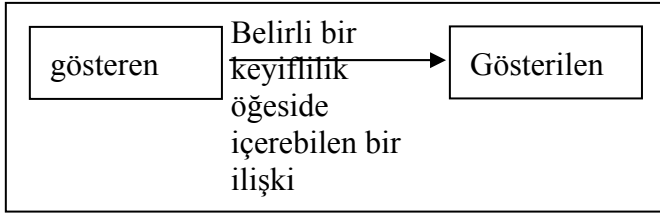
Yukarıdaki ifadeler ve tanımlar göstergebilimde var olan gösteren/gösterilen ilişkisinde Şekil 3.2’de ifade edildiği üzere iletişimde üç temel anlamlandırma biçiminin varlığını ifade etmektedir.

İŞARET (SIGNE/SIGN)

BELİRTİ (INDICE/INDEX)

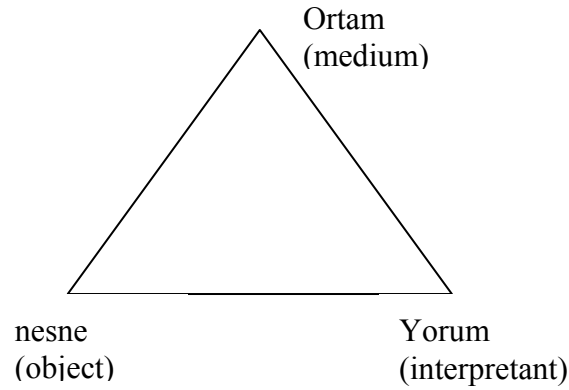

SİMGE (SYMBOLE/SYMBOL)

Şekil 3.2 Göstergenin yorum ilişkisi (Özek, V. 1980)

3.1.1 Göstergebilim İlkeleri

Peirce'in göstergebilim anlayışında göstergenin 3 ögesi vardır. Peirce'e göre bunlar: Göstergebilimin yerini tuttuğu şey, *Nesne*; göstergenin dayandığı *Ortam*; göstergenin *Yorumlayan*'ı (Yücel, A., 1981) (Şekil 3.3).

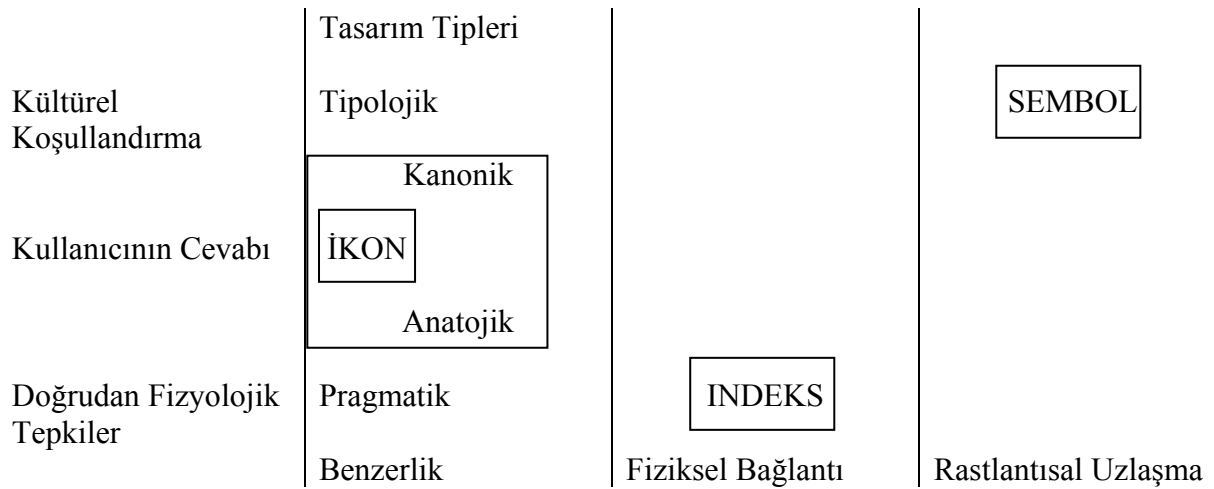

Şekil 3.3 Üç ögeli gösterge ilişkisi

Peirce'in şemasından hareket eden Charles Morris ise göstergenin ilişkileri üzerinde durarak:

- Göstergenin biçimsel yapısıyla içinde gerçekleştiği ortam arasındaki ilişkisi: dizimsel (sentaktik) düzey
- Göstergeyle gösterdiği nesne arasındaki ilişki: anlatımsal (semantik) düzey
- Göstergenin, nesnesi ve yorumlayıcı arasındaki ilişki: yararsal (pragmatik) düzey

olmak üzere 3 ilişki düzeyi tanımlamıştır (Aksoy, E., 1975) (Yücel, A., 1981'den; C. Morris, 1938/1960) (Roth, M., 2002) .

Şekil 3.4 Pierce'in ortaya koyduğu gösterge ve tasarım tipleri (Broadbent, G., & Bunt, R., & Jencks, C., 1980)

Şekil 3.4'deki sınıflamaya dayanarak G. Klaus'un (1973) savına da başvurabiliriz. Klaus'da göstergeyi üç şekilde sınıflamaktadır.

1. Simgesel ya da anlamsal gösterge (geleneksellik veya keyfililik özelliği gösterir).

Göstergenin, temsil ettiği nesneyle dolaylı yada nedenli ilişkisi, işlevsel biçimleniş arasında bir etkileşimi vurgulayan görsel bilgi iletimi (index- nedenli işlevsel gösterge sınıfı tanımlamaktadır). Örneğin bir binanın biçimlenişi, işlevsel programına dayanan nedenli bir ilişki ürünüdür. Uzam-zaman-mimari ürün arasındaki estetik etkileşimin kökeninde nedenli ilişki söz konusudur (Özek, V., 1980).

2. İkonik gösterge

Temsil ettiği nesnenin imgesi görünümündeki yapısı nedeniyle nesne ile ortak özellik göstermesi (icon- görüntüsel benzer gösterge sınıfını tanımlar). Örneğin bir binanın gerçekleştirilmiş fiziksel yapısı, mimari tasarımın taşıdığı düşüncüyü yansıtan ikonik

görüntüsüdür (Göldeli, İ., 1984).

3. Belirti göstergesi (ateş/duman ilişkisi)

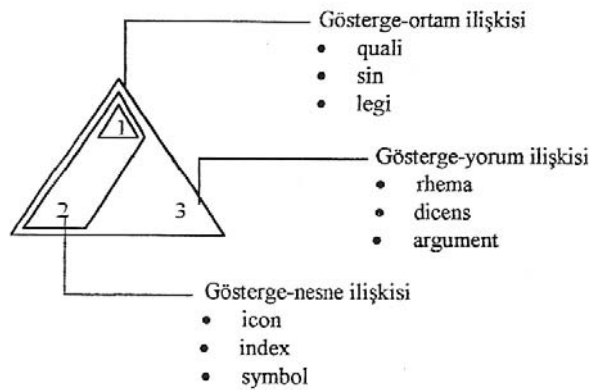
İşaretler, kuram bilgi iletimi sırasında işaretin sinyale dönüştürülmesi, taşınması ve anlamını çözülerek değerlendirilmesi ile ilgili durumları:

- İşaretin dizimsel işlevi
- İşaretin anlamsal işlevi
- İşaretin yararsal işlevi başlıkları altında incelenmiştir.

Buradaki anlam, tanımlar yapar ve gerçeklerle işaret arasındaki bağı inceler. Yarar ise işaretin gönderdiği simge sistemlerinin kullanıcıları üzerindeki etkilerini inceler (Aksoy. E, 1975).

Max Bense'nin (1969) üç ögeli ilişki mantığında ortam, nesne ve yorum ilişkileri ise kendi içlerinde dallanarak dokuz alt ilişki sınıfını meydana getirmektedirler (Şekil 3.5):

1. Göstergenin ortam ilişkisi:
 - Quali-nitel ilişki,
 - Sin-tekil ilişki
 - Legi-kural ilişkisi
2. Göstergenin nesne ilişkisi:
 - Icon-görüntüsel benzerlik ilişkisi
 - index- nedenli, işlevsel ilişki
 - Symbol-bağımsız biçim ilişkisi
3. Göstergenin yorum ilişkisi:
 - Rhema- açık yorum ilişkisi
 - Dicent-kapalı yorum ilişkisi
 - Argument- bir üst dizge bütünü içinde kurallı yorum ilişkisi

Şekil 3.5 Göstergenin ilişkisi şeması (Özek, V., 1980)

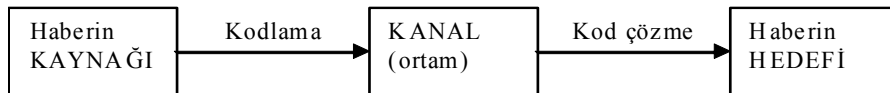
3.2 Mimarlık ve Göstergebilim

Mimarlık göstergeleri, bildiri taşıyan ve bu nedenle belirli bir davranışı cevaplamaya yönelik uyarıcı nitelikteki fiziksel mekanlardır.

Mimarın bir şeyler anlatması gerektiğini söyleyen Ruskin bu düşüncesiyle binaların yalnızca göze hitap eden basit nesneler olmadığını hatırlatmaktadır. “Aslında tüm binalar analiz edebileceğimiz, değerlendirip yorumlayabileceğimiz bir takım kavramları içinde barındırır. Binalar konuşur, birbirinden rahatlıkla ayırt edebileceğimiz konular, kavramlar üzerine konuşur üstelik. Binalar demokrasiyi yada aristokrasiyi anlatır; açık yüreklilikten yada kibirden, dostluktan yada saldırganlıktan söz eder, geleceğe duyulan sempatiyi yada geçmişe duyulan özlemi dile getirir” (Botton, A., 2007).

Morris'in göstergebilim kuramının mimarlık alanında izleyicisi olan G. K. Koenig ise, mimari göstergelerin mekan okuyucusunda belli bir davranış biçimi geliştirdiğini öne sürer. Örneğin caminin, kilisenin dinsel yaşamı çağrıştırması gibi. Shannon ise, Gönderen / mesaj / alıcı, üçlü ilişkinin mimarlık alanındaki karşılıklarını bulmaya çalışır. Burada, gönderen: mimar, mesaj: mekândaki nesneler, alıcı ise: insandır. Koenig böylece mimarının belli davranış biçimlerini harekete geçiren, başlatan gösterge taşıyıcılarından oluştuğu sonucuna varır (Gümüş, K., & Şahin, H., 1982).

Gerçekten de mimari mekanın öğelerinin her biri birer işaret olarak kabul edilebilir. Başka bir deyişle, mimari mekanda yer alan her öğe ve bu öğelerin bir araya getiriliş biçimleri birer işarettir. Algılanan öğelerin daha başka ve genellikle daha “derin” başka bir takım şeylerin gösterenleri belirtileri, simgeleri olduğunu varsaymak gerekmektedir. Nasıl ki, duyduğumuz bir sesin yalnızca bir ses olduğunu algılayıp geçmek yerine, onun bir ağlama mı, bir gülme mi, bir inilti mi, bir şarkı mı, yoksa bize yöneltilen bir sorumu olduğu hakkında çoğu kez bilinçsiz bir takım araştırmalara girişiyorsak (Kalpaklı, Ü., 1997), mekansal bir öğe olan cephe gördüğümüz zaman da, bunu salt bir cephe olduğunu algılamaktan öte söz konusu cephenin bir şeyler “gösterdiğini” düşünmemiz gerekir (Şekil 3.6).

Şekil 3.6 Göstergebilim ve iletişim kuramı (Yücel, A., 1981'den; G. Broadbent, 1971)

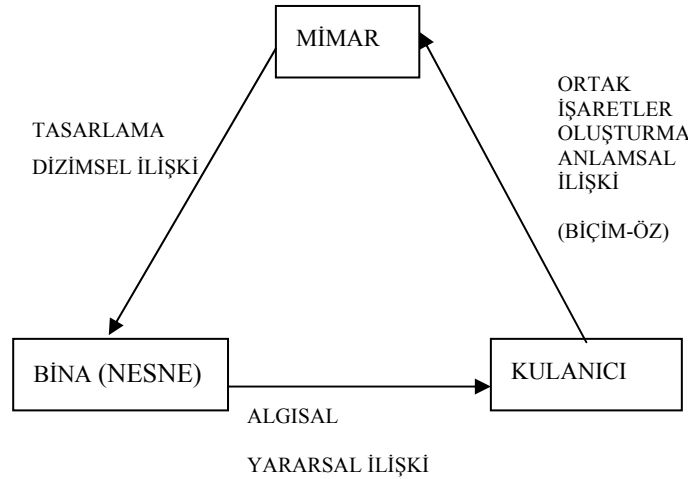
Mimaride görsel iletişim açısından gösterenler anlamlı dizgeler ya da biçimler, uzamlar,

alanlar, kütleler, ritim, renk, doku gibi özellikler; gösterilenler ise ikonografik anlamlar, estetik anlamlar, mimarlık düşünceleri, uzam anlayışları, toplumsal inançlar ve yaşam biçimi, işlevler, eylemler, ticari amaçlar, teknik uygunluklar gibi öğelerdir (Şekil 3.7).

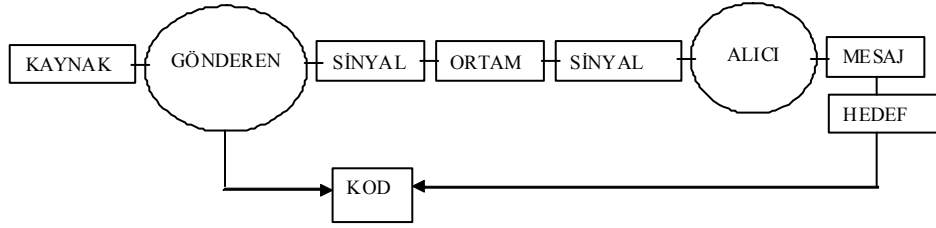
	Birincil düzey		İkincil düzey
Gösteren (anlatımsal kodlar)	Form Mekan Yüzey Hacimv.b.	Bütünsel özellikler Ritm Renk Doku v.b.	Gürültü Koku Doku Kinestetik kalite v.b.
Gösterilen (içeriksel kodlar)	İkonografi Hedeflenen anlam Estetik anlam Mimari fikirler Mekansal kavramlar Sosyal dini inançlar İşlevler Aktiviteler Yaşam biçimi Ticari hedefler Teknik sistemler v.b.		İkonoloji İkincil anlam Dış semboller Antropolojik veriler İç işlevler Yaklaşım sınırları Toprak değerleri

Şekil 3.7 Mimari gösterenler ve gösterilenler (Jencks, C., 1980)

Kısaca mimar, biçimlendirme kararları alırken kullanıcılara, biçim, renk, doku, boşluk, doluluk ve benzeri mimari sinyaller aracılığı ile belirli işaretleri göndermektedir. Bu işaretin kullanıcılar tarafından beğenilip benimsenebilmesi için mimarın işaretler birikimi ile kullanıcıların işaretler birikimi arasında nitelik bakımından ortak bir arakesit bölgesinin var olması gerekmektedir (Şekil 3.8, 3.9).

Şekil 3.8 Göstergebilim mimarlık ilişkisi (nesne kullanıcı bağlantısı) (Gödeli, İ., 1984)

Şekil 3.9 Göstergebilim ve iletişim kuramı (Eco,U, 1968, 1971 & Yücel, A., 1981)

Gösterge, nesneyi biçimsel ve işlevsel özelliklerin yanında simge gücünü vurgulayan simge sınıflamasını tanımlamaktadır. Cephenin işlevsel ilişkisi yanında cephenin anlamsal değerleri olan bir göstergesi olmaktadır. Bir yerin kimliğini ve dilini oluşturan cephe bileşenleri de mimari ürünün birer işaretidir. Cephe öğelerinin bir araya getiriliş biçimleri birer işaret oluşturur, dolayısıyla görsel iletişim kuran cephe, kullanıcıyla dizimsel ve anlamsal ilişki içerisindedir.

Göstergebilim ve onun alt başlıklarından yararlanılarak çalışma da, semantik ve sentaktik boyutların cephe düzenlemesindeki etkisi incelenmiştir. Sentaktik veriler ışığında cephede kullanılan tasarım ilkeleri ortaya çıkarılıp analiz edilmektedir. Dolayısıyla, cephede açığa çıkarılan sentaktik veriler semantik boyut bağlamında analiz edilmiş, cephenin anlamsal farklılıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Böylece mimarlık iletişim sistemi göstergebilim kuramı kullanılarak cephe özelinde yorumlanmıştır.

3.3 Mimarlık ve Dilbilim

Dil, göstergebilimin ilgilendiği sistemler açısından salt bir model değil, bir bileşen, bir gösterilendir. Ve göstergebilimsel (semiotique, semiotic) sistemlerin birimleri sözcüklerden daha büyük parçalardır. Bu görüşe bağlı olarak Barthes göstergebilimi dilin bir bölümü olarak dilbilimin altına yerleştirmiştir (Yücel, A., 1981'den; Barthes, R., 1964).

Ancak göstergebilimcilerin çoğu Saussure'ün görüşünden yanadır. Göstergebilim, dilbilimi de içeren daha kapsayıcı bir sistemdir. Saussure, doğal dili de içine alan çok sayıda iletişim biçimlerinin genel bir bilimi olarak tasarlanmış semiyoloji, kendi içinde bir bilim değil bilimler arası bir inceleme yöntemi olarak tanımlamaktadır (Yücel, A., 1981).

Fikirleri ifade eden her nesne, her davranış, her hareket bir iletişim yolu, yani bir dildir. Dil ve anlam arasındaki boşluk, bütünün göz ardı edilmesinden kaynaklanır. Bu açıdan mimarlık dahil tüm sanatsal üretimin söz bilim ve dilbilim bütünü içinde araştırılması gereklilik haline gelmiştir (Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1 Mimari- dilsel öğeler paralelliği (Yücel, A., 1981), Anne Henault'nun göstergebilim seması (Guiraud, P., 1994), Bazı görsel göstergelerde dizim ve dizge açılımları (Barthess, R., 1997)

	Dizge	Dizim
Giysi	Bedenin, aynı noktasında, aynı anda bulunamayacak olan ve değişimi giyimsel bir anlam değişmesine yol açan parçalar, ek paçalar yada ayrıntılar öbeği: takke, bere, şapka, v.b.	Aynı kıyafette değişik öğelerin yan yana bulunması: etek, bluz, ceket
Mobilya	Aynı mobilyanın (bir yatak) üslup değişikliklerinin oluşturduğu öbek	Değişik mobilyaların aynı uzamda yan yana getirilmesi
Mimarlık	Bir yapıdaki öğelerden birinin üslup bakımından gösterdiği çeşitlilik, değişiklik: dam, balkon, giriş, v.b. biçimleri	Yapının bütünü içinde ayrıntıların birbirine bağlanması

Sonuç itibariyle dil kökenli yaklaşımlarda özne-nesne ilişkisine bakıldığında Preziosi (1979), son olarak Mukaravsky ve Jacobsan şemalarını karşılaştırarak mimari mekanın işlevsel ilişkileri için Çizelge 3.2'deki katagoriyi önermektedir.

Çizelge 3.2 Anne Henault'nun göstergebilim seması (Guiraud, P., 1994)

İşlevin mimarlıkta yöneldiği bileşen	İşlev
bağlam	Gönderge (başvuru) İşlevi
Biçinlenme	Estetik İşlev
Kod	Anırtırma (ima) İşlevi
Bağıntı	Yerellik İşlevi
Gönderen , (tasarımcı)	Anlatım İşlevi
Alıcı (kullanıcı)	Buyruk İşlevi

Yücel (1981), mimarlığı, anamlama göstergebilimi, nesne göstergebilimi, yan anlam göstergebilimi gibi göstergebilim anlayışlarının çatısı altında kuramsal olarak dilbilim ve dille buluşturan bu görüşlerin ayrıntılı incelemesine girişmeden önce, mimarlık düşüncesinin tarihsel gelişmesi içinde dil sorununun her zaman var olduğunu ve bunun göz önünde bulundurulması gerektiğini söylemektedir.

Mimari ürünün yorumlanması bir dil olgusunu gerekli kılmakta, yorumcuları arasında iletişimi anlatmakta, göstergeler alışverişini tanımlamaktadır. Mimarlığın göstergeler alışverişi olarak yorumlanabiliyor olması mimarlık kuramını Dilbilim, İletişim bilim ve İşaret bilim (Göstergebilim) ile buluşturur. Nesne ve biçimlerin anlam içeriklerini açlamak kültür

ürünleri ve eleştirilerini yapmak işaret bilimin temel görevidir. Toplumsal yaşamlar kültür ürünlerinin ve imlerin alışverişidir, bu da geniş anlamıyla dil'dir. Bilginin her türlü aktarımı bir gösterge iletimidir (Kalpaklı, Ü., 1997).

Dolayısıyla mimarlığın bir iletişim değeri ve bir iç düzeni varsa, bilimsel olarak ve kendi özgüllüğü içinde tanımlaması yolunda dilbilimden alabileceği çok şeyi olduğu kesindir.

Müzikte notalardan oluşmuş melodi, resim ve heykelde renk, doku ve kompozisyonla oluşturulmuş biçim /kütle, edebiyatta sözcükler yardımıyla anlatılan öykü, mimarlıkta ise mimari form olarak karşımıza çıkmaktadır. Mimarlık dili, biçim ve ilettiği mesaj, ifade ve taşıdığı anlam ile toplumsal bir iletişim aracı olarak değerlendirilmektedir (Sağocak, M. D., 1999). Mimarlık, toplumsal iletişime ait bir sistem kültürler ve çağlar arasında gerçekleşen etkin bir dil olarak kabul edilmiştir.

İnsan mimari yapıtı görerek, onun içinde yaşayarak, çeşitli mekansal davranışların farkına varmakta, onu hissetmekte ve kavramaktadır. Mimari eserler nesilden nesile kendilerini doğrudan aktardığından dolayı, eserin kendisi bir mesaj, simge ve de dildir. Dilin gramerinde olduğu gibi, mimaride de isim, sıfat, edat gibi kavramların karşılığı olarak bir takım kavramlar mevcuttur. Bunlar şöyle sıralanmaktadır:

- Yer (place) isim
- Mekan (space) edat
- Karakter (charecter) sıfat (Schulz, C.N., 1971).

Dil ve mimarlıktaki anlamlar arasında onları düzenleyen kurallar açısından paralellik kurulduğunda kent ya da bina öğeleri bir edebiyat metni gibi yoruma yani çoğul okumalara açıktırlar. Bir metin ya da mimari ürün, okurun niteliğine bağlı olarak farklı anlamlar ve yorumlar yüklenebilir, hatta aşırı yorumlamalara uğrayabilir. Bireylerin kişisel ilgileri ve repertuarlarına bağlı olarak farklı noktalarda yoğunlaşmaları, bunun belli bir anlamlandırma çeşitliliği sağlaması, aslında anlamsal faaliyetin kolay tüketilemeyeşinin nedeni gibi gösterilmektedir (Göldeli, 1984) (Uraz, T., U., 1999).

Çevreler ve sözsüz iletişim, lisanın sahip olduğu temiz sözlük ilişkilerini engeller. Fakat sık sık unutulur ki, dilbilim sözlükleri, betimsel dilbilimin uzun zamanlar çaba göstermesi sonucunda oluşur. Dilbilim de sözlükle başlamıştır. Çevresel anlamı çalışmaya, kesin ipuçlarını özel tavırlara ilişkilendirmeyi deneyerek karşılaştırılabilir yaklaşımlarla başlamak faydalı olabilir. Yanlış yorumlamamak için kültürel bilgi gerekir, çevresel ipucu iletişiminin içinde kültürel bağlamın bilgisi gerekir (Rapoport, A., 1982).

Bu işlem anadil çevrelerinin kullanıcıları için geleneksel toplumlarda genellikle daha iyi çalıştığını ifade etmek gerekir. Bu iletişim daha açıktır çünkü, bağlam ve kültürel bilgi daha çok paylaşılır. İşlemden kültürel bilginin ve bağlamın kabulü ve anlaşılması çok önemlidir (Rapoport, A., 1982).

Her bilgilenim kod ile iletinin etkileşimini gerektirir. Kod bir iletinin gerçek ve temel anlamı, metin (kültür) bu anlamın anlatılma biçimi ve aracıdır. Kod, kuraldır ve kültüre egemendir. Kültür dediğimiz metin ise yalnızca kurala uymamakta, aynı zamanda bu kuralı anlatmaktadır (Sözer, Ö., 1992).

Dolayısıyla kültürel kodlar, mimari yapının düz anlamını oluştururken, bu düz anlam düzeyinin üstünde bir yan anlam üretimi söz konusudur.

Çeşitli dilsel mekanizmalar yardımıyla oluşturulan mimari söylem, yapının bünyesinde yer alan ve her zaman, herkes tarafından aynı şekilde kavranan hareketsiz ve değişmeyen bir anlamsal yapı değildir. Geçmişten geleceğe uzanan, anlamlar daima yenilendiği, içinde bulunduğu çağın izlerini taşıyarak, eklenerek çoğaldıkları için bağlamları sınırsız bir diyalog olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle mimari yapıt okunabilen, kullanıcının ya da izleyicinin katkısıyla anlam kazanan; çeşitli yorum olanakları sunan ve her etkileşimde yeniden kurulan bir ilişkiler ağı olarak ele alınmalıdır. Barthes'ın (1993) mimari bütünler için de geçerli olan görüşlerinin bu doğrultuda olduğu söylenebilir: "metin, estetik bir ürün değil, anlam aktarıcı bir kılıftır; bir yapı değil, bir yapılanmadır; bir nesne değil, bir çalışma ve bir oyundur"

Kısaca toplumsal, ahlaksal, ideolojik açıdan gerekli olan diğer okumalar gibi mekansal okumalarda, yaşamımızda vazgeçilmez bir yere sahiptir ve zorunlu olarak sistematik bir düşünce tarafından üstlenilmeye çalışmaları gerekir. En azından şimdilik göstergebilim diye adlandırdığımız da bu düşüncedir. Dilbilim ise bu düşünce içerisinde çevresel anlamın betimsel çözümleme yaklaşımıdır.

Diğer bir ifadeyle mimarlığın bir dil, mimarlık ürününün de gösterge olduğu tanımından yola çıkarak dil ve iletişim ilişkisi ifade edilmeye çalışılmakta, yaklaşım dil göstergesinin mimarlık göstergesine uyarlanmasıyla sonuçlandırılmaktadır (Çizelge 3.3).

Çizelge 3.3 Catex ve Panerai'nin dil ve mimarlık arasındaki ilişki (Yücel, A., 1981) (Kalpaklı, Ü., 1990)

DİL	METİN	YAPI	KENT
Anlatı (bölüm/paragraf)	Retorik / kitle pozisyonu	Yapı toplulukları	Şehir
Tümce /tümcelik	Dizim sentax	Yapı / yapı bölümü	Kentsel mekan
Anlam ayırıcı(monem)	Biçimbilim	Mekan birimi	Örgü elemanları
Ses birimi (fomen)	Ses bilim / yapı	Mekan bileşeni	Bloklar
Ses titreşimi	Ses fiziği / malzeme kim.	Yapı parçası / yapı malzeme	Yapı

3.4 Anlamsal (Semantik) ve Dizimsel (Sentaktik) Boyut Kavramları

Cephe organizasyonunun ve/veya farklılıklarının tanımlanıp, sınıflandırılması, anlamsal ve dizimsel açıdan (öznel ve nesnel) irdelenmesi, ortaya çıkan çeşitliliğin analiz edilmesi amacıyla oluşturulacak modele yol gösterici olacağı düşünülen Anlamsal ve Dizimsel boyut kavramları bu bölümde irdelenecektir.

3.4.1 Mimarlıkta Anlamsal Boyutun Ortaya Çıkışı

Çağdaş anlambilimle birlikte, anlam; içgüdüsel olarak değil bilimsel, yapısal olarak kavranabilir ve tanımlanabilir bir ilişkiler bütününe dönüştürülmüştür. Bu tutum sonucunda anlambilim dilbilimin anlayışı içinde yerini almaktadır (Kalpaklı, Ü., 1997).

Bir göstereni her hangi bir biçimde algıladığımız zaman onun gösterileni, yani anlamı zihnimizde oluşur; başka bir deyişle anlamlama süreci gerçekleşir. Gösterenin iki aşamalı bir birim olduğunu söyleyen Erkman (1987), gerçek olgulardan kavramlara geçiş olarak yorumladığı ilk aşamada, gösterileni olgu ve nesneler, bunların izdüşümü olan kavramı da gösteren şeklinde nitелеmektedir.

Mimari öğeler kendi kullanım işlevlerinin yanı sıra iletişim işlevini de yüklenirler. Mimarlık bir haber olarak tanımlandığında mimari öğeler, mimar ve kullanıcı yada izleyici arasındaki iletişim süreci içindeki işaretlerdir. Bu işaretlerin bir bölümü dizimsel işlevlerin ötesinde anlamsal işlevi de içerirler. Dolayısıyla, mimarlık yapıtları ve öğeleri anlam taşıyıcı olmaktadır (Kalpaklı, Ü., 1997).

Çevre niteliklerinin algılanması sonucunda belirli seçimler yaparak davranışlarda bulunma ve belirli kararlar verme süreci (Çakın, Ş., 1981) olarak tanımlayabileceğimiz çevresel değerlendirme sürecinde, birey estetik tavır takınarak haz aldığı çevresine, estetik yargısını iki şekilde yüklemektedir; *Biçimsel – Simgesel*. P. Guiraund de, göstergebilimin alanını düz anlam ve yananlam olarak şu şemaya göre bölmektedir(Çizelge 3.4).

Çizelge 3.4 Göstergebilim alanında düz anlam ve yan anlam (Yücel, A., 1981'den; P. Guirand, 1973)

	Varolma	Eylem	Bilgi	
Nesnel /mantıklı kodlar	İşaret levhaları	Sinyaller	Bilimler	Düzanlam (dikkat çekme)
Öznel /estetik kodlar	Moda kullanım biçimi Davranışlar	Töreler Törenler Oyunlar	Sanatlar ve edebiyat	Yan anlam (katılma)
	Belirtme	Davranış Yönelme	Bilginin temsili	

3.4.1.1 Düzanlam (Gösteren Anlam) (Denotation)

Lindsey düzanlamı; “onu kullanan tüm insanların sahip olduğu bir işareti ve fiziksel kullanımın olanaklarını içermektedir: sözgelimi mimarlıkta bir binanın işlevi düzanlamı ifade etmektedir; görsel iletişimde, bir göstergelyi görür görmez bilinçsiz olarak akla gelen ilk anlamdır” diye açıklamaktadır (Aydınlı, S, 1993).

Taşkıran (1997) ise düzanlamı; “Gösterilenin nesnel olarak ve olduğu gibi kavranması” olarak açıklamaktadır. Erkman'da (1987), göstergenin gösterge yaptığı kavrama, göstergenin “düzanlam”ı demektedir.

Kısaca göstergeler, her şeyden önce gösterdikleri gerçekliğin gerçeğe uygun doğası üzerine bilgi vermesini amaçlarlar. İşte bu özel değerler taşımayan, bir gösterenle bir gösterilenin yalın ilişkisinden oluşan anlama düzanlam (denotation) adı verilmektedir. (Yücel, A., 1981)

Tasarımcı belli bir biçim seçerken dolaylı veya dolaysız kullanıcının zihnindeki belli kavramlara gönderme yapar. Bu kavramlar kültürün müdahalesiyle oluşmuş kavramlardır ve kullanıcı-nesne ilişkisi çerçevesinde kazanır. Kullanıcısı (kent kullanıcısı) açısında cephenin de düzanlamı: yüzey, açıklık olarak tanımlanabilir.

3.4.1.2 Yananlam (Çağrışımsal Anlam) (Connotation)

Düzanlam dizgesinin göstergelerinden (bir araya gelmiş gösterenler ve göstergelerinden) oluşurken yananlam, gösterenleri oluşturur (Barthes, R., 1979).

Lindsey'e göre de çağrışımsal anlam (yan anlam), kişisel deneyimlere göre bir bina veya çevrenin yorumlanan kültürel değerlerini yansıtmaktadır (Aydınlı, S, 1993).

Yani bir nesnenin kullanımı, ona kullanım amacının üstünde bir anlam getirir. Her kültürel

dönemin değişik ve farklı yoğunlukta toplumsal kodları vardır. Nesnelerdeki işlevsel kullanımlarını aşan kodların oluşturduğu anlamlaşma Yücel'inde (1981) belirttiği gibi, bizi göstergebilimin yan anlam kavramına götürür ki bu kavram; edebi, mimari ve musiki sanat dallarının temel bir özelliğidir.

Kısaca yananlam, mimarinin amacını ve anlamını yansıtır. Simgesel gösterimler (yan anlam), basit mekanlar ve yüzeylerin (cephelerin) arkasında yatan kavramsal özelliklerdir ve biçimin niteliklerinden çok bireyin geçmiş yaşantısına ve kültürüne bağlıdır (Ertürk, S., 1984).

Değişik toplumların ve kültürlerin, farklı mekansal kompozisyon ilkeleri vardır, ve bu prensipler zaten toplumsal ve kültürel yapının karakteristikleri doğrultusunda oluşmuştur (Erez, H., 2003). Özel bir zaman birimi içinde, belirli bir toplum için elde edilmiş formlar özel anlam ve ifade taşır.

Görsel niteliğin değerlendirilmesinde; kişiye bağlı "takdirkar estetik kararlar" kavramı kullanılırken "yargısal estetik kararlar" kavramı ise kişiden bağımsız olarak ortaya çıkmaktadır. "Takdirkâr estetik karar", sempati ve antipatileri ifade ederken, "yargısal estetik kararlar" bulgulara dayanmaktadır(74). Tercihler, kişilere bağlı olarak farklılık göstermelerine karşın, yargısal kararlarda gruplar arasında uygunluk görülmektedir (Aydınlı, S., 1993).

Dolayısıyla, mimari bütünün biçimsel özelliklerine ilişkin "ritim", "denge", "kontrast", "düzen", "uyum", "birleşme" ve "simetri" gibi değerlendirme ölçütlerine (tasarım ilkelerine) ve bunların kullanım şekillerine göre farklılaşan yargısal kararlar oluşmaktadır.

3.5 Dizimsel Boyut (Sentaktik) (Dizgesel İlişkiler)

Değişik toplumların ve kültürlerin, farklı mekansal kompozisyon ilkeleri vardır ve bu prensipler toplumsal ve kültürel yapının karakteristikleri doğrultusunda oluşmuştur. Cephe de, dönemi anlatan mimari yapıdaki önemli bir üründür. Dolayısıyla tarihsel süreç, mimari akımlar, kültür, cephelerin oluşum ilkeleri ve oranlarında değişikliklere neden olmaktadır.

Cephede bulunan uyarıcıları semboller yardımıyla anlama dönüştürmek için cephenin temel biçimsel örüntüleri incelenerek tasarım dillerinin açığa çıkarılması gerekmektedir. Bu nedenle tezde, Tasarım ilkeleri yardımıyla cephelerin Dizimsel Analiz'i yapılmaktadır. Bu nedenle, tasarım ilkeleri üzerine çalışan birçok araştırmacının çalışmaları irdelenerek cephe analizinde kullanılacak tasarım ilkeleri sonraki bölümde detaylı olarak analiz edilmiştir.

3.5.1 Tasarım İlkeleri

Okuryazarlık okuma ve yazma becerisi ile olur. Kelimler basit sembollerdir ve kelimeleri görünce yada duyunca kafamızda imgeler oluşur. Bu imgeler kelimelerin anlamlarıdır (Winters, B., N., 1986). Görsel okuryazarlık ise görsel şekilleri okuma-yazma becerisi yani, cephede ya da plandaki çizgisel bildirimi okuyabilme becerisi ile olur. Dolayısıyla yazmak için kelimler kullanılıyorsa görsel organizasyonda (mimaride) da pencereler ve kapılar kullanılır. (Lauer, A., D., & Pentak, S., 2002)

Sembolizm mimari tasarımda önemli bir etkidir ve yapıların bizimle konuşma yoludur. Çoğu insan için görsel sembol sözel sembollerden daha güçlü ve daha vurgulayıcıdır. Yapılar sembolik olabileceği gibi duvarlar, pencereler ve kapılar da sembolde dekoratif öğeler olabilir. (Winters, B., N., 1986)

Bir kent parçası ya da bir yapı için söyleyeceklerimizde, form, hacim, doku, ritim, yer (durum), renk, çeşitlilik, monotonluk gibi kavramsal başlıklarındaki terimlerle açıklama yapabiliriz. (Winters, B., N., 1986) Tasarım (düzenleme) ilkeleri tek belirleyici olmamasına karşın görsel çözüm önerileri üzerinde algılanabilir bir etkisi vardır. Bu nedenle farklı düzenleme ilkelerinin kullanımı farklı sonuçlar ortaya koyabilmektedir (Aydınlı, S., 1993).

Cephenin sentaktik yapısına ilişkin araştırmaların, sağlıklı yargılar oluşturması için gerekli duyarlılığın gelişmesine yardımcı olan biçim bilimsel analiz, ilişkilerin anlam niteliklerine dair kavrayış sağlar. Cephelerin görsel niteliğini oluşturan tasarım ilkeleri bir araya gelişlerinin ürünü olarak bulundukları çevrenin karakterini oluşturur ve / veya etkilerler. Dolayısıyla cephedeki biçimsel öğelerin örgütlenmeleri, mimari ürünün kültürel oluşum sistemini belirleyen repertuarını oluşturur.

Cephede yer alan işaretler, diğer işaretlerle olan ilişkilerine göre dizgesel ilişkileri içinde değerlendirilmektedir. Cephe anlamından soyutlanarak düşünülmesi ile dizgisel ilişkiler açısından incelenebilecek bir durum kazanmaktadır. Bu durumda, cephenin görsel niteliklerinin yargısal estetik kararlarla değerlendirilmesi yardımıyla bazı estetik değerler ortaya çıkmakta ve tasarım ölçütleri geliştirilmektedir.

Bu bölümde, yapı yüzeyinin (cephenin) biçimlenmesinde rol oynayan fiziksel öğeler, tasarım ilkeleri çerçevesinde bakılırken, görsel etkilerine ilişkin ilkeler ortaya konmaya çalışılmaktadır. Tasarım ilkelerinin belirlenip cephedeki önemine göre seçilen tasarım ilkelerinin araştırılması yapılmıştır. Bu ilkelerin varlıkları, yoğunlukları ve kullanım şekilleri

bize cephenin kompozisyonunu tanımlatmaktadır. Yapılan kaynak taraması neticesinde tasarım ilkeleri üzerine çalışmış araştırmacıların tasarım ilkeleri bağlamında anlam ve tanım olarak bütünde farklılaştıkları görülmüştür (Çizelge 3.5).

Çizelge 3.5 Tasarım öge ve ilkeleri

Ching, F., D., K., (2002)	TASARIM ÖGELERİ	Gürer, L., (1998)	TASARIM ÖGELERİ	Divanhoğlu, D., H., (1997)	TASARIM ÖGELERİ	Güngör, H., (1983)	TASARIM ÖGELERİ	Gürer, L., (1990-1998)	TASARIM ÖGELERİ
	Nokta Çizgi Hacim Oran Ölçek						Çizgi Yön Ölçü Biçim Aralık Doku Renk Değer Hareket Işık/ Gölge		Nokta Çizgi Yön Ölçü Biçim Doku Renk Değer
	TASARIM İLKELERİ		TASARIM İLKELERİ		TASARIM İLKELERİ		TASARIM İLKELERİ		TASARIM İLKELERİ
	Tekrar Ritim Simetri Hiyerarşi Datum Eksen		Tekrar Egemenlik Harmoni Kontrast Denge Birlik Kavram		Tekrar Ritim Egemenlik Eksen Uygunluk Zıtlık Koram Denge Birlik		Tekrar Ritim (Aralıklı) Egemenlik Uygunluk Zıtlık Koram Denge Birlik		Tekrar Egemenlik Harmoni Kontrast Denge Birlik Kavram

Lauer, D. A., & Pentak, S., (2002)	TEMEL TASAR ÖĞE VE İLKELERİ	Burden, E., (2000)	TEMEL TASAR ÖĞE VE İLKELERİ	Zelanski, P., & Fisher, M. P., (1996)	TEMEL TASAR ÖĞE VE İLKELERİ	Winters, N. B., (1986)	TEMEL TASAR ÖĞE VE İLKELERİ
	Harmony Gestalt -yakınlık -tekrar -devam Kontrast Hiyerarşi Ölçek / Oran -ölçekte kontrast -ölçek karmaşası Denge -simetrik denge -asimetrik denge -ışınal denge Değer ve renk Biçim ve doku Ritim -değişken ritim -aşamalı ritim Çizgi Biçim Renk		Asimetri Aks Denge Işık-gölge Renk Karmaşa Zıtlık Bağlamsal Dominant Vurgu Harmonik oran Hiyerarşi Çizgi Düzen Nokta Devamlılık Ölçek/Oran Yansıma Tekrar Ritim Simetri Doku		Tekrar Çeşitlilik Ritim Denge Vurgu Ekonomi Çizgi Biçim ve form Doku Değer Renk		Tekrar Ritim Kontrast Ölçek Düzen Oran Işık-gölge Pozitif-negatif form ve biçim Simetri-asimetri Karmaşıklık Basitlik Nokta Çizgi Renk

Görsel birlik: görsel psikolojide gestalt teorisi olarak bilinir. (Lauer, A., D., & Pentak, S., 2002) Cisimlerin ortak ya da yakın tarafları olması bunların bağdaşma olanağını artırır. Cisimler arasındaki uygunluk, onların biçimleri, ölçüleri, renkleri, değerleri ve dokularının herhangi biri ya da bunlardan birçoğu bakımından olabilir (Çizelge 3.6).

Çizelge 3.6 Gestalt İlkeleri

Lauer, A., D., & Pentak, S., (2002)	GESTALT İLKELERİ	Cüceoğlu, D., (2000)	GESTALT İLKELERİ	Şahin, İ., (2000)	GESTALT İLKELERİ	Burden, E., (2000)	GESTALT İLKELERİ	Dener B., (1994)	GESTALT İLKELERİ
	Harmony Gestalt Proximity (yakınlık) Continuation (devam) Emphasis by isolation (yalıtım vurgusu)		Yakınlık Benzerlik Kapanmışlık İyi Devamlılık Pragnanz-Basit Açık Strüktürleşmiş Eleman Değişmezlik Tecrübe Kuralı		Yakınlık, Süreklilik Kapsama, Girişim, Birleşme, Bölünme, İzleme Süreklilik		Harmanlamak Karmaşa Bağlamsal Harmoni Devamlılık Yansıma		Yakınlık (proximity) Benzerlik (similarity) Kapalı formlar (closed forms) «iyi» eğriler (good contour) Ortak hareketler kanunu (Common Movements) Tecrübe kanunu (experience)
Aydın, S., (1993)	GESTALT İLKELERİ	Aydın, S., (1992)	GESTALT İLKELERİ	Ertürk, S., (1984)	GESTALT İLKELERİ	Müler, G., (1983)	GESTALT İLKELERİ	Güngör, H., (1983)	GESTALT İLKELERİ
	Yakınlık Benzerlik Kapanmışlık İyi Devamlılık Pragnanz-Basit-Açık Strüktürleşmiş Eleman Değişmezlik Tecrübe Kuralı		Uygunluk, Birlik, Bütünlük, Birlik Devamlılık, Görsel Ritim, Görsel Denge, Geometrik Kurgu, Hacimsel Devinim, Ölçek Ve Oran		Yakınlık Benzerlik Kapanmışlık İyi Devamlılık Pragnanz-Basit-Açık Strüktürleşmiş Eleman Değişmezlik Tecrübe Kuralı		Yakınlık Benzerlik Kapanmışlık İyi Devamlılık Pragnanz-Basit-Açık Strüktürleşmiş Eleman Değişmezlik Tecrübe Kuralı		Yakınlık, Benzerlik, Ayrıcı Nitelik, Saydamlık

3.6 Bölüm Sonucu

Göstergelerin, içerdikleri anlamlarla olan ilişkileri, iletişinin gerçekleşmesinde belirleyici işleve sahiptir. Sunulan göstergelerin şifresi (kod) alıcı tarafından çözülüp iletişim sağlandığında yorumcunun birtakım kararlar alması ve eyleme geçmesi uyarılmış olması sağlanmaktadır.

Bu göstergelerin işlevleri bir arada incelendiğinde, dizimsel (sentaktik) ilişkiler anlamsal işlevin, anlamsal işlevse yararcı işlevin ön koşulu olmaktadır. Bunun sonucu, birimlerin arasında (anlam üretecek) ilişkiler kurmadığı bir göstergeler repertuarından anlam çıkarmak olası değildir. Anlamsal içeriğin kavranamaması durumundaysa yorumcudan herhangi bir

tepki beklenemez. Bu nedenle enformasyonun gerçekleşebilmesi için, göstergelerin güçlü sentaktik ilişkiler içinde bulunmaları gerekmektedir (Yücel, A., 1992).

Cephe özelinde var olan ilişkiler ağının çözümlenmesi ve iletişimin sağlanabilirliği cephede varolan sentaktik ilişkinin çözünürlülüğü ile ilişkilidir. Bu bağlamda çalışma, mimarlığı anlama ve tanımlama yaklaşımlarının incelenmesi sonucunda cepheden alınan öznel ve nesnel bilgiler ve/veya değerlendirmeler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Dolayısıyla çalışmada kurgulanan değerlendirme yöntemi var olan kavram ve yaklaşımların yorumlanması ve bir sonraki bölümde yer alan yapılan çalışmaların değerlendirilmesinin sentezi ile oluşturulmuştur.

4. CEPHEYİ ANLAMA VE YORUMLAMA BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRME MODELİ

İnsan, yaşamı boyunca içinde bulunduğu dünyayı kavramak, yorumlamak ve yeniden anlamlandırmak için çevresindeki nesne ve varlıkların karmaşık ilişkiler ağını adlandırmaya ihtiyaç duyar. Son derece karmaşık, kimi kez yoğun bir sis perdesiyle örtülü olan ilişkiler ağını görebilmenin, okuyabilmenin belki de ilk yolu, bu ilişkiler ağı içerisindeki ayırıcı farklılıkları gözlemleyebilmek ve geçici bir yaklaşımla sınıflandırmaktır.

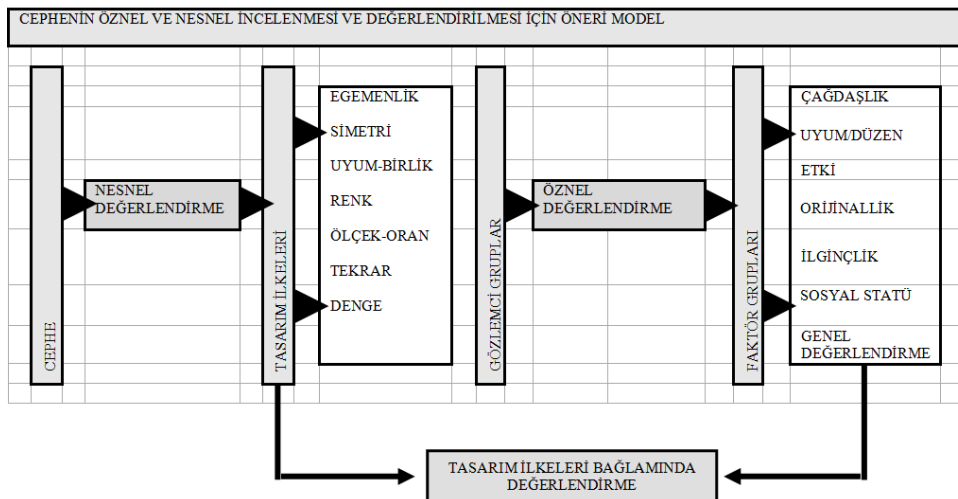
Çalışma, bina cephelerinin nasıl algılandığı ve tanımlandığı üzerinedir. Binanın tanımlanabilirliği ise binanın belirgin fiziksel özellikleri ve cephe detayları ile ilişkili olduğu varsayımı üzerine kurulmuştur.

Tasarlanacak bina cephelerinde en doğru şekilde memnuniyetinin sağlanması için mimarların, kullanıcı grubuna ait tasarlanacak ya da tasarlanmış bir çevreye ilişkin istek, beğeni ve tercihlerini önceden bilmeleri gerekmektedir.

Çalışmayla; mimarların kullanıcının anlamlamalarını paylaşıp paylaşmadığı ölçülmek istenmekle birlikte, görsel tatmin ve görsel çevrede (cephede) arzulanan yaklaşımları tanımlamak hedeflenmektedir.

Bu bağlamda, cephe tasarımlarında görsel zevk ve memnuniyet verileri saptanıp, gelecekte yapılacak yeni tasarımlara temel oluşturması amacıyla, bireylerin, istek, beğeni ve tercihlerinin sorgulandığı bir yaklaşımla cephenin dizimsel yapısının ilişkilendirildiği bir öneri model geliştirilmiştir. (Çizelge 4.1)

Çizelge 4.1 Cephelerin öznel ve nesnel incelenmesi ve değerlendirilmesi için öneri model

4.1 Yapılan Çalışmalar

N. Mouloud (1969); T. Yücel (1977), yapısal dilbilimin kullandığı mantığın bir uzantısı olan yapısalci yaklaşımın yani yığınsal dış görünümünden, çözümlenmiş yapıya geçmesini sağlayan - öğelerin ayrılması ve derin yapının ortaya çıkarılması- uygulamalarını kullanılmışlardır.

G. Broadbent'in (1980) işaretler ve sembollere bağlı olarak irdelediği mimarlık göstergebilimine ait çalışmaları mimarlıkta önemli rol oynamıştır. **A. Yücel (1981)** ise çalışmalarında, mekanı bir dil olarak yorumlamaya yönelik araştırmalar yapmıştır. **H. Sanoff (1991)** da insan-çevre ilişkisinin tanımlanmasında; görsel, anlamsal iletişimin araştırmalarda çözümleyici yöntemlerin geliştirilmesi açısından yardım sağlayabileceğine dikkat çekmiştir.

A. Rapoport (1982) kullanıcı ve tasarımcı açısından öznenin, çevre bağlamında da nesnenin "anlam" problemini incelemektedir. Çevre, anlam ve iletişim sorununu Rapoport, zaman, mekan, iletişim ve anlam organizasyonuna bağlı olarak irdelemiştir. Çevresel anlamı, semiotik, sembolik ve sözsüz iletişim yaklaşımı çerçevesinde ele almıştır.

N. Teymur, (1982), B. Hiller (1996), insan-çevre ilişkisinin; özne-nesne arasında yer alan bilgi süreci açısından, kavramsal bir çerçevede tartışılabilirliğini vurgulamıştır. Mimarlığı hem bir ürün, hem de bir süreç olarak ele almış, özne-nesne ilişkisini öznel sürecin katkıları bağlamında değerlendirmiştir.

R. Barthes (1993) da anlam'ı, öznenin katkılarıyla ortaya çıkan devingen bir kavram olarak ortaya koymuş ve bunu göstergebilimin ilkeleriyle çözümlemeye çalışmıştır. Barthes'a göre kent, nesnel verilerin ötesinde, okura göre anlamlandırılır ve bir metin olarak okunabilir. Barthes, mekanın bir dil olarak yorumlanmasında öğelerin birbiriyle bağlantılı konumlarına göre simgeselliğin güçlü bir veri oluşturduğunu düşünmektedir.

N. Schulz (1985) ise fiziksel çevrelere geleneksel kimliklerini kazandırmak için "yerin tini" (genius loci), "bir yer duygusu" gibi kavramları mimarlık çerçevesi içinde sorgulamıştır.

Kullanılan ölçme teknikleri ve çıkan sonuçları itibarıyla çevreyi anlama ve yorumlama bağlamında cephenin kullanıldığı çalışmalardan;

S. Ostrowetsky & J.S. Bordreuil (1978 & 1980), Güney Fransa bölgesel mimarisine öykünen “Yeni-Provansal” tatil konutu mimarisini konu alan araştırmalarında, geleneksel ve “geleneksele-öykünen” ya da “yeni-bölgesel” konutların kullandıkları belli başlı mimari elemanları (kemerli pencere, seramik, friz, kirpi saçak, vb.) belirleyip bunların ortak veya

farklı “gramerlerini” çözmek üzere elemanların ilişki ve gruplarının özelliklerini değerlendirmiştir. Aynı mimari sözlüğü (tümüyle gelenekselden alınan öğeleri) kullanan mimarinin, gramatikal yapı olarak gelenekselden farklı düzeylerde ayrıldığı saptanmış, araştırmacılar bu yargıyla, bir üslup sapmasının dilsel yorumundan toplumbilimsel göstergelere ulaşmıştır.

Robert G., Hershberger & Robet C., Cass, (1988) çalışmalarında, 12 prototif konut örneği toplam 120 mimarlık öğrencisi tarafından 30 sıfat çifti bulunan bir anlamsal farklılaşma ölçeği ile değerlendirilmiştir. Mimarların, müşteri-kullanıcı grubunun tasarlanacak ya da tasarlanmış bir çevreye ilişkin yanıtlarını (istek, beğeni ve tercihlerini) önceden bilmelerinin, tasarımın daha erken safhalarında bu bilgilerin tasarıma aktarılmasıyla, tasarlanacak binanın, çevrenin niteliklerini en iyi hale getirmek için gerekli olduğunu vurgulamıştır.

H. Sanoff (1974) tasarımcıların, görsel çevrede arzulanan yaklaşımları tanımlamada yararlanabilecekleri bir model sunmak amacıyla, tanımlayıcı yargıların Anlamsal Farklılaşma ölçeği ile saptanan 4 değişik stildeki konut yerleşimine ait cephe 30 tasarımcı ve araştırmacı mimar ile 30 planlama bölümü mezuniyet öğrencilerine değerlendirilmiştir. Bu çalışma ile en çok tercih edilen çevrelerin karmaşık, uyarıcı, duygulu, dinamik; daha az tercih edilen çevrelerin ise basit, genel geçer, simetrik olarak tanımlandığı ve mimarlar ile öğrenciler arasında sanıldığı gibi büyük farklar olmadığı saptanmıştır.

M. Krampen (1978) & M. Krampen, K. Öztürk, H. Saltık (1978) & N. Krampen, (1979a; 1979b), fiziksel bağlamda cephe tercihlerinin seçimini amaçlayan çalışmada, Trabzon yöre halkının ayrı üsluplardaki (Rum, Osmanlı, ve Doğu Karadeniz üsluplarındaki) bina görüşlerine karşı farklı tinsel tepkilerinin olup olmadığının araştırılmıştır. Toplam 55 gözlem grubuna değerlendirilmiştir. Öznel izlenimlerin 10'unu estetik 10'unu işlevsel izlenim betimleyicisi olarak yirmi niteleyici sıfat çifti ile elde edilirken, nesnel ölçümler, tip-simge-oranı (Type-tokenration) adı verilen ve mimari repertuarı oluşturan tiplerin sayısı ile bunların, kullanılışına bağlı simge(leşme) sıklığına oranı olarak tanımlanabilecek bir ölçme tekniği (ortalama bilgi değeri ve bilgi göstergeleri) ile hesaplanmıştır.

Toplam 24 yapının değerlendirildiği çalışma sonucunda, özellikle kadınların eski görünüşleri, erkeklerin çoğunluğunun yeni görünüşleri tercih ettiği, işlevsel yönden yapılan karşılaştırmada ise tüm gözlemlerin yeni görünüşleri tercih ettiği saptanmıştır. Mimarların tasarladığı binaların estetik değerlendirmede üstte sıralanmasına karşın, işlevsel sıralamada bunun tersi olmuştur. İçinde yaşama tercih yeni görünüşlü yapılardan yana olmuştur. Bunun

sebebi ise eskilerin içlerinin barınma için yeterince uygun koşullar sağlamayacağı kanısıdır.

Janssens, (1984)'in bina dışlarının nasıl algılandığı ve tanımlandığı üzerine yaptığı bir seri deneyden; 1. deney, binanın tanımlanabilirliğinin, binanın belirgin fiziksel özellikleri ve cephe detayları ile ilişkili olduğu varsayımı üzerine kurulmuştur.

Mimari uyaran olarak tek ve çok katlı, günlük yaşamda aşına olunan konut cephelerinin seçildiği ve 20 adet mimarlık 1.sınıf öğrencisinin değerlendirme yaptığı çalışmada sonuçlar;

1-Göz hareketleri ölçümleri

2-Sözlü tanımlamalar

3-Küller'in 8 faktör grubu kullanılarak analiz edilmiştir.

Göz hareketlerinin kayıt edilmesiyle, binaların hangi bölümlerine en çok bakıldığı saptanmaya çalışılmış ve sonuçta bina girişi ile pencerelerin ve 1. katların en çok bakılan yerler olduğu saptanmıştır.

Anlamsal sıralama testi sonucunda, eski evlerin daha hoş ve etkileyici ve ilginç, modern evlerin ise eskilere oranla belirgin olarak az hoş bulunduğu saptanmıştır. Birlik ve karmaşıklık açısından yüksek değerlere sahip yapılar da daha çok hoş olarak tanımlanmıştır.

Diğer deneyinde ise mimarlar ile mimarlık mesleği dışından olan kişilerin bina dışlarını algılamadaki farklılıklarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

40-65 yaş arasında 20 mimar ile 20 kimya mühendisinin, çok ailenin oturduğu yüksek konutlar ile tek ailelik konutlara (toplam 24 adet) ilişkin algıları, kişilik testi, göz hareketleri gibi bağımsız değişkenler ve Sorte'nin çevresel elemanların tanımlayıcı boyutları ile belirlenmiştir.

Çalışma sonucunda bina cephelerinde diğer bölümlerden daha çok giriş ve pencerelerin dikkat çektiği ayrıca karmaşık ve çok renkli olan bolümler de, boş, büyük tekdüze yerlere oranla (duvar, çatı gibi) gözün sabitlendiği mimarların sunulan binaları tanımlamak için anlamsal olarak farklı bir dil kullandıkları, yine mimarların genel olarak sade, düz ve daha tutarlı (süslemesiz) cepheleri tercih ettiği belirlenmiştir. (Polatoğlu Baytin, Ç., 2004)

L. Groat (1988) “Mimarlıkta Bağlamsal Uygunluk Kişisel Bir Zevk Sorunu mu?” konulu araştırmasında; insanların binalarla arasındaki bağlamsal ilişkilerinin değerlendirilmesi ve gözlem grupları arasındaki tutarlılığın araştırılması yapılmıştır.

Bazıları infill, bazıları ise ek bina olan 25 örnek, üç bölgeden 73 orta ve orta üstü sınıf kişiler ile 24 mimara üç bağlamsal tasarım stratejisi yerleşim organizasyonu kütle ve cephe tasarımı açısından, zıtlıktan benzerliğe (taklide) uzanan 7 ölçekte tanımlatılmıştır. Tercihlerin saptanması için her gözlemten 25 örneği beğendiklerinden beğenmediklerine doğru sıralamaları istenmiştir (Rating Scale).

İki gözlem grubunun (mimarlar ve olmayanlar) yanıtları karşılaştırıldığında tercih yargılarının birbirine oldukça yakın olduğu bulunmuştur. Çalışma bağlamsal-tasarım stratejilerinin tercih edilen ve edilmeyenleri hakkında bazı genel sonuçlar vermektedir.

- 1- En çok tercih edilenler mevcut ile en fazla benzerliği olanlardır.
- 2- En az tercih edilenler ise yüksek bir karşıtlık gösterenlerdir.
- 3- Algılanan uygunluk için, cephe tasarımında benzerlik, yerleşim organizasyonu ya da kütleden daha kritik bir eleman olarak ortaya çıkmaktadır veri analizi ile elde edilen özellikle cephe tasarımı açısından yüksek bir benzerlik (replication) gösteren tasarım stratejileri diğerlerine oranla daha yüksek skorlar elde etmiştir. (Polatoğlu Baytin, Ç., 2004)

Ş. Ö. Gür & A. Asasoglu, (1992) - Ş. Ö. Gür & Ö. Cordan, (1999) araştırmaları kullanıcı beğenilerini öğrenmek üzere yapılmıştır. Bu amaçla, sekiz farklı stildeki apartman cephelerinin çizimleri üç gruba ayrılmış gözlemlere (akademide mimar olanlar, pratikte yer alan mimarlar ve meslek dışındakiler) gösterilmiş ve gözlemcilerin gösterilen apartmanları beğeni tercihleri ile mimarlar ve toplum arasında beğeni farklılığının olup olmadığı öğrenilmek istenmiştir.

Araştırma sonucunda kullanıcının ilk tercihi modern mimariden yana olmuştur. Kullanıcının ikinci seçimini ise Klasik Osmanlı döneminin seçkin oran ve formları olmuştur. Bu seçim kullanıcının tarihinden kopmadığını göstermiştir. Çalışmada Gür ülkede görev yapan uygulamacıların başlıca dört gruba ayırmıştır:

- 1) Geleneksel linguistik dizgeleri araştıranlar,
- 2) Özgün linguistik dizgeler arayışı içinde olanlar,
- 3) Yapısalcılar ve yeni yapısalcılar,
- 4) Küçük mimariyi yaratanlar.

Çalışma sonucunda, nerede bütünlük ve birlik sağlanmışsa o daha güzel olarak kabulü ortaya

çıkmiştir. Ayrıca, geleneksel estetik kavramlar; bütünlük, birlik, oran, denge gibi kavramların tartışılması gerekliliği de çalışmanın sonucu olarak değerlendirilmiştir.

V. İmamoğlu (1979) - Ç. İmamoğlu (2000), Ankara'da gerçekleşen ve geleneksel çağdaş konut cephelerini konu alan araştırma, konutlara ilişkin beğeni ve tercihleri belirlemeyi amaçlamıştır.

Çalışmada, alt ve üst sosyo-ekonomik grubu temsil eden Altındağ ve Çankaya gibi iki semtte farklı cins ve yaş gruplarındaki ilköğretim ve H.Ü. S.İ.B.F. öğrencilerine az-çok katlı, ağaçlı-ağaçsız cephelerin hafif renklendirilmiş resimleri gösterilerek, cephe tercihleri öğrenilmek istenmiştir.

Genelde, geleneksel konutların, çağdaş olanlara, ağaçlı olanlarında ağaçsız olanlara oranla daha güzel algılandıkları ortaya çıkmıştır. Kat sayısına dair veriler cinsiyet ve yaşa göre farklılık göstermekle beraber, genellikle çocuklar geleneksel, yetişkinler ise çağdaş binaları tercih etmiştir. Ev-apartman karşılaştırmasında ise tek katlı, bahçeli evler tercih edilmiştir.

Cephe-kullanıcı bağlamında incelenen araştırmalarda yöntem olarak çoğunlukla öznel değerlendirmeye yönelik açılımların kullanılmış olduğu gözlemlenmiştir. Oysaki öznel değerlendirme sonuçlarının nesne değerlendirme ile ilişkilendirilmediği müddetçe elde edilen verilerin tasarım sürecinde somut veriler oluşturamayacağı düşünülmektedir. Bu amaçla çalışmada, nesnel değerlendirme ile birlikte öznel değerlendirmenin bütün halinde analiz edilerek, kullanıcı gruplarının anlamsal değerlendirmeleri ile cephedeki tasarım ilkelerinin ilişkilendirilmesinin cephe tasarımı sürecinde tasarımcıya yol gösterici olması hedeflenmektedir.

4.2 Önerilen Cephe Değerlendirme Modeli

Yapının göstergesi olan cepheler, taşıdığı işaretler yoluyla çevreyle iletişim kurar. Bu bağlamda konunun, Göstergebilimi'nin belirlediği ilişki biçimleri açısından incelenmesi yol gösterici olacaktır. Cephenin dilsel yapısının çözümlenmesine yönelik yapılan bu analiz çalışması, cephe çözümlemesinde gerek kuramsal, gerekse uygulama alanlarında -anlambilim, gösterge bilim, dilbilim- gibi bilim dallarından yararlanmanın dolayısıyla "disiplinler arası" bir çalışmanın gerekliliğini savunmaktadır.

Bu noktada, kentsel kimliği tanımlayan cephelerin gösteren-gösterilen ilişkisi çerçevesinde okunabilirliğine yardımcı olacak göstergebilimden (semiolejid) çalışmada geniş ölçüde faydalanılmıştır.

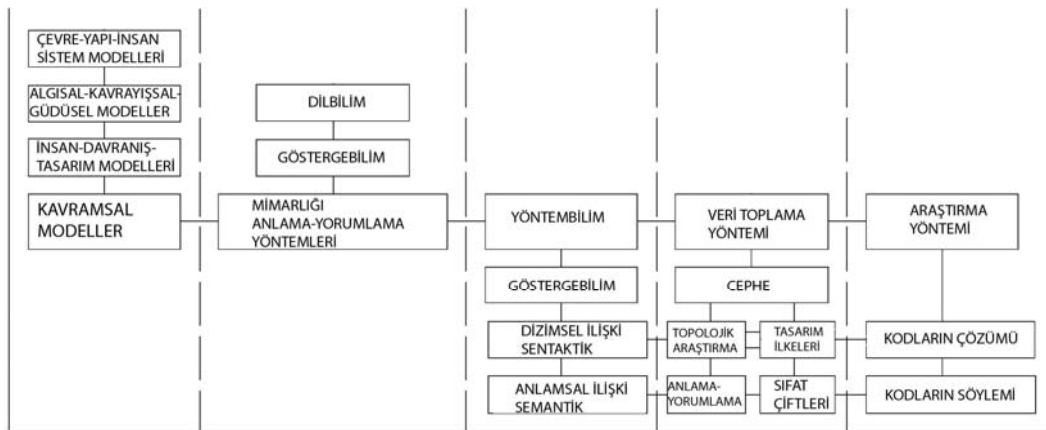
Çalışma, cephe kodlarının, özne-nesne diyalektiği bağlamında bütünleştirilmesini, dolayısıyla özne-nesne arasında yaşanan dinamik sürecin araştırılmasını öngörür. Önerilen modeli yönlendiren yöntemin kurgusu; ürüne yönelik kurguya/sentaksa bağlı kavramlar arası ilişki, sürece yönelik kültüre/yaşantıya bağlı değişken özne-nesne ilişkisinin incelenmesi yaklaşımıdır.

Oluşturulan yöntemin hedefi, cephe metnini birimlere ayırma, daha sonra bu birimleri biçimsel sınıflandırmalara sokma ve son olarak da bu biçimlerin birleşme ve değişme kurallarını bulup öznel olarak anlamsal farklılaşmanın gerekçelerini ortaya çıkarmak olacaktır. Bu yöntemle cephenin, aşamaları anlaşılır, denetlenebilir ve verimliliği artırılabilir açık bir süreç haline getirilmesi amaçlanmıştır.

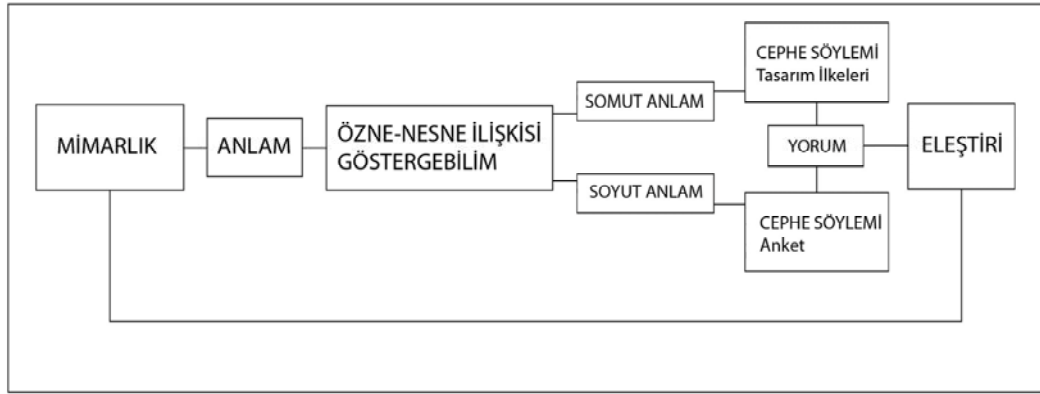
Seçilen mimari örneklerdeki cepheler Dizimsel (Sentaktik) Boyutta; Tasarım İlkeleri bağlamında analiz edilecek, Anlamsal (Semantik) Boyutta; Duygusal Tepkiler açısından irdelenecektir. Benimsediği göstergebilim anlayışının sistematığıne uygun olarak çalışma, insan ve cephe arasındaki etkileşimde dizimsel-anlamsal-yararsal özellikleri sistemli bir tasarlama süreci içinde bütünleştirmeyi öngörmektedir. Bu yöntem yardımıyla, öznel ve nesnel verilerin bütünleşik bir ilişki kapsamında bir araya getirilmesi öngörülmüştür.

Önerilen modeli yönlendiren yöntemin kurgusu, Çizelge 4.2-4.3-4.4'de sunulmaktadır.

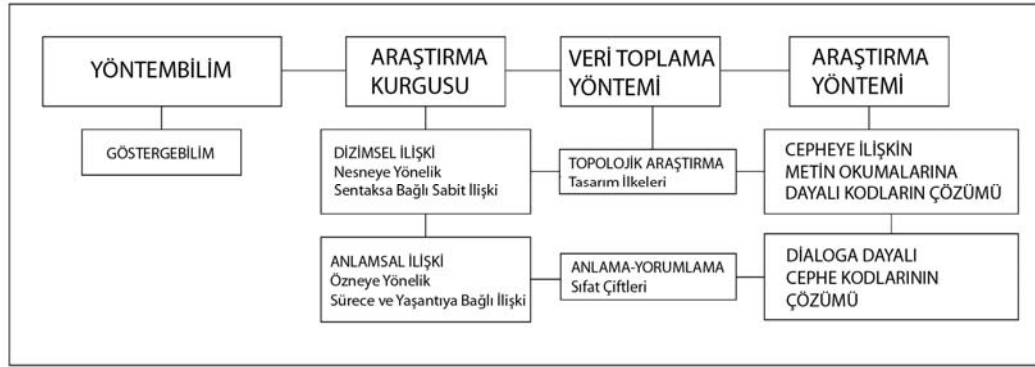
Çizelge 4.2 Çalışmanın kavramsal modellerle ilişkisi

Çizelge 4.3 Mimarlık-anlam ilişkisi

Çizelge 4.4 Çalışmanın yöntemi

Çalışmanın yaklaşımında, özne-nesne ilişkisine ve bunları bütünleştirme sürecine odaklanan bir yaklaşım vardır. Cephede şekillenen tasarım ilkelerini, öznel değerlendirme ışığında analiz etmek çalışmanın özünü oluşturmaktadır.

Çalışmanın süreci şu şekilde detaylandırılmaktadır;

- I. Cephe öğelerinin fotoğraf ve çizim ile tespiti
- II. Cephenin öznel değerlendirmesi
- III. Tasarım ilkeleri bağlamında analiz çalışmaları.

4.2.1 Cephenin Öznel-Nesnel Ölçülmesine Yönelik Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Göstergebilim ve Dilbilim'in belirlediği çerçeveye uygun olarak anket çalışmasının yöntemi oluşturulmuştur. Hazırlanan sorular; cephenin anlamlama nedenleri ve çeşitleri, parametrelerin ortaya çıkarılması, anlamlama çeşitlerinin tanımlanması kapsamında şekillendirilmiştir.

4.2.1.1 Nesnel Ölçüme Yönelik Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Nesnel ölçüm yönteminde tasarım ilkelerinden yararlanılmıştır. Bu amaçla araştırmacıların kullandıkları tasarım ilkeleri incelenmiştir (Bakınız Çizelge 3.6, 3.7). Nesnel ölçümle, cephenin temel biçimsel örüntüleri incelenerek tasarım dillerinin açığa çıkarılmasına çalışılmış, böylece kimlik oluşturan cephe tasarım ilkelerinin tespiti amaçlanmıştır (Çizelge 4.4).

Cephelerin biçimsel organizasyonlarının çözümlenmesi ve kompozisyon ilkelerindeki değişikliklerin sorgulaması:

Denetim listeleri

Karşılaştırma yöntemi teknikleri ile yapılmıştır.

Nesnel ve öznel değerlendirmede kullanılacak dizimsel ölçüm kavramlarının (tasarım öge ve ilkeleri) belirlenmesinde ön pilot çalışmasında kent kullanıcılarından elde edilen veriler doğrultusunda çalışma için gerekli tasarım öge ve ilkeleri kullanılmıştır.

Çizelge 4.5 Değerlendirmede kullanılan dizimsel ölçüm kavramları

Tekrar (Ritim)
Egemenlik (Hiyerarşi)
Simetri
Denge
Zıtlık (Kontrast)
Birlik
Ölçek- oran
Renk

4.2.1.2 Öznel Ölçüme Yönelik Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Cephelerin öznel değerlendirilmesinde anlamsal boyut (Semantik) bağlamında sıfat çiftlerinden oluşan ve kullanıcının tepkilerini yansıtan duygusal tepki değerlendirmelerinden yararlanılmıştır.

Araştırmacıların (İmamoğlu, Ç., 2000, Russell, A. J., 1988, Kasmar, J. V., 1988, Flynn, J. E.,

1988, Hershberger, R. G., 1988, Hershberger R. G., & Cass, R. C., 1988, Oostendorp, A., & Berlyne, D. E., 1988, Küller, R., 1979, Robert, B., 1988, Acting, C., A., 1970, Canter, D., & Sanchez, J. C., & Watts, N., 1974, Elwood. L. Shafer JR., & Thomas, A. R., 1974, Krampen, M., 1974, Sanoff, H., 1974) kullandığı sıfatlar gözden geçirilerek araştırmanın amacına uygunluğu ön deneyle elde edilen veriler sonucunda çalışmada kullanılacak sıfatlar belirlenen faktör grupları altında toplanmıştır.

Öznel değerlendirmede kullanılan teknikler:

Tanımlama

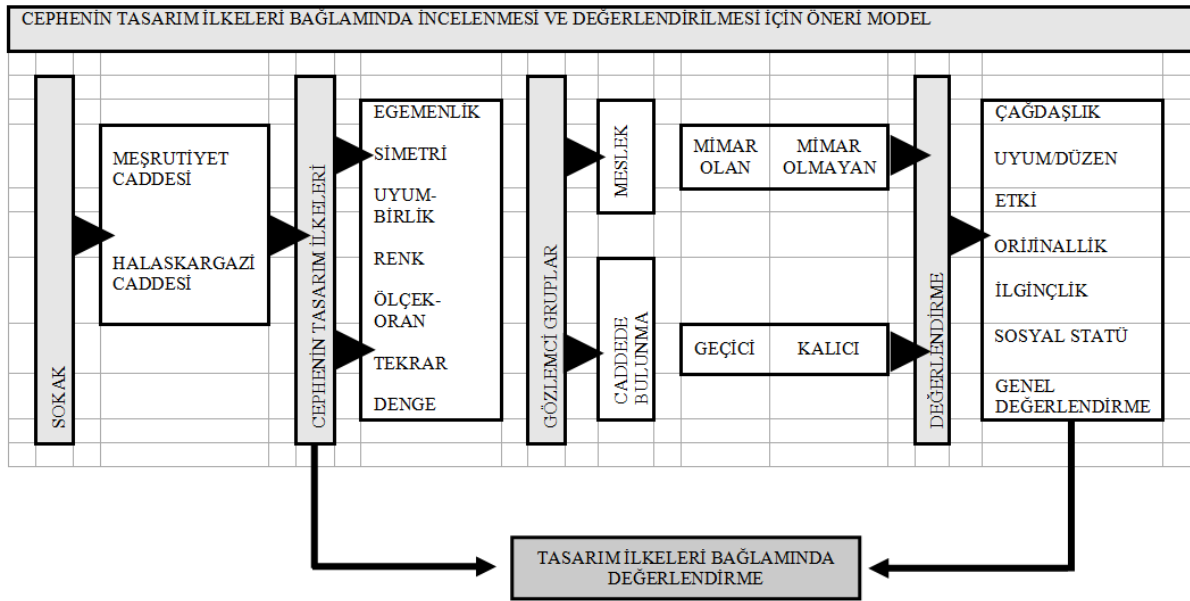
Sıfat listeleri (İkili karşılaştırma)

Sıralama ölçekleri'dir.

5. ALAN ÇALIŞMASI

Çalışmanın kapsamı, amacı çerçevesinde seçilen sokaklardaki cephelerin tasarım ilkeleri, gözlemci gruplarının öznel değerlendirmeleri bağlamında incelenmiştir (Çizelge 5.1).

Çizelge 5.1 Seçilen sokaklardaki bina cephelerinin tasarım ilkeleri bağlamında incelenmesi ve değerlendirilmesi için öneri model

Çalışmanın veri toplama aşamasında araştırma araçlarını:

İstanbul ili içerisinde seçilen sokaklar,

Seçilen sokakların -mimar olan, mimar olmayan, geçici ve kalıcı gözlem gruplarının- öznel değerlendirmesinin alınacağı anket soru kağıdı oluşturmaktadır.

Çizelge 5.2 Alan çalışması diyagramı

5.1 Çalışma Alanının Konusu Olan Cephelerin Seçilme Nedenleri ve Ölçütleri

Gelişme sürecinin her döneminde çok farklı toplumsal ve fiziksel yapı dönüşümlerinin gerçekleştiği İstanbul'da cepheler, hem kültürel hem de fiziksel olarak meydana gelen değişimlerin bir yansımasıdır. Çalışmada yer alacak cephe örnekleri geniş bir laboratuara sahip olan İstanbul şehrinden seçilmiştir. Dolayısıyla tanımlama-değerlendirme-yorumlama sistemi İstanbul kent kurgusundan seçilen sokaklardaki cephe örnekleri üzerinden modellenmiştir.

İlgili alan çalışmasının yapılabilmesi için ilk aşamada, İstanbul şehrindeki incelenen

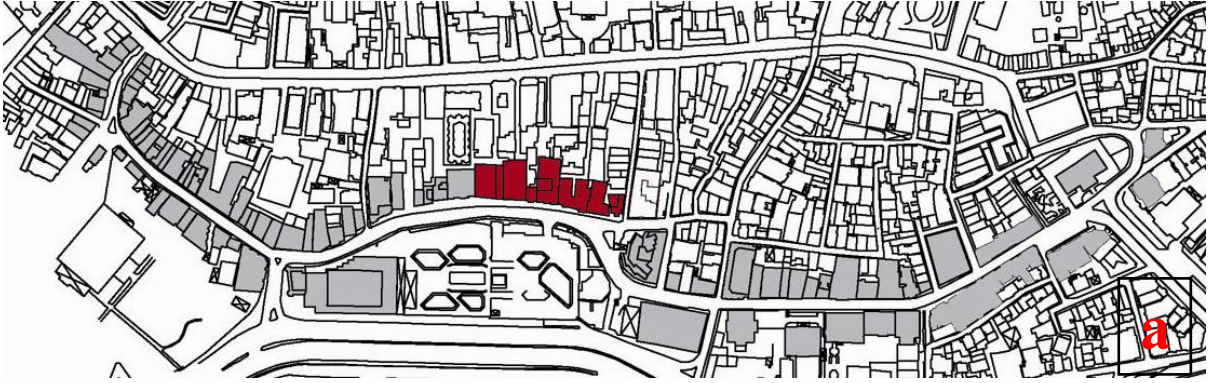
sokakların seçiminde, bitişik nizam, dönemsel karakteristik özellikleri olan, belli bir süreçten geçmiş, denenmiş, günümüze ulaşabilmiş ve halen kullanılmakta olan cephe örneklemelerinin varlığı göz önüne alınarak seçilmiştir.

Belirlenen/seçilen örnekler;

- Literatür tarama,
- Ölçümler,
- Fotograflama, aşamaları sürecinden geçerek seçilmiştir. Seçim öncesinde (literatür tarama ve yerinde yapılan tespitler sırasında) çok sayıda sokak örneği belirlenmiş, çalışmayı sınırlamak amacıyla örnekler arasında eleme yapılarak kıyaslama yapılabileceği düşünülen toplam iki sokak örneği belirlenmiştir. Bu doğrultuda seçilen Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri'nin her birinden yedi adet bitişik nizam binanın cephe örnekleri seçilmiştir.

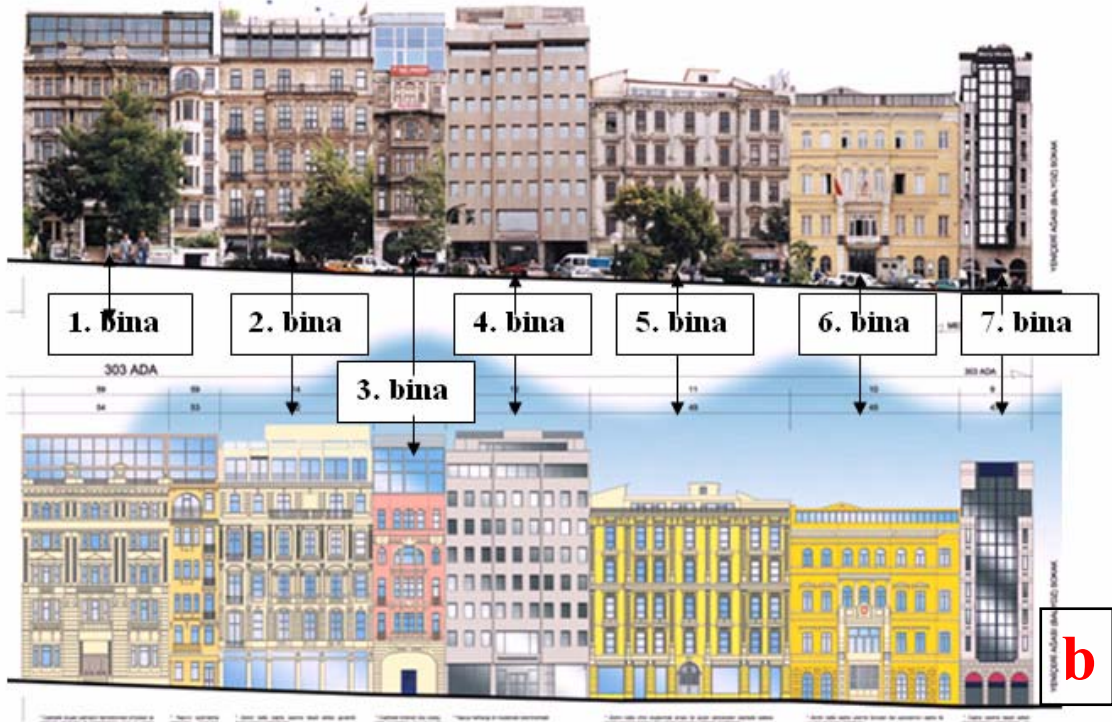
5.2 Çalışma Alanlarının İrdelenmesi

5.2.1 Çalışma Alanı: Meşrutiyet Caddesi

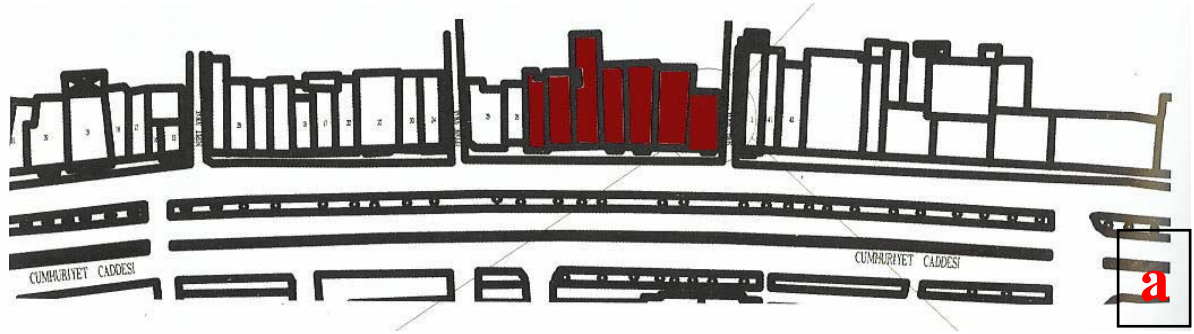
Meşrutiyet Caddesi İstiklal Caddesi'ne paralel Haliç'e yüzünü dönmüş bir caddedir. Cadde'de halen günümüze ulaşan 19. yy otel binaları (Beyoğlu, Perapalace) bulunmaktadır. Konut ile beraber genelde ticaret amaçlı kullanılan ofislerin yer aldığı cadde, tarihi dokusunu genel olarak günümüze kadar taşımıştır.

Meşrutiyet Caddesi'nde yer alan 1., 2., 3. ve 5. binalar ofis ve konut olarak, 4. ve 7. binalar ticaret yapısı olarak, 6. bina ise konsolosluk olarak kullanılmaktadır.

Şekil 5.1 a) Meşrutiyet Caddesi vaziyet planı b) Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen binalar

5.2.2 Çalışma Alanı: Halaskargazi Caddesi

Halaskargazi Caddesi Taksim Meydanı ve Şişli Bölgesini birbirine bağlayan, kültür ve eğlence aktivitelerin yer aldığı tarihi ve günümüz açısından önemli bir akstır.

Halaskargazi Caddesi üzerinde seçilen binaların tümü konut olarak kullanılırken zemin ve bazı katlar ticaret ve büro amaçlı kullanılmaktadır.

Şekil 5.2 a)Halaskargazi Caddesi vaziyet planı b) Halaskargazi Caddesi'nde seçilen binalar

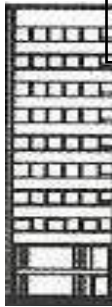
5.3 Seçilen Caddelerdeki Cephelerin Kompozisyon Kodları ve Anlamları

Çizelge 5.3 Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen bina cephelerinin dönemsel özellikleri

MİMARİ UYARANLAR –“Meşrutiyet Caddesi”	
DÖNEM (ÜSLUP) İDEOLOJİ	DÖNEMİN ÖZELLİKLERİ
1908-1930 Klasik Revival (Canlandırma) Bu dönemde yapılan mimari eserler batıdaki örneklerine benzetilmeye çalışılmaktadır.	Simetri Merkezi aks Cephenin düşeyde ve kütlenin ana hatlarıyla üçe bölümü Cephedeki mimari elemanların ritimli yerleşimi Stilistik dekorasyon elemanları kullanılarak klasik düzen ve ritmin sağlanması Kapı ve pencerelerin vurgulanmasında bordürlerle detayların uygulanması Düzen kullanımı Klasik kodların kullanımı ve bireysel uygulamaların yapılması
1. Bina 5. Bina 	
2. Bina 6. Bina 	
1908-1930 İslami Revival (Canlandırma) Batı örnekleri ile Osmanlı geleneksel mimarisini birleştirerek bir senteze varmayı deneyen örnekler. Seçmecî bir yöntem ile başvurulmuştur.	Merkezi aks Girinti çıkıntılara özel uygulama Cephedeki mimari elemanların ritimli yerleşimi Stilistik dekorasyon elemanları kullanılarak klasik düzen ve ritmin sağlanması Kapı ve pencerelerin vurgulanmasında bordürlerle detayların uygulanması Düzen kullanımının olması Klasik kodların kullanımı ve bireysel uygulamaların yapılması Geleneksel Osmanlı motiflerinin kullanımı Orantı açısından çıkma ve cumbalarla bağlantılı bir simetri

MİMARİ UYARANLAR –“Meşrutiyet Caddesi”	
DÖNEM (ÜSLUP) İDEOLOJİ	DÖNEMİN ÖZELLİKLERİ
 	3. Bina
	Genel tavır standardizasyon ve tekrar uygulaması Düz çizgi ve doksan derecenin kabulü Prizmatik kütleler, Yatay, düz çizgili cepheler, Cephe anlayışları açısından sade, gösterişsiz uygulamalar
 	4. Bina
	Analojik iletişim Geleneksel ve modern kodların kombinasyonu Tarihsel ve popüler referansların kullanımı Genel tavır standardizasyon ve tekrar uygulaması Düz çizgi ve doksan derecenin kabulü Prizmatik kütleler, Yatay, düz çizgili cepheler, Geniş açıklıklar (Camın bolca kullanımı) Statik
 	7. Bina

Çizelge 5.4 Halaskargazi Caddesi’nde seçilen bina cephelerinin dönemsel özellikleri

MİMARİ UYARANLAR –“Halaskargazi Caddesi”			
DÖNEM (ÜSLUP) İDEOLOJİ		DÖNEMİN ÖZELLİKLERİ	
1970-		Genel tavır standardizasyon ve tekrar uygulaması Düz çizgi ve doksan derecenin kabulü Geometrik olmayan ve özgün formların kullanılmaması Prizmatik kütleler, Yatay, düz çizgili cepheler, Geniş açıklıklar Statik Camin bolca kullanımı Cephe anlayışları açısından sade, gösterişsiz uygulamalar	
  1. Bina		 2. Bina	 4. Bina
  5. Bina		 6. Bina	
1930-1950 II. Ulusal Mimari Ulusal kimliğin oluşturduğu mimarlık		Merkezi aks Girinti çıkıntılara özel uygulama Cephedeki mimari elemanların ritimli yerleşimi Stilistik dekorasyon elemanları kullanılarak klasik düzen ve ritmin sağlanması Geleneksel Türk motiflerinin kullanımı Kapı ve pencerelerin vurgulanmasında bordürlerle detayların uygulanması Geleneksel Türk mimarisindeki cumba, saçak uygulanması ve çatı yüksekliklerinin farklılaştırılarak uygulanması Oranti açısından çıkma ve cumbalar ile bağlantılı bir simetri	
		  3. Bina	 7. Bina

5.4 Anket Tasarımına Yaklaşım ve Soru Kâğıdının Hazırlanması

5.4.1 Anket Tasarım Yaklaşımı

Çalışmada kullanılan anket formu (Bakınız Ek1):

- Demografik bilgi soruları
- Açık uçlu sorular (Serbest anlatım)
- Kapalı uçlu sorular
- Sıfat listeleri (İkili karşılaştırma)
- Sıralama ölçekleri kullanılarak şekillenmiştir.

Anket için tasarlanan sorular 5 grupta toplanmış:

1. Grup Sorular: Demografik bilgilerin alınması
2. Grup Sorular: Bina Cephelerinin Tanımlatılması
3. Grup Sorular: Sokaktaki Cephelerin Bütünü Hakkında Fikir Alımı
4. Grup Sorular: Soru-Cevap Sistemi
5. Grup Sorular: Seçilen Cephenin Değerlendirilmesi-Tanımlatılması

Örneklem seçiminde gözlem tekniği kullanılmıştır. Cephenin gösterimi ise iki şekildedir. Seçilen örnekler hem somut (fotoğraflar) olarak hem de yerinde (doğrudan) gözlemcilerle gösterilmiş, anketteki sorular Anlamsal Derecelendirme Ölçeği (Semantic Rating Scale-SSR-) tekniğine bağlı olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Görsel çevre değerlendirme teknikleri ve bu teknikleri kullanan araştırmaların analizleri sonucunda çalışmada, cephenin görsel etkisinin öznel açıdan değerlendirilmesi amacıyla beş gruptan oluşan bir deney düzenlenmiştir.

Tasarım ilkelerinin öznel değerlendirmesini bulmak amacıyla sorularda kullanılan sıfatlar ve bunların ortaya çıkardığı faktörler(etkiler), ön deneyle sınanarak belirlenmiştir. Böylece kent kullanıcısının cepheye dair tanımlama ve değerlendirmeleri faktör grupları bağlamında ortaya çıkarılmıştır.

1. Grup Sorular: Demografik Bilgilerin Alınması

Her birey kendi imgesini yaratır ve taşır, ama aynı kümeye dahil olan bireyler arasında temel bir uyuma vardır. Çok sayıda kişi tarafından kullanılacak bir çevreyi biçimlendirmeyi arzulayan kent planlamacıları / tasarımcılar / mimarlar da gruplar arasındaki uzlaşmayı ortaya koyan bu tür imgelerle ilgilenmektedir. Cepheyi algılama-tanımlama-yorumlama farklılıkları üzerinde tanımlanan gözlemci gruplarının rolünün (etkilerinin) bulunmaya çalışılması nedenle

çalışmada 4 temel gözlem grubu oluşturulmuştur.

Tabloda tanımlanan gözlemci grupları sosyal-demografik yapıları, tasarım eğitimi alıp almamış olmaları ve seçilen sokakları kullanım durumları dikkate alınarak oluşturulmuştur (Çizelge 5.5).

Çizelge 5.5 Gözlem grupları

GÖZLEMCİLER (300 Kişi)							
MİMAR OLANLAR (100 kişi)				MİMAR OLMAYANLAR (200 kişi)			
KADIN		ERKEK		KADIN		ERKEK	
YAŞ	Genç	YAŞ	Genç	YAŞ	Genç	YAŞ	Genç
	Orta yaş		Orta yaş		Orta yaş		Orta yaş
İSTANBUL'DAKİ CADDESİ'NDEKİ BULUNMA (İKAMET) DURUMU		İSTANBUL'DAKİ CADDESİ'NDEKİ BULUNMA (İKAMET) DURUMU		İSTANBUL'DAKİ CADDESİ'NDEKİ BULUNMA (İKAMET) DURUMU		İSTANBUL'DAKİ CADDESİ'NDEKİ BULUNMA (İKAMET) DURUMU	
GEÇİCİ		GEÇİCİ		GEÇİCİ DAİMİ (KALICI)		GEÇİCİ DAİMİ (KALICI)	
				Konut İş yeri Çalışan		Konut İş yeri Çalışan	
EĞİTİM DURUMU		EĞİTİM DURUMU		EĞİTİM DURUMU		EĞİTİM DURUMU	
Yüksek Okul ve üzeri		Yüksek Okul ve üzeri		Lise ve altı Yüksek Okul ve üzeri		Lise ve altı Yüksek Okul ve üzeri	

2. Grup Sorular: Bina Cephelerinin Tanımlatılması

Seçilen sokaklardaki her bir cephe için gözlemcilerden kişisel tanımlayıcı cümleler istenmiştir. Amaç, gözlemcinin cepheye dair serbest anlatım/yorum yapmasını sağlamaktır. Böylece cepheye dair ortak sıfatların bulunması ve çıkan verilerin var olan sıfatlarla karşılaştırılması hedeflenmiştir.

Sorular:

- Her Bir Cephe İçin Tanımlama Yapmanız Gerekir İse;
- Hangi Bina Cephesi veya Bina Cephelerinin Belirli Bir Mimari Tarzı Vardır?

3. Grup Sorular: Sokaktaki Cephelerin Bütünü Hakkında Fikir Alımı

Sokağa dolayısıyla var olan cephelere dair, sıfatlar kullanılarak beşli skala üzerinden değerlendirme yaptırılmıştır (Çizelge 5.6). Böylece, gösterilen her apartman cephesi üzerinden gözlemci gruplarına yorumlama / tanımlama aşaması oluşturulmuştur.

Çizelge 5.6 Faktör grupları ve sorular “Meşrutiyet Caddesi – Halaskargazi Caddesi”

Faktör	Anket Soruları
ÇAĞDAŞLIK	Sokaktaki bina cepheleri genel olarak <u>çağdaş</u> bir mimarinin izlerini taşımaktadır.
	Burası <u>yeni</u> cephelere sahip bir sokaktır.
UYUM/DÜZEN	Sokaktaki bina cepheleri birbiriyle <u>uyumlu</u> değildir.
	Sokaktaki bina cepheleri <u>düzenli</u> dir.
ETKİ	Sokaktaki bina cepheleri genel olarak <u>etkileyici</u> bir mimarinin izlerini taşır.
	Sokaktaki bina cepheleri <u>şüslü</u> dür.
	Sokaktaki bina cepheleri iç mekan <u>konforunu</u> yansıtmaktadır.
	Sokaktaki bina cepheleri birbirlerine <u>benzemektedir</u> .
ORJİNALLİK	Sokaktaki bina cepheleri <u>sahte (taklit)</u> uygulamalardır.
	Sokaktaki bina cepheleri <u>iyi korunmuştur</u> .
	Burası <u>geleneksel</u> cephelere sahip bir sokaktır.
İLGİNÇLİK	Sokaktaki bina cepheleri <u>ilginç</u> tir.
	Sokaktaki bina cepheleri genel olarak <u>modası geçmiş</u> bir etki uyandırmaktadır.

4. Grup Sorular: Soru-Cevap Sistemi

Her iki cadde’de seçilen bina cepheleri verilen sıfat çiftleriyle değerlendirilmiştir (Çizelge 5.7). Amaç, gösterilen bina cephelerinin tanımlatılmasıdır.

Kapalı ve açık uçlu sorulan sorularla da gösterilen cephe örneklerine dair yorumlar elde edilmiştir. Böylece cephe algılanırken: dikkat çekici öğelerin / özelliklerin neler olduğu, cephede beğenilen, beğenilmeyen, değiştirilmek istenen yanların neler olduğu sıralama yaptırılarak bulunmaya çalışılmıştır.

Soru:

- Sizce Hangi Bina Cephesi veya Cepheleri;

Çizelge 5.7 Faktör grupları ve sorular “Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri’ndeki hangi bina cepheleri”

Faktör	Anket Soruları
ORJİNALLİK	Çağdaş - Geleneksel
	Yeni - Eski
	İyi Korunmuş - Kötü Korunmuş
SOSYAL STATÜ	Eşsiz- Sıradan
	Pahalı - Ucuz
	Kullanışlı - Kullanışsız

UYUM/DÜZEN	Uyumlu - Uyumsuz Saygılı - Saygısız Duyarlı - Duyarsız
ETKİ	İyi - Kötü Güzel - Çirkin
GENEL DEĞERLENDİRME	Popüler - Sahte Modası Geçmiş - Ebedi Narin - Kaba
İLGİNÇLİK	Süslü - Sade İddialı - İddiasız İlginç - Monoton

Sorular:

- Binaların Eklentileri İçin Ne Düşünüyorsunuz?
- Hangi Binada Yaşamak İstemezsiniz?
- Hangi Binada Yaşamak İstersiniz?
- Yaşamak İstedığınız Binanın Cephesinde Bir Şeyler Değiştirmek İster Misiniz?
- Değiştirmek İsterseniz Öncelikli Sıralamanıza Göre Neleri Değiştirirsiniz?
- Yaşamak İstedığınız Binanın Cephesinde Beğendiğiniz Yanları Beğeni Sırasına Göre Yazınız:
- Yaşamak İstedığınız Binanın Cephesinde Dikkatinizi Çeken Öğeler Ve Özelliklerin Neler Olduğunu Önem Sırasına Göre Sıralayınız:

5. Grup Sorular: Seçilen Cephenin Değerlendirilmesi-Tanımlatılması

Katılımcıların cephedeki tasarım ilkelerine (Bakınız Çizelge 4.4) ilişkin sorulara verdikleri yanıtlar, seçilen/işkilendirilen bazı sıfatlarla yapılmış tanımlamalardır (Çizelge 5.8). Amaç, tasarım ilkeleriyle ilişkilendirilen sıfatlarla şekillenen soruların cevapları ile elde edilen verilerin nesnel değerlendirmenin yorumlanmasında kullanılmasıdır.

Soru:

- Yaşamak İstedığınız Binanın Cephesinde Dikkatinizi Çeken Öğeler Ve Özelliklerin Alt Açılımlarını 1’den 5’e Kadar Puan Vererek Değerlendirmeniz İstenir ise:

Çizelge 5.8 Tasarım ilkeleri bağlamında faktör grupları ve sorular “Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri’ndeki seçilen bina cepheleri”

Tasarım İlkeleri	Anket Soruları
EGEMENLİK	Pencereler yapı bütününde belirgin
	Kapı(lar) yapı bütününde belirgin
	Cumbalar yapı bütününde belirgin
	Pencerelerin süslemeleri gösterişli

SİMETRİ	Pencereler simetrik Bina cephesi simetrik
UYUM / BİRLİK	Binanın formu diğer binalarla uyumlu Binanın cephesi diğer cephelerle orantılı Binadaki pencereler diğer bina cepheleriyle uyumlu Binanın formu diğer binalara benzemekte Bina yakın çevresindeki bina yükseklikleriyle orantılı Binanın kütlesi diğer binalarla orantılı
RENK	Binanın cephesi canlı renklerde Binanın cephesi diğer bina cephelerindeki renklere göre baskın
ÖLÇEK-ORAN	Binanın kendi yüksekliği orantılı Pencereler birbiriyle orantılı Kapı(lar) orantılı Binanın kütle olarak ölçüsü orantılı Binanın cephesindeki pencereler birbiriyle uyumlu Bina cephesindeki pencereler uygun büyüklükte Bina kapı(larının) sınır boyutu uygun büyüklükte
TEKRAR	Pencerelerin tekrar edilişi düzenli Kapı(lar) nın tekrar edilişi düzenli Pencerelerin tekrarı monoton Pencerelerin tekrarı karmaşık Binanın cephesi bitmemiş bir etki uyandırmakta
DENGE	Pencereler birbiriyle iyi dengelenmiş Bina iyi dengelenmiş Bina cephesi iyi planlanmış Binanın cephe tarzı kararsız Pencereler doğru konumlanmış Kapı(lar) doğru konumlanmış

Soru:

- Yaşamak İstedığınız Binanın Cephesinde Aşağıda Verilen Sıfatlara Göre Değerlendirme Yapmanız İstenir İse;

Çizelge 5.9 Faktör grupları ve sıfatlar “Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri’ndeki seçilen bina cepheleri”

Faktör	Anket Soruları
SOSYAL STATÜ	Bilindik – Bilindik olmayan Konforlu – Konforsuz Eşsiz- Sıradan Fakir – Zengin Pahalı - Ucuz
KARMAŞIKLIK	Karmaşık – Basit Süslü - Sade
ORJİNALLİK	Çağdaş – Geleneksel Yeni – Eski İyi Korunmuş - Kötü Korunmuş

ETKİ	Gerçek – Sahte İddialı - İddiasız Modası Geçmiş - Ebedi Güzel - Çirkin İlginç - Monoton İyi - Kötü Çekici - İtici
GÜÇ	Dişi - Erkek
UYUM	Saygılı - Saygısız Uyumlu - Uyumsuz

Çalışmada öznel değerlendirme için, 5’li likerda skalası, sıralama ve açık uçlu sorular kullanılmıştır. İstatiksel değerlendirme ise SPSS programıyla yapılmıştır. Değerlendirme de; regrasyonlar (gözlenmiş ve miktarı belirlenmiş değişkenlerin arasındaki ilişkiyi matematiksel olarak saptama yöntemi), radar grafikler, korelasyonlar (iki ayrı veri grubu arasında bulunan ilişki derecesinin ölçümü) ve faktör analizleri kullanılmıştır.

5.4.2 Soru Kâğıdı

Soru kağıdı anlaşılabilir, basit bir dile indirgenerek sorulmuştur. Görüşme süresi yaklaşık 15 dakika olacak şekilde hazırlanmıştır. Bu amaçla da ön deney çalışması yapılarak yukarıda ifade edilen verilerin en uygun şekilde alınmasının hassasiyeti sağlanmaya çalışılmıştır. (Bakınız Ek20)

5.5 Bulgular ve Tartışma

5.5.1 Demografik Bilgilerin Değerlendirilmesi

Meşrutiyet Caddesi’nde anket yapılan 150 kişinin;

93’ü 18-30 yaş arası, 57’si 30 yaş ve üzeri,

81’i kadın, 69’u erkek,

100’ü mimar olmayan, 50’si mimar,

32’si lise ve altı, 118’i Yüksekokul ve üzeri,

101 kalıcı, 49’u ise geçicidir.

Halaskargazi Caddesi’nde anket yapılan 150 kişinin;

94’ü 18-30 yaş arası, 56’si 30 yaş ve üzeri,

83’i kadın, 67’u ise erkek,

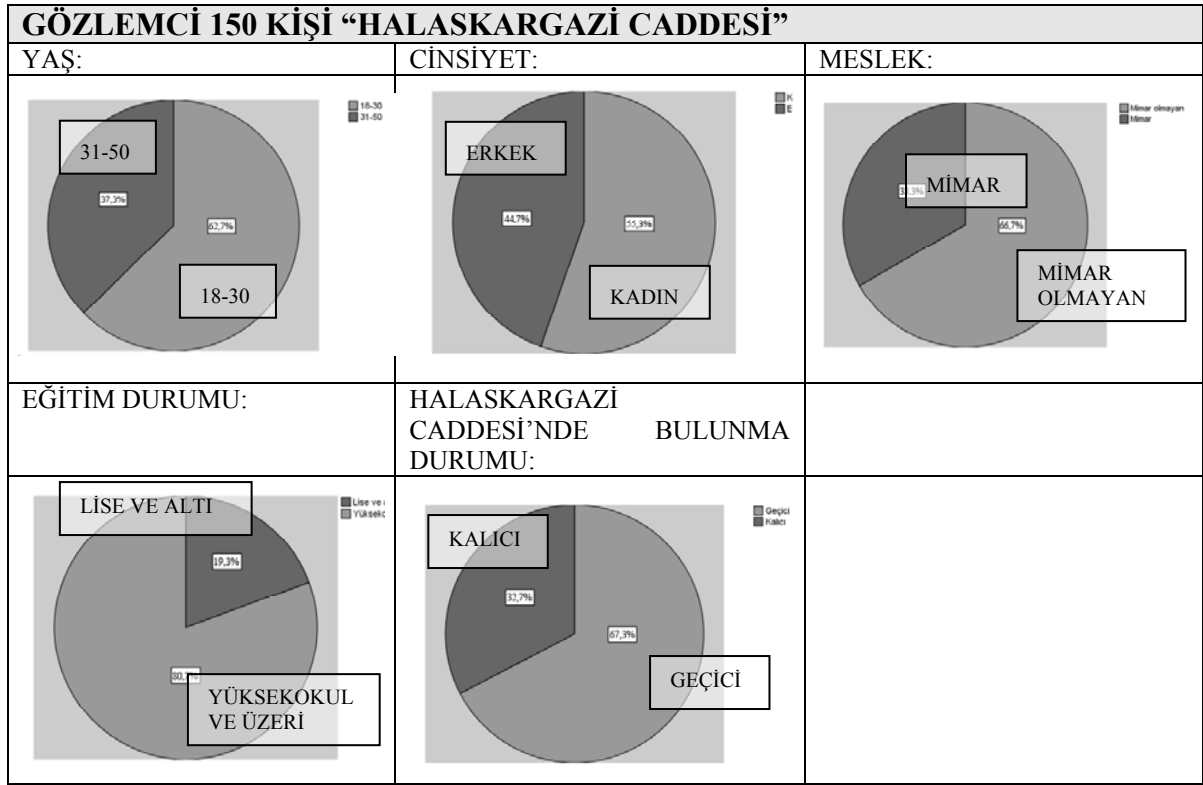
100’ü mimar olmayan, 50’si mimar,

29’si lise ve altı, 121’i Yüksekokul ve üzeri,

101 kalıcı, 49’u ise geçicidir (Çizelge 5. 10).

Çizelge 5. 10 Demografik değerlendirme tablosu

GÖZLEMÇİ 150 KİŞİ “MEŞRUTİYET CADDESİ”		
YAŞ:	CİNSİYET:	MESLEK:
18-30: 62.0% 31-50: 38.0%	ERKEK: 44.0% KADIN: 56.0%	MİMAR: 16.7% MİMAR OLMAYAN: 83.3%
EĞİTİM DURUMU:	MEŞRUTİYET CADDESİ’NDE BULUNMA DURUMU:	
LİSE VE ALTI: 21.3% YÜKSEKOKUL VE ÜZERİ: 78.7%	KALICI: 72.7% GEÇİCİ: 27.3%	

5.5.2 Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Soru: Her bir cephe için tanımlama yapmanız gerekir ise;

Bu soru ile sınıflanan gözlemci gruplarının cephelere ilişkin tanımlamalarının öğrenilmesi amaçlanmıştır.

Meşrutiyet Caddesi'ne ilişkin gözlemcilerin kullandığı genel olarak tanımlayıcı kelimeler (Çizelge 5.11);

1. Bina için; Tarihi, güzel, eski, eklentisi kötü, geleneksel, klasik

2. Bina için; Sıradan, tarihi, eski, eklentisi kötü, güzel

3. Bina için; Eski, dar, tarihi, sıkışmış, bakımsız, eklentisi kötü

4. Bina için; Yeni, modern, kötü, sıradan, uyumsuz

5. Bina için; Eski, güzel, tarihi

6. Bina için; Güzel, tarihi, renkli, sade

7. Bina için; Modern, yeni, uyumsuz, çirkin, kötü tanımları en çok kullanılanlardır.

Çizelge 5.11 Meşrutiyet Caddesi'nde "Her bir cephe için tanımlama yapmanız gerekir ise" sorusuna verilen cevapların tablosu

MEŞRUTİYET CADDESİ																														
Sorunun değerlendirilmesi Her bir cephe için tanımlama yapmanız gerekir ise	1. Bina						2. Bina						3. Bina						4. Bina											
	Mimar Olan		Mimar Olmayan				Mimar Olan		Mimar Olmayan				Mimar Olan		Mimar Olmayan				Mimar Olan		Mimar Olmayan									
			Geçici		Kalıcı				Geçici		Kalıcı				Geçici		Kalıcı				Geçici		Kalıcı							
	Tarihi	11	Tarihi	12	Tarihi	12	Sıradan	6	Tarihi	9	Eski Güzel	4 4	Dar	6	Eski	9	Dar	6	Sıradan	5	Yeni	10	Modern	8						
	Eklentisi		Güzel	9	Eski	5	Eklentisi		Güzel	6	Klasik	3	Tarihi	5	Sıkışmış	8	Kötü	3	Monoton	4	Kötü	6	Yeni	6						
	Kötü	5					Kötü	6									Eski	3	Sıkıcı	4	Sıradan	6								
							Tarihi	6									Güzel	3												
																	Şirin	3												
						Karmaşık, Özgünlüğünü Kaybetmiş	4	Eski	8	Güzel	4	Klasik	4	Üst Eklenti		Geniş	2	Eklentisi	Kötü	4	Bakımsız	4	Biçimsiz	2	Düz	3	Monoton		Sıradan	5

Sorunun değerlendirilmesi	5. Bina						6. Bina						7. Bina					
Her bir cephe için tanımlama yapmanız gerekir ise	Mimar Olan		Mimar Olmayan				Mimar Olan		Mimar Olmayan				Mimar Olan		Mimar Olmayan			
			Geçici		Kalıcı				Geçici		Kalıcı				Geçici		Kalıcı	
	Tarihi	7	Eski	10	Güzel	9	İyi	4	Güzel	8	Güzel	7	Çirkin	5	Modern	11	Modern	13
							Renkli	4					Kötü	5				
							Tarihi	4					Uyumsuz	5				
													Yeni	5				
	Eski	5	Tarihi	9	Eski	5	Başarısız	2	İyi	4	Eski	4	Abartılı	2	Yeni	6	Yeni	9
	Güzel	3					Bozulmuş	2	Sade	4			Çok Kötü	2				
						Dönemsel	2					Alakasız	2					
						Eski	2					Saygısız	2					
						Güzel	2					Sıradan	2					
						Klasik	2					Taklit	2					
						Niteliksiz İlaveler	2											
						Özgünlüğü Kaybolmuş	2											
						Resmi	2											
						Taklit	2											

Halaskargazi Caddesi'ne ilişkin gözlemcilerin kullandığı genel olarak tanımlayıcı kelimeler (Çizelge 5.12);

1. Bina için; Sıradan, monoton, çirkin, kötü

2. Bina için; Sıradan, monoton, çirkin, kötü, berbat

3. Bina için; Tarihi, güzel, eski, süslü, geleneksel

4. Bina için; Sıradan, çirkin, kötü

5. Bina için; Sıradan, kötü, karmaşık

6. Bina için; Modern, kötü, kaba, çirkin, sıradan

7. Bina için; Tarihi, eski, geleneksel, güzel en çok kullanılanlardır.

Çizelge 5.12 Halaskargazi Caddesi'nde "Her bir cephe için tanımlama yapmanız gerekir ise" sorusuna verilen cevapların tablosu

HALASKARGAZİ CADDESİ																								
Sorunun değerlendirilmesi	1. Bina						2. Bina						3. Bina						4. Bina					
Her bir cephe için tanımlama yapmanız gerekir ise	Mimar Olan		Mimar Olmayan				Mimar Olan		Mimar Olmayan				Mimar Olan		Mimar Olmayan				Mimar Olan		Mimar Olmayan			
			Geçici		Kalıcı				Geçici		Kalıcı				Geçici		Kalıcı				Geçici		Kalıcı	
	Monoton 7		Sıradan 13		Sıradan 8		Sıradan 13		Sıradan 9		Sıradan 6		Tarihi 9		Tarihi 10 Güzel 10		Tarihi 11		Sıradan 13		Sıradan 8		Çıkıntılı 4	
	Sıradan 6		Çirkin 8		Basit 2 Çirkin 2 İnce 2 Monoton 2 Klasik 2 Kaba 2		Monoton 8		Çirkin 4 Kötü 4		Berbat 4		Eski 6		Eski 9		Eski 4		Çirkin 6		Çirkin 7		Biçimsiz 3 Güzel 3 Klasik 3 Sıradan 3 Uyumlu 3	
	Çirkin 4 Modern 4 Kötü 4 Yatay 4		Kötü 7				Çirkin 4		Karmaşık 3		Sade 3		Güzel 5 Geleneksel 5		Süslü 5		Güzel 3		Kötü 5		Kötü 5		Bakımsız 2 İdare Eder 2 Modern 2	
			Dar 3 Düz 3 Eski 3				Kötü 3 Modern 3		Monoton 2 Sıkıcı 2 Çirkin 2 Tek Düz 2 Yatay 2 Yeni 2		Bakımsız 2 Basit 2 Düzenli 2 Sıkışık 2		Dönemsel 3 İlginç 3 İyi 3		Farklı 3		Orjinal 2		Simetrik 3		Basit 2 Çağdaş 2 Fena Değil 2 İyi 2 Uyumsuz 2 Uzun 2 Yeni 2			
			Bakımsız 2 Monoton 2 Sıkıcı 2 Çirkin 2				Sade 2 Uyumsuz 2 Yatay 2						Dengeli 2 Farklı 2 Süslü 2						Anlamsız 2 Banal 2 Sıkıcı 2					
	6 SIFAT	29	10 SIFAT	45	7 SIFAT	20	8 SIFAT	37	10 SIFAT	32	7 SIFAT	21	10 SIFAT	40	5 SIFAT	37	4 SIFAT	20	7 SIFAT	33	10 SIFAT	34	9 SIFAT	25

Sorunun değerlendirilmesi	5. Bina					6. Bina					7. Bina							
Her bir cephe için tanımlama yapmanız gerekir ise	Mimar Olan		Mimar Olmayan			Mimar Olan		Mimar Olmayan			Mimar Olan		Mimar Olmayan					
			Geçici		Kalıcı			Geçici		Kalıcı			Geçici		Kalıcı			
	Sıradan	9	Sıradan	12	Sıradan	6	Kötü	7	Kaba	7	Modern	13	Eski	5	Tarihi	6	Tarihi	6
	Kötü	7	Karmaşık	5	Karmaşık	4	Sıradan	4	Çirkin	6	Sıradan	6	Kötü	4	Geleneksel	5	Eski	4
												İlginç	4	Eski	5	Güzel	5	
	Karmaşık	6	Çirkin	4	İyi	3	Monoton	3	Geniş	5	Güzel	4	Cumbalı	3	Farklı	3	Güzel	3
			Kötü	4	Normal	3	Niteliksiz	3					Ekli	3	İlginç	3	Otantik	3
					Sade	3							Klasik	3	Karanlık	3	Eklemeli	3
Çirkin Uyumsuz	3	Klasik	3	Çıkıntılı	2	Baskın	2	Kötü	4	Kaba	3	Bozulmuş	2	Çirkin	2	Karışık	2	
				Kötü	2	Çirkin	2	Modern	4	Kötü	3	Çirkin	2	Yıpranmış	2	Klasik	2	
				Modern	2	Geniş	2	Sıradan	4			Dengesiz	2					
				Uyumlu	2	Kaba	2					Hareketli	2					
				Uyumsuz	2	Orantısız	2											
				Yeni	2	Yatay	2											
Asimetrik	2	Asimetrik	2					Güzel	2	Çağdaş	2							
Monoton	2	Çağdaş	2					Sade	2	Kaotik	2							
Orantısız	2	Monoton	2							Geniş	2							
	8 SIFAT	34	8 SIFAT	34	11 SIFAT	31	10 SIFAT	29	8 SIFAT	34	8 SIFAT	35	10 SIFAT	30	9 SIFAT	34	7 SIFAT	23

Soru: Binaların Eklentileri İçin Ne Düşünüyorsunuz?

Bu soru ile gözlem gruplarının binalardaki eklentiler hakkında düşüncelerinin öğrenilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada yer alan gözlemci gruplarının ortak yargısı, Meşrutiyet Caddesi'nde gösterilen binalardaki üst eklentilerin yapı karakteristiğini bozduğu ve kaldırılması gerektiği şeklindedir.

5.5.3 Kapalı Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Soru: Hangi bina cephesi veya bina cephelerinin belirli bir mimari tarzı vardır?

Bu soru ile Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddesi'nde gösterilen binalar bağlamında gözlemcilerin “mimari tarz” kavramından çıkarımları öğrenilmek istenmiştir.

Meşrutiyet Caddesi'ndeki bina cephelerinden; (Çizelge 5.13)

Yaş'a göre; her iki grup (18-30 yaş – 31-üzeri yaş) 1. Bina'yı,

Cinsiyet'e göre; kadınlar 1. Bina'yı, erkekler 5. Bina'yı,

Mimar ve Mimar olmayan gözlem grupları 1. Bina,

Eğitim durumuna göre; yine her iki grup (lise ve altı – yüksekokul ve üzeri) 1. Bina'yı,

Meşrutiyet Caddesi'nde bulunma durumuna göre ise; geçiciler 1. Bina, kalıcılar ise 5. Bina'yı tercih etmiştir.

Sonuç itibariye; 1. Bina genel olarak mimari tarzı olan bina olarak seçilirken, 3. ve 5. Bina'lar ikinci sıra da yer almıştır.

Çizelge 5.13 Meşrutiyet Caddesi’ndeki “Hangi bina cephesi veya bina cephelerinin belirli bir mimari tarzı vardır?” sorusuna verilen cevapların tablosu

YAŞ		CİNSİYET	
18-30 YAŞ	31-50 YAŞ	KADIN	ERKEK
1.BİNA 44,7%	1.BİNA 27,3%	1.BİNA 42,7%	5.BİNA 32,0%
3.BİNA 41,3%	5.BİNA 26,7%	3.BİNA 40,0%	1.BİNA 29,3%
5.BİNA 39,3%	6.BİNA 22,7%	5.BİNA 34,0%	6.BİNA 24,7%
6.BİNA 33,3%	2.BİNA 22,0%	6.BİNA 31,3%	2.BİNA 24,0%
2.BİNA 30,7%	3.BİNA 21,3%	2.BİNA 28,7%	3.BİNA 22,7%
7.BİNA 15,3%	7.BİNA 11,3%	7.BİNA 13,3%	7.BİNA 13,3%
4.BİNA 10,7%	4.BİNA 10,0%	4.BİNA 12,0%	4.BİNA 8,7%

EĞİTİM DURUMU		MESLEK	
LİSE VE ALTI	YÜKSEKOKUL VE ÜSTÜ	MİMAR OLMAYAN	MİMAR OLAN
1.BİNA 11,3%	1.BİNA 60,7%	1.BİNA 29,3%	1.BİNA 42,7%
3.BİNA 11,3%	5.BİNA 54,7%	3.BİNA 26,7%	5.BİNA 40,7%
5.BİNA 11,3%	3.BİNA 51,3%	5.BİNA 25,3%	3.BİNA 36,0%
2.BİNA 10,0%	6.BİNA 48,7%	2.BİNA 24,0%	6.BİNA 33,3%
6.BİNA 7,3%	2.BİNA 42,7%	6.BİNA 22,7%	2.BİNA 28,7%
7.BİNA 4,7%	7.BİNA 22,0%	4.BİNA 12,0%	7.BİNA 19,3%
4.BİNA 1,3%	4.BİNA 19,3%	7.BİNA 7,3%	4.BİNA 8,7%

MEŞRUTİYET CADDESİ’NDE BULUNMA DURUMU		TOPLAM
GEÇİCİ	KALICI	
1. BİNA-55.3%	5. BİNA-17.3%	
5. BİNA-48.7%	1. BİNA-16.7%	
3. BİNA-47.3%	6. BİNA-16.0%	
6. BİNA-40.0%	3. BİNA-15.3%	
2. BİNA-38.7%	2. BİNA-14.0%	
7. BİNA-17.3%	7. BİNA-9.3%	
4. BİNA-16.0%	4. BİNA-4.7%	

Halaskargazi Caddesi’ndeki bina cephelerinden; (Çizelge 5.14)

Yaş’a göre; her iki grup (18-30 yaş – 31-üzeri yaş) 3. Bina’yı,

Cinsiyet’e göre; her iki grup (kadınlar - erkekler) 3. Bina’yı

Mimar ve Mimar olmayan gözlem grupları 3. Bina’yı,

Eğitim durumuna göre; yine her iki grup (lise ve altı – yüksekokul ve üzeri) 3. Bina’yı,

Meşrutiyet Caddesi’nde bulunma durumuna göre de; geçiciler ve kalıcılar 3. Bina’yı tercih etmiştir.

Sonuç itibariye; 3. Bina genel olarak mimari tarzı olan bina olarak seçilirken 7. Bina ikinci sıra da gelmektedir.

Çizelge 5.14 Halaskargazi Caddesi’ndeki “Hangi bina cephesi veya bina cephelerinin belirli bir mimari tarzı vardır?” sorusuna verilen cevapların tablosu

YAŞ		CİNSİYET	
18-30 YAŞ	31-50 YAŞ	KADIN	ERKEK
3. BİNA56,0%	3. BİNA33,3%	3. BİNA52,7%	3. BİNA36,7%
7. BİNA44,0%	7. BİNA22,7%	7. BİNA38,0%	7. BİNA28,7%
1.BİNA10,7%	1.BİNA6,0%	1.BİNA8,7%	1.BİNA8,0%
4. BİNA6,0%	2. BİNA4,0%	6. BİNA6,0%	2. BİNA6,0%
6. BİNA8,7%	4. BİNA4,0%	4. BİNA4,7%	6. BİNA6,0%
2. BİNA5,3%	6. BİNA3,3%	5. BİNA4,0%	4. BİNA5,3%
5. BİNA5,3%	5. BİNA2,0%	2. BİNA3,3%	5. BİNA3,3%

EĞİTİM DURUMU		MESLEK	
LİSE VE ALTI	YÜKSEKOKUL VE ÜSTÜ	MİMAR OLMAYAN	MİMAR OLAN
3. BİNA17,3%	3. BİNA72,0%	3. BİNA58,0%	3. BİNA31,3%
7. BİNA12,7%	7. BİNA54,0%	7. BİNA46,7%	7. BİNA20,0%
5. BİNA1,3%	1.BİNA16,7%	6. BİNA6,0%	1.BİNA14,0%
4. BİNA,7%	6. BİNA11,3%	4. BİNA7,3%	2. BİNA6,7%
6. BİNA,7%	2. BİNA9,3%	5. BİNA5,3%	6. BİNA6,0%
1.BİNA,0%	4. BİNA9,3%	1.BİNA2,7%	4. BİNA2,7%
2. BİNA,0%	5. BİNA6,0%	2. BİNA2,7%	5. BİNA2,0%

HALASKARGAZİ CADDESİ’NDE BULUNMA DURUMU		TOPLAM	
GEÇİCİ	KALICI	3. BİNA89,3%	
3. BİNA59,3%	3. BİNA30,0%	7. BİNA66,7%	
7. BİNA43,3%	7. BİNA23,3%	1.BİNA16,7%	
1.BİNA16,0%	4. BİNA4,7%	6. BİNA12,0%	
2. BİNA9,3%	5. BİNA3,3%	4. BİNA10,0%	
6. BİNA9,3%	6. BİNA2,7%	2. BİNA9,3%	
4. BİNA5,3%	1.BİNA,7%	5. BİNA7,3%	
5. BİNA4,0%	2. BİNA,0%		

5.5.4 Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri’ndeki Bina Cephelerinin Genel Değerlendirmesi

Bu soruda 5’li değerlendirme ölçeği oluşturulmuştur. Amaç, tekil bina cephelerini açık ve kapalı uçlu sorularla değerlendirmeden önce, seçilen caddelerdeki cephelerin bütünde gözlemciler tarafından algılamasındaki benzerlik ve/veya farklılıkları ortaya çıkarmaktır.

5.5.4.1 Meşrutiyet Caddesi’nin T Test, Faktör Analizi ve Radar Grafikleriyle Değerlendirilmesi

Tanımlanan gözlem grupları (Geçici-kalıcı ve mimar olan-mimar olmayan) Meşrutiyet Caddesi’ndeki cephelerin genel olarak etkileyici, süslü, geleneksel, ilginç olduğu düşünmekte. Gözlemciler genel olarak caddenin modası geçmiş ve sıradan olmadığını belirtirken, çağdaş ve yeni bir cadde olmadığını da ifade etmektedir. Ayrıca gözlemciler cadde de sahte

uygulamalar olmadığını düşünürken, uyumlu ve düzenli bir cadde olmadığını da belirtmekte. İyi korunmuş bir cadde yorumuna ise kararsız kalmışlardır.

Meşrutiyet Caddesi'nin genel değerlendirmesi amacıyla sorulan sorulara yapılan T-Test Analizi sonucunda aşağıdaki çizelgede verildiği üzere farklı gözlem gruplarının sorulara dair %99 güvende anlamsal farklılıkları ortaya çıkmıştır (Çizelge 5.15).

Çizelge 5.15 Meşrutiyet Caddesi T-Test analizi

Meşrutiyet Caddesi	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Eğitim	Bulunma Durumu
Sokaktaki bina cepheleri birbirlerine benzemektedir				0,001	0,082
Sokaktaki bina cepheleri genel olarak çağdaş bir mimarinin izlerini taşımaktadır.	0,053	0,064	0,000	0,023	0,000
Sokaktaki bina cepheleri sahte (taklit) uygulamalardır.			0,023		
Sokaktaki bina cepheleri genel olarak etkileyici bir mimarinin izlerini taşır.					0,058
Sokaktaki bina cepheleri genel olarak modası geçmiş bir etki uyandırmaktadır.			0,008		0,081
Sokaktaki bina cepheleri birbiriyle uyumlu değildir .					
Sokaktaki bina cepheleri süslüdür .			0,083		
Burası yeni cephelere sahip bir sokaktır.	0,020		0,000		0,002
Sokaktaki bina cepheleri düzenlidir .		0,010			
Sokaktaki bina cepheleri iç mekan konforunu yansıtmaktadır.			0,029	0,011	0,000
Sokaktaki bina cepheleri sıradandır .					0,055
Sokaktaki bina cepheleri iyi korunmuştur .		0,016			
Burası geleneksel cephelere sahip bir sokaktır.					
Sokaktaki bina cepheleri ilginçtir .		0,003	0,026	0,000	0,001

Mesleğe göre faktör analizlerinin sonuçları;

Mimar olan gözlem grupları Meşrutiyet Caddesi'ni sırasıyla; uyumlu/düzenli, etkili, orijinal, ilginç ve çağdaş olarak yorumlamaktadır. Mimar olmayanlar ise mimarlardan farklı olarak ilk sırada caddenin ilginç olduğunu sonrasında ise, uyumlu/düzenli, çağdaş, orijinal ve etkili

olduğunu düşünmektedir (Çizelge 5.16).

Meşrutiyet Caddesi'nde bulunma durumuna (geçici-kalıcı) göre faktör analizlerinin sonuçları;

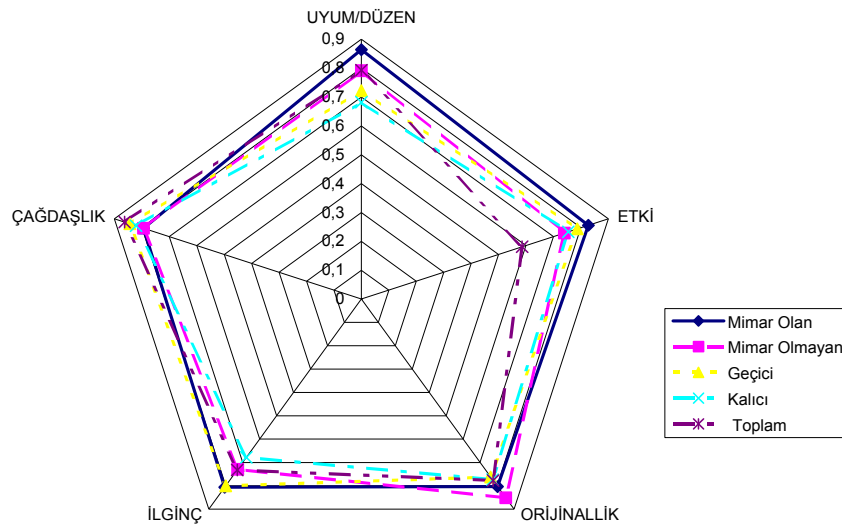
Her iki gözlem grubu (geçici-kalıcı) için uyum/düzen 1. faktörde yer almaktadır. Diğer taraftan tanımlanan diğer faktörlerin değerlendirmesinde farklıklar gözlenmektedir. Kalıcılar için cadde 2. faktörde çağdaş, 6.faktörde ilginç olarak yorumlanırken, geçiciler için bu sıra tam tersi şekillenmektedir (Çizelge 5.16).

Toplam gözlemci grubuna göre faktör analizlerinin sonuçları;

Genel olarak gözlemciler Meşrutiyet Caddesi'ni sırayla; ilginç, uyumlu/düzenli, orijinal, etkili ve çağdaş olarak yorumlanmaktadır (Çizelge 5.16).

Çizelge 5.16 Meşrutiyet Caddesi faktör analizleri yorum çizelgesi

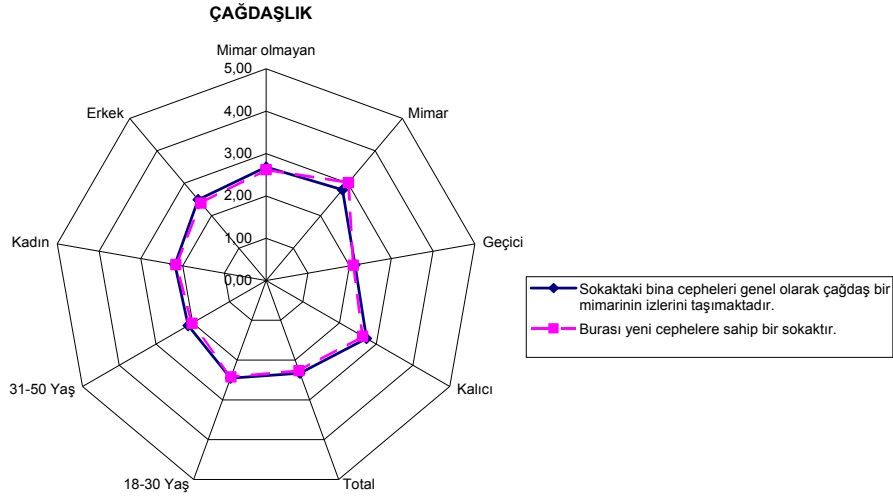
	MESLEK		MEŞRUTİYET CADDESİ'NDE BULUNMA DURUMU		TOPLAM
	MİMAR OLAN	MİMAR OLMAYAN	GEÇİCİ	KALICI	
FAKTÖR 1	UYUM/DÜZEN	İLGİNÇLİK	UYUM/DÜZEN	UYUM/DÜZEN	İLGİNÇLİK
FAKTÖR 2	ETKİ	UYUM/DÜZEN	İLGİNÇLİK	ÇAĞDAŞLIK	UYUM/DÜZEN
FAKTÖR 3	ORIJİNALLIK	ÇAĞDAŞLIK	ETKİ	ORIJİNALLIK	ORIJİNALLIK
FAKTÖR 4	İLGİNÇLİK	ORIJİNALLIK	ORIJİNALLIK	İLGİNÇLİK	ETKİ
FAKTÖR 5	ÇAĞDAŞLIK	ETKİ	ÇAĞDAŞLIK	ETKİ	ÇAĞDAŞLIK

Şekil 5.3 Meşrutiyet Caddesi faktör analizleri radar tablosu

Çağdaşlık

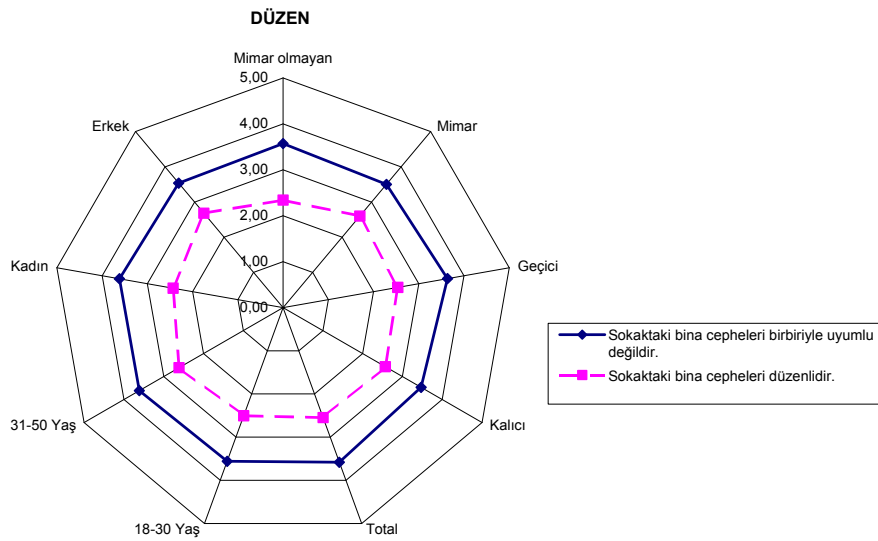
Sokaktaki bina cephelerinin çağdaş ve yeni cepheler olduğu yargısına tüm gözlemci grupları kararsız yaklaşmaktadır. Mimar ve kalıcı gözlem grupları ise olumsuzu yakın bir kararsızlık içerisinde. (Şekil 5.4).

Şekil 5.4 Çağdaşlık faktörü açısından Meşrutiyet Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Uyum/Düzen

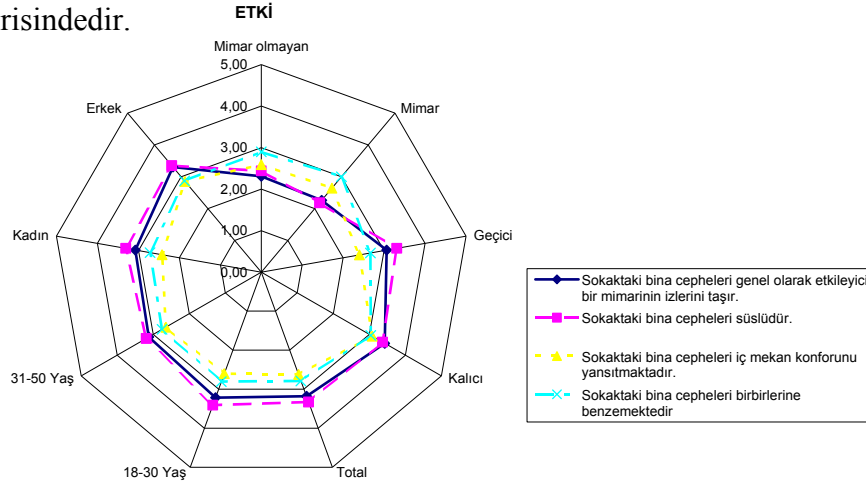
Sokaktaki cephelerin düzenli olduğuna tüm gözlemci grupları “kararsızım” yorumunu yaparken, sokaktaki bina cephelerinin birbiriyle uyumlu olmadığı yargısına ise katılmadıklarını belirtmişlerdir (Şekil 5.5).

Şekil 5.5 Uyum/Düzen faktörü açısından Meşrutiyet Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Etki

Sokaktaki bina cephelerinin etkileyici bir mimarinin izlerini taşıdığı ve süslü cephelere sahip bir sokak olduğu yargısına mimar olanlar ve olmayanlar kararsız kalırken diğer gözlem grupları katılmamaktadır. Diğer taraftan bina cephelerinin iç mekan konforunu yansıttığı ve cephelerin birbirine benzediği yargısında ise bütün gözlemci grupları olumsuzya yakın bir kararsızlık içerisinde.

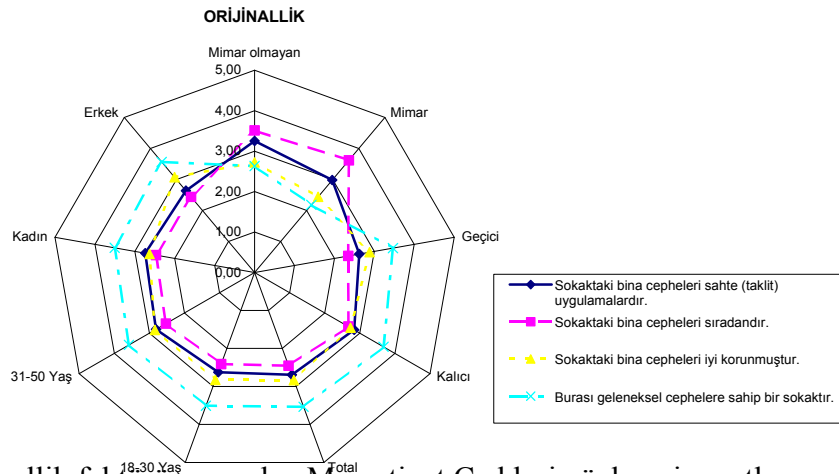

Şekil 5.6 Etki faktörü açısından Meşrutiyet Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Orijinallik

Mimar olanlar ve olmayanlar sokaktaki bina cephelerinin sahte ve sıradan olduğu yargısına katılmazken diğer gözlem grupları kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Bina cephelerinin korunduğu yargısında ise tüm gözlem grupları olumsuzya yaklaşan bir kararsızlık içerisinde.

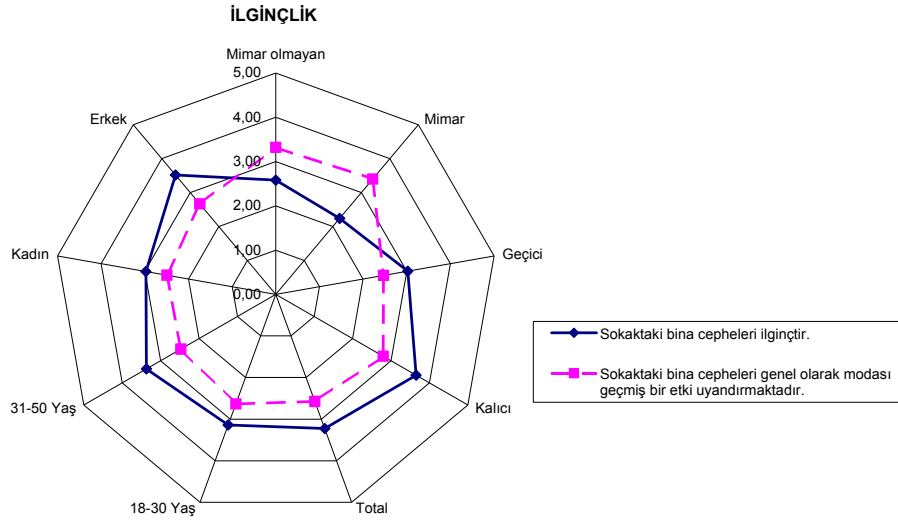
Meşrutiyet caddesinin orijinal bir sokak olduğu, sıradan ve sahte olmadığı yargısında tüm gözlem grupları hem fikirken, geleneksel cephelere sahip bir sokaktır yorumuna, mimar olanlar ve olmayanlar hariç diğer gözlem grupları katılmamaktadır.

Şekil 5.7 Orijinallik faktörü açısından Meşrutiyet Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu

İlginçlik

Caddenin modası geçmiş olduğu yargısına mimar olan ve olmayan gözlem grupları katılmamakta, diğer gözlem grupları ise kararsız kalmaktadır. Sokaktaki bina cephelerinin ilginç olduğu yargısında ise mimar olanlar ve olmayanlar kararsızken diğer gözlem grupları kararsıza yakın bir olumsuzluk içerisinde.

Şekil 5.8 İlginçlik faktörü açısından Meşrutiyet Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu

5.5.4.2 Halaskargazi Caddesi'nin T Test , Faktör Analizi ve Radar Grafikleriyle Değerlendirilmesi

Tanımlanan gözlem grupları (geçici-kalıcı ve mimar olan-mimar olmayan) Halaskargazi Caddesi'ndeki cephelerin genel olarak; sıradan, sahte ve modası geçmiş olduğunu, etkileyici ve ilginç olmadığını düşünmekte. Yine gözlem grupları, cadde'nin ne çağdaş ne de geleneksel olduğunu, dolayısıyla caddenin uyumsuz/düzensiz olduğunu düşünmektedir. Ayrıca, gözlemciler caddedeki geleneksel cephelerin iyi korunmadığını ifade etmekte ve genel olarak binaların iç mekan konforunu da yansıtmadığını düşünmektedir.

Halaskargazi Caddesi'nin genel değerlendirmesi amacıyla sorulan sorulara yapılan T-Test Analizi sonucunda aşağıdaki çizelgede verildiği üzere farklı gözlem gruplarının sorulara dair %99 güvende anlamsal farklılıkları ortaya çıkarılmıştır (Çizelge5.17).

Çizelge5.17 Halaskargazi Caddesi T-Test analizi

Halaskargazi Caddesi	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Eğitim	Bulunma Durumu
Sokaktaki bina cepheleri birbirlerine benzemektedir					
Sokaktaki bina cepheleri genel olarak çağdaş bir mimarinin izlerini taşımaktadır.					
Sokaktaki bina cepheleri sahte (taklit) uygulamalardır.					
Sokaktaki bina cepheleri genel olarak etkileyici bir mimarinin izlerini taşır.				0,000	0,000
Sokaktaki bina cepheleri genel olarak modası geçmiş bir etki uyandırmaktadır.					0,010
Sokaktaki bina cepheleri birbiriyle uyumlu değildir.					
Sokaktaki bina cepheleri süslüdür.					
Burası yeni cephelere sahip bir sokaktır.		0,049	0,040		
Sokaktaki bina cepheleri düzenlidir.					
Sokaktaki bina cepheleri iç mekan konforunu yansıtmaktadır.					
Sokaktaki bina cepheleri sıradandır.					
Sokaktaki bina cepheleri iyi korunmuştur.					
Burası geleneksel cephelere sahip bir sokaktır.			0,011	0,008	
Sokaktaki bina cepheleri ilginçtir.		0,097	0,091	0,002	

Mesleğe göre faktör analizlerinin sonuçları;

Mimar olanlar Halaskargazi Caddesi'ni ilk sırada ilginç olarak değerlendirirken, mimar olmayanlar çağdaş olarak değerlendirmektedir. Mimar olanlar çağdaşlık faktörünü 2. sırada tanımlarken uyum/düzen faktörü 5.sıradadır. Mimar olmayanlar ise caddenin uyumlu/düzenli yargısını 2. sıraya yerleştirmektedir (Çizelge 5.18).

Halaskargazi Caddesi'nde bulunma durumuna (geçici-kalıcı) göre faktör analizlerinin sonuçları;

Halaskargazi Caddesi için geçici gözlem grubu 1. sırada ilginç 2. sırada çağdaş yorumunu yaparken kalıcı gözlem grubu tersi bir sıralama yapmıştır. Diğer taraftan Halaskargazi Caddesi'nde bulunma durumuna göre gözlemci gruplarının 3., 4. ve 5. sıralamaları

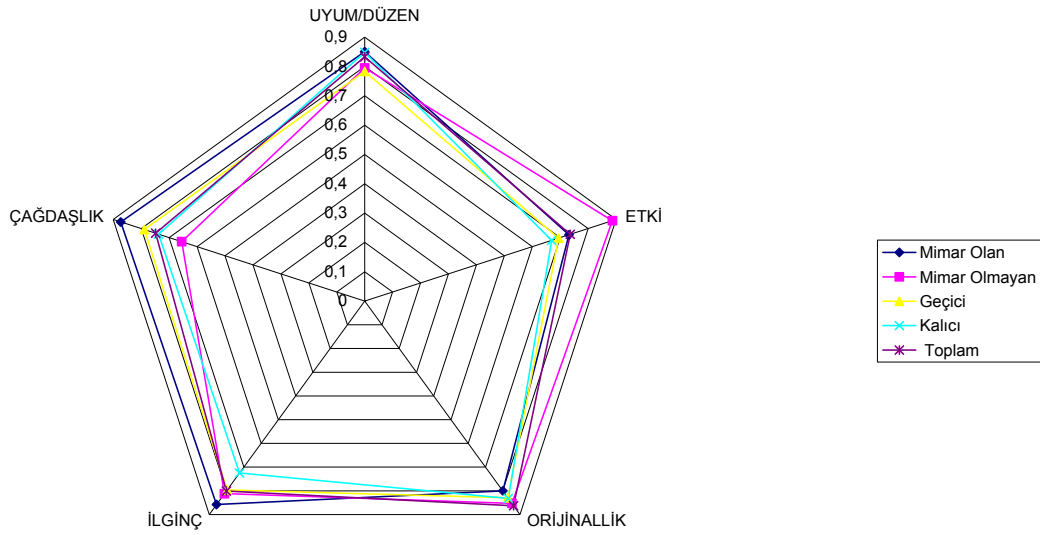
(uyum/düzen, orijinallik, etki) değişmemektedir (Çizelge 5.18).

Toplam gözlemci grubuna göre faktör analizlerinin sonuçları;

Genel olarak gözlemciler Halaskargazi Caddesi'ni sırasıyla; çağdaş, ilginç, uyumlu/düzenli, orijinal ve etkili olarak yorumlanmaktadır.

Çizelge 5.18 Halaskargazi Caddesi faktör analizleri yorum çizelgesi

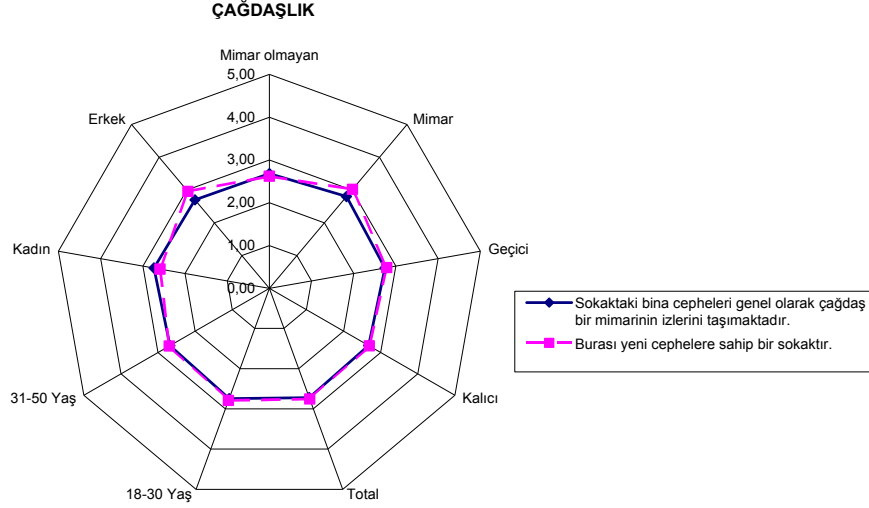
	MESLEK		HALASKARGAZİ CADDESİ'NDE BULUNMA DURUMU		
	MİMAR OLAN	MİMAR OLMAYAN	GEÇİCİ	KALICI	TOPLAM
FAKTÖR 1	İLGİNÇLİK	ÇAĞDAŞLIK	İLGİNÇLİK	ÇAĞDAŞLIK	ÇAĞDAŞLIK
FAKTÖR 2	ÇAĞDAŞLIK	UYUM/DÜZEN	ÇAĞDAŞLIK	İLGİNÇLİK	İLGİNÇLİK
FAKTÖR 3	ETKİ	İLGİNÇLİK	UYUM/DÜZEN	UYUM/DÜZEN	UYUM/DÜZEN
FAKTÖR 4	UYUM/DÜZEN	ORİJİNALLİK	ORİJİNALLİK	ORİJİNALLİK	ORİJİNALLİK
FAKTÖR 5	ORİJİNALLİK	ETKİ	ETKİ	ETKİ	ETKİ

Şekil 5.9 Halaskargazi Caddesi faktör analizleri radar tablosu

Çağdaşlık

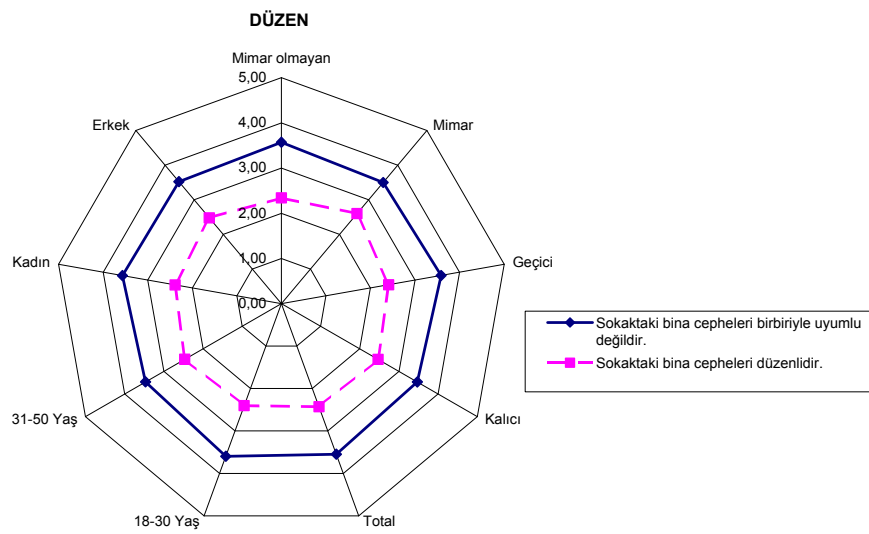
Sokaktaki bina cephelerinin çağdaş ve yeni olduğu yargısına tüm gözlemciler genelde kararsız kalmışlardır (Şekil 5.10).

Şekil 5.10 Çağdaşlık faktörü açısından Halaskargazi Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Düzen

Sokaktaki bina cephelerinin düzenli olduğu yargısında tüm gözlem grupları kararsızken, sokaktaki bina cephelerinin uyumlu olduğu görüşündedirler (Şekil 5.11).

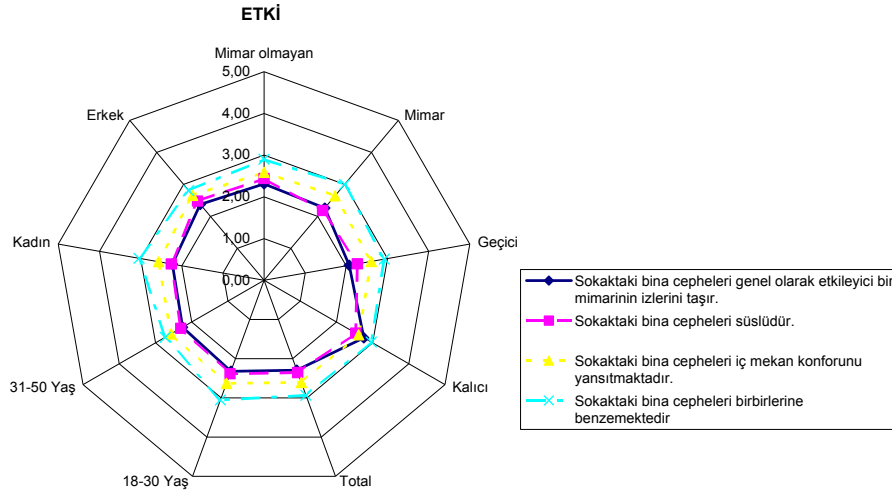

Şekil 5.11 Uyum/Düzen faktörü açısından Halaskargazi Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Etki

Sokaktaki bina cephelerinin etkileyici bir mimarinin izlerini taşıdığı ve süslü cephelere sahip bir sokak olduğu yargısında tüm gözlem grupları kararsız yargısında birleşirken geçiciler olumluya kalıcılar ise olumsuzla daha yakın cevaplar vermiştir.

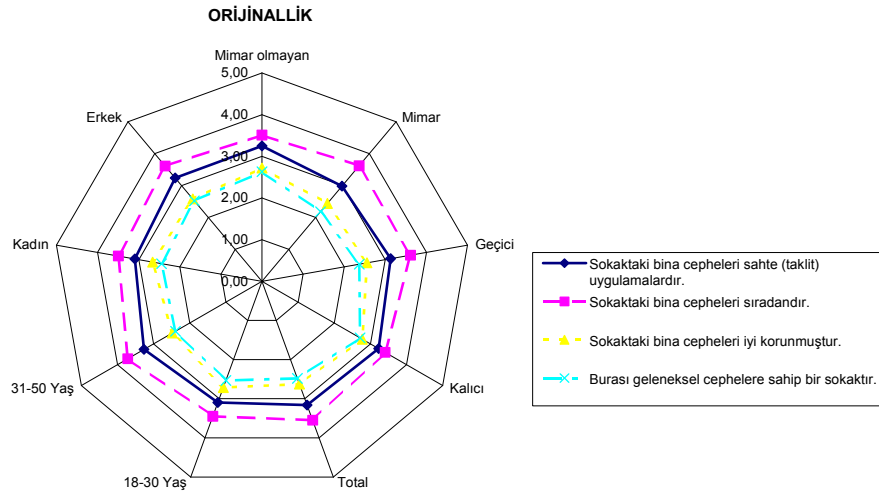
Diğer taraftan bina cephelerinin iç mekan konforunu yansıttığını ve cephelerin birbirine benzediği yargısında ise bütün gözlemci grupları “katılmıyorum”a yakın bir kararsızlık içerisinde (Şekil 5.12).

Şekil 5.12 Etki faktörü açısından Halaskargazi Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Orijinallik

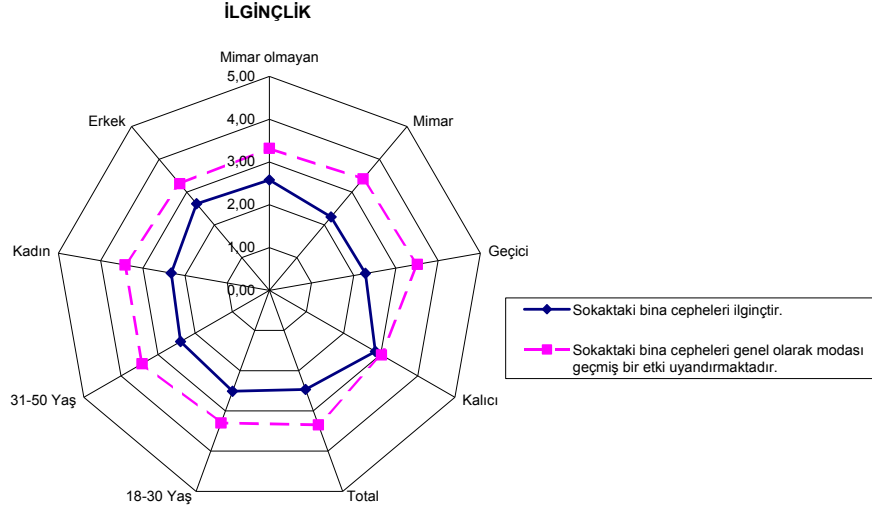
Tüm gözlem grupları sokaktaki bina cephelerinin sahte ve sıradan olmadığını düşünmektedir. İyi korunduğu ve geleneksel cephelere sahip bir sokak olduğu yargısında ise kararsızlıklardır (Şekil 5.13).

Şekil 5.13 Orijinallik faktörü açısından Halaskargazi Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu

İlginçlik

Sokaktaki bina cephelerinin ilginç olduğu konusunda tüm gözlem grupları kararsızken kalıcı gözlemciler olumsuzu yakın bir yargıda bulunmaktadır. Sokağın modası geçmiş bir etki uyandırdığına ise tüm gözlem grupları katılmamaktadır (Şekil 5.14).

Şekil 5.14 İlginçlik faktörü açısından Halaskargazi Caddesi gözlemci yanıtlarının radar tablosu

5.5.5 Seçilen Bina Cephelerinin Soru-Cevap Sistemi İçerisinde –Sıfatlarla- Değerlendirilmesi

Çalışmada, **Meşrutiyet Caddesi**'ndeki bina cephelerine verilen sıfatlarla değerlendirme yaptırılmış ve sonuçta (Çizelge 5.19);

Olumlu sıfatlar genelde 1. ve 6. binalarda yoğunlaşmaktadır. Diğer taraftan olumsuz sıfat tamlamalarını ise 4. ve 7. binalar almaktadır. Mimar olan gözlem grupları 4. bina ile birlikte 7. bina'ya da olumsuz tanımlamalar yaparken diğer gözlem gruplarının olumsuz tanımlamaları 4. bina'da yoğunlaşmaktadır.

Bütün gözlem grupları 3.Bina'nın kötü korunduğunu düşünmektedir. Gene 3. bina için bütün gözlem grupları narin tanımlamasını yaparken, mimar olanların geleneksel bulması hariç diğer gözlem grupları 3. bina'yı modası geçmiş olarak tanımlamaktadır.

Ayrıca gözlem grupları 2. bina'yı verilen sıfatlara yerleştirmemiştir.

Çizelge 5.19 Meşrutiyet Caddesi'ndeki bina cephelerinin verilen sıfatlarla değerlendirme tablosu

MEŞRUTİYET CADDESİ															
	1. BİNA			2. BİNA		3. BİNA		4. BİNA		5. BİNA		6. BİNA		7. BİNA	
MİMAR OLMAYAN	SÜSLÜ		33			ESKİ	69	SIRADAN	72	UYUMLU	50	İYİ KORUNMUŞ	44	YENİ	75
	EŞSİZ-	SIRA	24			KÖTÜ	50	MONOTON	68	GELENEKSEL	48	İYİ		ÇAĞDAŞ	69
	DIŞI					KORUNMUŞ		KABA	68	EBEDİ	44	SAYGILI	44	POPÜLER	54
						KULLANIŞSIZ	48	UYUMSUZ	55	EŞSİZ- SIRA	24	DUYARLI	40	PAHALI	52
						İLGİNÇ	40	SADE	54	DIŞI		GÜZEL	37	İDDİALİ	38
						NARİN MODASI	39	KÖTÜ	54			KULLANIŞLI	36		
						GEÇMİŞ		ÇİRKİN	53				35		
							26	SAHTE	51						
								SAYGISIZ	44						
								UCUZ	40						
							DUYARSIZ	36							
							İDDİASIZ	31							
MİMAR OLAN	ESKİ		40			GELENEKSEL	34	MONOTON	43			SAYGILI	19	UYUMSUZ	36
	SÜSLÜ		32			NARİN	31	YENİ	39					ÇİRKİN	33
	EBEDİ		25			KÖTÜ	22	SADE	33					KÖTÜ	30
	GÜZEL		25			KORUNMUŞ		SIRADAN	30					SAHTE	25
	İYİ		25			İLGİNÇ	18	KABA	28					POPÜLER	23
	UYUMLU		24					ÇAĞDAŞ	26					KULLANIŞSIZ	20

	PAHALI 22 DUYARLI 20 İYİ 20 KORUNMUŞ İDDİALI 19 KULLANIŞLI 15 EŞSİZ- SIRA 12 DIŞI			DUYARSIZ 26 İDDİASIZ 26 SAYGISIZ 26 UCUZ 17 MODASI 16 GEÇMİŞ			
GEÇİCİ	GELENEKSEL 59 SÜSLÜ 56 EBEDİ 54 İYİ 50 GÜZEL 49 UYUMLU 45 İYİ 43 KORUNMUŞ PAHALI 38 EŞSİZ- SIRA 29 DIŞI	UYUMLU 4	NARİN 52 KÖTÜ 51 KORUNMUŞ İLGİNÇ 41 KULLANIŞSIZ 39 MODASI 33 GEÇMİŞ	MONOTON 82 ESKİ 77 SIRADAN 70 KABA 70 SADE 60 DUYARSIZ 55 KÖTÜ 53 ÇİRKİN 53 SAYGISIZ 53 İDDİASIZ 50 UCUZ 43 SAHTE 38	GELENEKSEL 59	DUYARLI 40 SAYGILI 37 KULLANIŞLI 35	YENİ 78 UYUMSUZ 60 ÇAĞDAŞ 58 POPÜLER 48 PAHALI 38 İDDİALI 36
KALICI	EBEDİ 26 EŞSİZ- SIRA 16 DIŞI		KÖTÜ 21 KORUNMUŞ KULLANIŞSIZ 20 NARİN 18 İLGİNÇ 17 MODASI 13 GEÇMİŞ	SIRADAN 32 ESKİ 31 MONOTON 29 KABA 29 KÖTÜ 28 SADE 27 ÇİRKİN 24 DUYARSIZ 17 İDDİASIZ 17 SAYGISIZ 17 SAHTE 15 UCUZ 14	UYUMLU 26 GELENEKSEL 23 İYİ KORUNMUŞ 23 İYİ 21 KULLANIŞLI 14	GELENEKSEL 23 İYİ KORUNMUŞ 23 GÜZEL SAYGILI 21 DUYARLI 22 16	YENİ 35 ÇAĞDAŞ 30 POPÜLER 29 PAHALI 27 UYUMSUZ 22 İDDİALI 17 SÜSLÜ 15

Çalışmada, **Halaskargazi Caddesi**'ndeki bina cephelerine verilen sıfatlarla değerlendirme yaptırılmış ve sonuçta (Çizelge 5.20);

3. Bina bütün gözlem gruplarının olumlu tanımlamalarında birleşmiştir. Diğer taraftan olumsuz tanımlamalar gözlem gruplarının farklı yargılamalarıyla 7. ve 3. bina hariç diğer binalara dağılmakta ve değişiklik göstermektedir.

7. Bina'nın ise bütün gözlem gruplarınca kötü korunduğu düşünülmektedir.

Çizelge 5.20 Halaskargazi Caddesi'ndeki bina cephelerinin verilen sıfatlarla değerlendirme tablosu

HALASKARGAZİ CADDESİ							
	1. BİNA	2. BİNA	3. BİNA	4. BİNA	5. BİNA	6. BİNA	7. BİNA
MİMAR OLMAYAN	DUYARSIZ 54 SIRADAN 54 KÖTÜ 47 ÇİRKİN 46 SAYGISIZ 39 UCUZ 38 MODASI 35 GEÇMİŞ UYUMSUZ 33	İDDİASIZ 51 SAHTE 35 KULLANIŞSIZ 33	SÜSLÜ 74 ESKİ 68 GELENEKSEL 65 EŞSİZ- SIRA 61 DIŞI İYİ 60 KORUNMUŞ EBEDİ 58 GÜZEL 58 İLGİNÇ 51 İDDİALI 50 İYİ 49 NARİN 44 DUYARLI 41 SAYGILI 39 PAHALI 37 UYUMLU 35			KABA 54 YENİ 47 SADE 38 ÇAĞDAŞ 33 KULLANIŞLI 29 POPÜLER 28	KÖTÜ 37 KORUNMUŞ
MİMAR OLAN	SIRADAN 23	YENİ 47 SADE 33 SIRADAN 30 İDDİASIZ 25 POPÜLER 13	SÜSLÜ 74 ESKİ 42 İYİ 40 GÜZEL 39 İYİ 36 KORUNMUŞ GELENEKSEL 35 EBEDİ 31 NARİN 28 İLGİNÇ 26 SAYGILI 23 UYUMLU 22 PAHALI 22 DUYARLI 20 EŞSİZ- SIRA 17 DIŞI İDDİALI 16 KULLANIŞLI 13	KÖTÜ 28 ÇİRKİN 27 DUYARSIZ 25 UYUMSUZ 25	MODASI 23 GEÇMİŞ KULLANIŞSIZ 19 UCUZ 17 SAHTE 14	KABA 30 KÖTÜ 28 SAYGISIZ 21	KÖTÜ 27 KORUNMUŞ
GEÇİCİ	SIRADAN 58 UCUZ 37	SIRADAN 58 İDDİASIZ 52 SADE 51 YENİ 45	ESKİ 79 SÜSLÜ 74 İYİ 70 GELENEKSEL 69	DUYARSIZ 49 KÖTÜ 48 UYUMSUZ 41	ÇİRKİN 46 MODASI 41 GEÇMİŞ KULLANIŞSIZ 40	KABA 61 SAYGISIZ 41 ÇAĞDAŞ 38 POPÜLER 27	KÖTÜ 49 KORUNMUŞ

			İYİ KORUNMUŞ 69 GÜZEL 67 EBEDİ 62 NARİN 55 İLGİNÇ 55 EŞSİZ- SIRA 47 DIŞI DUYARLI 45 İDDİALI 43 SAYGILI 40 UYUMLU 40 PAHALI 38			SAHTE 27 KULLANIŞLI 27	
KALICI	DUYARSIZ 25 SIRADAN 23 KÖTÜ 22 ÇİRKİN 20 ŞAYGISIZ 17 UCUZ 15 MODASI 16 GEÇMİŞ KULLANIŞS 16 İZ 16 UYUMSUZ 15 KÖTÜ KORUNMUŞ	İDDİASIZ 24 SIRADAN 23 SAHTE 19 KULLANIŞSIZ 16	SÜSLÜ 74 GELENEKSEL 31 ESKİ 31 EŞSİZ- SIRA 31 DIŞI GÜZEL 30 EBEDİ 27 İYİ 27 KORUNMUŞ İLGİNÇ 22 İDDİALI 23 PAHALI 21 İYİ 19 NARİN 17 SAYGILI 17 KULLANIŞLI 17 UYUMLU 17 DUYARLI 16 ÇAĞDAŞ 13			YENİ 28 KABA 23 SADE 18 POPÜLER 12	KÖTÜ 15 KORUNMUŞ

5.5.6 Meşrutiyet ve Halaskargazi Caddeleri'ndeki Bina Cepheleri Tercihi

Soru: Hangi Binada Yaşamak İstemezsiniz?

Meşrutiyet Caddesi'nde; mimar olanlar 7. binayı yaşamak istemedikleri bina olarak seçerken, diğer gözlem grupları ve genel 4. bina'yı yaşamak istemedikleri bina olarak seçmiştir (Çizelge 5.21).

Çizelge 5.21 Meşrutiyet Caddesi'nde "Hangi binada yaşamak istemezsiniz?" sorusuna verilen cevapların tablosu

YAŞ	
18-30 YAŞ	31-50 YAŞ
4. BİNA 32,0%	4. BİNA 20,7%
7. BİNA 26,7%	7. BİNA 12,0%
3. BİNA 16,0%	3. BİNA 9,3%
5. BİNA 10,0%	2. BİNA 4,7%
6. BİNA 9,3%	1. BİNA 4,0%
1. BİNA 6,7%	5. BİNA 4,0%
2. BİNA 4,0%	6. BİNA 3,3%

CİNSİYET	
KADIN	ERKEK
4. BİNA 26,7%	4. BİNA 26,0%
7. BİNA 24,0%	7. BİNA 14,7%
3. BİNA 12,7%	3. BİNA 12,7%
6. BİNA 8,7%	5. BİNA 6,0%
5. BİNA 8,0%	1. BİNA 4,7%
1. BİNA 6,0%	2. BİNA 4,7%
2. BİNA 4,0%	6. BİNA 4,0%

EĞİTİM DURUMU	
LİSE VE ALTI	YÜKSEKOKUL VE ÜSTÜ
4. BİNA 10,7%	4. BİNA 42,0%
3. BİNA 6,7%	7. BİNA 32,0%
7. BİNA 6,7%	3. BİNA 18,7%
5. BİNA 4,0%	5. BİNA 10,0%
6. BİNA 4,0%	6. BİNA 8,7%
1. BİNA 3,3%	1. BİNA 7,3%
2. BİNA 2,0%	2. BİNA 6,7%

MESLEK	
MİMAR OLMAYAN	MİMAR OLAN
4. BİNA 33,3%	7. BİNA 20,0%
3. BİNA 22,0%	4. BİNA 19,3%
7. BİNA 18,7%	6. BİNA 6,7%
5. BİNA 9,3%	5. BİNA 4,7%
1. BİNA 7,3%	1. BİNA 3,3%
6. BİNA 6,0%	2. BİNA 3,3%
2. BİNA 5,3%	3. BİNA 3,3%

MEŞRUTİYET CADDESİ'NDE BULUNMA DURUMU	
GEÇİCİ	KALICI
4. BİNA 53.5%	4. BİNA 51.0%
7. BİNA 42.6%	3. BİNA 34.7%
3. BİNA 20.8%	7. BİNA 30.6%
5. BİNA 15.8%	1. BİNA 14.3%
6. BİNA 14.9%	2. BİNA 10.2%
1. BİNA 8.9%	5. BİNA 10.2%
2. BİNA 7.9%	6. BİNA 8.2%

TOPLAM	
4. BİNA 52,7%	
7. BİNA 38,7%	
3. BİNA 25,3%	
5. BİNA 14,0%	
6. BİNA 12,7%	
1. BİNA 10,7%	
2. BİNA 8,7%	

Halaskargazi Caddesi'nde; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mimar olmayan ve kalıcı gözlem grupları 1. binayı yaşamak istemedikleri bina olarak seçerken, mimar olan gözlemci grupları 4. bina'yı, geçici gözlemci grupları ise 2. binayı yaşamak istenmedikleri bina olarak seçmiştir (Çizelge 5.22).

Çizelge 5.22 Halaskargazi Caddesi’nde “Hangi binada yaşamak istemezsiniz?” sorusuna verilen cevapların tablosu

YAŞ		CİNSİYET	
18-30 YAŞ	31-50 YAŞ	KADIN	ERKEK
1. BİNA28,0%	1. BİNA16,7%	1. BİNA27,3%	1. BİNA17,3%
2. BİNA26,7%	2. BİNA14,0%	2. BİNA24,7%	2. BİNA16,0%
6. BİNA18,7%	5. BİNA12,0%	6. BİNA19,3%	5. BİNA11,3%
4. BİNA13,3%	7. BİNA11,3%	4. BİNA13,3%	4. BİNA10,7%
5. BİNA12,0%	4. BİNA10,7%	5. BİNA12,7%	7. BİNA10,0%
7. BİNA9,3%	6. BİNA10,0%	7. BİNA10,7%	6. BİNA9,3%
3. BİNA7,3%	3. BİNA2,7%	3. BİNA6,0%	3. BİNA4,0%

EĞİTİM DURUMU		MESLEK	
LİSE VE ALTI	YÜKSEKOKUL VE ÜSTÜ	MİMAR OLMAYAN	MİMAR OLAN
1. BİNA 11,3%	1. BİNA 33,3%	1. BİNA 32,7%	4. BİNA 13,3%
2. BİNA 7,3%	2. BİNA 33,3%	2. BİNA 28,0%	5. BİNA 13,3%
6. BİNA 5,3%	6. BİNA 23,3%	6. BİNA 17,3%	2. BİNA 12,7%
4. BİNA 3,3%	5. BİNA 22,0%	7. BİNA 13,3%	1. BİNA12,0%
5. BİNA 2,0%	4. BİNA 20,7%	4. BİNA 10,7%	6. BİNA 11,3%
7. BİNA 1,3%	7. BİNA 19,3%	5. BİNA 10,7%	7. BİNA 7,3%
3. BİNA,7%	3. BİNA 9,3%	3. BİNA 6,0%	3. BİNA 4,0%

HALASKARGAZİ CADDESİ’NDE BULUNMA DURUMU			
GEÇİCİ	KALICI	TOPLAM	
2. BİNA26,7%	1. BİNA20,0%	1. BİNA44,7%	
1. BİNA24,7%	2. BİNA14,0%	2. BİNA 40,7%	
6. BİNA20,7%	6. BİNA8,0%	6. BİNA 28,7%	
4. BİNA20,0%	4. BİNA4,0%	4. BİNA 24,0%	
5. BİNA20,0%	5. BİNA4,0%	5. BİNA 24,0%	
7. BİNA16,7%	7. BİNA4,0%	7. BİNA 20,7%	
3. BİNA7,3%	3. BİNA2,7%	3. BİNA 10,0%	

Soru: Hangi Binada Yaşamak İster siniz?

Meşrutiyet Caddesi’nde anket yapılan gözlemcilerin yaşamak için tercih ettikleri; 1. Bina olmuştur. Alt gözlem gruplarından ise;

31 yaş üzeri olanlar, erkekler, yüksekokul ve üzeri eğitim görenler, mimarlar ile geçici kullanıcılar 1. Bina’da,

Lise ve altı grubundaki gözlemciler, mimar olmayanlar ve caddeyi kalıcı kullananlar 6. Bina’da yaşamak isterken,

18-30 yaş arasındaki gözlemciler ile kadın gözlemciler, 3. Bina’da yaşamak istemektedir (Çizelge 5.23).

Çizelge 5.23 Meşrutiyet Caddesi'nde "Hangi binada yaşamak ister siz?" sorusuna verilen cevapların tablosu

Meşrutiyet Caddesi			Hangi binada yaşamak istersiniz?								
			Hiçbirinde yaşamak istemem	1.bina	2. bina	3. bina	4. bina	5 .bina	6. bina	7. bina	Total
Yaş	18-30	Count	3	23	13	25	3	4	18	4	93
		% within Yaş	3,2%	24,7%	14,0%	26,9%	3,2%	4,3%	19,4%	4,3%	100,0%
	31-50	Count	1	14	9	7	1	10	13	2	57
		% within Yaş	1,8%	24,6%	15,8%	12,3%	1,8%	17,5%	22,8%	3,5%	100,0%
Cinsiyet	K	Count	4	18	11	24	2	3	18	1	81
		% within Cinsiyet	4,9%	22,2%	13,6%	29,6%	2,5%	3,7%	22,2%	1,2%	100,0%
	E	Count	0	19	11	8	2	11	13	5	69
		% within Cinsiyet	,0%	27,5%	15,9%	11,6%	2,9%	15,9%	18,8%	7,2%	100,0%
Eğitim durumu	Lise ve altı	Count	2	5	5	4	2	6	7	1	32
		% within Eğitim durumu	6,3%	15,6%	15,6%	12,5%	6,3%	18,8%	21,9%	3,1%	100,0%
	Yüksekokul ve üzeri	Count	2	32	17	28	2	8	24	5	118
		% within Eğitim durumu	1,7%	27,1%	14,4%	23,7%	1,7%	6,8%	20,3%	4,2%	100,0%
Meslek	Mimar olmayan	Count	2	21	15	17	4	12	23	6	100
		% within d3 Meslek	2.0%	21.0%	15.0%	17.0%	4.0%	12.0%	23.0%	6.0%	100.0%
	Mimar	Count	2	16	7	15	0	2	8	0	50
		% within d3 Meslek	4.0%	32.0%	14.0%	30.0%	.0%	4.0%	16.0%	.0%	100.0%
Bulunma durumu	Geçici	Count	2	29	13	25	2	7	19	4	101
		% within d3 Meslek	2.0%	28,7%	12.9%	24.8%	2.0%	6.9%	18.8%	4.0%	100.0%
	Kalıcı	Count	2	8	9	7	2	7	12	2	49
		% within d3 Meslek	4.1%	16.3%	18.4%	14.3%	4.1%	14.3%	24.5%	4.1%	100.0%
	Total	Count	4	37	22	32	4	14	31	6	150
		% of Total	2,7%	24,7%	14,7%	21,3%	2,7%	9,3%	20,7%	4,0%	100,0%

Halaskargazi Caddesi’nde anket yapılan gözlemcilerin geneli ortak yargıyla 3. Bina’da yaşamak istediklerini belirtmiştir. (Çizelge 5.24)

Çizelge 5.24 Halaskargazi Caddesi’nde “Hangi binada yaşamak ister siniz?” sorusuna verilen cevapların tablosu

Halaskargazi Caddesi			Hangi binada yaşamak istersiniz?								
			Hiçbirinde yaşamak istemem	1.bina	2. bina	3. bina	4. bina	5 .bina	6. bina	7. bina	Total
Yaş	18-30	Count	1	2	5	60	5	5	5	11	94
		% within Yaş	1,1%	2,1%	5,3%	63,8%	5,3%	5,3%	5,3%	11,7%	100,0%
	31-50	Count	4	2	1	38	0	1	7	3	56
		% within Yaş	7,1%	3,6%	1,8%	67,9%	,0%	1,8%	12,5%	5,4%	100,0%
Cinsiyet	K	Count	4	1	3	55	4	3	5	8	83
		% within Cinsiyet	4,8%	1,2%	3,6%	66,3%	4,8%	3,6%	6,0%	9,6%	100,0%
	E	Count	1	3	3	43	1	3	7	6	67
		% within Cinsiyet	1,5%	4,5%	4,5%	64,2%	1,5%	4,5%	10,4%	9,0%	100,0%
Eğitim durumu	Lise ve altı	Count	0	0	1	19	0	1	6	2	29
		% within Eğitim durumu	,0%	,0%	3,4%	65,5%	,0%	3,4%	20,7%	6,9%	100,0%
	Yüksekokul ve üzeri	Count	5	4	5	79	5	5	6	12	121
		% within Eğitim durumu	4,1%	3,3%	4,1%	65,3%	4,1%	4,1%	5,0%	9,9%	100,0%
Meslek	Mimar olmayan	Count	1	0	5	63	5	6	12	8	100
		% within d3 Meslek	1,0%	,0%	5,0%	63,0%	5,0%	6,0%	12,0%	8,0%	100,0%
	Mimar	Count	4	4	1	35	0	0	0	6	50
		% within d3 Meslek	8,0%	8,0%	2,0%	70,0%	,0%	,0%	,0%	12,0%	100,0%
Bulunmadurumu	Geçici	Count	4	4	5	63	5	5	6	9	101
		% within d3 Meslek	4.0%	4.0%	5.0%	62.4%	5.0%	5.0%	5.9%	8.9%	100.0%
	Kalıcı	Count	1		1	35		1	6	5	49
		% within d3 Meslek	2.0%		2.0%	71.4%		2.0%	12.2%	10.2%	100.0%
	Total	Count	5	4	6	98	5	6	12	14	150
		% of Total	3,3%	2,7%	4,0%	65,3%	3,3%	4,0%	8,0%	9,3%	100,0%

5.5.7 Meşrutiyet Caddesi'nde Tercih Edilen Bina Cephelerinin Yorumlanması

Soru: Yaşamak İstedığınız Binanın Cephesinde Bir Şeyler Değiştirmek İster Misiniz?

Meşrutiyet Caddesi'nde anket yapılan gözlemcilerin çoğunluğu 1. Bina'da değişiklik yapmak isterken, 6. Bina için çoğunluk değişiklik istememektedir (Çizelge 5.25 - 5.26). Gözlem gruplarından 1. ve 6. Bina'yı seçenlerin değiştirmek istedikleri, çizelge 5.27 ve 5.28'de belirtilen sıralamayla belirtilmiştir.

Çizelge 5.25 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina'da “Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde bir şeyler değiştirmek ister misiniz?” sorusuna verilen cevapların tablosu

Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde birşeyler değiştirmek ister misiniz?			Meşrutiyet Caddesi 1. Bina		
			Evet	Hayır	Total
Yaş	18-30	Sayı	14	9	23
	31-50	Sayı	6	8	14
Cinsiyet	K	Sayı	12	6	18
	E	Sayı	8	11	19
Meslek	Mimar olmayan	Sayı	10	11	21
	Mimar	Sayı	10	6	16
Eğitim durumu	Lise ve altı	Sayı	2	3	5
	Yüksekokul ve üzeri	Sayı	18	14	32
Bulunma durumu	Geçici	Sayı	16	13	29
	Kalıcı	Sayı	4	4	8
Total		Sayı	20	17	37

Çizelge 5.26 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da “Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde bir şeyler değiştirmek ister misiniz?” sorusuna verilen cevapların tablosu

Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde birşeyler değiştirmek ister misiniz?			Meşrutiyet Caddesi 6. Bina		
			Evet	Hayır	Total
Yaş	18-30	Sayı	9	9	18
	31-50	Sayı	4	9	13
Cinsiyet	K	Sayı	8	10	18
	E	Sayı	5	8	13
Meslek	Mimar olmayan	Sayı	10	13	23
	Mimar	Sayı	3	5	8
Eğitim durumu	Lise ve altı	Sayı	4	3	7
	Yüksekokul ve üzeri	Sayı	9	15	24
Bulunma durumu	Geçici	Sayı	9	10	19
	Kalıcı	Sayı	4	8	12
Total		Sayı	13	18	31

Soru: Değiştirmek İsterseniz Öncelikli Sıralamanıza Göre Neleri Değiştirirsiniz?

Meşrutiyet Caddesi 1. Bina'da, bütün gözlem grupları üst eklentilerin kaldırılması konusunda ortak fikirde ve 1. sırada değerlendirmektedir. Sonraki sıralama ise; pencere doğramalarının, boyanın değiştirilmesi, giriş kısmının düzenlenmesi ve yalıtım yapılmasıdır.

Çizelge 5.27 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina'da "Değiştirmek isterseniz öncelikli sıralamanıza göre neleri değiştirirsiniz?" sorusuna verilen cevapların tablosu

Meşrutiyet Caddesi 1. Bina				
	Mimar Olan	Mimar Olmayan	Geçici	Kalıcı
1. sıra	Üst Eklentileri Kaldırmak 7 Dış Cephede Bakım 2 Pencere Açıklığı	Eklentilerin Kaldırılması 8 Taşların Temizlenmesi Balkon	Eklentilerin Kaldırılması 12 Dış Cephede Bakım 2 Pencere Açıklığı	Eklentiler 3 Balkon
2. sıra	Doğrama Renk Değişmeli Restorasyon Görmeli	Pencereler Boya	Boya 2 Restorasyon Görmeli	Pencereler
3. sıra	Yalıtım Yapılmalı Eklentideki Camın Rengi	Giriş	Yalıtım Yapılmalı Eklentideki Camın Rengi	Giriş Kısmı
4. sıra	Boya		Boya	

Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da değiştirilmek istenenler sırasıyla; eklentilerin kaldırılması, renginin değiştirilmesi, bakım yapılması ve pencere doğramalarının yenilenmesi gelmektedir.

Çizelge 5.28 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da "Değiştirmek isterseniz öncelikli sıralamanıza göre neleri değiştirirsiniz?" sorusuna verilen cevapların tablosu

Meşrutiyet Caddesi 6. Bina				
	Mimar Olan	Mimar Olmayan	Geçici	Kalıcı
1. sıra	Eklentiler 2 Renk	Renk 4 Pencere Eklentiler Çatısı Ses Yalıtımı Balkon Eklenmeli	Renk 3 Eklentiler 3 Pencere Çatısı Balkon Eklenmeli	Rengini Düzeltmek 2 Ses Yalıtımı
2. sıra	Cephe'deki Gereksiz Nesneler	Bakım 2 Terası Güzelleştirmek	Bakım Cephe'deki Gereksiz Nesneler Terası Güzelleştirmek	Bakımı
3. sıra		Rengi Orjinal Hale Getirmek	Rengi Orjinal Hale Getirmek	
4. sıra				

Soru: Yaşamak İstedığınız Binanın Cephesinde Beğendiğiniz Yanları Beğeni Sırasına Göre Yazınız:

Meşrutiyet Caddesi 1. Bina'da gözlem gruplarına göre beğenilen yanlar sırasıyla (Çizelge 5.29);

Mimarlar için: sırasıyla pencereler, tarihi olması, oranları, aydınlık olması

Mimar olmayanlar için: mimarisi, pencereler, tarihi olması, iyi korunmuş olması

Geçiciler için: mimarisi, tarihi olması, pencereleri ve bol açıklıklı olması, oranları

Kalıcılar için: pencereleri, manzarası, bakımlı olması ve mimarisi

Çizelge 5.29 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina'da "Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde beğendiğiniz yanları beğeni sırasına göre yazınız" sorusuna verilen cevapların tablosu

Meşrutiyet Caddesi 1. Bina						
	Mimar Olan		Mimar Olmayan		Geçici	
1. sıra	Pencereler	4	Mimarisi	5	Mimarisi	5
	Tarihi	3	Pencereler	5	Tarihi	4
	Oranlar	3	Tarihi	4	Pencereler	3
	Etkili		Ağır		Bol Açıklıklar	3
	Farklı		Çok Camlı, Ferah		Oranlar	2
	Mimari Duruşu		Manzara		Ritmi	
	Narin Görüntüsü		Kat Yüksekliği		Narin Görüntüsü	
	Ritmi				Yükseklik Oranı	
	Yükseklik Oranı				Eski	
					Etkili	
					Farklı	
					Kat Yüksekliği	
2. sıra	Orantılı	3	Tarihi	3	Orantılı	3
	Bölüntülerin Ritmi	2	İyi Korunmuş	2	Cephe Düzeni	2
	Aydınlık	2	Cephe	2	Bölüntülerin Ritmi	2
	Şeffaf		Cumbalar		Aydınlık	2
	Süslemeler		Narin Elemanlar		Büyük Pencereler	
	Özgün		Orantı		Çevresine Uyumlu	2
	Çevresine Uyum		Renk		Geleneksel	
	Boşlukların Büyüklüğü		Uyumlu		İyi Korunmuş	
	Balkonlar		Yükseklik		Klasik	
			Geniş		Narin Elemanlar	
					Balkonlar	
					Boşlukların	
					Büyüklüğü	
					Özgün	
					Renk	
					Süslemeler	
					Şeffaf	
3. sıra	Cephe Hareketleri		Estetik	2	Büyük Pencereler	
	Dengeli		Büyük Pencereler		Cephe Hareketleri	
	Kimlikli		Duyarlı		Dengeli	
	Oranlı		Gerçekçi		Duyarlı	
	Rengi		Güzel		Estetik	
						Estetik Yapısı
						İşlemeler

	Saygılı Uyumlu	İşlemeler	Gerçekçi Güzel Kimlikli Oranlı Rengi Saygılı Uyumlu	
4. sıra	Haliç Manzarası Nitelikli Süslü	Tasarımı Kaliteli	2 Haliç Manzarası İlginç Kaliteli Nitelikli Tasarımı Süslü	Tasarımı

Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da gözlem gruplarına göre beğenilen yanlar sırasıyla (Çizelge 5.30);

Mimarlar için: rengi, görünümü, pencereleri, cephesi

Mimar olmayanlar için: girişi, pencere düzeni

Geçiciler için: rengi, girişi, temiz olması, cephe/pencere orantıları

Kalıcılar için: rengi, bakımlı olması, büyük olması

Çizelge 5.30 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da "Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde beğendiğiniz yanları beğeni sırasına göre yazınız" sorusuna verilen cevapların tablosu

Meşrutiyet Caddesi 6. Bina						
	Mimar Olan		Mimar Olmayan	Geçici	Kalıcı	
1. sıra	Renk	4	Giriş	2	Renk	2
	Görünüm	3	Dengeli Duruşu	Giriş	2	Çok Katlı Değil
	Çok Katlı Değil		İnsan Ölçeğine Uyumu	Temiz	2	Farklı
	Farklı		Kendi İçindeki Uyumu	Görünüm	2	Görünüş Hoş
	Hoş		Pencere Düzeni	Camların Şekli		Pencereleri
	Nostaljik		Temiz	Dengeli Duruşu		Şık
	Temiz			İnsan Ölçeğine		
	Yükseklik Oranı			Uyumu		
				Kendi İçindeki		
			Uyumu			
			Nostaljik			
			Pencere Düzeni			
			Yükseklik Oranı			
2. sıra	Renk	3	Aşırıya Kaçmayan	Pencereler	3	Bakımlı
	Pencere	2	Süslemeler	Renk	2	Büyük
	Aydınlık		Cephe Orantısı	Aşırıya Kaçmayan		Dayanaklı
	Büyük		Doğramalar	Süslemeler		Genişliği
	Dayanaklı		Oran	Aydınlık		Lüks
	Derli Toplu Görünüm		Pencere Düzeni	Cephe Orantısı		Mimarisi
	Genişliği			Derli Toplu		Renk
	Kat Yüksekliği			Görünüm		
	Lüks			Doğramalar		
Mimarisi			Kat Yüksekliği			

	Yeni		Oran Yeni	
3. sıra	Cephesi Az Katlı Oluşu Düzeni Geniş Giriş Önünün Açık Olması Sadelik Temiz Uyumlu	2	Cumbalar Dolu-Boş Oranı Orantılı Tanımlı Renk	Orantılı Cephesi Az Katlı Oluşu Cumbalar Geniş Giriş Önünün Açık Olması Sadelik Tanımlı Temiz Renk
4. sıra	Bulunduğu Yer Geniş Kapı Yeni		Bakımlı Renk	Bakımlı Kapı Renk
				Boyutu Düzeni Cephesi Kullanışlı Uyumlu
				Bulunduğu Yer Geniş Yeni

Soru: Yaşamak İsteddiğiniz Binanın Cephesinde Dikkatinizi Çeken Öğeler Ve Özelliklerin Neler Olduğunu Önem Sırasına Göre Sıralayınız

Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen 1. ve 6.Bina'daki dikkat çeken öğeler gözlem gruplarının tercihinə göre çizelge 5.31 ve çizelge 5.32'deki gibidir.

Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen 1. Bina;

Mimar olmayanlar ve geçiciler için kapı ve pencerelerin biçimi ilk, orantılar ikinci sıradayken, mimar olanlar ve kalıcılar için cephenin orantıları ilk, pencerelerin biçimi ikinci sırada, süslemeler her gözlem grubu için ise 3. sırada yer almaktadır.

Çıkmalar (cumbalar) mimar olanlar, olmayanlar ve geçiciler için 4. sıradayken, kalıcılar için renk 4. sırada, çıkmalar ise 5. sırada yer almaktadır.

Mimar olmayanlar ve kalıcılar için yükseklik 6. sıradayken diğer gözlem grupları için yükseklik 5. sırada, mimar olanlar ve kalıcılar içinse renk 6. sırada yer almaktadır (Çizelge 5.31).

Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen 6. Bina;

Mimar olmayanlar ve kalıcılar için kapı ve pencerelerin biçimi ilk, orantılar ikinci sıradayken, mimar olanlar ve geçiciler için cephenin orantıları ilk, pencerelerin biçimi ikinci sıradadır. Yükseklik mimar olanlar hariç 3. sırada, mimarlar için ise 5. sırada yer almaktadır.

Süslemeler gözlem grupları içerisinde 4 ve 5. sıralarda yer değiştirirken, çıkmalar (cumbalar) bütün gözlem grupları için sonuncu sırada yer almaktadır (Çizelge 5.32)

Çizelge 5.31 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina’da “Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde dikkatinizi çeken öğeler ve özelliklerin neler olduğunu önem sırasına göre sıralayınız” sorusuna verilen cevapların tablosu

YAŞ			
18-30 YAŞ		31-50 YAŞ	
1	Pencere ve kapıların biçimi	1	Pencere ve kapıların biçimi
2	Orantılar	2	Çıkıntılar (Cumbalar)
3	Süslemeler	3	Süslemeler
4	Çıkıntılar (Cumbalar)	4	Orantılar
5	Yükseklik	5	Renk
6	Renk	6	Yükseklik

CİNSİYET			
KADIN		ERKEK	
1	Pencere ve kapıların biçimi	1	Pencere ve kapıların biçimi
2	Orantılar	2	Orantılar
3	Süslemeler	3	Süslemeler
4	Çıkıntılar (Cumbalar)	4	Çıkıntılar (Cumbalar)
5	Yükseklik	5	Yükseklik
6	Renk	6	Renk

EĞİTİM DURUMU			
LİSE VE ALTI		YÜKSEKOKUL VE ÜSTÜ	
1	Pencere ve kapıların biçimi	1	Pencere ve kapıların biçimi
2	Orantılar	2	Orantılar
3	Süslemeler	3	Süslemeler
4	Yükseklik	4	Çıkıntılar (Cumbalar)
5	Renk	5	Yükseklik
6	Çıkıntılar (Cumbalar)	6	Renk

MESLEK			
MİMAR OLMAYAN		MİMAR OLAN	
1	Pencere ve kapıların biçimi	1	Orantılar
2	Orantılar	2	Pencere ve kapıların biçimi
3	Süslemeler	3	Süslemeler
4	Çıkıntılar (Cumbalar)	4	Çıkıntılar (Cumbalar)
5	Renk	5	Yükseklik
6	Yükseklik	6	Renk

MEŞRUTİYET CADDESİ'NDE BULUNMA DURUMU			
GEÇİCİ		KALICI	
1	Pencere ve kapıların biçimi	1	Orantılar
2	Orantılar	2	Pencere ve kapıların biçimi
3	Süslemeler	3	Süslemeler
4	Çıkıntılar (Cumbalar)	4	Renk
5	Yükseklik	5	Çıkıntılar (Cumbalar)
6	Renk	6	Yükseklik

TOPLAM			
1	Pencere ve kapıların biçimi		
2	Orantılar		
3	Süslemeler		
4	Çıkıntılar (Cumbalar)		
5	Yükseklik		
6	Renk		

Çizelge 5.32 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina’da “Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde dikkatinizi çeken öğeler ve özelliklerin neler olduğunu önem sırasına göre sıralayınız” sorusuna verilen cevapların tablosu

YAŞ			
18-30 YAŞ		31-50 YAŞ	
1	Pencere ve kapıların biçimi	1	Orantılar
2	Orantılar	2	Pencere ve kapıların biçimi
3	Renk	3	Yükseklik
4	Yükseklik	4	Renk
5	Süslemeler	5	Süslemeler
6	Çıkmalar (Cumbalar)	6	Çıkmalar (Cumbalar)

CİNSİYET			
KADIN		ERKEK	
1	Orantılar	1	Pencere ve kapıların biçimi
2	Pencere ve kapıların biçimi	2	Renk
3	Renk	3	Yükseklik
4	Yükseklik	4	Orantılar
5	Süslemeler	5	Süslemeler
6	Çıkmalar (Cumbalar)	6	Çıkmalar (Cumbalar)

EĞİTİM DURUMU			
LİSE VE ALTI		YÜKSEKOKUL VE ÜSTÜ	
1	Renk	1	Pencere ve kapıların biçimi
2	Pencere ve kapıların biçimi	2	Renk
3	Yükseklik	3	Orantılar
4	Orantılar	4	Yükseklik
5	Süslemeler	5	Süslemeler
6	Çıkmalar (Cumbalar)	6	Çıkmalar (Cumbalar)

MESLEK			
MİMAR OLMAYAN		MİMAR OLAN	
1	Pencere ve kapıların biçimi	1	Renk
2	Renk	2	Orantılar
3	Yükseklik	3	Pencere ve kapıların biçimi
4	Orantılar	4	Süslemeler
5	Süslemeler	5	Yükseklik
6	Çıkmalar (Cumbalar)	6	Çıkmalar (Cumbalar)

MEŞRUTİYET CADDESİ'NDE BULUNMA DURUMU			
GEÇİCİ		KALICI	
1	Renk	1	Pencere ve kapıların biçimi
2	Pencere ve kapıların biçimi	2	Renk
3	Yükseklik	3	Yükseklik
4	Süslemeler	4	Orantılar
5	Çıkmalar (Cumbalar)	5	Süslemeler
6		6	Çıkmalar (Cumbalar)

TOPLAM			
1	Pencere ve kapıların biçimi		
2	Renk		
3	Yükseklik		
4	Orantılar		
5	Süslemeler		
6	Çıkmalar (Cumbalar)		

5.5.8 Meşrutiyet Caddesi’nde Seçilen Bina Cephelerinin T Test Analiziyle Değerlendirilmesi

5.5.8.1 Meşrutiyet Caddesi’nde Seçilen 1. Bina Cephesinin T Test Analiziyle Değerlendirilmesi

Meşrutiyet Caddesi’nde seçilen **1. Bina**, sorulan sorulara yapılan T-Test Analizi sonucunda aşağıdaki çizelgede belirtildiği üzere farklı gözlem gruplarının sorulara dair %99 güvende anlamsal farklılıklar ortaya çıkarılmıştır (Çizelge 5.33) (Çizelge 5.34).

Çizelge 5.33 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina “tasarım ilkeleri bağlamında” T-Test analizi

Meşrutiyet Caddesi 1. Bina	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Eğitim	Bulunma Durumu
Pencerelerin tekrar edilişi düzenli					
Kapı(lar) nın tekrar edilişi düzenli					
Pencerelerin tekrarı monoton					
Binanın cephesindeki pencereler birbiriyle uyumlu					
Binadaki pencereler diğer bina cepheleriyle uyumlu					
Pencereler yapı bütününde belirgin					
Kapı(lar) yapı bütününde belirgin					
Cumbalar yapı bütününde belirgin					0,060
Pencereler birbiriyle iyi dengelenmiş					
Pencerelerin süslemeleri gösterişli				0,054	
Pencereler simetrik					
Bina cephesi simetrik			0,045		
Bina iyi dengelenmiş					
Binanın formu diğer binalara benzemekte				0,097	0,021
Pencerelerin tekrarı karmaşık					
Binanın formu diğer binalarla uyumlu					
Bina yakın çevresindeki bina yükseklikleriyle orantılı			0,094		
Binanın kendi yüksekliği orantılı				0,017	
Pencerelerin birbiriyle orantılı					
Kapı(lar) orantılı					
Binanın cephesi diğer cephelerle orantılı			0,087		
Binanın kütle olarak ölçüsü orantılı	0,036				
Binanın kütlesi diğer binalarla orantılı	0,018		0,053		
Bina cephesindeki pencereler uygun büyüklükte					
Binanın kapı(larının) sınır boyutu uygun büyüklükte					0,028
Bina cephesi iyi planlanmış					
Binanın cephe tarzı kararsız	0,059				
Binanın cephesi bitmemiş bir etki uyandırmakta			0,091		0,065
Binanın cephesi diğer bina cephelerindeki renklere göre baskın	0,043	0,025	0,050		0,000
Binanın cephesi canlı renklerde		0,042			0,003
Pencereler doğru konumlanmış					
Kapı(lar) doğru konumlanmış					

Çizelge 5.34 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina “sıfat çifleri bağlamında” T-Test analizi

Meşrutiyet Caddesi 1. Bina	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Eğitim	Bulunma Durumu
Bilindik (Popüler)/ Bilindik olmayan				0,048	
Çağdaş / Geleneksel					
Gerçek / Sahte					
İddialı / İddiasız					
Modası Geçmiş / Ebedi					
Saygılı / Saygısız					
Dişi / Erkek					
Karmaşık / Basit					
Süslü / Sade		0,061			
Yeni / Eski					
Konforlu /Konforsuz			0,039		
Eşsiz / Sıradan		0,085			
Çirkin / Güzel			0,069		
İlginç / Monoton					
Uyumlu / Uyumsuz					
İyi / Kötü					
Çekici / İtici					
Fakir / Zengin					
İyi Korunmuş / Kötü Korunmuş		0,065	0,026		
Pahalı / Ucuz					

5.5.8.2 Meşrutiyet Caddesi’nde Seçilen 6. Bina Cephesinin T Test Analiziyle Değerlendirilmesi

Meşrutiyet Caddesi’nde seçilen **6. Bina**, sorulan sorulara yapılan T-Test Analizi sonucunda aşağıdaki çizelgede belirtildiği üzere farklı gözlem gruplarının sorulara dair %99 güvende anlamsal farklılıkları ortaya çıkarılmıştır (Çizelge 5.35) (Çizelge 5.36).

Çizelge 5.35 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina “tasarım ilkeleri bağlamında” T-Test analizi

Meşrutiyet Caddesi 6. Bina	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Eğitim	Bulunma Durumu
Pencerelerin tekrar edilişi düzenli			0,048	0,051	
Kapı(lar) nın tekrar edilişi düzenli					
Pencerelerin tekrarı monoton					
Binanın cephesindeki pencereler birbiriyle uyumlu			0,047		
Binadaki pencereler diğer bina cepheleriyle uyumlu					
Pencereler yapı bütününde belirgin					
Kapı(lar) yapı bütününde belirgin		0,015			
Cumbalar yapı bütününde belirgin					
Pencereler birbiriyle iyi dengelenmiş					
Pencerelerin süslemeleri gösterişli			0,017		
Pencereler simetrik					0,097
Bina cephesi simetrik	0,007				0,087
Bina iyi dengelenmiş			0,037		
Binanın formu diğer binalara benzemekte				0,037	
Pencerelerin tekrarı karmaşık			0,000	0,095	0,005
Binanın formu diğer binalarla uyumlu					
Bina yakın çevresindeki bina yükseklikleriyle orantılı					
Binanın kendi yüksekliği orantılı					

Pencerelerin birbiriyle orantılı					
Kapı(lar) orantılı		0,001			
Binanın cephesi diğer cephelerle orantılı					
Binanın kütle olarak ölçüsü orantılı					
Binanın kütlesi diğer binalarla orantılı				0,035	
Bina cephesindeki pencereler uygun büyüklükte	0,083				
Binanın kapı(larının) sının boyutu uygun büyüklükte	0,028	0,013			
Bina cephesi iyi planlanmış	0,016				
Binanın cephe tarzı kararsız			0,024		
Binanın cephesi bitmemiş bir etki uyandırmakta					0,063
Binanın cephesi canlı renklerde	0,001	0,022	0,007		
Binanın cephesi diğer bina cephelerindeki renklere göre baskın	0,011				
Pencereler doğru konumlanmış					
Kapı(lar) doğru konumlanmış	0,032	0,009			

Çizelge 5.36 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina “sıfat çifleri bağlamında” T-Test analizi

Meşrutiyet Caddesi 6. Bina	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Eğitim	Bulunma Durumu
Bilindik (Popüler)/ Bilindik olmayan					
Çağdaş / Geleneksel					
Gerçek / Sahte					
İddialı / İddiasız		0,067			
Modası Geçmiş / Ebedi					
Saygılı / Saygısız					
Dişi / Erkek					
Karmaşık / Basit			0,015		
Süslü / Sade					
Yeni / Eski		0,014			
Konforlu /Konforsuz					
Eşsiz / Sıradan		0,048			0,042
Çirkin / Güzel			0,046		
İlginç / Monoton					
Uyumlu / Uyumsuz					0,088
İyi / Kötü					
Çekici / İtici					
Fakir / Zengin					
İyi Korunmuş / Kötü Korunmuş					0,018
Pahalı / Ucuz			0,093		

5.5.9 Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen Bina Cephelerinin Tasarım İlkeleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tabloları

5.5.9.1 Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 1. Bina Cephesinin Tasarım İlkeleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tabloları

Mesleğe göre faktör analizlerinin sonuçları;

Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen 1.Bina için tanımlanan faktörler gözlemcilerin mesleklerine göre değerlendirmesi yapıldığında, ilk sırada ölçekli/orantılı ve egemen olan öge olarak pencere tanımlanmıştır. İkinci sırada uyum gelmektedir. Pencere ve kapılardaki tekrar ise 6.sıradadır. Fakat mimar olan gözlem gruplarında tekrar ilkesi 3. sırada yer almaktadır.

Diğer taraftan binanın simetrik olması mimar olan gözlem grupları için 5. faktör iken, mimar olmayanlar 1. faktörde bina cephesini simetrik bulmaktadır.

Renk faktörü ise mimar olan gözlem grubunda 4. sıradayken, mimar olmayanlarda 5. sıradadır.

Meşrutiyet Caddesi'nde bulunma durumuna (geçici-kalıcı) göre faktör analizlerinin sonuçları;

Her iki gözlem grubu (geçici-kalıcı) bakıldığında sırasıyla ölçek/oran-egemenlik (pencere), uyum/birlik, renk ve tekrar 1., 2., 4. ve 6. faktör olarak tanımlanmıştır. Diğer taraftan geçici gözlem grubu için simetri faktörü 5. sıradayken kalıcı gözlem grubu için 2. sıradadır.

Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen 1. Bina için her iki gözlem grubuna (geçici-kalıcı) bakıldığında cephenin sırayla: ölçekli/oranlı, pencerelerin belirgin ve uyumlu olduğu düşünülmekte. Renk 4.sırada yer almakta, simetrik olması ise geçi gözlem grubu için 4., kalıcı gözlem grubu için ise 2. sırada gelmektedir.

Toplam gözlem grubuna göre faktör analizlerinin sonuçları;

Genel olarak gözlemcilerin yorumlarına bakıldığında 1. Bina'nın sırayla: uyumlu, pencere ve kapıların belirgin, cephenin orantılı, pencere ve kapı konumları nedeniyle binanın dengeli, cephe renginin belirgin, simetrik ve pencerelerde tekrar ilkesinin yer aldığı görülmektedir (Çizelge 5.37).

Çizelge 5.37 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina cephesinin tasarım ilkeleri bağlamında faktör analizleri yorum çizelgesi

1. Bina	Meslek		Meşrutiyet Caddesi'nde Bulunma Durumu		
	Mimar Olan	Mimar Olmayan	Geçici	Kalıcı	Toplam
Faktör 1	ÖLÇEK-ORAN EGEMENLİK(pencere)	ÖLÇEK-ORAN SİMETRİ EGEMENLİK(pencere)	ÖLÇEK/ORAN EGEMENLİK(pencere)	ÖLÇEK-ORAN EGEMENLİK (pencere-cumba)	UYUM/BİRLİK EGEMENLİK(cumba)
Faktör 2	UYUM/BİRLİK	UYUM/BİRLİK EGEMENLİK (süsleme-cumba)	UYUM/BİRLİK EGEMENLİK(cumba)	UYUM/BİRLİK SİMETRİ EGEMENLİK(süsleme)	EGEMENLİK (pencereler-kapı) ÖLÇEK-ORAN
Faktör 3	KONUM TEKRAR	ORAN(yükseklik)	TEKRAR DENGİ	UYUM/BİRLİK EGEMENLİK(kapı) TEKRAR	KONUM DENGİ
Faktör 4	RENK EGEMENLİK(kapı)	DENGİ	RENK EGEMENLİK(kapı)	RENK DENGİ	RENK
Faktör 5	SİMETRİ EGEMENLİK(süsleme)	RENK	SİMETRİ EGEMENLİK(süsleme)	ÖLÇEK-ORAN	SİMETRİ EGEMENLİK(süsleme)
Faktör 6	TEKRAR	TEKRAR EGEMENLİK(kapı)	KONUM TEKRAR	UYUM/BİRLİK TEKRAR	DENGİ
Faktör 7	DENGİ EGEMENLİK(cumba)	KONUM DENGİ			TEKRAR

5.5.9.2 Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 6. Bina Cephesinin Tasarım İlkeleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tabloları

Mesleğe göre faktör analizlerinin sonuçları;

Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen 6. Bina için, gözlemcilerin mesleklerine göre değerlendirmesi yapıldığında, ölçek/oran, tekrar ve denge de dağılan 1. faktör mimar olmayanlarda değişmekte, denge, simetri ve cumbanın belirginliği olarak şekillenmektedir.

Renk faktörü her iki gözlem grubu için 5. sırada, uyum/birlik faktörü ise 6. sıradadır.

Meşrutiyet Caddesi'nde bulunma durumuna (geçici-kalıcı) göre faktör analizlerinin sonuçları;

Her iki gözlem grubuna (geçici-kalıcı) bakıldığında anlamlı farklılıklar gözlenmektedir. Geçici gözlem grubu için simetri 7. faktör iken kalıcı gözlem grubu için 1. faktördür.

Ölçek/oran ise kalıcı gözlem grubunda 6. sıradayken geçici gözlem grubunda 3. ve 4. faktöre dağılmaktadır. Her iki gözlem grubu için ise cumbanın belirginliği 6. faktördür.

Renk faktörü geçici ve kalıcı gözlem gruplarında 3. ve 4. faktörde yerini almakta, tekrar faktörü ise geçici gözlem grubunda 1. ve 5. sıraya dağılırken, kalıcı gözlemci grubunda 6. ve 7. sıraya dağılmaktadır.

Toplam gözlemci grubuna göre faktör analizlerinin sonuçları;

Genel olarak gözlemcilerin yorumlarına bakıldığında ise 6. Bina'nın sırayla: dengeli, cumbanın belirgin, uyumlu, tekrar ve renk ilkesi ile simetrik ilkelerinin etkili olduğu görülmektedir (Çizelge 5.38).

Çizelge 5.38 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina cephesinin tasarım ilkeleri bağlamında faktör analizleri yorum çizelgesi

6. Bina	Meslek		Meşrutiyet Caddesi'nde Bulunma Durumu		Toplam
	Mimar Olan	Mimar Olmayan	Geçici	Kalıcı	
Faktör 1	ÖLÇEK/ORAN TEKRAR DENGİ	DENGİ SİMETRİ EGEMENLİK (cumba)	TEKRAR ORAN DENGİ	DENGİ RENK SİMETRİ EGEMENLİK (süsleme)	DENGİ EGEMENLİK (cumba)
Faktör 2	KONUM	ÖLÇEK-ORAN EGEMENLİK (kapı)	UYUM/BİRLİK EGEMENLİK (pencere-kapı)	ÖLÇEK-ORAN (kapı-pencere)	UYUM/BİRLİK EGEMENLİK (kapılar)
Faktör 3	SİMETRİ ÖLÇEK/ORAN	ÖLÇEK-ORAN (kapı)	UYUM/BİRLİK RENK	EGEMENLİK (pencere) ÖLÇEK-ORAN (kütle)	ÖLÇEK-ORAN (kapı)
Faktör 4	EGEMENLİK (pencere- kapı)	EGEMENLİK (süsleme) TEKRAR	EGEMENLİK (süsleme)	UYUM/BİRLİK RENK	TEKRAR RENK
Faktör 5	UYUM/BİRLİK RENK EGEMENLİK (süsleme)	TEKRAR RENK EGEMENLİK (pencere)	TEKRAR	DENGİ EGEMENLİK (kapı)	DENGİ EGEMENLİK (pencereler)
Faktör 6	UYUM/BİRLİK RENK	UYUM/BİRLİK	ÖLÇEK-ORAN EGEMENLİK (cumba)	UYUM/BİRLİK TEKRAR EGEMENLİK (cumba)	EGEMENLİK (süsleme) SİMETRİ
Faktör 7	EGEMENLİK (cumba) TEKRAR	TEKRAR RENK	SİMETRİ	TEKRAR	UYUM/BİRLİK RENK

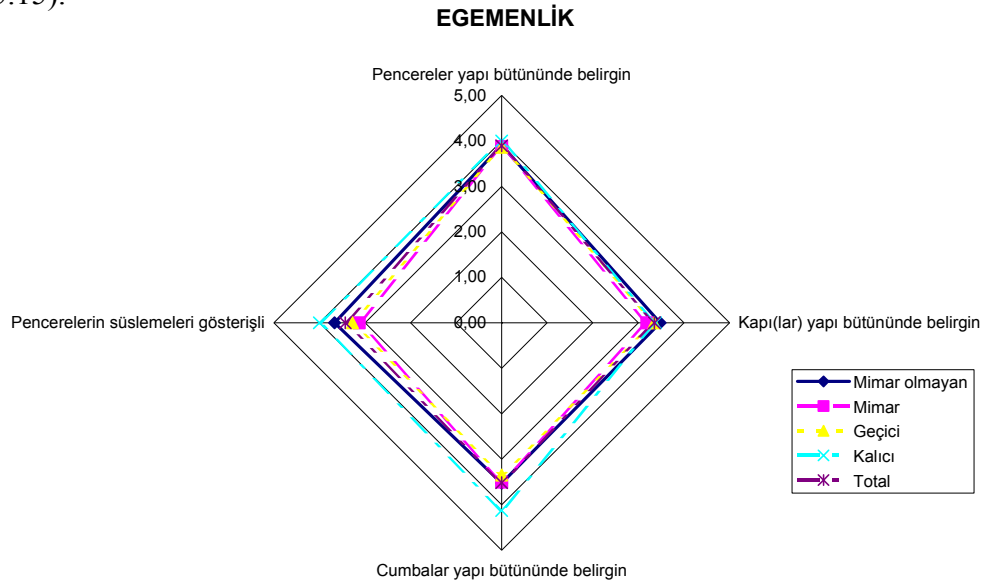
5.5.10 Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen Bina Cepheleri Radar Grafiklerinin Yorumlanması

5.5.10.1 Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 1. Bina Cephesi Radar Grafiklerinin Yorumlanması

Egemenlik

Meşrutiyet Caddesi 1. Bina'da bütün gözlem grupları pencerelerin, kapıların, cumbaların ve süslemelerin yapı bütününde belirgin olduğunu düşünmektedir. Pencerelerin yapı bütünüde belirginliği ise bütün gözlem gruplarınca 1. faktör olarak değerlendirilmiştir.

Kapıların ve cumbaların belirginliği sorusuna ise bütün gözlem grupları katılıyorum demiştir (Şekil 5.15).

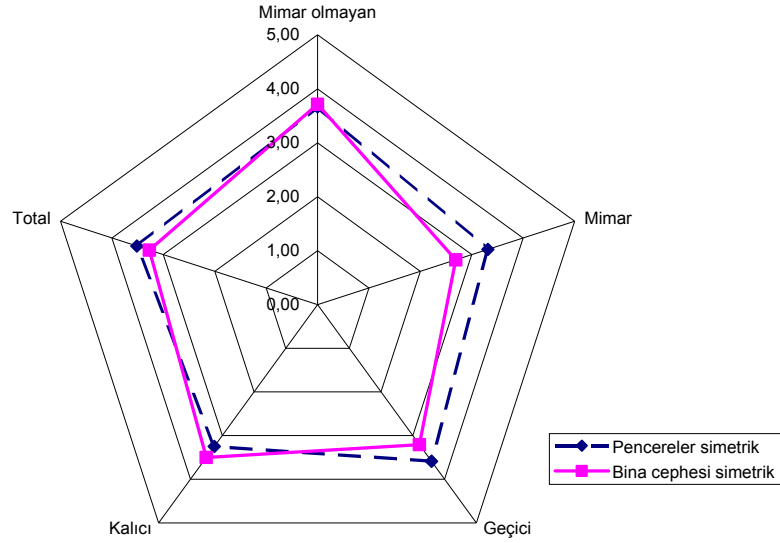

Şekil 5.15 Egemenlik faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Simetri

Meşrutiyet Caddesi 1. Bina'da mimar olan ve geçiciler ile toplam gözlem grubu bina cephesi ve pencerelerinin simetrik olduğu yargısını 5. faktörde değerlendirmiştir. Mimar olmayanlar ise pencerelerdeki simetriyi 1. faktörde değerlendirmiştir.

Pencerelerin simetrik olduğu yargısına tüm gözlem grupları katılırken mimar olanlar kararsızdır. Bina cephesinin simetrik olduğu görüşünde ise tüm katılımcılar aynı fikirdedir (Şekil 5.16).

SİMETRİ

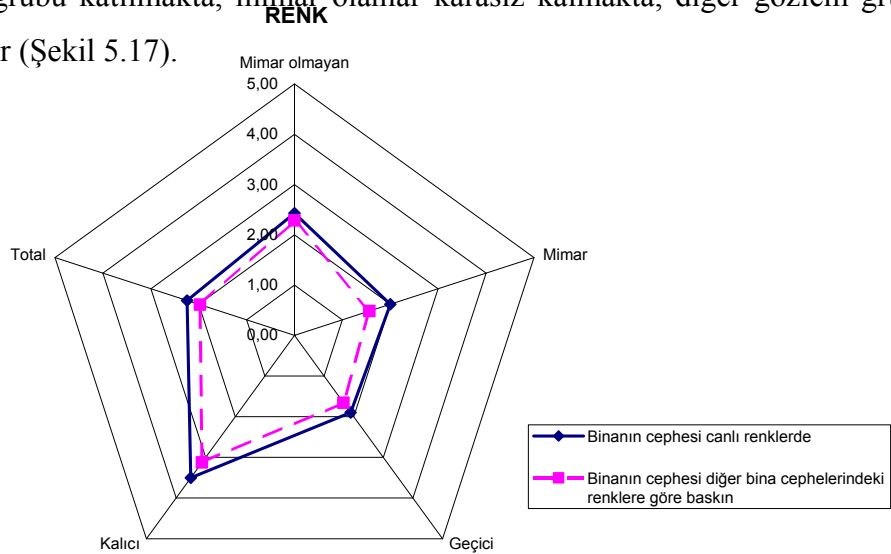
Şekil 5.16 Simetri faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Renk

Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen 1. Bina'da renk ögesini mimar olmayanlar 5. faktörde değerlendirirken diğer tüm gözlem grupları 4. faktör olarak değerlendirmektedir.

Mimar olanlar ve geçiciler bina cephesinin canlı renklerde olduğu görüşünü paylaşmazken diğer gözlem grupları kararsızdır.

Bina cephesinin diğer bina cephelerine göre baskın bir renge sahip olduğu düşüncesine ise kalıcı gözlem grubu katılmakta, mimar olanlar kararsız kalmakta, diğer gözlem grupları ise katılmamaktadır (Şekil 5.17).

Şekil 5.17 Renk faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Uyum/Birlik

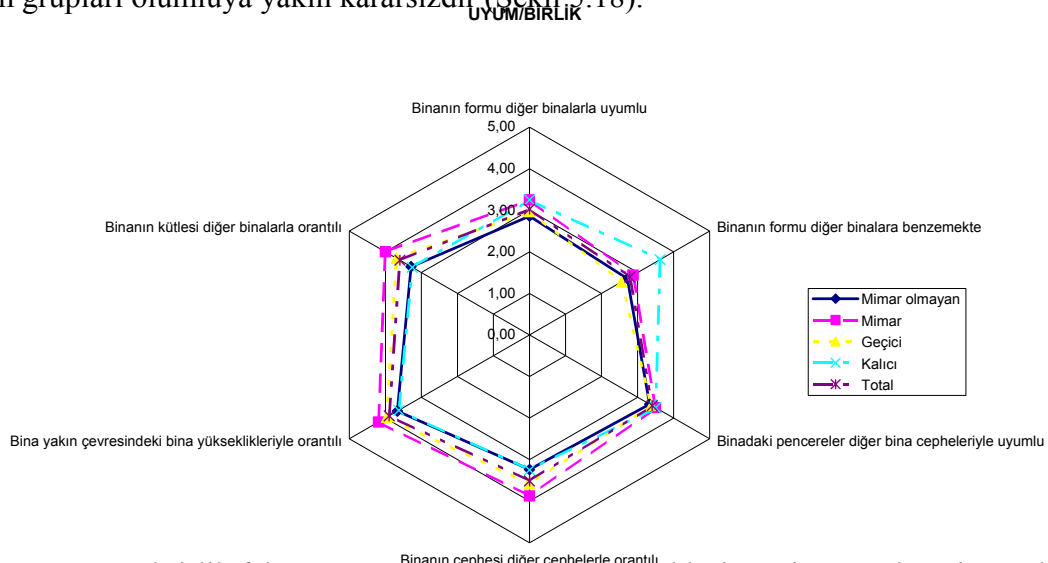
Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen 1. Bina cephesinin diğer cephelerle orantılı olması tüm gözlem gruplarınca 1. faktörde yer almış, tüm gözlem grupları kesinlikle katılıyorum'a yakın bir yargı belirtmiştir. 1.Bina cephesindeki pencerelerin diğer cephelerdeki pencerelerle uyumlu olduğunu düşünmekte, kalıcı gözlem grubu 1. faktör, diğer gözlem grupları ise 2. faktörde değerlendirilmiştir.

1. Bina'nın yakın çevresindeki bina yükseklikleriyle orantısı mimar olan gözlemcilerce 1. faktör, toplam gözlemcilerce 4. faktörde değerlendirilmiştir. Mimar olanlar bu yargıya kesinlikle katılıyorken diğer gözlem grupları katılmaktadır.

Kütle olarak diğer binalarla orantılıdır sorusuna ise mimar olan gözlem grubu diğer gözlem gruplarından farklı olarak kesinlikle katılıyorum yorumuna daha yakındır. Diğer taraftan mimar olan gözlem grubu 1. Bina'nın diğer binalarla kütle olarak orantılıdır yargısını 3. faktörde diğer gözlem grupları ise 2. faktörde değerlendirmiştir.

Meşrutiyet Caddesi 1. Bina formunun diğer binalarla uyumu, mimar olan ve geçici gözlem grupları için 2. faktörde, mimar olmayanlar için ise 6. faktörde değerlendirilmiştir. Fakat mimar olmayan gözlem grubu hariç seçilen binanın formunun diğer yakın çevresindeki bina formlarıyla uyumlu olduğu görüşüne diğer gözlem grupları katılırken, mimar olmayan gözlem grubu kararsızdır.

Binanın formunun diğer binalara benzemesi yargısında ise kalıcı gözlem grubu ile diğer gözlem grupları arasındaki fark belirgindir. Kalıcı gözlem grubu bu yargıya katılırken diğer gözlem grupları olumluya yakın kararsızdır (Şekil 5.18).

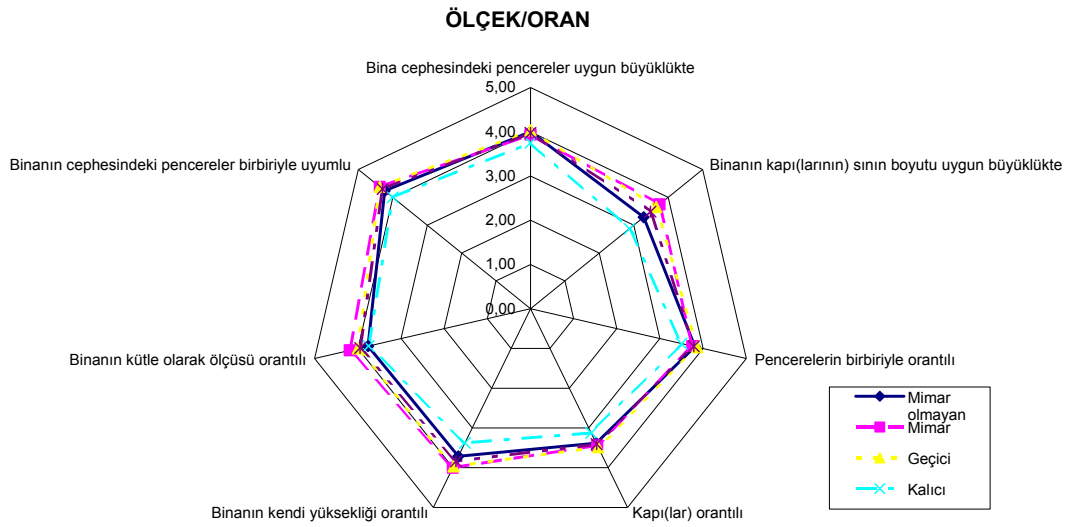

Şekil 5.18 Uyum/Birlik faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Ölçek-Oran

Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen 1. Bina'da mimar olan gözlem grubu, ölçek-orantı tasarım ilkesi altında sorulan soruların tümünü 1. faktörde değerlendirmiştir. Özellikle seçilen 1. Bina'nın kütle ve yükseklik olarak orantılı, pencerelerin uygun büyüklükte ve birbiriyle orantılı olduğunu düşünmektedir. Mimar olmayan ve geçici gözlem grupları da mimar olanlara yakın bir yargı belirtmektedir.

Kapıların uygun büyüklükte olmasına kalıcı gözlem grupları kararsızken diğer gözlem grupları pencere ve kapıların uygun büyüklükte olduğunu düşünmektedir (Şekil 5.19).

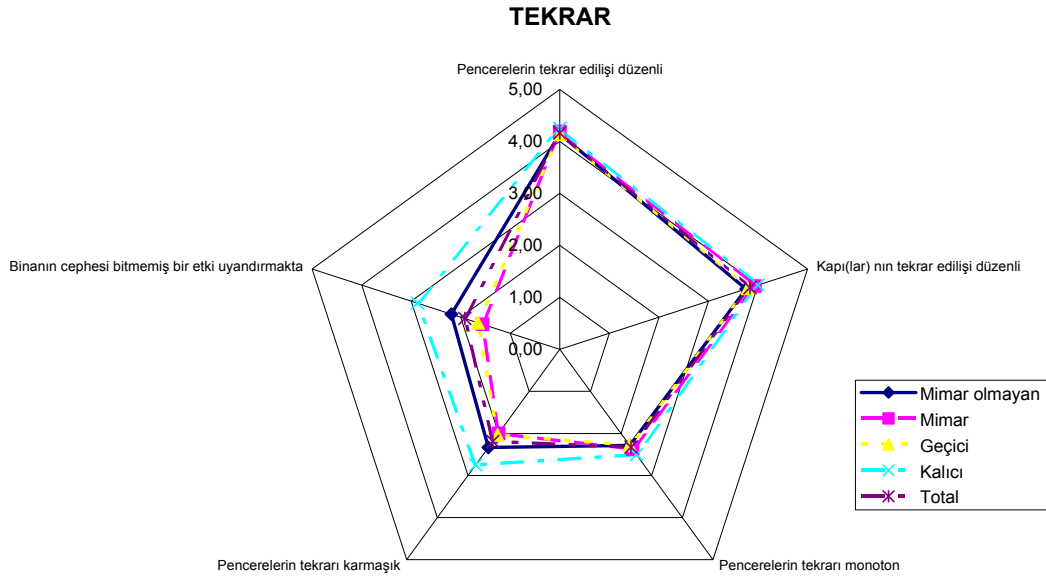

Şekil 5.19 Ölçek/Oran faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Tekrar

Meşrutiyet Caddesi 1. Bina'da mimar olmayan ve kalıcı gözlem grupları cephenin bitmemiş bir etki uyandırdığı yargısını olumsuzluyarak 1. faktör olarak değerlendirirken mimar olanlar 4. faktörde değerlendirmiştir.

Pencere ve kapıların tekrar edilişinin düzenli olması genel olarak gözlem gruplarında 3. veya 4. faktörde toplanmıştır. Dolayısıyla tüm gözlem grupları kapı ve pencerelerinin tekrar edilişinin düzenli olduğunu düşünürken, pencerelerin tekrarının karmaşık ve monoton olduğu yargısında kararsızdır (Şekil 5.20).

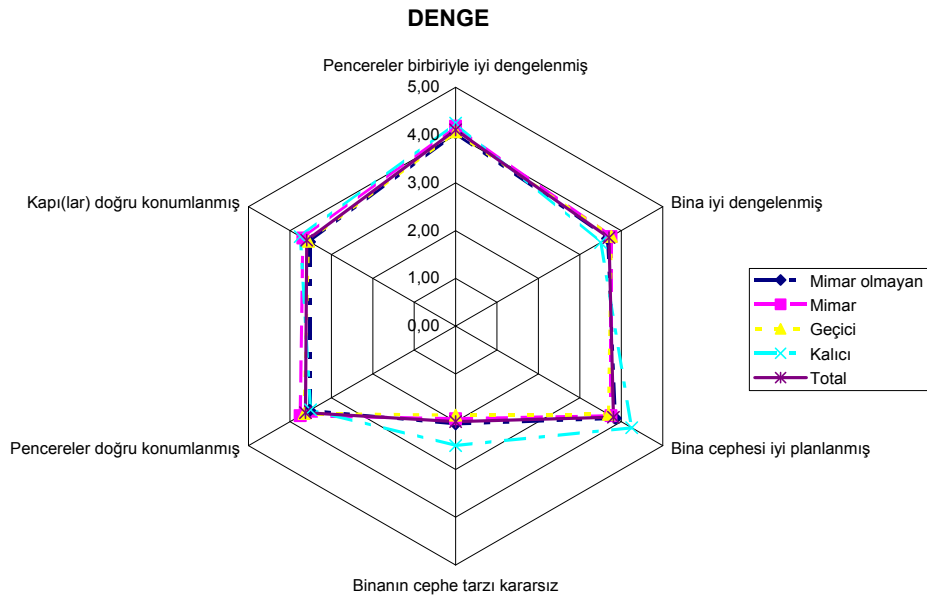

Şekil 5.20 Tekrar faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Denge

Tüm gözlem grupları pencerelerin ve binanın iyi dengelendiği, kapı ve pencerelerin doğru konumlandığını düşünürken, cephe tarzının kararsız olduğu yargısında kararsız olduklarını ifade etmekteydiler.

Meşrutiyet Caddesi 1. Bina'da kapılar ve pencerelerin doğru konumlandığı yargısına tüm gözlem grupları katılmakta fakat, mimar olanlar 3., mimar olmayan 7., geçiciler ise 6. faktörde değerlendirmektedir (Şekil 5.21).

Şekil 5.21 Denge faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

5.5.10.2 Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 6. Bina Cephelerinin Radar Grafiklerinin Yorumlanması

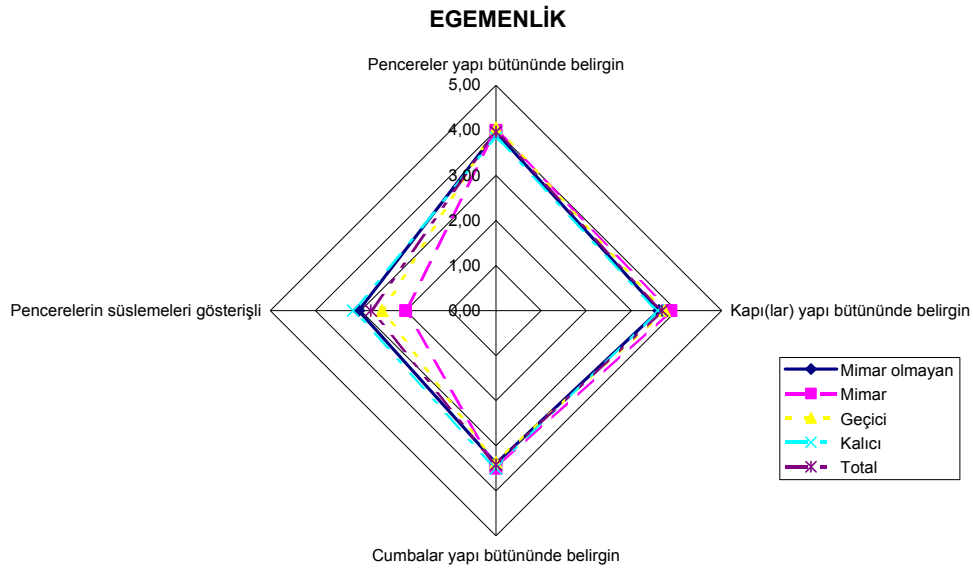
Egemenlik

Tüm gözlem grupları pencere, kapı ve cumbaların belirgin olduğu görüşünde iken, pencere süslemelerinin belirgin olduğu görüşünde olumsuzla yakın bir kararsızlık içerisinde.

Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da mimar olmayan ve kalıcı gözlem grupları kapıların belirginliğinde kararsız kalırken, pencerelerin belirginliği konusunda bütün gözlem grupları katılıyorum yargısını belirtmektedir.

Cumbaların belirginliğini mimar olanlar 7. faktör olarak değerlendirirken mimar olmayanlar 1. faktör olarak değerlendirmektedir. Kalıcı gözlem grupları ise pencere süslemelerinin yapı bütününde belirginliğini 1. faktör olarak değerlendirmektedir.

Sonuç itibarıyla, Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da gözlem grupları arasında egemen olan yapı ögesinin genel yargıyla ortak bir faktör yeri bulunmamaktadır (Şekil 5.22).

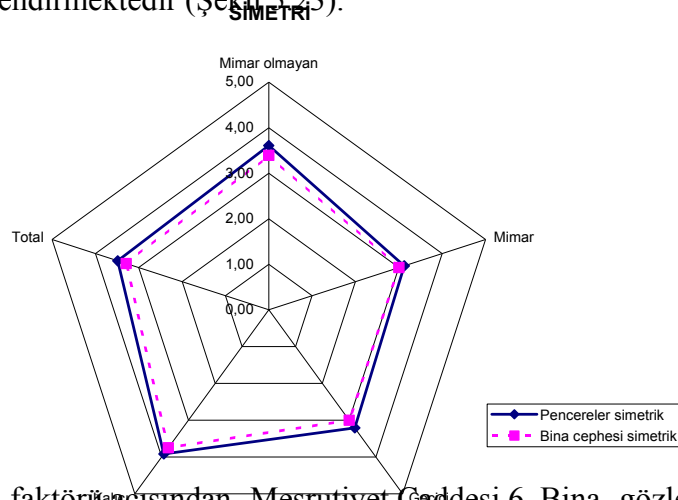
Şekil 5.22 Egemenlik faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Simetri

Pencere ve bina cephesinin simetrik olduğunu tüm gözlem grupları düşünürken, mimarlar ve geçici gözlem grupları kararsızla, kalıcı gözlem grupları ise kesinlikle katılıyorum yargısına yakın düşüncededir.

Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da mimar olmayan ve kalıcılar pencere ve cephedeki simetriyi 1.

faktör, mimar olanlar 3. faktör olarak değerlendirirken geçici gözlem grupları simetri ilkesini 7. faktör de değerlendirmektedir (Şekil 5.23).

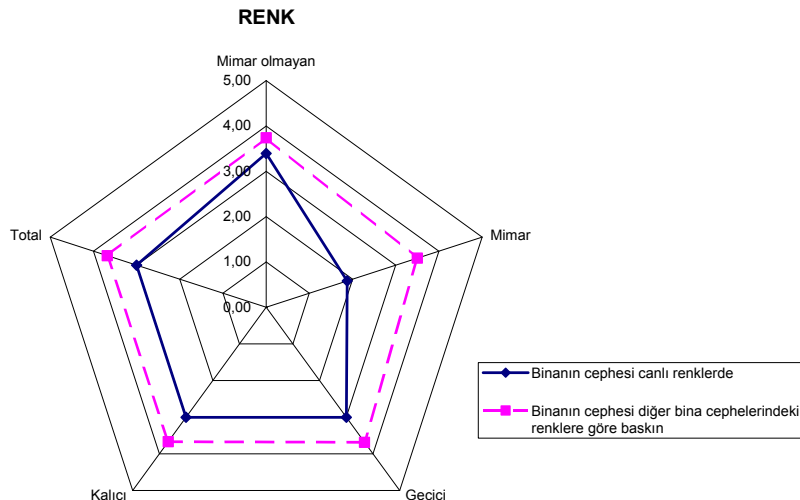
Şekil 5.23 Simetri faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Renk

Tüm gözlem grupları bina cephesindeki rengin diğer bina cephelerine göre baskın olduğunu düşünürken, bina cephesinin canlı renklerde olduğu yargısına mimar olanlar katılmazken diğer gözlem grupları bina cephesinin canlı renklerde olduğu görüşündedir.

Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da cephe canlı renklere sorusunu sadece geçici gözlem grupları 1. faktör grubu olarak yorumlarken toplam gözlem grupları 4. faktörde değerlendirmiştir.

Binanın cephesi diğer bina cephelerindeki renklere göre baskındır sorusunu ise kalıcılar 1 faktör olarak değerlendirirken toplam gözlemciler 7. faktörde değerlendirmektedir (Şekil 5.24).

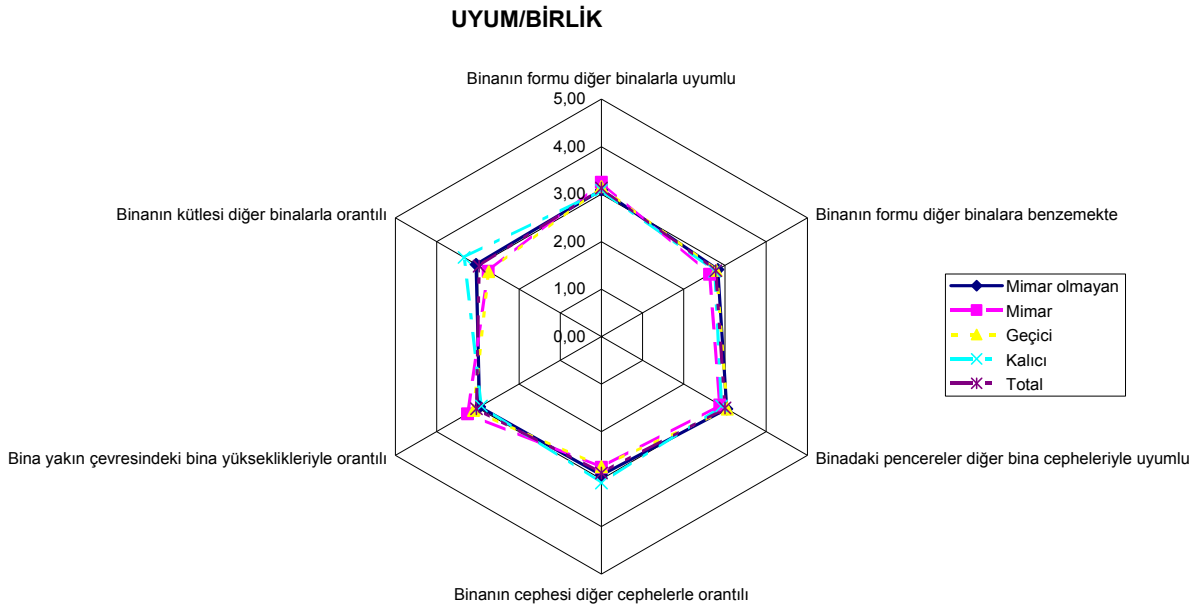
Şekil 5.24 Renk faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Uyum/Birlik

Binanın formu ve pencerelerin diğer binalarla uyumu, binanın cephesinin, yüksekliğinin, kütlesinin diğer binaların orantısıyla uyumu olduğu konusunda tüm gözlemci grupları olumluya yakın bir kararsızlık içerisinde.

Meşrutiyet Caddesi 6. Bina’da pencereler diğer bina cephelerindeki pencerelerle uyumludur yargısı mimar olan gözlemcilerce 6. faktör olarak değerlendirilirken diğer gözlem grupları 3. faktör olarak değerlendirmektedir.

Seçilen 6. Bina’nın diğer binalarla formunun uyumlu, kütlesinin ve cephesinin orantılı olması tüm gözlemcilerce 2. faktör olarak değerlendirilirken formunun diğer binalara benzemesi 7. faktör olarak değerlendirilmiştir (Şekil 5.25).

Şekil 5.25 Uyum/Birlik faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

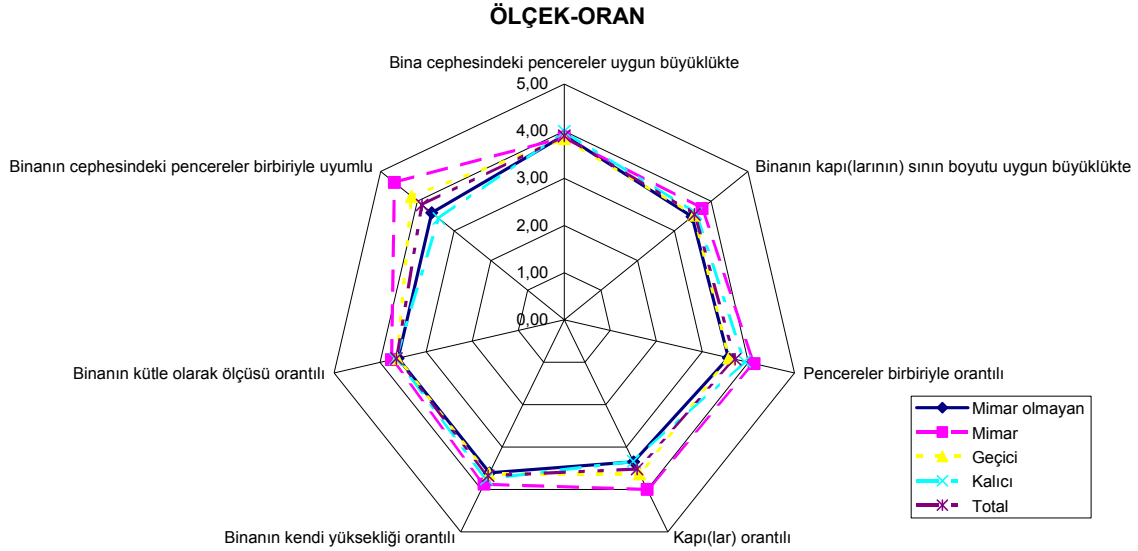
Ölçek-Oran

Tüm gözlem grupları, pencere ve kapıların uygun büyüklükte olduğu, pencere ve kapıların, bina yüksekliğinin ve bina kütlesinin orantılı olduğu görüşündedir. Bina cephelerinin birbiriyle uyumlu olduğu yargısında ise mimarlar kesinlikle katılıyorum derken diğer gözlem grupları katılmaktadır.

Meşrutiyet caddesi 6. Bina’da bütün gözlem grupları pencerelerin birbiriyle orantılı olduğunu düşünmekte ve 1. faktörde değerlendirmektedir. Pencerelerin birbiriyle uyumlu olduğunu ise

kalıcı gözlem grupları ikinci faktör olarak değerlendirirken diğer gözlem grupları ilk sıraya yerleştirmektedir.

Mimar olan gözlem grupları, pencere ve kapıların uygun büyüklükte olduğu yargısını 3. faktörde belirtirken, diğer soruları 1. faktör olarak değerlendirmektedir (Şekil 5.26).

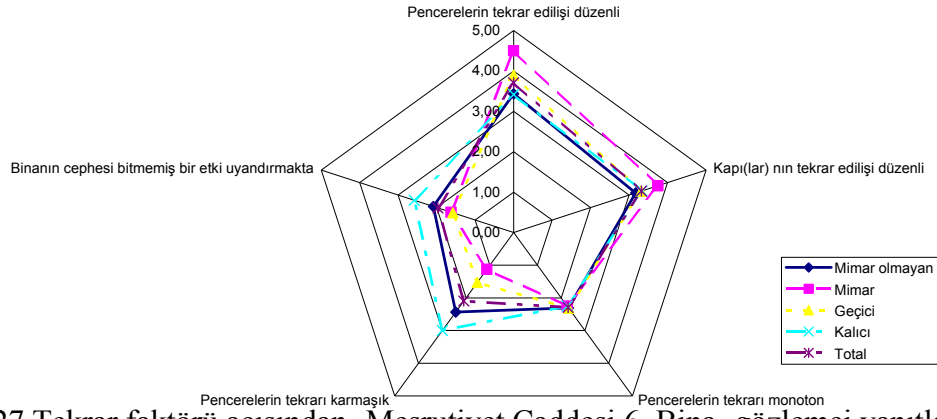
Şekil 5.26 Ölçek/Oran faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Tekrar

Tüm gözlem grupları, pencere kapıların tekrar edilmesini düzenlidir ve pencerelerin tekrarı monotondur görüşlerinde kararsızlardır. Mimar olan ve geçici gözlem grupları pencerelerin tekrar edilmesini düzenlidir sorusuna kararsızım yorumunu yaparken, cephenin bitmemiş bir etki uyandırmadığını düşünmektedir. Diğer gözlem grupları ise yukarıdaki sorulara kararsızım yorumunu yapmaktadır.

Meşrutiyet Caddesi 6. Bina'da tekrar ilkesi gözlem gruplarının ortak bir yargısını oluşturmamıştır. Mimar olmayan kalıcılar pencere tekrarların karmaşık olmadığını düşünüp 7. faktör de değerlendirirken mimar olanlar ve geçiciler 1. faktörde değerlendirmiştir.

Seçilen bina cephesi bitmemiş bir etki uyandırmaktadır sorusunu olumsuzlayarak mimar olanlar 3. faktörde diğer gözlem grupları ise 5. faktörde değerlendirmiştir (Şekil 5.27).

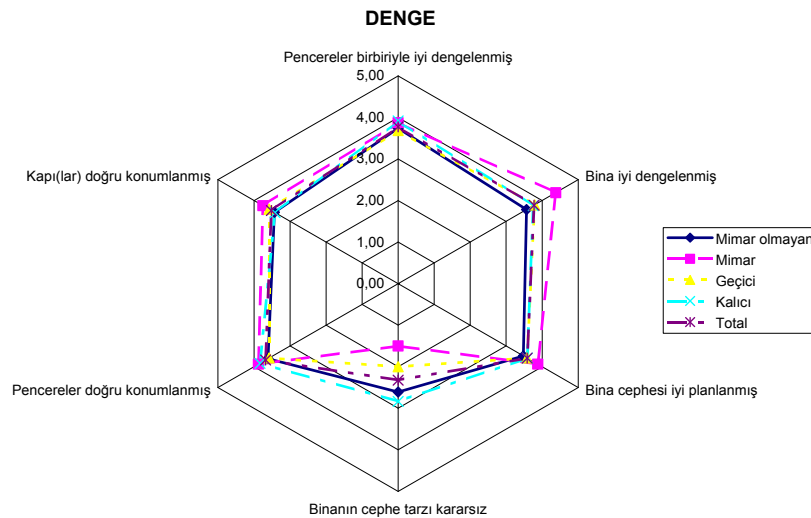
Şekil 5.27 Tekrar faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Denge

Tüm gözlem grupları pencere kapıların doğru konumlandığını, pencere ve bina cephesinin iyi dengelendiğini ve bina cephesinin iyi planlandığını düşünmektedir. Bina cephesinin kararsız olduğu görüşüne mimar olanlar katılmazken diğer gözlem grupları olumsuzya yakın bir kararsızlık içerisinde dir.

Meşrutiyet caddesi 6. Bina’da bütün gözlem grupları pencerelerin iyi dengelendiğini düşünüp 1. faktörde değerlendirmekte, binanın iyi dengelendiği yargısı ise mimar olanlar 4. faktör diğer gözlem grupları ise 1. faktörde değerlendirmektedir. Tüm gözlemciler ise genel olarak cephenin iyi planlandığı görüşünde ve 1. faktörde değerlendirmektedir.

Meşrutiyet Caddesi 6. Bina için pencerelerin doğru konumlanmasını mimar olanlar 2. faktörde değerlendirirken, diğer gözlem grupları 1. faktörde değerlendirmektedir. Kapıların doğru konumlanması ise diğer gözlem gruplarında 1. ve 2. faktörde yer almaktadır (Şekil 5.28).

Şekil 5.28 Denge faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

5.5.11 Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen Bina Cephesinin Sıfat Çiftleriyle Değerlendirilmesi

5.5.11.1 Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 1. Bina Cephesinin Sıfat Çiftleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tablosu

Mesleğe göre faktör analizlerinin sonuçları;

Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen 1.Bina için sıfat çiftlerine göre tanımlanan faktörler gözlemcilerin mesleklerine göre değerlendirildiğinde mimar olanlar için güç faktörü 2. mimar olmayanlar için 6. sırada değerlendirilmesi haricinde diğer faktörlerin sıralamasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Mimar olan ve mimar olmayan gözlem grupları için sosyal statü ve uyum 1.faktör olarak değerlendirilmiştir. Mimar olanlar 1. binayı sırasıyla: etkili, güçlü, karmaşık ve orijinal olarak değerlendirmekte, mimar olmayan gözlem grubu ise 1. Bina'yı: karmaşık, orijinal, etkili ve güçlü olarak değerlendirmektedir. Sonuç itibariyle, mimar olan ve olmayan gözlem grupları arasında sosyal statü ve uyum ortak faktörler olarak 1. sırada yer alırken, orijinallik ve güç konusunda her iki gözlem grubunun değerlendirmesi farklıdır.

Meşrutiyet Caddesi'nde bulunma durumuna (geçici-kalıcı) göre faktör analizlerinin sonuçları;

Her iki gözlem grubu (geçici-kalıcı) bakıldığına uyum (1. faktör) ve karmaşıklık (3. faktör) haricinde sonuçlarda anlamlı bir farklılık vardır.

Geçici gözlem grubu 1. binayı sırasıyla: uyum, güç, etki, sosyal statü, karmaşıklık, orijinallik, etki faktörleriyle değerlendirirken, kalıcı gözlem grubu: uyum, sosyal statü, etki, karmaşıklık, güç, orijinallik sıralamasıyla değerlendirmektedir.

Toplam gözlemci grubuna göre faktör analizlerinin sonuçları;

Genel olarak gözlemcilerin yorumlarına bakıldığında ise 1. Bina sırayla: uyum, etki, güç, karmaşıklık, orijinallik ve sosyal statü olarak değerlendirilmektedir. (Çizelge 5.39).

Çizelge 5.39 Meşrutiyet Caddesi 1. Bina cephesinin sıfat çiftleri bağlamında faktör analizleri yorum çizelgesi

	Meslek		Meşrutiyet Caddesi'nde Bulunma Durumu		Toplam
	Mimar Olan	Mimar Olmayan	Geçici	Kalıcı	
Faktör 1	SOSYAL STATÜ UYUM	SOSYAL STATÜ ETKİ UYUM	UYUM GÜÇ ETKİ	UYUM SOSYAL STATÜ	SOSYAL STATÜ UYUM
Faktör 2	ETKİ GÜÇ	KARMAŞIKLIK UYUM	SOSYAL STATÜ UYUM	ETKİ	ETKİ
Faktör 3	KARMAŞIKLIK	ORJİNALLİK	KARMAŞIKLIK	ETKİ KARMAŞIKLIK	GÜÇ
Faktör 4	SOSYAL STATÜ	ETKİ	ORJİNALLİK	ETKİ GÜÇ	KARMAŞIKLIK
Faktör 5	ORJİNALLİK	SOSYAL STATÜ	ETKİ	ORJİNALLİK	ORJİNALLİK
Faktör 6	ORJİNALLİK	GÜÇ	SOSYAL STATÜ		SOSYAL STATÜ

5.5.11.2 Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 6. Bina Cephesinin Sıfat Çiftleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tablosu

Mesleğe göre faktör analizlerinin sonuçları;

Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen 6. Bina için sıfat çiftlerine göre tanımlanan faktörler gözlemcilerin mesleklerine göre değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık görülmektedir.

Mimar olan gözlem grupları 6. bina'yı sırasıyla: etki, uyum, güç, karmaşıklık, sosyal statü ve orijinallik faktörleriyle değerlendirmektedir. Mimar olmayan gözlem grubu ise 6. Bina'yı: orijinallik, sosyal statü, karmaşıklık, uyum, etki ve güç olarak değerlendirmektedir.

Meşrutiyet Caddesi'nde bulunma durumuna (geçici-kalıcı) göre faktör analizlerinin sonuçları;

Her iki gözlem grubu (geçici-kalıcı) bakıldığında uyum (1. faktör) ve karmaşıklık (3. faktör) haricinde sonuçlarda anlamlı bir farklılık vardır. Geçici gözlem grubu 6. binayı sırasıyla: uyum, etki, karmaşıklık, sosyal statü, orijinallik ve güç faktörleriyle değerlendirmektedir. Kalıcı gözlem grubu ise 6. Bina'yı: etki, karmaşıklık, orijinallik, güç, uyum ve sosyal statü olarak değerlendirmektedir.

Toplam gözlemci grubuna göre faktör analizlerinin sonuçları;

Genel olarak gözlemcilerin yorumlarına bakıldığında ise 6. Bina sırasıyla: etki, uyum, karmaşıklık, orijinallik, sosyal statü ve güç olarak değerlendirilmektedir. (Çizelge 5.40).

Çizelge 5.40 Meşrutiyet Caddesi 6. Bina cephesinin sıfat çiftleri ilkeleri bağlamında faktör analizleri yorum çizelgesi

	Meslek		Meşrutiyet Caddesi'nde Bulunma Durumu		Toplam
	Mimar Olan	Mimar Olmayan	Geçici	Kalıcı	
Faktör 1	ETKİ	ORİJİNALLİK	UYUM	ETKİ	ETKİ
Faktör 2	ETKİ UYUM	SOSYAL STATÜ	ETKİ	SOSYAL STATÜ	ETKİ UYUM
Faktör 3	GÜÇ	KARMAŞIKLIK	UYUM	KARMAŞIKLIK	ETKİ
Faktör 4	GÜÇ	ORİJİNALLİK	SOSYAL STATÜ	GÜÇ	KARMAŞIKLIK
Faktör 5	KARMAŞIKLIK	ETKİ	SOSYAL STATÜ	ORİJİNALLİK	ORİJİNALLİK
Faktör 6	SOSYAL STATÜ	ORİJİNALLİK	UYUM	SOSYAL STATÜ	SOSYAL STATÜ
Faktör 7	ORİJİNALLİK	SOSYAL STATÜ	GÜÇ	SOSYAL STATÜ	GÜÇ

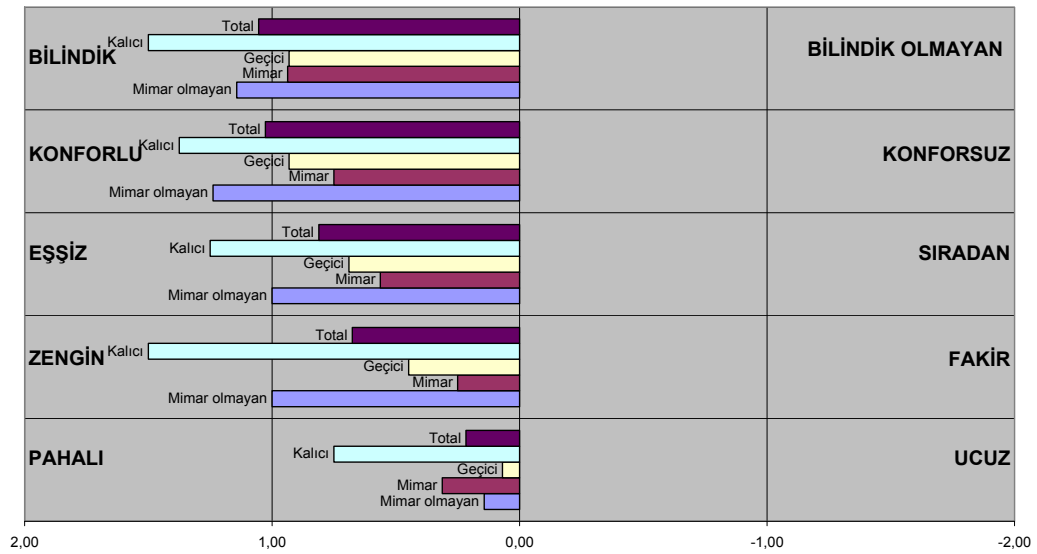
5.5.12 Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen Bina Cephesinin Çubuk Grafiklerle Değerlendirilmesi

5.5.12.1 Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 1. Bina Cephesinin Çubuk Grafiklerle Değerlendirilmesi

Sosyal Statü

Bütün gözlem grupları Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen 1. Bina'nın: bilindik, konforlu, eşsiz, zengin ve pahalı olduğunu düşünmekte (Şekil 5.29).

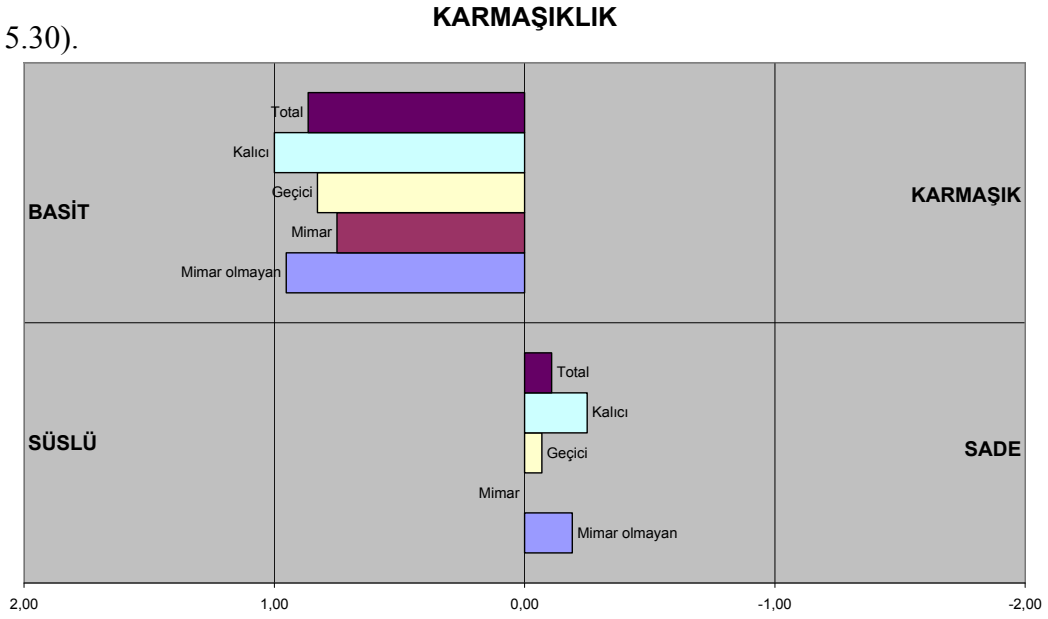
SOSYAL STATÜ

Şekil 5.29 Sosyal Statü faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Karmaşıklık

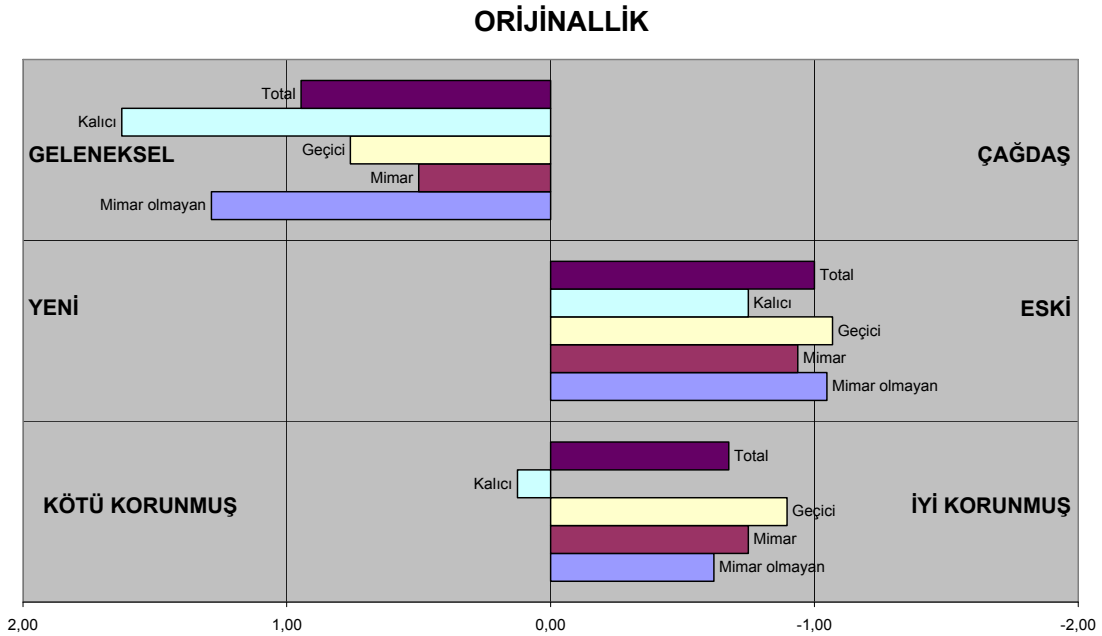
Mimar olan gözlem grubunun süslü ve sade karşılaştırmasında “ne süslü ne sade” yorumunu yapması haricinde bütün gözlem grupları 1. Bina’nın basit ve sade olduğunu düşünmektedir (Şekil 5.30).

Şekil 5.30 Karmaşıklık faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Orijinallik

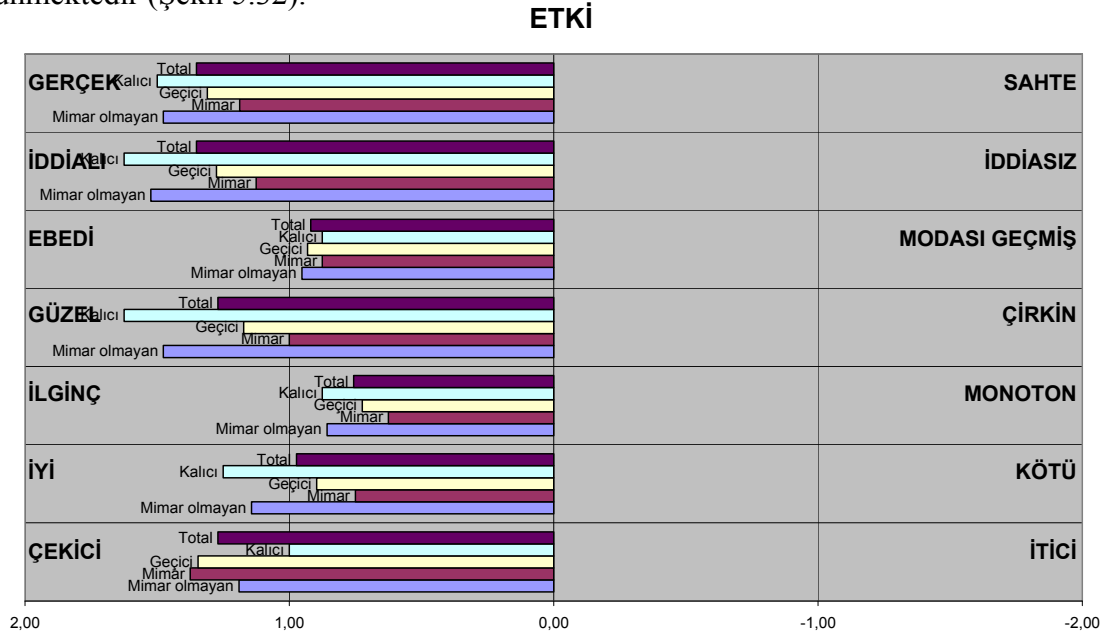
Kalıcı gözlem grubunun 1. Bina’nın kötü korunduğu yargısı haricinde bütün gözlem grupları 1. Bina’nın geleneksel, eski ve iyi korunmuş olduğunu düşünmektedir (Şekil 5.31).

Şekil 5.31 Orijinallik faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Etki

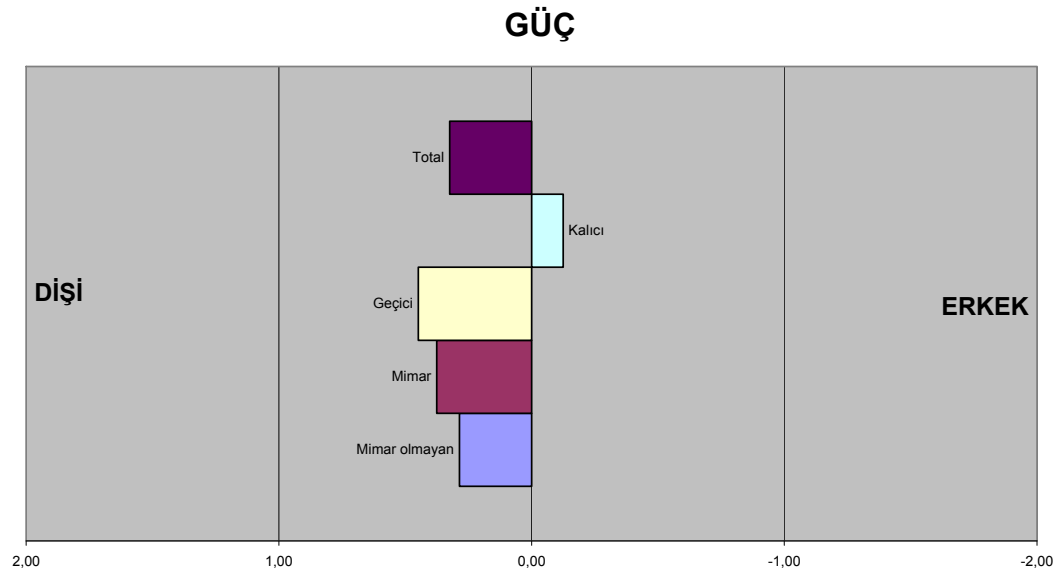
Bütün gözlem grupları 1. Bina'nın: gerçek, iddialı, ebedi, güzel, ilginç, iyi ve çekici olduğunu düşünmektedir (Şekil 5.32).

Şekil 5.32 Etki faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Güç

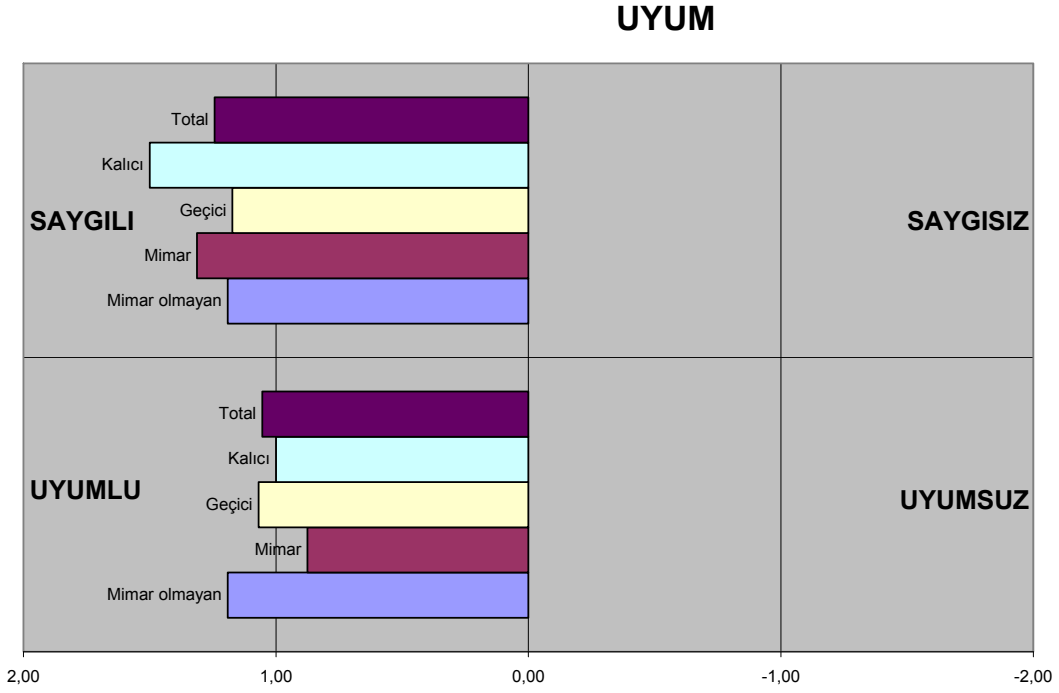
Kalıcı gözlem grubunun 1. Bina'yı erkek olarak yorumlaması haricinde diğer gözlem grupları 1. Bina'yı dişi olarak tanımlamaktadır (Şekil 5.33).

Şekil 5.33 Güç faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Uyum

Bütün gözlem grupları 1. Bina'yı saygılı ve uyumlu olarak değerlendirmektedir (Şekil 5.34).

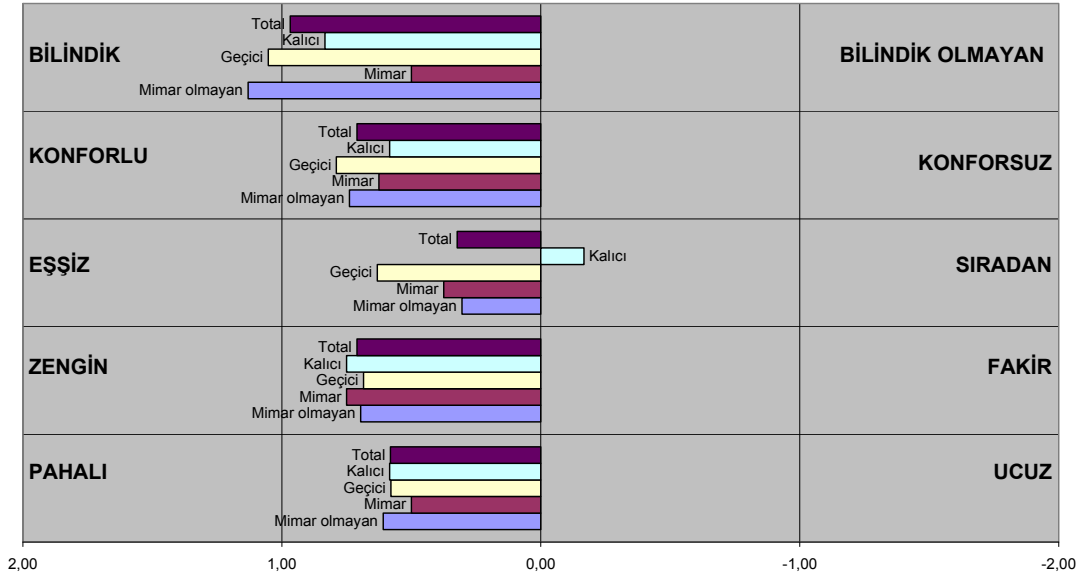
Şekil 5.34 Uyum faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 1. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

5.5.12.2 Meşrutiyet Caddesi'nde Seçilen 6. Bina Cephesinin Çubuk Grafiklerle Değerlendirilmesi

Sosyal Statü

Kalıcı gözlem grubunun 6. binayı sıradan bulması haricinde, bütün gözlem grupları Meşrutiyet Caddesi'nde seçilen 6. Bina'nın: bilindik, konforlu, eşsiz, zengin ve pahalı olduğunu düşünmekte (Şekil 5.35).

SOSYAL STATÜ

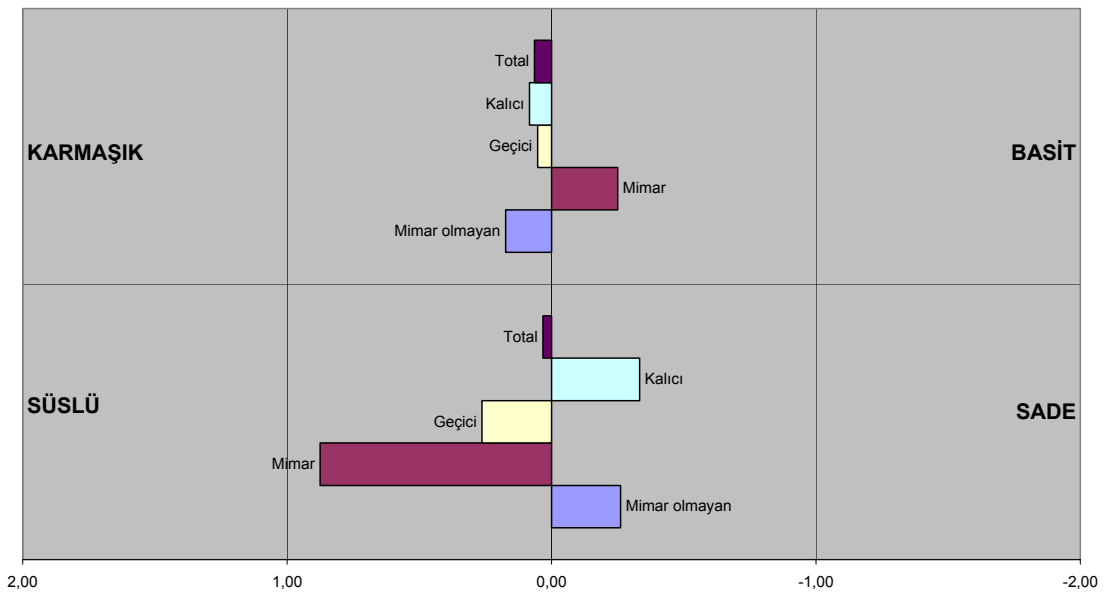
Şekil 5.35 Sosyal Statü faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Karmaşıklık

Mimar olan gözlem grubu hariç diğer gözlem grupları 6. Bina'yı karmaşık olarak değerlendirirken, mimar olan gözlem grubu 6. Bina'yı basit olarak değerlendirmekte.

Mimar olan ile geçici gözlem grupları ile toplam gözlemciler 6. Bina'yı süslü bulurken diğer gözlem grupları (mimar olmayan, kalıcı) 6. Bina'yı sade bulmaktadır (Şekil 5.36).

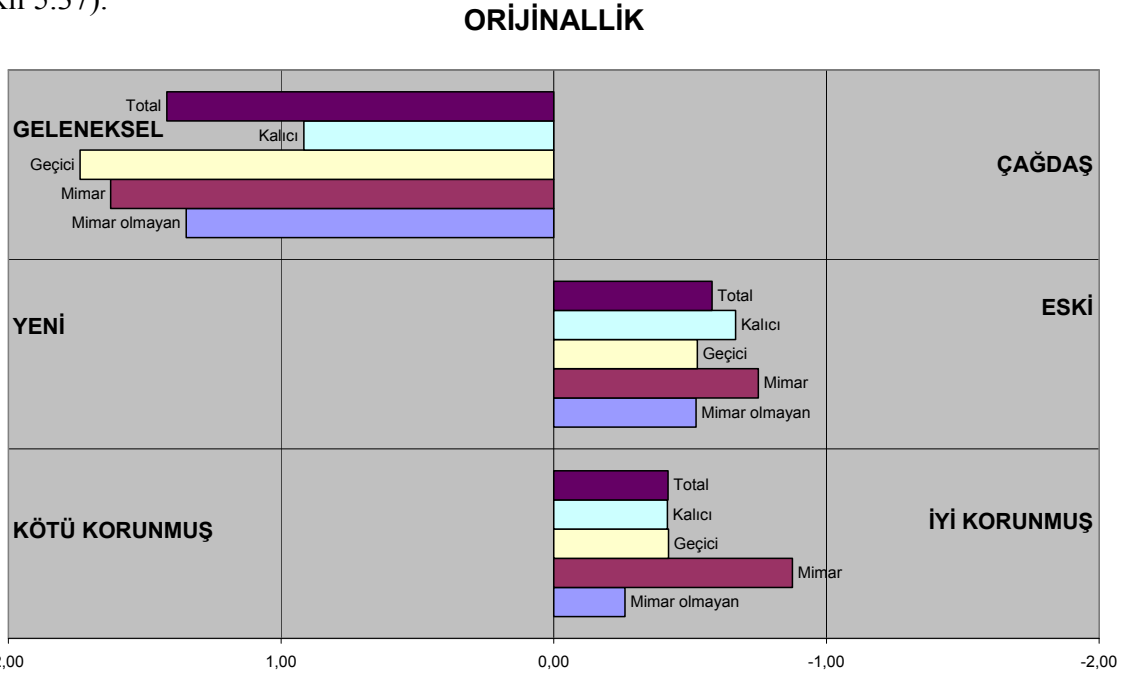
KARMAŞIKLIK

Şekil 5.36 Karmaşıklık faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Orijinallik

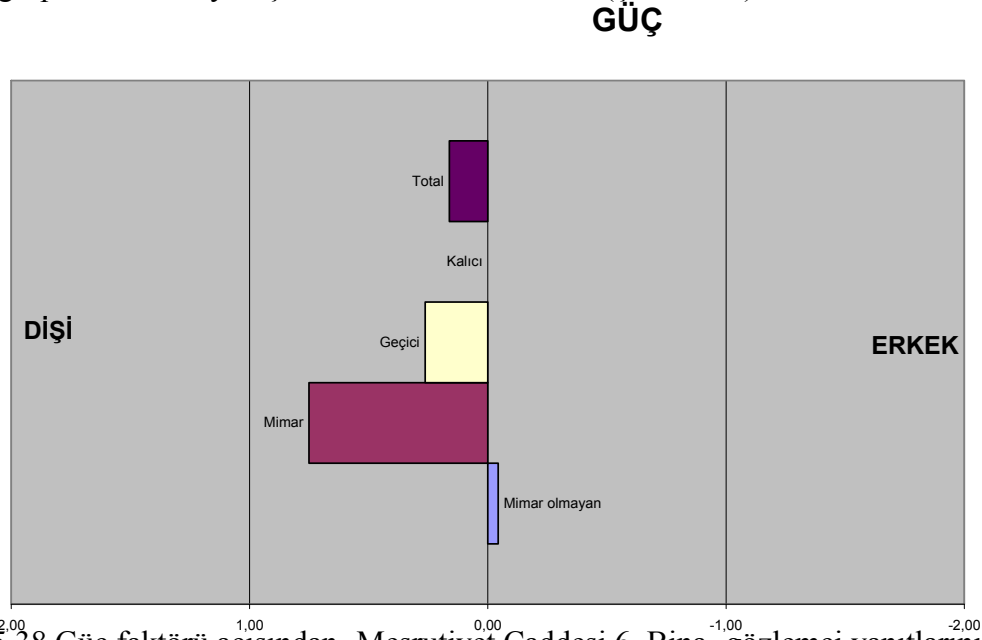
Bütün gözlem grupları 6. Bina'nın geleneksel, eski ve iyi korunmuş olduğunu düşünmektedir (Şekil 5.37).

Şekil 5.37 Orijinallik faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Güç

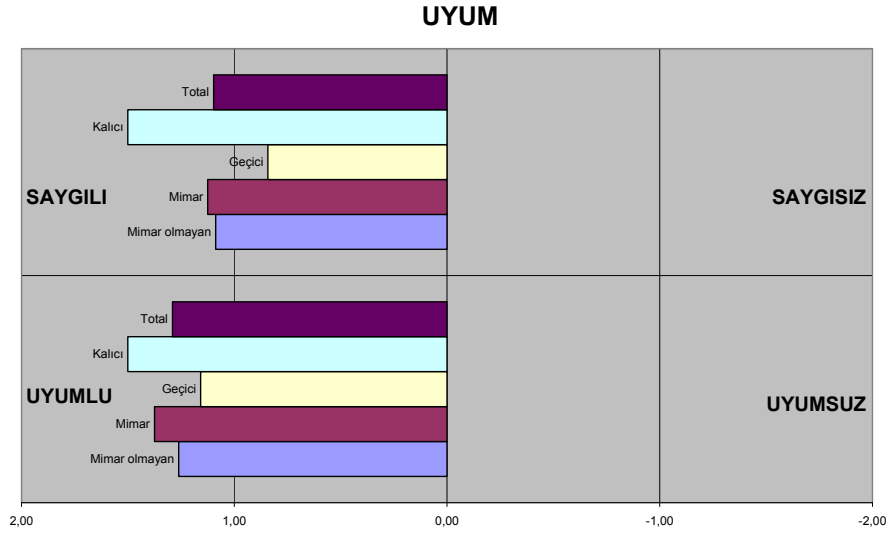
Mimar olmayan gözlem grubunun 1. Bina'yı erkek olarak yorumlaması haricinde diğer gözlem grupları 1. Bina'yı dişi olarak tanımlamaktadır (Şekil 5.38).

Şekil 5.38 Güç faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Uyum

Bütün gözlem grupları 1. Bina'yı saygılı ve uyumlu olarak değerlendirmektedir (Şekil 5.39).

Şekil 5.39 Uyum faktörü açısından -Meşrutiyet Caddesi 6. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

5.5.13 Halaskargazi Caddesi'nde Seçilen Bina Cephesinin Yorumlanması

Soru: Yaşamak İstedığınız Binanın Cephesinde Bir Şeyler Değiştirmek İster Misiniz?

Halaskargazi Caddesi'nde anket yapılan gözlemcilerden mimar olanlar, yüksekokul ve üzeri eğitim görenler ile geçiciler seçtikleri 3. Bina'da değişiklik yapmak isterken diğer gözlem grupları ve genel değişiklik yapmak istememektedir (Çizelge 5.41).

Çizelge 5.41 Halaskargazi Caddesi 3.Bina'da "Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde bir şeyler değiştirmek ister misiniz?" sorusuna verilen cevapların tablosu

Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde birşeyler değiştirmek ister misiniz?			Halaskargazi Caddesi 3. Bina		
			Evet	Hayır	Total
Yaş	18-30	Sayı	29	31	60
	31-50	Sayı	16	22	38
Cinsiyet	K	Sayı	26	29	55
	E	Sayı	19	24	43
Meslek	Mimar olmayan	Sayı	24	39	63
	Mimar	Sayı	21	14	35
Eğitim durumu	Lise ve altı	Sayı	5	14	19
	Yüksekokul ve üzeri	Sayı	40	39	79
Bulunma durumu	Geçici	Sayı	35	28	63
	Kalıcı	Sayı	10	25	35
Total		Sayı	45	53	98

Soru: Değiştirmek İsterseniz Öncelikli Sıralamanıza Göre Neleri Değiştirirsiniz?

Halaskargazi Caddesi 3. Bina;

Mimar olanlar: klimalar, eklentiler, tabelalar, pencere doğramalarını değiştirmek ve cephe yüzeyini temizletmek

Mimar olmayanlar: boyanın, pencere doğramalarının, tabelaların kaldırılması ve onarım görmesi

Geçiciler: klimalar, tabelaların kaldırılması, cephe rengini değiştirilmesi

Kalıcılar: boyasının değişmesi, pencerelerin değişesi, çiçeklendirilmesi

Çizelge 5.42 Halaskargazi Caddesi 3. Bina’da “Değiştirmek isterseniz öncelikli sıralamanıza göre neleri değiştirirsiniz?” sorusuna verilen cevapların tablosu

Halaskargazi Caddesi 3. Bina								
	Mimar Olan		Mimar Olmayan		Geçici		Kalıcı	
1. Sıra	Klimalar Kaldırmak	8	Boya	12	Klimalar		Boya	6
	Eklentileri Kaldırmak	4	Giriş Katındaki		Kaldırmak	8	Bakım	
	Tabelaları Kaldırmak	3	Görüntü Kirliliğini	2	Ekleri Kaldırmak	4	Onarım Görmeli	
	Cephe Yüzeyi Temizliği	3	Onarım Görmeli	2	Tabelaları			
	Bakımlı Hale Getirmek		Bakımlı Olmalı		Kaldırmak	3		
	İşlevini İyileştirmek		Balkon		Renk	3		
	Renk		Cephe Restorasyonu		Cephe Temizlemesi			
2. Sıra			Kaçakların		Yapmak	3		
			Kaldırılması		Giriş Katındaki			
					Görüntü Kirliliğini			
					Kaldırmak	2		
					Balkon			
					İşlevini İyileştirmek			
					Onarım			
3. Sıra	Eklentileri Kaldırmak	5	Pencereler	4	Tabelaları		Pencereler	
	Tabelaları Kaldırmak	4	Tabelalar	3	Kaldırmak	6	2	
	Rengini Değiştirmek	3	Restorasyon		Eklentileri		Boyası	
	Tabelalar Kaldırmak	3	Süsleme		Kaldırmak	5	Düzenli Olmalı	
	Klimaları Kaldırmak	2	Boyası		Restorasyon	3	Eklentiler	
	Giriş Katı		Cephe Bakımsız		Klimaları		Süsleme	
	Temizlik		Düzenli Olmalı		Kaldırmak	2	Tabelaların	
3. Sıra			Eklentiler		Pencereler	2	Düzeltilmesi	
			Yenileme		Rengini		Temizlik	
			Zemin Kat Uyum		Değiştirmek	2		
			İçinde Olmalı		Giriş Katı			
					Temizlik			
	Pencere Doğramalarını		Çiçeklendirme	2	Rengi Kötü	4	Çiçeklendirme	2
	Değiştirme	4	Giriş	2	Klimaları		Cephe Tarzı	
Bakım Yapmak	2	Renk	2	Kaldırmak	3	Giriş		
Klimaları Kaldırmak	2	Cephe Tarzı		Giriş Kat Yeniden				
Boya		Klimaların		Düzenlenmeli	2			
Giriş Kat Yeniden		Kaldırılması		Pencere				

	Düzenlenmeli Restorasyon	Planını Süsleme	Doğramalarını Değiştirmek 2 Bakım Yapılmalı 2 Doğramalar Restorasyon 2 Süsleme	
4. Sıra	Eklentilerin Kaldırılması Giriş Katı Klima Gibi Tesisat Ögelerini Kaldırmak Orjinal Haline Döndürmek Temizlik Ve Bakım Yapmak	Boya Klimalar Renk	Eklentilerin Kaldırılması Giriş Katı Klima Gibi Tesisat Ögelerini Kaldırmak Klimalar Orjinal Haline Döndürmek Temizlik ve Bakım Yapmak	Boya Renk

Soru: Yaşamak İstedığınız Binanın Cephesinde Beğendiğiniz Yanları Beğeni Sırasına Göre
Yazınız:

Halaskargazi Caddesi 3. Bina beğenilen yanlar (Çizelge 5.43);

Mimarlar: cephe oranları, pencereler, cumbalar, kapıların formu

Mimar olmayanlar: pencereleri, mimarisi, cumbaları, balkonları, tavan yüksekliği

Geçiciler: pencereler, cumbalar, orantılar

Kalıcılar: pencereler, cumbalar, mimarisi, tarihi oluşu, rengi

Çizelge 5.43 Halaskargazi Caddesi 3. Bina’da “Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde beğendiğiniz yanları beğeni sırasına göre yazınız” sorusuna verilen cevapların tablosu

Halaskargazi Caddesi 3. Bina								
	Mimar Olan		Mimar Olmayan		Geçici		Kalıcı	
1. Sıra	Cephe Oranları	15	Pencereler	13	Pencereler	15	Pencereler	6
	Geleneksel	4	Mimarisi	8	Orantılar	12	Cumbaları	3
	Pencereler	4	Cumbaları	6	Cumbalar	5	Şekli	2
	Cumbalar	3	Geleneksel	5	Balkonlar	3	Tarzı Var	2
	Pencere Kapı Formu	3	Balkonlar	3	Cephe Oranları	5	Mimarisi	2
	Uyum		Cam Şekilleri	2	Uyumlu	2	Eski	2
			Dış Görünüş	2	Tarihi	2	Tarihi	2
			Eğrisel Balkonlar	2	Dış Görünüş	2	Eğrisel Balkonlar	
			Eski	2	Geleneksel	2	Estetik	
			Orantısı	2	Mimarisi	2	Ferah	
			Şekli	2	Eğrisel Balkonlar		Genişliği	
			Ahenkli		Farklı Cumba		Katlar Düzenli	
			Bozulmamış		Düzeni		Nostaljik	
			Ferah		Özgün			
			Genişliği		Boşluklar			

		Katlar Düzenli Uyumlu	Bozulmamış	
2. Sıra	Oranlar 7	Pencereler 8	Pencereler 6	Pencereler 3
	Fransız Balkonlar 3	Tarihi Olması 4	Pencere Oranları 4	Uyumlu 2
	Pencerelerin Tipi 4	Balkonlar 3	Cumbalar 3	Renk 2
	Asimetri 2	Renk 3	Oranlar 3	Kapılar 2
	Karakteristik 2	Kapılar 2	Tarihi Görünüm 3	Balkonu
	Cumbalar 2	Çatı Formu 2	Asimetri 2	Boyası
	Düzenli	Mimarisi 2	Balkonlar 2	Çatı Formu
	Hareketli	Oranlar 2	Düzenli 2	Desenler Uyumlu
	Ritim	Uyumlu 2	Fransız Balkonlar 2	Diğer Binalar Göre
	Süslemeler	Süslemeler 2	Karakteristik 2	Farklı
	Tarihsellik	Tarzı 2	Açıklıklar 2	Konforu
	Yapının Ebati	Cumbalar	Süslemeler 2	Mimarisi
	Yükseklik	Desenler Uyumlu	Çatı Formu 2	Orantılı
		Diğer Binalar Göre	Alışılmışın Dışında	Süslemeler
		Farklı	Genişlik Hissi	Tarihi Olması
		Düzenli	Hareketli	Tarzı
		Genişlik Hissi	Mimari Dönem	
		Konforu	Ritim	
		Simetrik	Simetrik	
			Stil	
			Yapının Ebati	
3. Sıra	Mimari Kimliği 4	Pencereler 6	Cephe Hareketli 4	Cumbaları Var 2
	Geleneksel 3	Tavan Yüksekliği 4	Rengi 3	Pencereler 2
	Kat Yüksekliği 3	Rengi 2	Cumbalar 2	Rengi 2
	Rengi 3	Cumbaları Var 2	Formu 2	Açıklığı Bol
	Malzeme 2	Farklı 2	Geleneksel 2	Camları Güzel
	Oranlar 2	Açıklığı Bol	Mimari Kimliği 2	Canlı Renkleri
	Cumbalar 2	Balkonlar	Oranlar 2	Cephesi Geniş
	Form 2	Canlı Renkleri	Malzeme 2	Düzeni
	Cephe Hareketli	Cephesi Geniş	Tavan Yüksekliği 2	Farklı
	Aydınlık	Düzeni	Aydınlık	Güvenliği
	Naif Görünüm	Etkileyici	Balkonlar	İlginç
	Süslü	Güvenliği	Duruşu	Klasik Duruşu
		Klasik Duruşu	Farklılık	Sağlam
		Sağlam	Naif Görünüm	Süslemeler
		Sıra Dışı	Pencereler	Tarihsel Özelliği
		Süslemeler	Sıra Dışı	Tavan Yüksekliği
		Tarihsel Özelliği	Süslü	
		Tarz	Tarihi	
			Tarz	
4. Sıra	Orantılı 3	Yüksek Tavanlar 2	Orantılı 3	Bakımı 2
	Balkonlar Güzel	Rengi 2	Balkonlar Güzel	Rengi 2
	Cephenin Doğal	Bakımı 2	Cephenin Doğal	Bayan
	Görünümü	Bayan	Görünümü	Çıkıntılar
	Renk	Çıkıntılar	Renk	Değişikliği
	Çıkma	Değişikliği	Çıkma	Orantılı
	Düzen	Kalıcı	Düzen	Pencere Ve
	Fransız Balkonlar	Orantılı	Fransız Balkonlar	Balkonu
	İddialı Olmaması	Özgün	İddialı Olmaması	Yükseklik
	Kat Silmeleri	Pencere Ve Balkon	Kalıcı	
	Mimari İfade	Tarz	Kat Silmeleri	
	Renk		Mimari İfade	
			Özgün	

Soru: Yaşamak İstedığınız Binanın Cephesinde Dikkatinizi Çeken Öğeler Ve Özelliklerin Neler Olduğunu Önem Sırasına Göre Sıralayınız

Halaskargazi Caddesi'nde seçilen 3. Bina;

Mimar olan ve mimar olmayan gözlem gruplarının sıralamaları süsleme ve çıkmalar (cumbalar) 3. ve 4. sırada yer değiştirirken sırasıyla, pencere ve kapıların biçimi, orantılar ilk iki sırada, yükseklik ve renk 5. ve 6. sırada yer almaktadır (Çizelge 5.44).

Çizelge 5.44 Halaskargazi Caddesi 3. Bina'da "Yaşamak istediğiniz binanın cephesinde dikkatinizi çeken öğeler ve özelliklerin neler olduğunu önem sırasına göre sıralayınız" sorusuna verilen cevapların tablosu

YAŞ			
18-30 YAŞ		31-50 YAŞ	
1	Pencere ve kapıların biçimi	1	Pencere ve kapıların biçimi
2	Orantılar	2	Orantılar
3	Çıkmalar(Cumba)	3	Süslemeler
4	Süslemeler	4	Çıkmalar (Cumba)
5	Yükseklik	5	Yükseklik
6	Renk	6	Renk

CİNSİYET			
KADIN		ERKEK	
1	Pencere ve kapıların biçimi	1	Pencere ve kapıların biçimi
2	Orantılar	2	Orantılar
3	Çıkmalar(Cumba)	3	Süslemeler
4	Süslemeler	4	Yükseklik
5	Yükseklik	5	Çıkmalar(Cumba)
6	Renk	6	Renk

EĞİTİM DURUMU			
LİSE VE ALTI		YÜKSEKOKUL VE ÜSTÜ	
1	Pencere ve kapıların biçimi	1	Pencere ve kapıların biçimi
2	Süslemeler	2	Orantılar
3	Çıkmalar(Cumba)	3	Süslemeler
4	Orantılar	4	Çıkmalar(Cumba)
5	Yükseklik	5	Yükseklik
6	Renk	6	Renk

MESLEK			
MİMAR OLMAYAN		MİMAR OLAN	
1	Pencere ve kapıların biçimi	1	Pencere ve kapıların biçimi
2	Orantılar	2	Orantılar
3	Süslemeler	3	Çıkmalar(Cumba)
4	Çıkmalar(Cumba)	4	Süslemeler
5	Yükseklik	5	Yükseklik
6	Renk	6	Renk

HALASKARGAZİ CADDESİ'NDE BULUNMA DURUMU			
GEÇİCİ		KALICI	
1	Renk	1	Pencere ve kapıların biçimi
2	Pencere ve kapıların biçimi	2	Renk
3	Orantılar	3	Yükseklik
4	Yükseklik	4	Orantılar
5	Süslemeler	5	Süslemeler
6	Çıkmalar (Cumba)	6	Çıkmalar (Cumba)

TOPLAM			
1	Pencere ve kapıların biçimi		
2	Orantılar		
3	Süslemeler		
4	Çıkmalar(Cumba)		
5	Yükseklik		
6	Renk		

5.5.14 Halaskargazi Caddesi'nde Seçilen 3. Bina Cephesinin T Test Analiziyle Değerlendirilmesi

Halaskargazi Caddesi'nde seçilen **3. Bina**, sorulan sorulara yapılan T-Test Analizi sonucunda aşağıdaki çizelgede belirtildiği üzere farklı gözlem gruplarının sorulara dair %99 güvende anlamsal farklılıkları ortaya çıkarılmıştır (Çizelge 5.45) (Çizelge 5.46).

Çizelge 5.45 Halaskargazi Caddesi 3. Bina “tasarım ilkeleri bağlamında” T-Test analizi

Halaskargazi Caddesi 3. Bina	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Eğitim	Bulunma Durumu
Pencerelerin tekrar edilişi düzenli					0,073
Kapı(lar) nın tekrar edilişi düzenli			0,035		
Pencerelerin tekrarı monoton				0,083	0,012
Binanın cephesindeki pencereler birbiriyle uyumlu					
Binadaki pencereler diğer bina cepheleriyle uyumlu				0,089	0,004
Pencereler yapı bütününde belirgin				0,000	0,000
Kapı(lar) yapı bütününde belirgin					
Cumbalar yapı bütününde belirgin				0,029	
Pencereler birbiriyle iyi dengelenmiş				0,004	
Pencerelerin süslemeleri gösterişli					0,084
Pencereler simetrik	0,011				
Bina cephesi simetrik			0,007	0,071	0,000
Bina iyi dengelenmiş					
Binanın formu diğer binalara benzemekte					0,002
Pencerelerin tekrarı karmaşık					
Binanın formu diğer binalarla uyumlu	0,091				0,015
Bina yakın çevresindeki bina yükseklikleriyle orantılı					
Binanın kendi yüksekliği orantılı					
Pencerelerin birbiriyle orantılı					
Kapı(lar) orantılı					
Binanın cephesi diğer cephelerle orantılı					0,085
Binanın kütle olarak ölçüsü orantılı					
Binanın kütlesi diğer binalarla orantılı					
Bina cephesindeki pencereler uygun büyüklükte			0,083	0,004	0,018
Binanın kapı(larının) sınır boyutu uygun büyüklükte			0,028		
Bina cephesi iyi planlanmış			0,016	0,001	0,062
Binanın cephe tarzı kararsız				0,011	0,001
Binanın cephesi bitmemiş bir etki uyandırmakta	0,020				0,023
Binanın cephesi canlı renklerde	0,007		0,001	0,015	0,000
Binanın cephesi diğer bina cephelerindeki renklere göre baskın			0,011	0,013	0,000
Pencereler doğru konumlanmış	0,082			0,053	
Kapı(lar) doğru konumlanmış		0,033	0,032	0,025	0,080

Çizelge 5.46 Halaskargazi Caddesi 3. Bina “sıfat çiftleri bağlamında” T-Test analizi

Halaskargazi Caddesi 3. Bina	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Eğitim	Bulunma Durumu
Bilindik / Bilindik olmayan	0,078				
Çağdaş / Geleneksel				0,033	0,000
Gerçek / Sahte					
İddialı / İddiasız					
Modası Geçmiş / Ebedi	0,037				
Saygılı / Saygısız					
Dişi / Erkek					
Karmaşık / Basit				0,019	
Süslü / Sade				0,007	
Yeni / Eski					0,003
Konforlu /Konforsuz					0,004
Eşsiz / Sıradan				0,028	
Çirkin / Güzel	0,043				
İlginç / Monoton					
Uyumlu / Uyumsuz					
İyi / Kötü					
Çekici / İtici					
Fakir / Zengin		0,032			
İyi Korunmuş / Kötü Korunmuş		0,058			
Pahalı / Ucuz				0,052	

5.5.15 Halaskargazi Caddesi’nde Seçilen 3. Bina Cephesinin Tasarım İlkeleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tabloları

Mesleğe göre faktör analizlerinin sonuçları;

Halaskargazi Caddesi’nde seçilen 3. Bina için tanımlanan faktörlerin gözlemcilerin mesleklerine göre değerlendirmesi yapıldığında; 3. Bina’yı seçen mimarlar ile mimar olmayanların faktör sıralaması farklılaşmaktadır.

Denge ve Egemenlik (pencere) her iki grup için 1. faktörde yer alırken, mimar olmayan gözlem grubunda renk 2. faktör, mimar olanlarda 6. faktör, simetri mimar olmayanlarda 6 ve 7. faktör mimar olanlarda 3. faktörde yer almıştır.

Uyum/birlik mimar olmayanlarda 4. mimar olanlarda 3. faktör iken ölçek/oran’da bu durum tam tersidir.

Halaskargazi Caddesi'nde bulunma durumuna (geçici-kalıcı) göre faktör analizlerinin sonuçları;

Her iki gözlem grubu (geçici-kalıcı) bakıldığında egemenlik (süsleme) 1., renk 6. faktör olarak yer almakta. Simetri geçici gözlem grubunda 7. faktör iken kalıcı gözlem grubunda 2. faktördür. Diğer taraftan uyum/birlik, ölçek/oran, tekrar ve denge faktör sıralaması olarak dağılmaktadır.

Toplam gözlemci grubuna göre faktör analizlerinin sonuçları;

Genel olarak gözlemcilerin yorumlarına bakıldığında ise 1. Bina'nın faktör sıralaması: egemenlik (pencere, cumba, süsleme), denge, ölçek/oran, egemenlik (kapı), uyum/birlik, simetri, tekrar ve renktir (Çizelge 5.47).

Çizelge 5.47 Halaskargazi Caddesi 3. Bina cephesinin tasarım ilkeleri bağlamında faktör analizleri yorum çizelgesi

1. Bina	Meslek		Halaskargazi Caddesi'nde Bulunma Durumu		
	Mimar Olan	Mimar Olmayan	Geçici	Kalıcı	Toplam
Faktör 1	TEKRAR (pencere) DENGİ EGEMENLİK (pencere)	EGEMENLİK (pencere-kapı-cumba) DENGİ	EGEMENLİK (pencere-cumba-süsleme) DENGİ	ÖLÇEK-ORAN EGEMENLİK (süsleme)	EGEMENLİK (pencere-cumba-süsleme) DENGİ
Faktör 2	DENGİ KONUM EGEMENLİK (cumba)	TEKRAR (olumsuz) RENK	ÖLÇEK-ORAN TEKRAR EGEMENLİK (kapı)	DENGİ SİMETRİ	KONUM DENGİ ÖLÇEK-ORAN EGEMENLİK (kapı)
Faktör 3	SİMETRİ UYUM/BİRLİK	ÖLÇEK-ORAN (kapı)	UYUM-BİRLİK	EGEMENLİK (pencere-kapı-cumba) DENGİ	UYUM/BİRLİK
Faktör 4	ÖLÇEK-ORAN	UYUM/BİRLİK	UYUM-BİRLİK	ÖLÇEK-ORAN (kapı)	SİMETRİ
Faktör 5	EGEMENLİK TEKRAR ÖLÇEK-ORAN (kapı)	UYUM/BİRLİK (kütle) EGEMENLİK (süsleme)	TEKRAR DENGİ	UYUM/BİRLİK DENGİ (olumsuz)	TEKRAR (pencere)
Faktör 6	RENK EGEMENLİK (süsleme)	TEKRAR SİMETRİ	RENK	RENK	RENK
Faktör 7	TEKRAR (olumsuz)	SİMETRİ TEKRAR	SİMETRİ	UYUM/BİRLİK TEKRAR	TEKRAR (olumsuz)

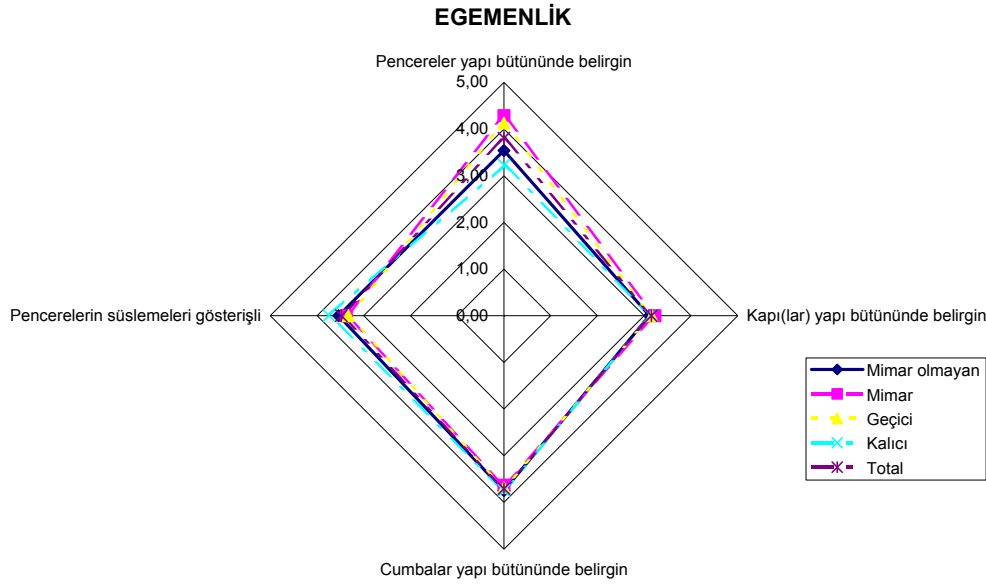
5.5.16 Halaskargazi Caddesi'nde Seçilen 3. Bina Cephesinin Radar Grafikleriyle Yorumlanması

Egemenlik

Halaskargazi Caddesi 3. Bina'da tüm gözlem grupları kapı, cumba ve pencere süslemelerinin belirgin olduğunu düşünürken pencerelerin daha fazla egemen olduğu görüşündedirler.

Pencerelerin yapı bütünüde belirginliği kalıcı gözlem grupları hariç 1. faktör olarak değerlendirilirken mimar olmayan gözlem grupları pencere, kapı ve cumbaları 1. faktör olarak değerlendirmektedir.

Geçici gözlem grupları pencere, cumba ve süslemeleri yapı bütünüde belirginliği 1. faktör olarak değerlendirirken, kalıcı gözlem grupları ise pencere süslemelerinin belirginliğini 1. faktör olarak değerlendirmektedir (Şekil 5.40).

Şekil 5.40 Egemenlik faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

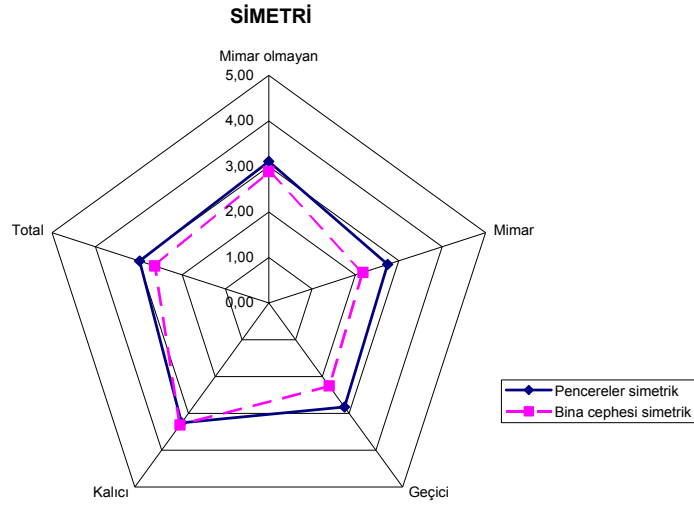
Simetri

Kalıcı gözlem grupları pencere bina cephesinin simetrik olduğunu düşünürken diğer gözlem grupları olumluya yakın bir kararsızlık içerisinde.

Halaskargazi Caddesi 3. Bina'da mimarlar pencere ve cephedeki simetrinin değerlendirmesinde simetri ilkesini 3. faktöre yerleştirirken mimar olmayanlar farklı

düşünerek 7 faktörde değerlendirmiştir.

Kalıcılar ise simetri ilkesini 1. ve 2. faktörde değerlendirerek toplam gözlem grubu simetri ilkesini 4. faktörde değerlendirmektedir (Şekil 5.41).

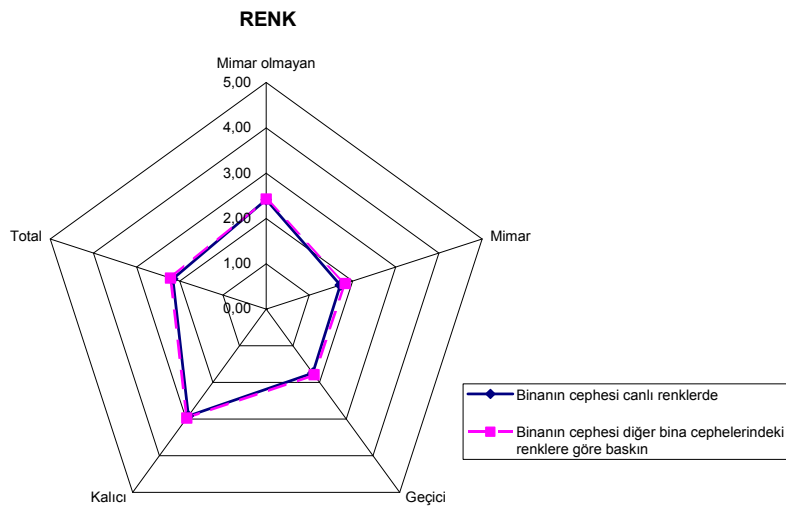

Şekil 5.41 Simetri faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Renk

Halaskargazi Caddesi 3. Bina'da için mimar olan ve geçici gözlem grupları bina cephesinin canlı renklerde ve diğer bina cephelerindeki renklere göre daha baskın olmadığı görüşünde iken diğer gözlem grupları kararsız, kalıcılar ise olumluya yakın kararsızdır.

Mimar olmayanlar renk ögesini 2. faktörde değerlendirirken diğer gözlem grupları 6. faktörde değerlendirmektedir (Şekil 5.42).

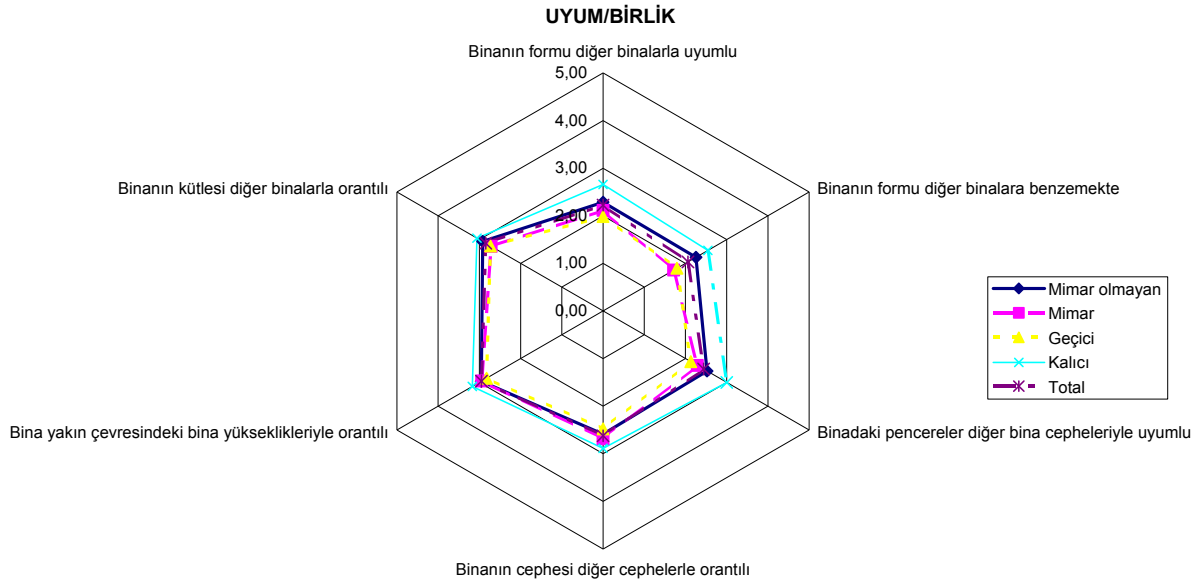
Şekil 5.42 Renk faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Uyum/Birlik

Halaskargazi Caddesi'nde seçilen 3. Bina'nın kütle, yükseklik ve cephe olarak diğer binalarla orantılı ve diğer cephelerle uyumlu olduğu konusunda tüm gözlem grupları olumluya yakın bir kararsızlık belirtirken, mimar olanlar ve geçici gözlem grupları bina formunun diğer gözlem gruplarının kararsız yorumuna karşın diğer binalara benzemediğini düşünmektedir. Diğer binalarla uyumlu olduğu yargısında ise tüm gözlem grupları olumsuza yakın bir kararsızlık belirtmektedir.

3. Bina'nın formu ve cephesinin diğer binalarla uyumlu olması mimar olanlar için 3. faktör mimar olmayan ve geçici gözlem grupları için 4. faktör iken kütle, cephe ve yükseklik açısından diğer cephelerle orantılı olması mimarlar için 4. faktör, mimar olmayanlar ve geçici gözlem grupları için ise 3. faktör olarak değerlendirilmiştir.

Toplam gözlemcilere bakıldığında ise seçilen bina cephelerinin diğer binalarla orantılı olması, formunun diğer binalarla uyumlu olması, kütle ve yükseklik olarak da diğer binalarla orantılı olması 3. faktörde değerlendirilmiştir (Şekil 5.43).

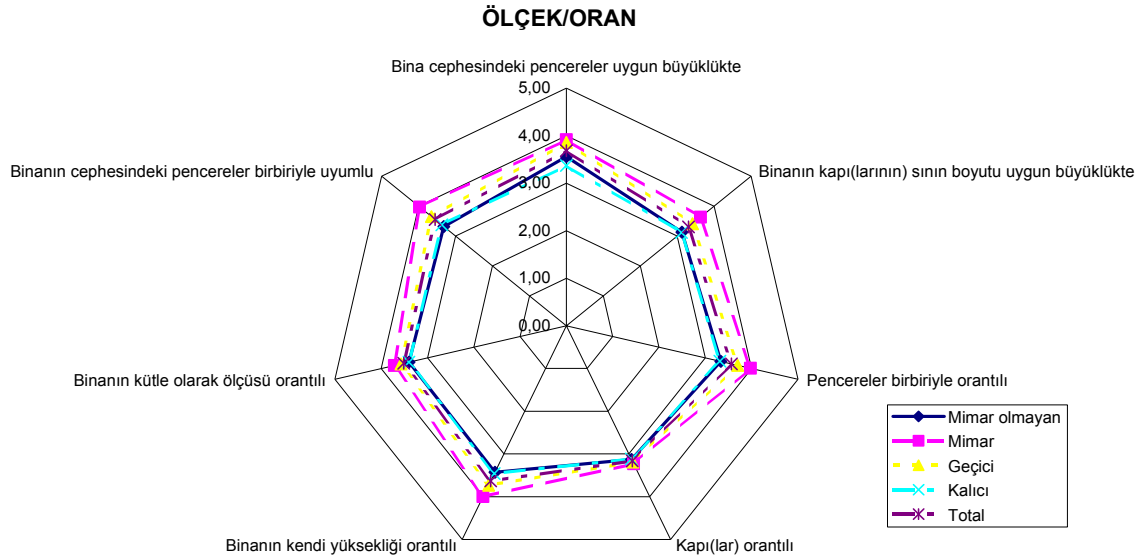
Şekil 5.43 Uyum/Birlik faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

Ölçek-Oran

Pencerelerin uyumlu, uygun büyüklükte ve orantılı olduğu yargısında tüm gözlem grupları olumluya yakın kararsızken, kapıların uygun büyüklükte, orantılı olduğu konusunda ise gözlem gruplarının tümü olumsuzu yakın kararsızdır. Pencerelerin uyumlu olduğu ve kütle ve yükseklik olarak orantılı olduğu konusunda ise tüm gözlem grupları kararsızdır.

Halaskargazi caddesi 3. Bina’da pencerelerin birbiriyle orantılı ve uyumlu olması tüm gözlem gruplarınca 1. faktör olarak değerlendirilmiştir. Mimar olmayanlar 3. faktöre yerleştirirken bina yüksekliğinin orantılı olduğu görüşü diğer gözlem grupları 1. faktöre yerleştirilmiştir.

Mimar olanların 2. faktöre yerleştirdiği pencerelerin uygun büyüklükte olduğu yargısı ise diğer gözlem gruplarınca 1. faktörde değerlendirilmiştir (Şekil 5.44).

Şekil 5.44 Ölçek/Oran faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

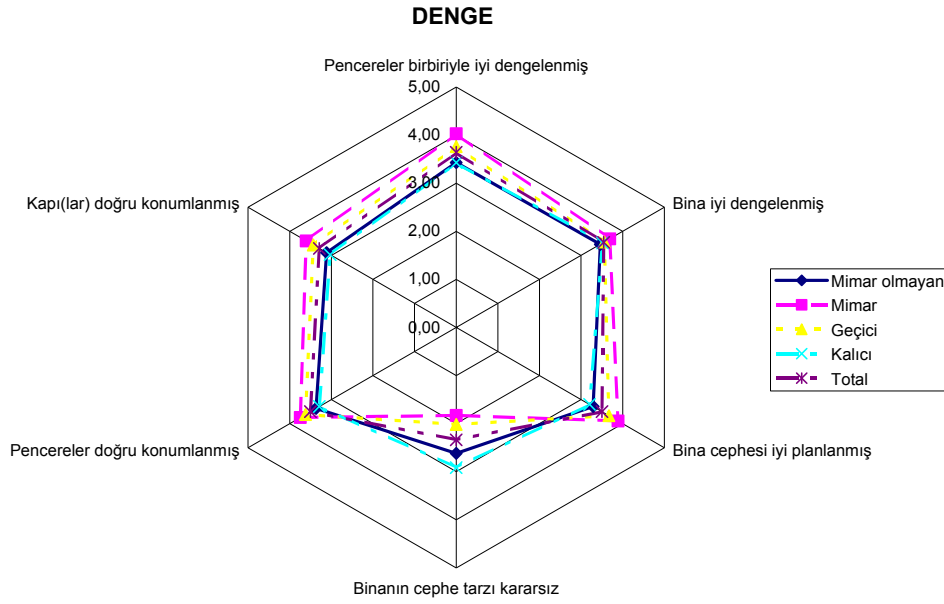
Tekrar

Halaskargazi caddesi 3. Bina için tüm gözlem grupları kapı ve pencerelerin tekrar edilişinin düzenli oluşunu düşünmekte, pencere tekrarının karmaşık ve monoton olduğu yargısında ise olumsuzu yakın bir kararsızlık belirtmektedirler.

Mimar olanlar ve geçici gözlem grupları cephenin bitmemiş bir etki uyandırmadığını düşünürken diğer gözlem grupları olumsuzu yakın bir kararsızlık belirtmektedir.

“Pencerelerin tekrarı monotondur” sorusuna geçici gözlem grupları katılmayarak 5. diğer gözlem grupları ise 7. faktörde değerlendirmiştir.

Mimar olanlar ve mimar olmayanlar pencerelerin tekrarı karmaşıktır yargısına katılarak 1. faktörde, geçici ve kalıcı gözlem grupları ise 4. faktörde değerlendirmiştir (Şekil 5.45).

Şekil 5.46 Denge faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının radar tablosu

5.5.17 Halaskargazi Caddesi'nde Seçilen Bina Cephesinin Sıfat Çiftleri Bağlamında Faktör Analizleri Değerlendirme Tablosu

Mesleğe göre faktör analizlerinin sonuçları;

Halaskargazi Caddesi'nde seçilen 3. Bina için sıfat çiftlerine göre tanımlanan faktörler gözlemcilerin mesleklerine göre değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık görülmektedir.

Mimar olan gözlem grupları 3. bina'yı sırasıyla: etki, karmaşıklık, orijinallik, sosyal statü, uyum, etki ve güç faktörleriyle değerlendirmektedir. Etki faktörü 1. ve 5. sırada yer almaktadır. Mimar olmayan gözlem grubu ise 3. Bina'yı: sosyal statü, uyum, etki, orijinallik, sosyal statü, karmaşıklık ve güç olarak değerlendirmektedir. Sosyal statü faktörü 1. ve 4. sırada yer almaktadır.

Mimar olan ve olmayan gözlem gruplarında güç 6. faktör olarak yerini almaktadır. Mimar olan gözlem grubunda karmaşıklık 2., etki 5. faktörü iken mimar olmayan gözlem grubunda ise bu sıralama tam tersidir.

Halaskargazi Caddesi'nde bulunma durumuna (geçici-kalıcı) göre faktör analizlerinin sonuçları;

Her iki gözlem grubunda (geçici-kalıcı) da etki (2. faktör) orijinallik (3. faktör) de yer almakta, bunun haricindeki sıralamada anlamlı bir farklılık oluşmaktadır.

Toplam gözlem grubuna göre faktör analizlerinin sonuçları;

Genel olarak gözlemcilerin yorumlarına bakıldığında ise 3. Bina sırayla: sosyal statü, uyum, etki, orijinallik, karmaşıklık ve güç olarak değerlendirilmektedir. (Çizelge 5.48).

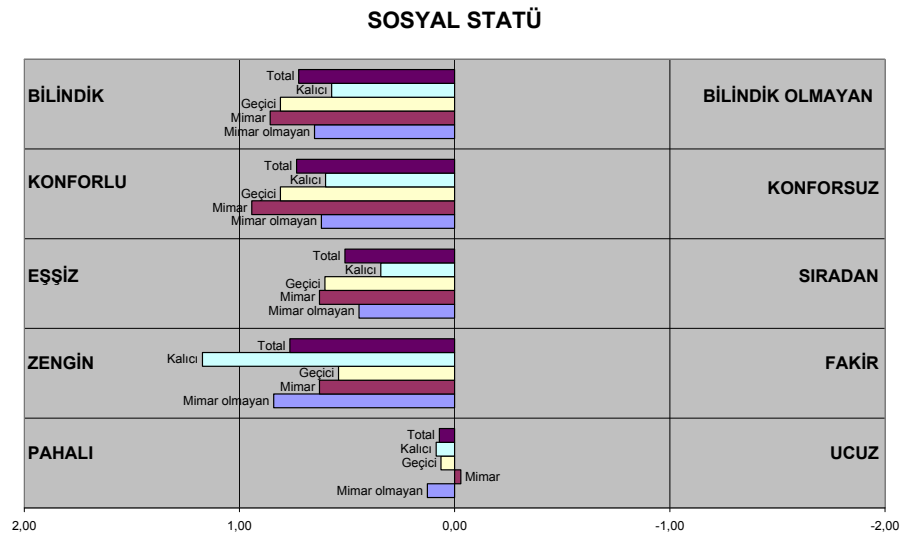
Çizelge 5.48 Halaskargazi Caddesi 3. Bina cephesinin sıfat çiftleri bağlamında faktör analizleri yorum çizelgesi

1. Bina	Meslek	Halaskargazi Caddesi'nde Bulunma Durumu			
	Mimar Olan	Mimar Olmayan	Geçici	Kalıcı	Toplam
Faktör 1	ETKİ	SOSYAL STATÜ UYUM	ETKİ ORİJİNALLİK SOSYAL STATÜ	UYUM	ETKİ SOSYAL STATÜ
Faktör 2	KARMAŞIKLIK ORİJİNALLİK	ETKİ	ETKİ	ETKİ	UYUM ETKİ
Faktör 3	SOSYAL STATÜ	ORİJİNALLİK	ORİJİNALLİK GÜÇ	ORİJİNALLİK	ETKİ
Faktör 4	UYUM	SOSYAL STATÜ	UYUM	SOSYAL STATÜ GÜÇ	ORİJİNALLİK
Faktör 5	ETKİ	KARMAŞIKLIK	KARMAŞIKLIK	SOSYAL STATÜ	KARMAŞIKLIK
Faktör 6	GÜÇ	GÜÇ	SOSYAL STATÜ	KARMAŞIKLIK	GÜÇ

5.5.18 Halaskargazi Caddesi'nde Seçilen 3. Bina Cephesinin Çubuk Grafiklerle Değerlendirilmesi

Sosyal Statü

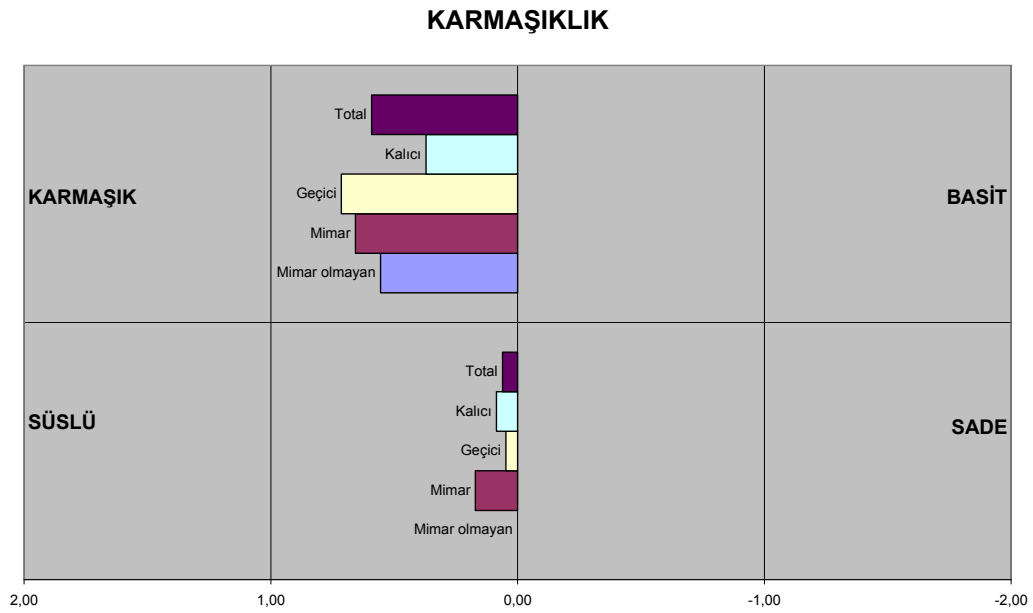
Mimar olan gözlem grubunun 3. Bina'yı ucuz olarak tanımlaması haricinde bütün gözlem grupları 3. Binayı: bilindik, konforlu, eşsiz, zengin, pahalı olarak değerlendirmektedir (Şekil 5.47).

Şekil 5.47 Sosyal Statü faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Karmaşıklık

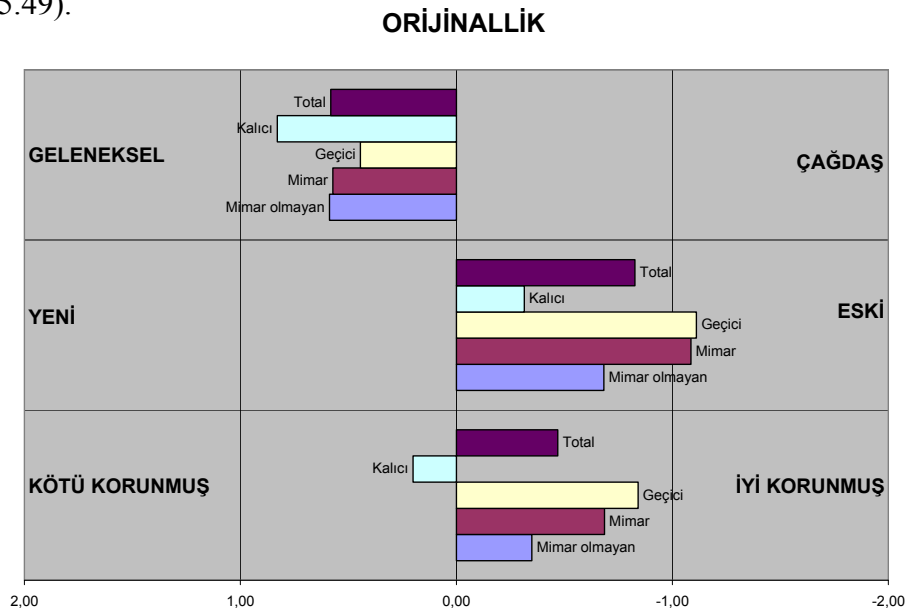
Bütün gözlem grupları 3. Bina'yı karmaşık ve süslü olarak değerlendirmektedir (Şekil 5.48).

Şekil 5.48 Karmaşıklık faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Orijinallik

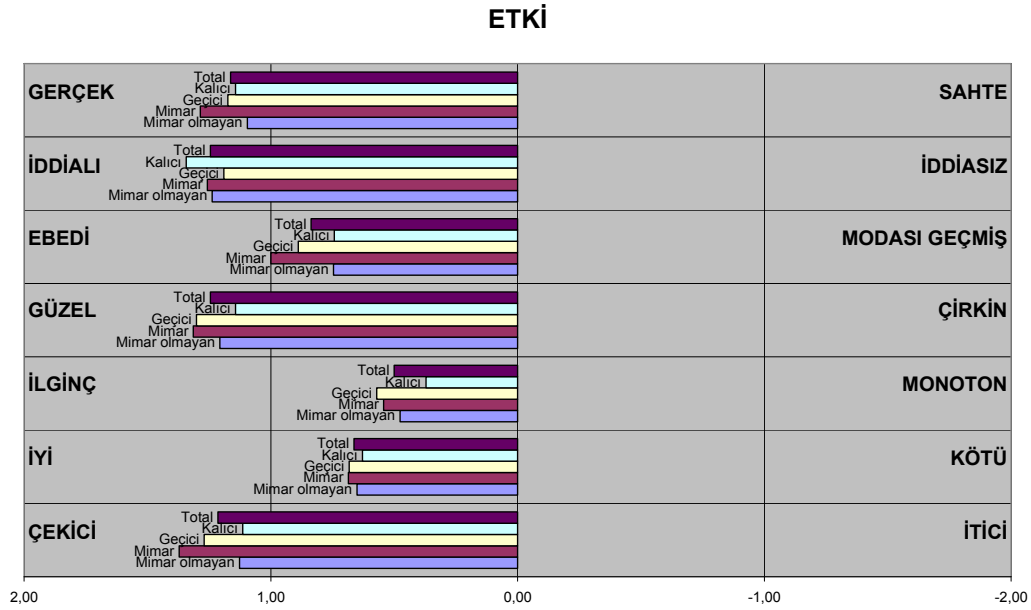
Kalıcı gözlem grubunun 3. Bina'yı kötü korunmuş olarak değerlendirmesi haricinde bütüngözlem grupları 3. Bina'yı geleneksel, eski ve iyi korunmuş olarak değerlendirmektedir (Şekil 5.49).

Şekil 5.49 Orijinallik faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Etki

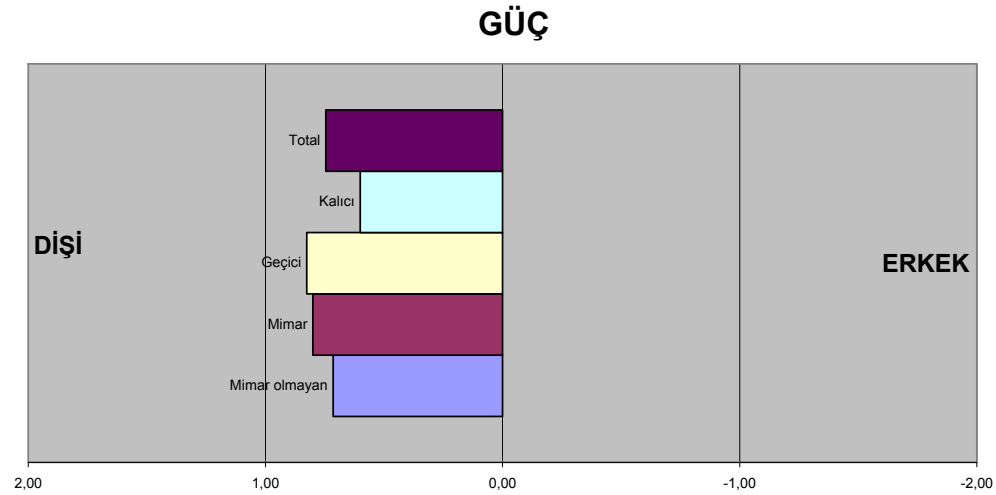
Bütün gözlem grupları 3. Bina'yı gerçek, iddialı, ebedi, güzel, ilginç, iyi ve çekici olarak değerlendirmektedir (Şekil 5.50).

Şekil 5.50 Etki faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Güç

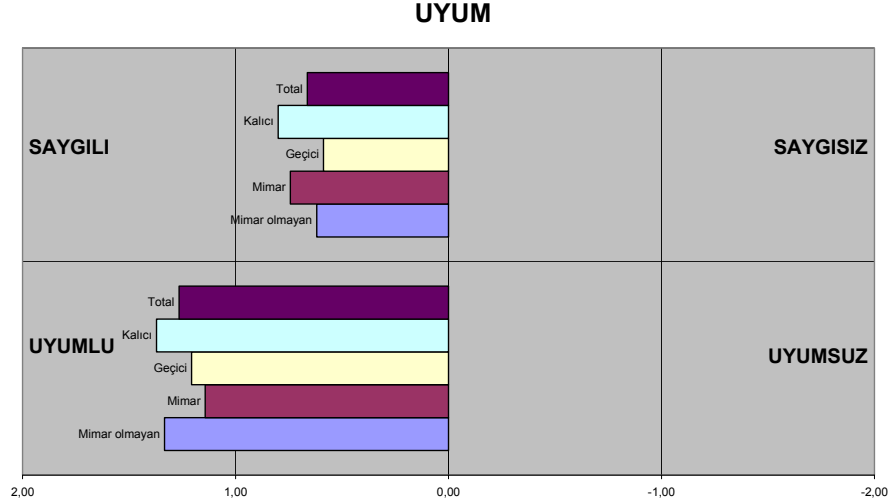
Bütün gözlem grupları 3. Bina'yı dişi olarak yorumlamaktadır (Şekil 5.51).

Şekil 5.51 Güç faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

Uyum

Bütün gözlem grupları 3. Bina'yı saygılı ve uyumlu olarak değerlendirmektedir (Şekil 5.52).

Şekil 5.52 Uyum faktörü açısından -Halaskargazi Caddesi 3. Bina- gözlemci yanıtlarının çubuk grafiği

5.6 Bölüm Sonucu

Meşrutiyet Caddesi'ne İlişkin Değerlendirmeler:

Meşrutiyet Caddesi'ndeki 1-2-3-4-5-6-7 nolu binalara ilişkin gözlem gruplarının değerlendirmeleri:

- Bütün (mimar olan, mimar olmayan, geçici, kalıcı) gözlem grupları tarihi (1., 2., 3., 5., ve 6.) binalara dair olumlu tanımlamalar yaparken yakın dönemde yapılan binalardan 4. Bina'yı olumsuz sıfatlarla tanımlamıştır. 7. Bina için ise, mimar olan gözlem grubu, çirkin, kötü, uyumsuz yorumlarını yaparken, diğer gözlem grupları bunlara ek olarak çoğunlukla yeni, modern yorumunu yapmıştır.
- Bütün gözlem grupları eklentiler konusunda olumsuz görüş bildirmiş, 1. Bina'yı kötü korunmuş 6. bina'yı ise iyi korunmuş olarak değerlendirmiştir.
- Kalıcı gözlem grubu 5. bina'yı öncelikli mimari tarzı olan bina olarak tanımlarken diğer tüm gözlem grupları öncelikli olarak 1. Bina'yı seçmiştir.
- Mimar olanlar ile geçici ve kalıcı gözlem grupları Meşrutiyet Caddesi'nin öncelikli

olarak uyumlu/düzenli olduğunu düşünmüş, mimar olmayanlar ise caddenin öncelikli olarak ilginç olduğunu ifade etmiştir.

- Mimar olanlar ile geçici gözlem grubu caddenin çağdaş olmadığı görüşünde iken, bütün gözlem grupları caddenin ortalama olarak orijinal bir karakteri olduğunu belirtmiştir.

Gözlem guruplarının yaşamak istedikleri bina cephesine (1. ve 6. bina) ilişkin değerlendirmeleri:

- Meşrutiyet Caddesi'nde eğitim durumu lise ve altı olan kalıcı gözlem grubu yaşamak istediği bina olarak 6. bina'yı seçerken diğer gözlem grupları 1. bina'yı seçmiştir.
- 1. ve 6. Bina'da değişiklik yapmak isteyen gözlemciler öncelikli olarak üst eklentileri kaldırmayı rengini değiştirmeyi ve cephede bakım yapmayı istemiştir.
- 1. Bina'nın öncelikli beğenilen yönleri; mimarisi, pencereler ve cephenin/pencerenin oranları. Verilen tasarım öge ve ilkelere göre sıralamada ise; pencere ve kapıların biçimi, oranlar, süslemeler ilk sıralamada, renk, çıkmalar (cumbalar) ile yükseklik son sıralamada yer almıştır. 6. Bina'nın öncelikli beğenilen yanları ise rengi, penceresi ve oranları olmuştur. Verilen tasarım öge ve ilkelere göre de benzer sıralama yapılmıştır.
- Bütün gözlem grupları ilk sıralamada 1. Bina'nın yakın çevresiyle uyumlu olduğu, pencerelerin egemen olduğu ve 1. Bina'nın cephe ve kütle olarak ölçekli, oranlı olduğu düşünülmektedir. Cephenin renk ve süslemeleri ortalama değerde, tekrar ilkesi ise son sıralarda yer almıştır.

Halaskargazi Caddesi

Halaskargazi Caddesi'ndeki 1-2-3-4-5-6-7 nolu binalara ilişkin gözlem guruplarının değerlendirmeleri:

- Bütün (mimar olan, mimar olmayan, geçici, kalıcı) gözlem grupları yakın dönem (1., 2., 4., 5., ve 6.) binalara dair sıradan ve çoğunlukla olumsuz yorumlar yaparken, 3. ve 7. binalar tarihi ve eski olarak tanımlanmıştır.
- Bütün gözlem grupları verilen sıfatlar bağlamında 6. bina için kaba yorumunu yaparken, 3. bina için iyi korunmuş, 7. bina için ise kötü korunmuş yorumu yapmıştır.

- Mimar olmayan kalıcı gözlem grubu Halaskargazi Caddesi'nin öncelikli olarak çağdaş olduğunu düşünürken mimar olan, geçici gözlem grupları caddenin öncelikli olarak ilginç olduğunu ifade etmiştir.
- Bütün gözlem grupları caddenin ortalama uyumlu/düzenli olduğunu, mimar olan gözlem grubu son sırada caddenin orijinal olduğunu, diğer gözlem grupları ise son sırada caddenin etkili olduğunu belirtmiştir.

Gözlem guruplarının yaşamak istedikleri bina cephesine (3. bina) ilişkin değerlendirmeleri:

- Halaskargazi Caddesi'nde bütün gözlem grupları 3. Bina'yı yaşamak istedikleri bina olarak seçmiştir.
- Seçilen 3. binada değişiklik yapmak isteyen gözlemciler öncelikli olarak cephedeki klima ve tabelaları kaldırmak, giriş katını yeniden düzenlemek ve rengini yenilemek veya değiştirmek istemiştir.
- 3. Bina'nın öncelikli beğenilen yönleri; mimarisi, pencereler, oranlar ve cumbalar iken verilen tasarım öge ve ilkelere göre sıralamada; pencere ve kapıların biçimi, oranlar, süslemeler ve çıkmalar (cumbalar) ilk sıralamada, renk ve yükseklik ise son sıralarda yer almıştır.
- Bütün gözlem grupları ilk sıralamada 3. Bina'nın pencere, cumba ve süslemeler açısından egemen ve orantılı olduğunu ortalama değerinde ise binanın yakın çevresiyle uyumlu olduğunu ifade etmiştir. Renk ve tekrar ilkesi ise son sıralarda yer almıştır.

Her iki sokakta tercih edilen cephelerin yapılan anket değerlendirmesi sonucunda, tarihi bina cephelerine olumlu tanımlamalar getirilmiş, yakın dönem bina cepheleri için ise olumsuz sıfatlar kullanılmıştır. Bu durum, binaların yakın dönemde yapılmış olmaları ile ilişkisinden ziyade, yakın çevresindeki tarihi cephelerle ortak bir söylem içerisinde olmamaları, kullanılan tasarım ilkelerinin monoton, sıradan, uyumsuz olarak yorumlanmış olmasıdır. Tasarım eğitimi almamış olan gözlem grubu ise yakın dönem yapıları çağdaş olarak tanımlamıştır. Dolayısıyla yakın dönem örneklerinin çoğunlukta bulunduğu sokaklar “çağdaş” olarak tanımlanmıştır.

Cephede renk ögesinin vurgulanması özellikle tarihi cephelerde iyi korunmuş etkisi uyandırmıştır.

Meşrutiyet caddesi örneğindeki gibi tasarım eğitimi almış kent kullanıcıları için caddenin genel bir ortak (tarihi) dilinin mevcut olması uyumlu/düzenli olduğu ifadesini güçlendirirken,

mimar olmayanlar için bu durum ilginç olarak yorumlanmıştır.

Mimari tarzı olduğu düşünölen cepheler tercih edilen cepheler olmuştur. Bu cephelerin beğenilme ve seçilme nedenlerinde belirgin olan pencereler ve cephenin/pencerelerin oranları ve yakın çevreleriyle uyumlu olmalarıdır.

Meşrutiyet caddesinde seçilen 6. bina ve Halaskargazi caddesinde seçilen 3. binada da bu durum geçerlidir. Fakat cephelerin seçilme nedenlerinde ayrıca, Meşrutiyet caddesinde seçilen 6. binadaki renk ögesinin baskın, Halaskargazi caddesinde seçilen 3. binada ise cumbaların ve süslemelerin egemen olması tasarım ilkeleri arasında seçilme nedeni olarak ön sıralarda yer almıştır.

SONUÇLARIN TARTIŞILMASI ve ÖNERİLER

Mimarlık ürünü, fiziksel bir nesne olarak yapısal ve işlevsel değerinin ötesinde, anlamsal varlığı ile de iletişimsel sürece katılmakta ve mimarlık, bu bütünü oluşturan değerlerle anlaşılabilir.

Bireylerarası ilişkilerde sadece konuşulan dil değil, iletişimin her türlü biçimi anlam üretmektedir. Özellikle görsellik, iletişim biçimlerinde anlam üretmek için oldukça başarılı bir yöntemdir. Bu nedenle, görünen görüntünün arkasında yatan anlamların keşfedilmesi ve iletişimin gerçekleşebilmesi için göstergeler, bu göstergelerin doğru kullanılması ve gösterge dizgelerinin alıcı ve verici tarafından tanınmaları gerekir.

Mimaride özellikle cephelerin karakterleri; bulunduğu yerin doğal yapısına ve tarih boyunca şekillenen, değişip/dönüşen renk, boyut, doluluk - boşluk oranı, tekrar, simetri, egemenlik gibi tasarım öge ve ilkelerine bağlı olarak gelişmekte ve/veya değişmektedir. Dolayısıyla mimarinin gerçek tanımını ortaya koyan bu tasarım öge ve ilkeleri, cephede tanımlanmadıkça her zaman anlaşılma kavramları olarak kalacaktır.

Bu bağlamda çalışma, cephedeki dil ve anlam(lama) verileri doğrultusunda tasarım ilkelerinin kent kullanıcıları tarafından cephede ne derece “anamlı/okunur” olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, öznenin (kent kullanıcıları) tepkileri, nesneden (tarihi-yeni kent cepheleri) kaynaklanan uyarıcı etkilerle bir bütün olarak araştırılmış, yerinde yapılan incelemeler sonucu elde edilen veriler analiz edilerek, biçimsel ve anlamsal (nesne-özne) bütünlüğü sağlayacak cephe tasarım ve değerlendirme sürecine katkılarının gösterilmesi hedeflenmiştir.

Çalışma, tasarım ilkeleri bağlamında oluşturulan anket uygulaması ile cephe tasarım kararlarını yönlendirme amaçlı oluşturulan “Değerlendirme Modeli” üzerinden yürütülmüştür. Belirlenen tasarım ilkeleri çerçevesinde istatistiksel değerlendirmeler yardımıyla alan çalışmalarından elde edilen veriler analiz edilerek, kent kullanıcıları tarafından cephelerin nasıl okunduğuna/anlamlandırıldığına ulaşılmıştır. Burada hedeflenen, kent kullanıcıları tarafından değerlendirilen tasarım ilkelerinin; cephe tasarımında veya cephenin yeniden düzenleme aşamalarında yol gösterici ve/veya yardımcı olabilirliliğini sınamak/ortaya koymaktır.

Alan çalışmalarından elde edilen **öznel ve nesnel veri analizleri** sonucunda;

Ölçek-oran ilkesinin, kent kullanıcıları tarafından cephe öncelikli faktör olarak

değerlendirildiği belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle; kent kullanıcıları cephe organizasyonunda ‘ölçek-oran’ ilkesine, algılamada en öncelikli yeri vermiştir. Dolayısıyla tasarım sürecinde kullanılan bu ilkenin, kent kullanıcısının memnuniyetinde önemli bir etken olduğu ortaya konmuştur (Çizelge 6.1, 6.2, 6.3) (Bakınız Ek2, Ek3).

Diğer taraftan tasarım eğitimi almış kent kullanıcıları için “Ölçek-oran” ilkesi uyum ve sosyal statüyü tanımlarken diğer gözlem grupları için orijinalliği ifadelemektedir.

“Uyum/birlik” ilkesinin varlığı, tasarlanan cephenin bitişiğindeki diğer binalarla orantılı ve uyumlu olması görüşü üzerinden irdelenmiş ve cephe tasarımında bir diğer önemli faktör olarak belirlenmiştir. Nesnel değerlendirme sonucunda seçilen cephelerin diğer cephelerle bağlamsal uygunluğu dikkat çekmektedir. Bu durum öznel değerlendirmelerle de desteklenmiştir (Çizelge 6.1, 6.2, 6.3) (Bakınız Ek2, Ek3). Uyum-birlik ilkesi bütün gözlem grupları için sosyal statüyü tanımlamaktadır.

Yapılan irdelemeler, ‘ölçek-oran’ ve ‘uyum-birlik’ tasarım ilkelerinin cephe tasarımında öncelikli ve dikkatle ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

“Egemenlik” ilkesi bağlamında, kent kullanıcıları öncelikli olarak cephedeki pencerelerin belirginliğine (organizasyonuna) odaklanırken; cumba, pencere ve pencerelerdeki süslemelerin belirginliği, tasarım eğitimi almış olan kullanıcıların dikkat ettiği öğeler olmuştur. Dolayısıyla cephe tasarımlarında pencerelerin organizasyonu yapılırken, monoton, sıradan cepheler yerine öncelikli olarak cephelerin boyut, biçim ve renk olarak belirginliği, genelde tarihi öğelere öykünmesi ve/veya eğer memnun edici yakın çevresi var ise ortak bir dil oluşturabilmesi, öncelikli tasarım ilkelerinden biri olmuştur. Nesnel değerlendirme sonucunda öncelikli olarak pencereler ve onların süslemeleri ile cumbalar egemen öğeler olarak belirlenmiştir (Çizelge 6.1, 6.2, 6.3) (Bakınız Ek2, Ek3).

“Renk” ilkesinin, diğer ilkeler bütününde baskın ya da egemen olmaması durumunda, kent kullanıcıları açısından öncelikli bir faktör olarak değerlendirilmediği görülmüştür. Nesnel değerlendirmeler sonucunda, seçilen cephelerde kullanılan renkler, bitişik cephelerde kullanılan renklere göre daha baskın ve canlı renklerdir. Diğer taraftan, yakın zamanda cephesi renklendirilmiş binaların, kent kullanıcısında ilgi uyandırdığı ve olumlu olarak tanımlandığı belirlenmiştir (Çizelge 6.1, 6.2, 6.3) (Bakınız Ek2, Ek3). Bütün gözlem grupları için “renk” ögesi etki ve gücün ifade etmektedir. Ayrıca cephelerde kullanılan renk baskın veya canlı ise her iki gözlem grubu için de iyi korunmuşluğun ifadesidir.

“Simetri” ilkesi, seçilen cephelerde oldukça etkin bir ilkedir. Pencerelelerdeki simetri ile cephe bütünündeki simetrinin algısı, kent kullanıcılarında değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle tasarım sürecinde kullanılacak simetri ilkesinin öncelikli olarak kent kullanıcılarının belleklerinde var olan, tanıdık bir öge üzerinden (pencere) uygulanması daha kolay ve belirleyici olacaktır. Her iki gözlem grubu için “simetri” ilkesi sosyal statüyü tanımlamaktadır.

Alan çalışmasında ele alınan bütün cepheler, bitişik nizamdır ve baskın bir simetriye sahiptir. Tüm cephelerde öncelikle pencereler olmak üzere kapı ve süslemelerde de simetri baskın bir ilkedir (Çizelge 6.1, 6.2, 6.3) (Bakınız Ek2, Ek3).

“Tekrar” ilkesi, monotonluk veya karmaşa oluşturmadığı sürece olumlu karşılanmakla birlikte, cephe tasarımında öncelikli faktör olarak değerlendirilmemektedir. Bu durum, tasarım eğitimi almış olanlar ve olmayanlar arasında da değişmemektedir. Dolayısıyla “tekrar” ilkesi için her iki grubun ortak yargısı karmaşıklık veya uyumdur.

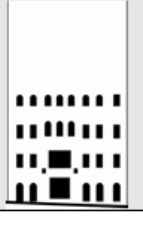
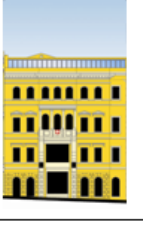
Nesnel değerlendirmeler sonucunda ‘tekrar’ ilkesi, ‘simetri’ ilkesinde olduğu gibi seçilen bütün cephelerde baskın olarak gözlenmektedir. Bazı cephelerde tam tekrar uygulaması var iken, bazılarında aralıklı tekrar mevcuttur (Çizelge 6.1, 6.2, 6.3) (Bakınız Ek2, Ek3).

“Denge” ilkesi, kent kullanıcılarının cephe tercihlerinde önemli etkenler biri iken tasarım ilkelerinin algılanması (okunması) açısından en son faktördür (Çizelge 6.1, 6.2, 6.3) (Bakınız Ek2, Ek3). Denge ilkesi, mimar olan gözlem grubu için orijinalliği ifade ederken, mimar olmayan gözlem grubu için uyumun tanımıdır.

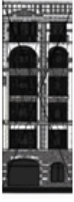
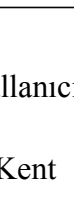
Çizelge 6.1 Meşrutiyet Caddesi’nde tercih edilen 1.Bina’ya yönelik nesnel ve öznel veri analizi

TERCİH EDİLEN BİNA CEPHESİ 1.BİNA		NESNEL DEĞERLENDİRME	OZNEL DEĞERLENDİRME
MEŞRUTİYET CADDESİ		ÖLÇEK-ORAN Cephe yatayda üç farklı pencere modülleri ile beşe, dikeyde ise üçe bölünmektedir. Pencerelemin en/boy oranı 1/2 dir. UYUM-BİRLİK Cephede biçimsel ve ölçüsel uygunluk mevcut. Cephemin sokaktaki diğer cephelerle bağlamsal uygunluğu var.	Bütün gözlem grupları için cephedeki “Ölçek-oran” ilkesi 1. faktör. Cephede beğenilen ve dikkat çeken öğeler sırasıyla: pencereler, pencerelerin oranları ve cephenin oranları Gözlemci gruplar “Ölçek-oran” ilkesini: orijinallik, uyum ve sosyal statüyü olarak tanımlamakta. Bütün gözlem grupları için cephedeki “Uyum/birlik” ilkesi 2. faktör. 1. Bina gözlemci gruplar tarafından diğer binalarla orantılı ve uyumlu kabul edilmekte. Uyum-birlik ilkesi bütün gözlem grupları için sosyal statüyü tanımlamaktadır.
		TEKRAR Cephede benzer pencere öğeleri tam ve aralıklı tekrar uygulaması yapmakta. Tekrar ilkesi cephede baskın olarak kullanılmış. SİMETRİ Cephede vurgulayıcı bir simetrik denge mevcut. Tüm cephede olmak üzere öncelikle pencereler, kapı ve süslemelerde baskın bir simetri var.	“Tekrar” ilkesi cephede monotonluk veya karmaşa oluşturmadağı için olumlu yorumlanmakta. Gözlemci gruplar tarafından cephedeki “tekrar” ilkesi cephe tasarımında öncelikli faktör olarak değerlendirilmekte. “Tekrar” ilkesi her iki grubun ortak yargısı olarak cephede uyumu ifade etmekte. Kent kullanıcıların belleklerinde var olan, tanıdık bir öğe olan pencere uygulamalarının cephede kullanımı gözlemci gruplar tarafından olumlu karşılanmakta. Her iki gözlem grubu için “simetri” ilkesi sosyal statüyü tanımlamaktadır.
		EGEMENLİK Cephede sırasıyla; pencereler, pencere süslemeleri ile cumbalar egemen öğeler. RENK Bitişik cephelerde kullanılan renklerle uyumlu renk kullanımı var.	Kent kullanıcıları öncelikli olarak cephedeki pencerelerin belirginliğine odaklanmakta. Tasarım eğitimi almış olan gözlemcilerin dikkat ettiği öğeler: cumba, pencere ve pencerelerdeki süslemelerin belirginliği. “Egemen” ilkesinin cephede tarihi öğeler üzerinden kullanımı (öykünülmesi) memnuniyet ifade uyanmaktadır. Bütün gözlem grupları için “renk” öğesi etki ve gücün ifade etmektedir. Cephelerde kullanılan renk her iki gözlem grubu için iyi korunmuşluğun ifade etmekte.

Çizelge 6.2 Meşrutiyet Caddesi’nde tercih edilen 6.Bina’ya yönelik nesnel ve öznel veri analizi

TERCİH EDİLEN BİNA CEPHESİ 6.BİNA		NESNEL DEĞERLENDİRME	OZNEL DEĞERLENDİRME
MEŞRUTİYET CADDESİ		ÖLÇEK-ORAN Cephe üç farklı pencere modülünden oluşmakta olup yatayda ve dikeyde dört bölünmektedir. Cephede aynı tip pencere modülü farklı aralıklarla kullanılmıştır. UYUM-BİRLİK Cephede biçimsel ve ölçüsel uygunluk mevcut. Cephemin sokaktaki diğer cephelerle bağlamsal uygunluk var.	Gözlemci gruplar “Ölçek-oran” ilkesinin kullanım şekli itibarıyla cephe dengeli olarak tanımlanmaktadır. Ölçek-oran ilkesi: orijinallik, uyum ve sosyal statüyü olarak tanımlanmaktadır. 6. Bina gözlemci gruplar tarafından diğer binalarla orantılı ve uyumlu yorumlanmakta birlikte uyum-birlik ilkesi öncelikli faktör olarak değerlendirilmekte. Uyum-birlik ilkesi bütün gözlem grupları için sosyal statüyü tanımlamakta.
		TEKRAR Cephede benzer öğeleri tam ve aralıklı tekrar uygulaması yapmakta. Tam tekrar uygulaması yoğunluklu olmak üzere tekrar ilkesi baskın olarak kullanılmış. SİMETRİ Cephede vurgulayıcı bir simetrik denge mevcut. Tüm cephede olmak üzere öncelikli olarak pencereler ve süslemelerde baskın bir simetri var.	“Tekrar” ilkesi cephede olumlu yorumlanmakta birlikte gözlemci gruplar tarafından “tekrar” ilkesi cephe tasarımında öncelikli faktör olarak değerlendirilmekte. Her iki gözlem grubunun ortak yargısıyla “Tekrar” ilkesi cephede uyumu ifade etmekte. Kent kullanıcıların belleklerinde tanıdık bir öğe olarak var olan pencere uygulamalarının cephede kullanımı gözlemci gruplar tarafından olumlu karşılanmakta. Bütün gözlem grupları 6. Bina cephesinde kullanılan “simetri” ilkesini ortalama değerinde kabul etmekte.
		EGEMENLİK Pencereler olmak üzere cumba ve pencere süslemeleri egemen öğeler. RENK Bitişik cephelerde kullanılan renklere göre daha baskın ve canlı renk kullanımı mevcut.	Kent kullanıcıları öncelikli olarak cephede renk kullanımına odaklanmakta. Gözlemcilerin cephede dikkat ettiği öğeler: renk ve kapı/pencerelerin biçimi, süslemeler ve çıkmalar. “Egemen” ilkesinin tarihi öğeler üzerinden kullanımı (öykünülmesi) memnuniyet ifade etmekte. 6. Bina cephesinde kullanılan “Renk” öğesi diğer cephelere göre daha baskın kabul edilmekte. Bütün gözlem grupları için “renk” öğesi etki ve gücün ifade etmekte. Ayrıca cephelerde kullanılan renk her iki gözlem grubu için iyi korunmuşluğun ifade etmekte.

Çizelge 6.3 Halaskargazi Caddesi’nde tercih edilen 3.binaya yönelik nesnel ve öznel veri analizi

TERCİH EDİLEN BİNA CEPHESİ 3.BİNA		NESNEL DEĞERLENDİRME	ÖZNEL DEĞERLENDİRME
HALASKARGAZI CADDESİ		ÖLÇEK-ORAN İki farklı pencere modülü kullanılan cephe cumba uygulaması ile düşeyde ikiye bölünmektedir.	Cephede kullanılan “oran” gözlemci gruplar tarafından belirli bir mimari tarzı olduğu görüşünü kuvvetlendirmekte.
		UYUM-BİRLİK 3.Bina cephesi sokaktaki diğer cephelerle bağlamsal uygunluk sağlamamakta. Fakat cephede yer alan açıklar bütünde biçimsel ve ölçüsel bir uyum içerisinde.	Gözlemci gruplar cephenin sokaktaki diğer cephelerle bağlamsal uygunluğu olmadığı görüşünde hemfikir. Diğer taraftan cephe kendi içerisinde uyumlu olarak tanımlanmaktadır.
		TEKRAR Cephede benzer pencere öğeleri tam ve aralıklı tekrar uygulaması yapmakta. Cephede baskın olarak tam tekrar uygulaması bulunmaktadır. SİMETRİ Cephede simetri ilkesi vurgulayıcı. Cephenin bütününde olmak üzere pencere ve kapılarda baskın bir simetri mevcut.	“Tekrar” ilkesi cephede olumlu yorumlanmakta. Kent kullanıcılarının belleklerinde var olan, tanıdık bir öğe olan pencere uygulamalarının cephede kullanımı gözlemci gruplar tarafından olumlu karşılanmaktadır. Her iki gözlem grubu için “simetri” ilkesinin cephede kullanımı denge oluşturmaktadır.
		EGEMENLİK Cephede sırasıyla: pencereler, cumbalar ve pencere süslemeleri egemen öğeler. RENK Cephede bitişik cephelerde kullanılan renklerle uyumlu renk kullanımı.	“Egemenlik” ilkesi cephede 1. faktör Sırasıyla cumbalar ve cephe süslemeleri ile pencere ve kapıların biçimi baskın öğeler. “Renk” ögesi baskın olmadığından en son faktörlerden biri olarak tanımlanmaktadır.

Kent kullanıcılarından elde edilen **öznel ve nesnel değerlendirme analizi** sonucunda;

- Kent kullanıcıları, cephelerde kullanılan tasarım ilkelerinde öncelikli olarak hem yapının kendi bütünü içerisinde hem de bulunduğu çevreyle oluşturduğu ‘uyum-birlik’ ilişkisi bağlamında ‘ölçek-oran’ ilkesine öncelikli ve ağırlıklı olarak önem yüklemektedir.
- Cephe tasarımında kullanılacak ‘ölçek-oran’ ve ‘uyum-birlik’ ilkesinin öncelikle kent kullanıcılarının belleklerinde var olan, sosyo-kültürel birikimlerle şekillenen verilerle paralellik göstermesi gerekmektedir.
- Mevcut tarihi doku içerisinde var olan cephenin çevresiyle bağlamsal ‘uyum-birlik’ içerisinde olması, kent kullanıcılarının öncelikli beklentisidir.
- Kent kimliğini oluşturan ve bulunduğu toplumun sosyo-kültürel birikimi sonucunda ortaya çıkan öğelerin cephede kullanılması, kent kullanıcıları tarafından memnuniyet uyandırmakta ve kullanıcının cepheyle iletişime girebilmesini sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, cephede yapılacak vurguların (egemenlik ilkesinin kullanımı) tanınmış öğeler (kimlik öğeleri) üzerinden olması, kente bağlılığı arttıracaktır.

- Tasarlanacak cephede, ‘egemenlik’ ilkesinin kullanılması halinde öncelikli olarak, kent kullanıcılarının kültürel birikimi sonucu belleklerinde var olan cephe öğeleri (pencere vb) üzerinden uygulanması tercih edilmelidir.
- ‘Tekrar’ ilkesi ve bu ilke bağlamında oluşan ‘simetri’, monotonluk ve karmaşaya doğru yönelmediği zaman olumlu değerler kazanmaktadır. Dolayısıyla, her iki ilke olumsuzlaştığı sürece kent kullanıcısının algısında öncelikli sırada yer almaktadır. ‘Renk’ ilkesi de vurgulayıcı (egemen) bir ilke haline dönüşmediği sürece, ‘tekrar’, ‘simetri’ ve ‘denge’ ilkeleri gibi etkin bir faktör olamamaktadır.

Yukarıdaki tasarım ilkeleri bağlamında ortaya çıkan değerlendirmeler sonucunda, cephe tasarımına bağımsız bir sanat çalışması olarak değil bütüncül bir süreklilik (tarihi, kültürel...) olarak bakılması gerektiği görülmektedir. Bu durum, eski ve yeni arasında bir diyalog, geçmiş ile şimdiki zaman arasında bir konuşma sağlamaktadır.

Her dilin sahip olduğu değişmez bir özellik, sentaktik yapısının tutarlılığıdır. Dolayısıyla kent ve geleneklerin ürettiği yapılar ve dolayısıyla cepheler, sentaktik yapıları itibariyle tutarlı olmalıdır. Yani kentsel kimlik/süreklilik adına mimari her yeni düzenleniş, kendinden önceki kültürel katmanlarla iletişimde olmalı ve onların kodlarını yeni oluşumlar içinde kullanmalıdır. Bu nedenle cepheler (kent çeperleri), bulunduğu toplumun kültürel ve sosyal birikimini doğru ve samimiyetle yansıtan, gelecek nesiller için moral ve estetik olarak zemin hazırlayan tasarımlar olmalıdır.

Mimaride en önemli sorunlardan biri anlaşılamayan ve/veya iletişim kurulamayan yapılaşmaların beraberinde getirdiği toplum-çevre ilişkilerindeki olumsuz gelişmelerdir. Keyfi olarak, ödünç oluşturulmuş mimari şekillenmeler, suni niteliktedir ve buna bağlı olarak; seçmediği, beğenmediği, taklit bir çevrede yaşamaya zorlanan kent kullanıcısı etrafına karşı tavır alarak, ilgisizliğini arttırmaktadır. Dolayısıyla ait olduğu zaman ve mekan bağlamından uzak, toplumdan kopuk, çoğulculuğun, denetimsiz özgürlüğün ortaya çıkardığı yapılar, mimarlıkta bir kimlik sorunu yaratmakta ve son dönemlerde yoğunluklu olarak tartışılmaktadır.

Bu karmaşanın çözülmesinde izlenmesi gereken yol, anlam ve beğeni kavramlarına gereken önemin verilmesi, özne (kent kullanıcıları) ile nesnenin (tarihi-yeni kent cepheleri) diyalektik bir ilişki içinde düşünülmesi, semantik ve sentaktik bileşenler göz ardı edilmeden tasarımların şekillenmesidir. Oysaki kent çeperlerinin tasarımında kullanılmak amacıyla

şimdiye kadar elde edilen veriler, nesnel veya sadece öznel veriler olmaktan öteye geçememiş, bütünsel bir yaklaşım sunulamamıştır.

Konuya ilişkin yapılmış çalışmaların ilgili bölümlerinden elde edilen görüş ve deneyimlerin derlenmesi ve yorumlanması sonucu geliştirilmiş model, öznel (semantik) veriler ile nesnel (sentaktik) verilerin ilişkilendirilmesi üzerine kurgulanmıştır. Bu anlamda, cephelerin tasarım ilkeleri bağlamında değerlendirilmesine bütünsel bir açıdan bakılması amacıyla oluşturulan “Değerlendirme Modeli”, sadece cephenin değil yapının bütün elemanlarının tasarımı ve/veya değerlendirmesinde kullanılabilirliğini hedeflemektedir. Bu nedenle de, modelin geliştirilebileceği ve yapı tasarımındaki uygulama alanlarının çeşitlenebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Diğer taraftan model, konuyla ilgili yeni yaklaşımlar ve yöntemlerin geliştirilmesinde yol gösterici olması bakımından önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

Abercrombie, S., (1984), "Architecture As Art: An Aesthetic", Van Nostrand Reinhold Compony, New York.

Acting, C., A., (1970), "Factorial Analysis Of The Perception Of An Interior", Honikman, Basil (ed.), Proceedings of the architectural psychology conference at kingston polytechnic, 1-4 september 1970, 46-48.

Akçura, N., (1990), "Transformation of The Built Enviroment in Historic Areas With Reference To House Form", Pamir, H., Imamoglu, V., Teymur, N. (eds.), Culture-Space-History, Proceedings 11th International Conference of the IAPS, Ankara, Turkey, 8-12 July 1990, 235-244.

Aksoy, E., (1975), "Mimarlıkta Tasarım İletim Ve Denetim", Karadeniz Teknik Üniversitesi Matbaası, Trabzon, 82, 81.

Aksoy, Ö., (1974), Uyum Sürecinin Mimarlık Sistemi İçinde Örneklenmesi", Karadeniz Teknik Üniversitesi Matbaası, Trabzon.

Akşin, T., (1994), "Göstergebilim Ve Gramatoloji Önsözü", Afa Yayınları, İstanbul, 22.

Aleya, A., (1992), "Shehab Street / Cairo – An Evaluation of Physical Transformation and The Actors Involved", Arisitidis, A., Karaletsou, C. and Tsoukala, K. (ed.), Socio-environmental Metamorphoses, Proceedings 12th International Conference of the IAPS, Chalkidikik, Greece, 11-14 July 1992, 219-228.

Altan, İ., (1992), "Mimarlıkta Mekan Kavramı", 1-6, Mimarlık ve Şehircilikte Mekan, Sistem Yayıncılık, Yerleşme ve Mimarlık Bilimleri Uygulama- Araştırma Merkezi, Editör: İlhan Altan, İstanbul.

Altman, I., Chemers, M. M., (1980), "Culture And Environment", Cambridge University Pres, Cambridge.

Aydınlı, S., (1986), "Mekansal Değerlendirme Algısal Yargılara Dayalı Bir Model", Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul, 26, 15, 51, 70.

Aydınlı, S., (1992), "Mimarlıkta Görsel Analiz", İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi Basım Atölyesi, 54, İstanbul, 54.

Aydınlı, S., (1993), "Mimarlıkta Estetik Değerler", Birinci Baskı, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul, 4, 9, 6, 28-29, 71-73.

Barthess, R., (1979), "Göstergebilim İlkeleri", Çev: Berke Vardar, Mehmet Rifat, Birinci Baskı, Kültür Bakanlığı Yayınları, 337, Ankara, 89.

Barthess, R., (1993), "Göstergebilimsel Serüven", Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 107, 55, 15.

Barthess, R., (1997), "Göstergebilimsel Serüven", Çev: Mehmet-Sema Rifat, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Baytin, Ç., (2004), "Görsel Çevrede Etki Çözümlemesi Ders Notları", Y.T.Ü., İstanbul.

Bentley, I., & Alcock, A., & Murrain, P., & McGlynn, S., & Smith, G., (1998), "Responsive Environments", Published by Plant a Tree, Great Britain.

Botton, A., (2007), "Mutluluğun Mimarisi", Sel Yayıncılık, 2. Bakı, İstanbul, 79.

- Broadbent, G., (1969), "Meaning in Architecture", Jencks, Baird, Barrie & Rockliff The Creeset P., London, 51.
- Broadbent, G., Bunt, R., Ve Jencks, C., (1980), "Signs, Symbols And Architecture", John Wiley And Sons, New York, 13.
- Burden, E., (2000), "Element of Architectural Design", A Photographic Sourcebook, John Wiley&Sons, New York, USA, 215.
- Büyük Larousse, (1986), Gelişim Yayınları, İstanbul, 1033.
- Canter, D., & Sanchez, J., C., & Watts, N., (1974), "A Scale For The Cross-Cultural Evaluation of Houses", Canter, David and Lee, Terence (ed.), Psychology and the Built Environment, Proceedings of the Surrey Conference, 1973, 80-86.
- Ching, F.,D.,K., (2002), "Mimarlık, Biçim, Mekan Ve Düzen", çev: Sevgi Lökçe, Yem Yayınları, İstanbul. 320.
- Crowe, N., & Laseau, P., (1984), "Visual Notes for Architects and Designers", John Wiley & Sons, Inc., New York, USA.
- Cüceoğlu, D., (2000), "İnsan Ve Davranışı", Remzi Kitapevi, İstanbul, 121-123.
- Çakın, S., (1981), "Mimari Tasarımın İnsan Ve Toplum Bilimsel Temelleri", Doçentlik Tezi, İ.T.Ü., Mühendislik Mimarlık Fakültesi Basımevi, İstanbul, 22, 129.
- Çolak, A., (2004), "Duvarlar: Anlamsal (Semantik) Ve Dizimsel (Sentaktik) Bir Analiz", Doktora Tezi, K.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, Trabzon, 2, 250.
- Dener, A., (1994), "The Effect of Popular Culture on Urban Form İn İstanbul", Neary, S.J., Symes, M.S. and Brown, F.E. (ed.), The Urban Experience - A People-Environment Perspective, Proceedings 13th International Conference of the IAPS, Manchester, England, 13-15 July 2000, 73-83.
- Divanlıoğlu, Demir, H., (1997), "Temel Tasar Tasarın Öge ve İlkeleri", Birsan Yayınevi, İstanbul, 77.
- Eco, U., (1984), "Semiotics and the Philosophy of Language", Bloomington: Indiana University Pres, U.S.A., 12.
- Eco, U., (1971), "Açık Yapıt", Kabalcı Yayınları, İstanbul, 234.
- Eco, U., (1992), "Açık Yapıt", Kabalcı Yayınları, İstanbul.
- Eco,U., (1968), "Göstergebilim Açısından Mimari", Çağdaş Eleştiri Dergisi, Sayı:1984-12, İstanbul.
- Elwood L. S., & Thomas A. R., (1974), "A Comparison Of Viewer Reactions To Outdoor Scenes And Photographs Of Those Scenes", Psychology And The Built Environment Edited By David Canter&Terencelee, Architectural Press, 1974, Printed İn The United Stated Of America.
- Erez, H., (2003), "Kültür-Mekan Etkileşimine Bağlı Şehirsal Doku Farklılaşmaları: Kumkapı-Süleymaniye Örneği", İ.T.Ü Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 13, 8.
- Erkman, F., (1987), "Göstergebilimine Giriş", Birinci Baskı, Alan Yayıncılık, İstanbul, 31, 63, 70-72.

- Ertürk, S., (1984), “Mimari Mekanın Algılanması Üzerine Deneysel Bir Çalışma”, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, (L.V. Bertalanffy, 1969), 62-63, 35, 237.
- Flynn, John E., (1988), “Lighting-Design Decisions As Interventions In Human Visual Space”, Environmental Aesthetics, Theory, Research And Applications, Edited By Jack L. Nasar, Cambridge University Press, Printed In The United States Of America, 167.
- Franz, G., (2005), “An Empirical Approach to the Experience of Architectural Space”, Dissertation, Bauhaus University Weimar, Germany, 26-48.
- Gödeli, İ., (1984), “Mimarlık Göstergesi, Mimarlık Göstergesinde Düzenlem Ve Yananlam), K.T.Ü., Doktora Tezi, Trabzon, 74.
- Guiraud, P., (1994), “La Semiologie-Göstergebilim”, Çev: Prof. Dr. Mehmet Yalçın, 2. Baskı, İmge Kitabevi, İstanbul.
- Gümüş, K., & Şahin, H., (1982), “Temel Göstergebilim Kavramları”, Mimarlık Dergisi, Sayı:11-12, Mimarlar Odası, İstanbul.
- Güngör, H., (1983), “Temel Tasar”, Afa Matbaacılık, 2.Baskı, Ekim, İstanbul.
- Gür, Ş. Ö., (1996), “Mekan Örgütlenmesi”, Gür Yayıncılık, Trabzon.
- Gür, Ş., & Asasoğlu, A., (1992), “The Symbolic Meaning of The Third Eclectic Period of Architecture in Turkey”, Arsitidis, A., Karaletsou, C. and Tsoukala, K. (ed.), Socio-environmental Metamorphoses, Proceedings 12th International Conference of the IAPS, Chalkidiki, Greece, 11-14 July 1992, 316-323.
- Gür, Ş., Ö., & Cordan, Ö., (1999), “Mimar-Anlam-Beğeni Kavramları”, Mimar Anlam Beğeni, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, 163-179.
- Gürer, L., (1990), “Temel Tasarım”, İ.T.Ü. Basımevi, İstanbul.
- Gürer, L., (1998), “Temel Tasarım / Temel Eğitim”, Yüksek Öğretimde Görsel Sanat Eğitimi Temel Tasarım Zorunluluğu, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara, 29-36
- Hershberger, R. G., & Cass, R. C., (1988), “Predicting User Responses To Buildings”, Environmental Aesthetics, Theory, Research And Applications, Edited By Jack L. Nasar, Cambridge University Press, Printed In The United States Of America, 195-210.
- Hershberger, R. G., (1988), “A Study Of Meaning And Architecture”, Environmental Aesthetics, Theory, Research And Applications”, Edited By Jack L. Nasar, Cambridge University Press, Printed In The United States Of America, 180.
- Hiller, B., (1996), “Space in The Machine: A Configurational of Architecture, Cambridge University Press, Cambridge.
- İmamoğlu, V., (1979), “Konutlarda İlişkin Beğeni ve Tercihler, Çevre Yapı ve Tasarım, 321-345.
- İmamoğlu, Ç., (2000), “Complexity, Liking And Familiarity: Architecture And Non-Architecture Turkish Students’ Assessments Of Traditional And Modern Houses Facades”, Journal Of Environmental Psychology, Sayı:20, Academic Press, 103, 5-16.
- Jauss, H. R., (1974), “Literary History As A Challenge To Literary Theory”, New Directions In Literary History, R. Cohey, London, 11-41.

- Joedicke, J., (1956), "A History of Modern Architecture", Frederick A. Praeger, Publishers, New York, USA.
- Kalpaklı, Ü., (1990), "Mimarlık-Göstergebilim İlişkisi, Mimarlıkta İletişim Yolları Üzerine Bir İnceleme", İ.T.Ü., Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kalpaklı, Ü., (1997), "Mimarlık Göstergesi- Nesne İlişkileri (İşaret-Belirti-Simge) Üzerine Bir İnceleme", Y.T.Ü., Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 55, 53, 44, 14, 1, 52, 22-23.
- Kandinsky, W., (1979), "Point and Line to Plane", Dover Publications, Inc., New York, USA.
- Kasmar, J. V., (1988), "The Development Of A Usable Lexicon Of Environmental Descriptors", Environmental Aesthetics, Theory, Research And Applications, Edited By Jack L. Nasar, Cambridge University Press, Printed In The United States Of America, 153-155.
- Kent, S., (1990), "A Cross-Cultural Segmentation, Architecture And The Use Of Space, In Domestic Architecture And The Use Of Space", Ed. Kent, S., Cambridge University Press, London, 150.
- Kepes, G., (1966), "Proportion Symmetry, Rhythm", George Braziller, Inc., New York, USA.
- Kepes, G., (1972), "Arts of The Environment", George Braziller, Inc., New York, USA.
- Klau, G., (1973), *Smiotik und Erkenntnistheorie* Wilhelm Fink, Verlag, 35.
- Konuk, G., (1991), "Kamu Mekanları Tasarımında Cephe Düzeni", Kamu Mekanları Tasarımı Ve Kent Mobilyaları Sempozyumu 1, Düzenleyen Prof. Dr. Mehmet Çubuk, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Krampe M., (1974), "A Possible Analogy Between (Psycho-Linguistic and Architectural Measurement- The Type- Token Ratio (TTR)", *Psychology and The Built Environment* Edited by David Canter&Terence Lee, Architectural Press, 87-95
- Krampe M., & Öztürk M., & Saltık H.,(1978), "Eski ve Yeni Görünüşlerin Kişiler Üzerindeki Etkisi", *Tasarım ve İnsan Bilimleri*.
- Krier, R., (1988), "Architectural Composition", Academy Editions, London, 122-131.
- Kuban, D., (1990), "Mimarlık Kavramları", Yem Yayınları, İstanbul.
- Küller, R., (1973), "Beyond Semantic Measurement, Küller, Rikard (ed.), *Architectural Psychology, Proceedings of the Lund Conference, 26-29 June 1973*, 181-197.
- Küller, R., (1979), "A Semantic Test for Use in Cross-Cultural Studies", *Man-Environment Systems*, V.9, N.4-5, July and September, 253.
- Lang, J. T., & Gür, Ş. O., & Ertürk, S., & İbiş T., & Özbilen A., (1982), *Mimarlık Bülteni*, K.T.Ü., Trabzon.
- Lauer, A., D., & Pentak, S., (2002), *Design Basics*, Wadsworth, The Ohio State University, USA
- Leland, R. M., (2002), "Mimarlığın Öyküsü", 2.Basım, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Levi-Strauss, C., (1995), "Hüzünlü Dönenceler", Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 59.

- Lynch, K., (1975), "The Image Of The City", Massachusetts Institute Of Technology Cambridge, The M.I.T. Pres, Massachusetts, 157-158.
- Markus, T., A., & Cameron D., (2002), "The Words Between The Spaces – Buildings and Language", Great Britain by St Edmundsbury Pres. London, England.
- Meiss, P., (2004), "Elements of Architecture – From form to Place", Taylor & Francis Group Spon Press., New York, USA.
- Merleau-Ponty, M., (1994), "Algının Fenomenolojisine Önsöz", Afa Yayınları, İstanbul, 13, 55.
- Müler, G., (1983), "Semiotik Der Gebeulten Umwelt", Universtat Trier Verlag, Almanya.
- Nasar, J. L., (1988), "Environmental Aesthetics, Theory, Research And Applications", Cambridge University Press, 1988, Printed In The United States Of America.
- Schulz, N. C., (1971), "Existence, Space And Architecture", Studio Vista, London, 9-10.
- Schulz, N. C., (1985), "The Concept of Dwelling", Rizzoli, New York.
- Oei, L., & Kegel, C., (2002), "The Elements of Design", Thames & Hudson, New York, USA.
- Oostendorp A., & Berlyne, D. E., (1988), "Dimensions In The Perception Of Architecture: Identification And Interpretation Of Dimensions Of Similarity", Environmental Aesthetics, Theory, Research And Applications, Edited By Jack L. Nasar, Cambridge University Press, 1988, Printed In The United States Of America, 218-224.
- Özek, V., (1980), "Mimarlıkta Gösterge Ve Simge Eşik Analizinin Belirlenmesi", Karadeniz Gazetecilik Ve Matbaacılık A.Ş., Trabzon, 3, 63.
- Özer, B., (1993), "Yorumlar", Kültür Sanat Mimarlık, Yem Yayınları, 2. Baskı, İstanbul.
- Öztürk, K., (1984), "A Proposal Method for Evaluation of People and Their Physical Surroundings As A Dialectical Whole", Pol, Enric; Muntanola, Josep; Morales, Montserrat (eds.), Man - Environment / Qualitative Aspects, 7th International Conference on People and their Physical Surroundings, 1984, 465-474.
- Pellitteri, G., (1997), "A Tool For A First Analysis of Architectural Façades", Elsevier, 379-391.
- Preziosi, D., (1979), "Architecture, Language And Meaning", The Hague, Mouton.
- Preziosi, D., (1979), "The Semiotics Of The Built Environment", An Introduction To Architectonic Analysis, Indiana University Pres, Bloomington, U.S.A.
- Rapoport, A., (1979), "An Approach to The Study of Conflicts in Space", Simon, J.G. (ed.), Conflicting Experiences of Space, Proceedings of the 4th I.A.P.C. - Vol. 2, Louvain La Neuve, Belgium, 10-14 July 1979, 897-917.
- Rapoport, A., (1982), "The Meaning Of The Built Environment", A Nonverbal Communication Approach, Sage Publications, London, 9-24.
- Rapoport, A., (1990), "Systems Of Activities And Systems Of Setting, In Domestic Architecture And The Use Of Space An Interdisciplinary Cross-Cultural Study", Ed. Kent, S., Cambridge Univ. Pres, London.

- Rapoport, A., (2000), "Culture-Meaning-Architecture", Edited by Keith Diaz Moore, Printed by Athenaeum Pres, Ltd., Burlington Vermont, USA.
- Rasmussen, S. E., (1994), "Yaşanan Mimari", Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Rifat, M., (1992), "Göstergebilimin Abc'si", Simavi Yayınları, İstanbul, 45-47.
- Rifat, M., (1996), "Homo Semioticus", Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 27-36, 14.
- Rifat, M., (2002), "Gösterge Eleştirisi", Tavanarası Yayıncılık, İstanbul.
- Rifat, M., (2005), "XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları – tarihçe ve eleştirel düşünceler", Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Rifat, M., (2005), "XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları – temel metinler", Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Roth, L. M., (2002), "Mimarlığın Öyküsü", 2.Basım, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 220-221, 91.
- Russell, J. A., (1988), "Affective Appraisals Of Enviroments", Environmental Aesthetics, Theory, Research And Applications, Edited By Jack L. Nasar, Cambridge University Press, 1988, Printed In The United Stated Of America, 122-123.
- Sağocak, M. D., (1999), "Mimarlığı Anlama Ve Yorumlama Bağlamında Kavramsal Bir Model", İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, IX, 47, 51, 58, 70, 26, IX, 30, 27, 28, 31, 37, 105.
- Sanoff, H., (1974), "Measuring Attributes Of The Visual Environment, Designing For Human Behavior: Architecture And The Behavioral Sciences", Edited By Jon Lang, University Of Pennsylvania.
- Sanoff, H., (1986), "Environmental Meaning", Environments in Transition, IAPS 9th International Conference, Haifa, Israel.
- Sanoff, H., (1991), "Visual Research Methods in Design", Van Nostrand Reinholds.
- Sözer, Ö., (1992), "Felsefenin Abc'si", Simavi Yayınları, İstanbul, 95, 103.
- Summerson, J., (1964), "The Classical Language of Architecture", Methuen & Co Ltd., London, England.
- Şahin, İ., (2000), "Kentsel Biçimbilim Çözümlemesinde Göstergebilimsel Yaklaşım: "Kayaköy" Örneğinde İrdeleme", M.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir Ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Kentsel Tasarım Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 35, 33, 43-44, 25.
- Şentürer, A., (1995), "Mimaride Estetik Olgusu", 1.Baskı, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul, 99.
- Şenyapılı, Ö., (1999), "Mimarlık (yapılarının) Anlam (sızlığını), Beğeni (yor muyuz?)", Mimar Anlam Beğeni, Yapı-endüstri merkezi Yayınları, İstanbul, 213-257.
- Taşkıran, H., Ş., (1997), "Yazı Ve Mimari", 1.Baskı, Yapı Kredi Yayınları, Ağustos, İstanbul, 28, 29.
- Teymur, N., (1982), "Enviromental Discourse, Blackwell Pres, London.
- Tosun, V., & Öztürk, K., (1990), "Aesthetic Evaluation Of The Traditional Vernacular and

Modern Houses in Rural Parts of The Eastern Black Sea Region”, Pamir, H., Imamoglu, V., Teymur, N. (eds.), Culture-Space-History, Proceedings 11th International Conference of the IAPS, Ankara, Turkey, 8-12 July 1990, 182-187.

Turan, Ş., (2000), “Türk Kültür Tarihi”, Bigi Yayınevi, Ankara, 16.

Turgut, H., (1990), “Kültür-Davranış-Mekan Etkileşiminin Saptanmasında Kullanılabilecek Bir Yöntem”, İ.T.Ü Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 44-46.

Uraz, T., U., (1999), “Mimari ürünün Değerlendirilmesi: Yakıştırmalar ve Gerçek”, Mimar Anlam Beğeni, Yapı-endüstri merkezi Yayınları, İstanbul, 145-154.

Uraz, Ulusu, T., (1993), “Tasarlama Düşünme Biçimlendirme”, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul, 85

Ünlü, A., (1986), “Geleneksel Çevrelerde Tasarım Verilerinin Saptanması İçin Bir Model”, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Doktora Tezi, İstanbul.

Üstün, E., Ş., & Onur, A. Z., (1999), “Mimaride Anlam ve Sınırlı Örneklerle 1980 Sonrası Türk Mimarlığı”, Mimar Anlam Beğeni, Yapı-endüstri merkezi Yayınları, İstanbul, 121-132.

Vardar, B., (1985), “Genel Dilbilim Dersleri Sunuşu”, Birey Ve Toplum Yayınları, Ankara, 9.

Vitruvius, (1990), “Mimarlık Üzerine On Kitap”, çev: Suna Güven, Birinci Baskı, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı, İstanbul.

Winters, N. B., (1986), “Architecture is Elementary”, Visual Thinking Through Architectural Concepts, Gibbs M. Smith, Inc. Salt Lake City, USA.

Wong, W., (1993), “Principles of Form and Design”, John Wiley & Sons, Inc., USA.

Yalkut, N., (1995), “Şehirselleşmenin Biçimlenmesine Yönelik Bit Araştırma: Arnavutköy Ve Galata Örneklerinin Dizimsel Analizleri”, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Yüksel Lisans Tezi, İstanbul.

Yücel, A., (1981), “Mimarlıkta Biçim Ve Mekanın Dilsel Yorumu Üzerine”, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Basım İşliği, İstanbul, 3,4,8,86, 136, 116-117, 129, 92, 96, 97, 75, 79, 102, VIII, 100, 136, 137,154.

Yücel, A., (1982), “Sunuş: Çağdaş Mimarlık, Çevre, Anlam Ve Mimarlığımız Üzerine” Mimarlık Say:11-12, Mimarlar Odası, İstanbul.

Yücel, A., (1992), “Mekan ve Anlam”, 14-16, Mimarlık ve Şehircilikte Mekan, Sistem Yayıncılık, Yerleşme ve Mimarlık Bilimleri Uygulama- Araştırma Merkezi, Editör: İlhan Altan, İstanbul.

Yücel, A., (2005), “Mimarlıkta Dil ve Anlam”, Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, İstanbul.

Yücel, T., (1977), “Yapısalcılık”, Ada Yayınları, İstanbul, 10.

Zelanski, P., & Fisher, P. M., (1996), “Design Principles and Problems”, Thomson Wadsworth, USA.

İNTERNET KAYNAKLAR

[Http://Psikolog.Port5.Com/Yeni_Sayfa_1.Htm](http://Psikolog.Port5.Com/Yeni_Sayfa_1.Htm), Algılama Süreçleri. 28 Ekim 2003

[Http://Sozluk.Sourtimes.Org/Show.Asp?T=Gostergebilim](http://Sozluk.Sourtimes.Org/Show.Asp?T=Gostergebilim), Göstergebilim. 12 Ocak 2002

[Http://tdk.org.tr/](http://tdk.org.tr/)

EKLER

- Ek 1 Anket Soruları
- Ek 2 Meşrutiyet Caddesi Nesnel Değerlendirme
- Ek 3 Halaskargazi Caddesi Nesnel Değerlendirme

Ek 1 Anket Soruları

Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık
Bölümü
Cephe Araştırma Anketi

Görüşme tarihi / saati:

Görüşme yeri:

DENEK NO:	YAŞ:	CİNSİYET:	MESLEK:	EĞİTİM DURUMU:	MESRUTİYET CADDESİ'NDE
	18-30 ☐	K ☐ E ☐		ORTA ÖĞRETİM ☐	BULUNMA DURUMU:
	31-50 ☐			LİSE ☐	GEÇİCİ ☐
				ÜNİVERSİTE ☐	KALICI ☐
				YÜK. LİSANS ☐	Konut ☐
					İş yeri ☐
					Çalışan ☐

1. Her Bir Cephe İçin Tanımlama Yapmanız Gerekir İse;

1. Bina için	
2. Bina için	
3. Bina için	
4. Bina için	
5. Bina için	
6. Bina için	
7. Bina için	

2. Hangi Bina Cephesi veya Bina Cephelerinin Belirli Bir Mimari Tarzı Vardır?

1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina

Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık
Bölümü
Cephe Araştırma Anketi

Aşağıda yer alan soruları “**kesinlikle katılıyorum / katılıyorum / kararsızım / katılmıyorum / kesinlikle katılmıyorum**” olarak belirlenen 5’li skalaya göre cevaplamanız istenmektedir.

ÖRNEK

Sokaktaki bina cepheleri genel olarak <u>geleneksel</u> bir mimarinin izlerini taşımaktadır.	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
			✱		

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
3. Sokaktaki bina cepheleri birbirlerine <u>benzemektedir</u> .					
4. Sokaktaki bina cepheleri genel olarak <u>çağdaş</u> bir mimarinin izlerini taşımaktadır.					
5. Sokaktaki bina cepheleri <u>sahte (taklit)</u> uygulamalardır.					
6. Sokaktaki bina cepheleri genel olarak <u>etkileyici</u> bir mimarinin izlerini taşır.					
7. Sokaktaki bina cepheleri genel olarak <u>modası geçmiş</u> bir etki uyandırmaktadır.					
8. Sokaktaki bina cepheleri birbiriyle <u>uyumlu</u> değildir.					
9. Sokaktaki bina cepheleri <u>süslüdür</u> .					
10. Burası <u>yeni</u> cephelere sahip bir sokaktır.					
11. Sokaktaki bina cepheleri <u>düzenlidir</u> .					
12. Sokaktaki bina cepheleri iç mekan <u>konforunu</u> yansıtmaktadır.					
13. Sokaktaki bina cepheleri <u>sıradandır</u> .					
14. Sokaktaki bina cepheleri <u>iyi korunmuştur</u> .					
15. Burası <u>geleneksel</u> cephelere sahip bir sokaktır.					
16. Sokaktaki bina cepheleri <u>ilginçtir</u> .					

<u>YENİ</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>ESKİ</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>İYİ</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>KÖTÜ</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>ESSİZ- SIRA DIŞI</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>SIRADAN</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>KULLANIŞLI</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>KULLANIŞSIZ</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>GÜZEL</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>ÇİRKİN</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>İLGİNÇ</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>MONOTON</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>UYUMLU</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>UYUMSUZ</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>PAHALI</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>UCUZ</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>İYİ KORUNMUŞ</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
<u>KÖTÜ KORUNMUŞ</u>	1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina

Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık
Bölümü
Cephe Araştırma Anketi

18.	<u>Binaların Eklentileri İçin Ne Düşünüyorsunuz?</u>

<u>19. Hangi Binada Yaşamak İstemezsiniz?</u>
--

1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina
Neden						

<u>20. Hangi Binada Yaşamak İstersiniz?</u>
--

1. Bina	2. Bina	3. Bina	4. Bina	5. Bina	6. Bina	7. Bina

21.	Yaşamak İsteddiğiniz Binanın Cephesinde Bir Şeyler Değiştirmek İster Misiniz?		
------------	--	--	--

	Evet ☐	Hayır ☐	
--	----------------------------------	-----------------------------------	--

22.	Değiştirmek İsterseniz Öncelikli Sıralamanıza Göre Neleri Değiştirirsiniz?		
------------	---	--	--

1		
2		
3		
4		

23.	Yaşamak İsteddiğiniz Binanın Cephesinde Beğendiğiniz Yanları Beğeni Sırasına Göre Yazınız:		
------------	---	--	--

1		
2		
3		
4		

24.	Yaşamak İsteddiğiniz Binanın Cephesinde Dikkatinizi Çeken Öğeler Ve Özelliklerin Neler Olduğunu Önem Sırasına Göre Sıralayınız:		
------------	--	--	--

Pencere ve Kapıların Biçimi		
Yükseklik		
Renk		
Orantılar		
Süslemeler		
Çıkıntılar (Cumbalar)		

Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık
Bölümü
Cephe Araştırma Anketi

25.	Yaşamak İstedığınız Binanın Cephesinde Dikkatinizi Çeken Öğeler Ve Özelliklerin Alt Açılımlarını 1'den 5'e Kadar Puan Vererek Değerlendirmeniz İstenir ise:
-----	--

Aşağıdaki soruların puanlamasını **"1 en düşük - 5 en yüksek"** puan olacak şekilde yapınız.

ÖRNEK					
Pencereler iddialıdır	1	2	3	4	5
			*		

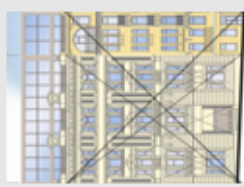
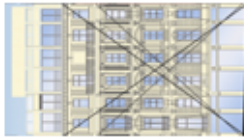
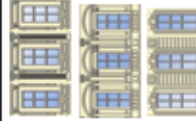
		1	2	3	4	5
1	Pencerelerin tekrar edilişi düzenli					
2	Kapı(lar) nın tekrar edilişi düzenli					
3	Pencerelerin tekrarı monoton					
4	Binanın cephesindeki pencereler birbiriyle uyumlu					
5	Binadaki pencereler diğer bina cepheleriyle uyumlu					
6	Pencereler yapı bütününde belirgin					
7	Kapı(lar) yapı bütününde belirgin					
8	Cumbalar yapı bütününde belirgin					
9	Pencereler birbiriyle iyi dengelenmiş					
10	Pencerelerin süslemeleri gösterişli					
11	Pencereler simetrik					
12	Bina cephesi simetrik					
13	Bina iyi dengelenmiş					
14	Binanın formu diğer binalara benzemekte					
15	Pencerelerin tekrarı karmaşık					
16	Binanın formu diğer binalarla uyumlu					
17	Bina yakın çevresindeki bina yükseklikleriyle orantılı					
18	Binanın kendi yüksekliği orantılı					
19	Pencereler birbiriyle orantılı					
20	Kapı(lar) orantılı					
21	Binanın cephesi diğer cephelerle orantılı					
22	Binanın kütle olarak ölçüsü orantılı					

23	Binanın kütlesi diğer binalarla orantılı					
24	Bina cephesindeki pencereler uygun büyüklükte					
25	Bina kapı(larının) sınırı boyutu uygun büyüklükte					
26	Bina cephesi iyi planlanmış					
27	Binanın cephe tarzı kararsız					
28	Binanın cephesi bitmemiş bir etki uyandırmakta					
29	Binanın cephesi canlı renklerde					
30	Binanın cephesi diğer bina cephelerindeki renklere göre baskın					
31	Pencereler doğru konumlanmış					
32	Kapı(lar) doğru konumlanmış					

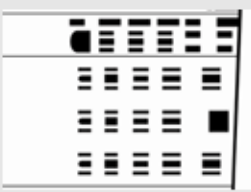
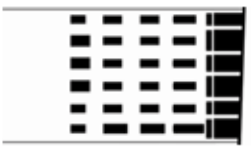
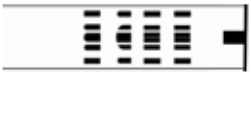
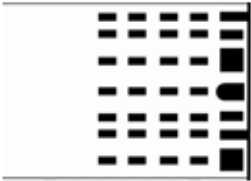
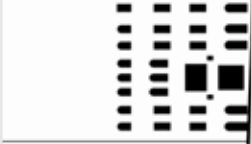
26. Yaşamak İstedığınız Binanın Cephesinde Aşağıda Verilen Sıfatlara Göre Değerlendirme Yapmanız İstenir İse;

	1 evet	2 biraz	3 Ne/ne	4 biraz	5 evet	
BİLİNDİK (popüler)						BİLİNDİK OLMAYAN
ÇAĞDAŞ						GELENEKSEL
GERÇEK						SAHTE
İDDİALİ						İDDİASIZ
MODASI GEÇMİŞ						EBEDİ
SAYGILI						SAYGISIZ
DİŞİ						ERKEK
KARMAŞIK						BASİT
SÜSLÜ						SADE
YENİ						ESKİ
KONFORLU						KONFORSUZ
EŞSİZ						SIRADAN
ÇİRKİN						GÜZEL
İLGİNÇ						MONOTON
UYUMLU						UYUMSUZ
İYİ						KÖTÜ
ÇEKİCİ						İTİCİ
FAKİR						ZENGİN
İYİ KORUNMUŞ						KÖTÜ KORUNMUŞ
PAHALI						UCUZ

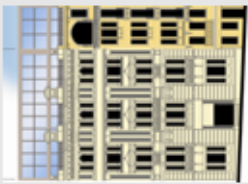
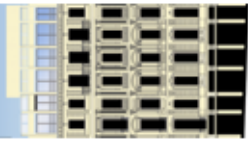
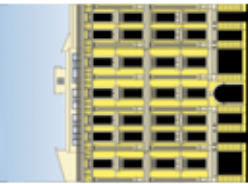
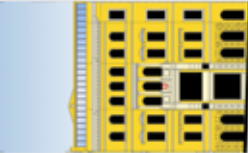
Ek 2 Meşrutiyet Caddesi Nesnel Değerlendirme

MEŞRUTİYET CADDESİ NESNEL DEĞERLENDİRME (TASARIM ÖĞE VE İLKELERİ)							
	1. BİNA (en çok tercih edilen cephe)	2. BİNA	3. BİNA	4. BİNA (en az tercih edilen cephe)	5. BİNA	6. BİNA (en çok tercih edilen cephe)	7. BİNA (en az tercih edilen cephe)
CEPHE ÖRNEKLERİ							
CEPHE BUTONU	Cephe yatayda üç farklı pencere modülleri ile beşe, diğeyde ise üçe bölünmektedir. Pencerelerin en boy oranı 1/2 dir.	Cephe yatayda üç farklı pencere modülünün oluşturduğu (a/2b/c) giriş danli beşediğeyde ise (2/3/1) üçe bölünmektedir. Pencerelerin en boy oranı 1/2 dir.	Cephe yatayda üç farklı pencere modülünün oluşturduğu giriş danli beşediğeyde ise (1/4/1) üçe bölünmektedir.	Tek tip pencere modülü kullanılarak cephe diğeyde üçe bölünmektedir.	Tek tip pencere modülü kullanılarak cephe pencere aralıklarının farklılaşmalarından dolayı iki farklı pencere grubu olmaktadır.	Cephe üç farklı pencere modülünden oluşmakta olup yatayda ve diğeyde dört bölünmektedir. Cephe diğeyde aynı tip pencere modülü farklı aralıklarla kullanılmıştır.	Tek tip pencere modülü kullanılarak cephe diğeyde üçe bölünmektedir.
PENCERE							
KAPI	✓	✓	✓	—	✓	✓	—
ÖLÇEK-ORAN	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
UYUM/BİRLİK	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
BİÇİM	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ÖLÇÜ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ARALIK	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
BAGLANSAL	✓	✓	✓	—	✓	✓	—

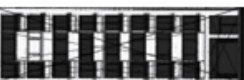
Ek 2 Meşrutiyet Caddesi Nesnel Değerlendirme (devam)

MEŞRUTİYET CADDESİ NESNEL DEĞERLENDİRME (TASARIM ÖĞE VE İLKELERİ)							
	1.BİNA (en çok tercih edilen cephes)	2.BİNA	3.BİNA	4.BİNA (en az tercih edilen cephe)	5.BİNA	6.BİNA (en çok tercih edilen cephes)	7.BİNA (en az tercih edilen cephe)
CEPHE ÖRNEKLERİ							
SİMETRİ	CEPHE BUTUNU	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	PENCERE	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	KAPI	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	SÜSLEME	✓	✓	✓	✓	✓	—
TEKRAR	TAM TEKRAR	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	ARALIKLI TEKRAR	✓	✓	✓	✓	✓	—

Ek 2 Meşrutiyet Caddesi Nesnel Değerlendirme (devam)

MEŞRUTİYET CADDESİ NESNEL DEĞERLENDİRME (TASARIM ÖĞE VE İLKELERİ)							
	1. BİNA (en çok tercih edilen cephes)	2. BİNA	3. BİNA	4. BİNA (en az tercih edilen cephes)	5. BİNA	6. BİNA (en çok tercih edilen cephes)	7. BİNA (en az tercih edilen cephes)
CEPHİ ÖRNEKLERİ							
EGEMENLİK	PENCERE	✓	✓	—	✓	✓	—
	SÜSLEMİ	✓	✓	—	✓	✓	—
	CUMBA	✓	✓	—	✓	✓	—
RENK	CANLIYASIN	—	✓	—	—	✓	—
	UYUMLU	✓	✓	—	✓	✓	—

Ek 3 Halaskargazi Caddesi Nesnel Değerlendirme

HALASKARGAZİ CADDESİ NESNEL DEĞERLENDİRME (TASARIM ÖĞE VE İLKELERİ)							
	1. BİNA (en az tercih edilen cephes)	2. BİNA	3. BİNA (en çok tercih edilen cephes)	4. BİNA	5. BİNA	6. BİNA	7. BİNA
CEPHE ÖRNEKLERİ							
CEPHE BUTUNU	Tek tip pencere modülü kullanılarak cephede yatay pencere grubu oluşturulmuştur.	Tek tip pencere modülü kullanılarak cephede yatay pencere grubu oluşturulmuştur.	İki farklı pencere modülü kullanılarak cephe cumba uygulanması ile dışıyda ikiyeye bölünmüştür.	Tek tip pencere modülü kullanılarak cephede yatay pencere grubu oluşturulmuştur. Cephe çıkma kullanımıyla dışıyda eşit olacak şekilde üçe bölünmüştür.	Tek tip pencere modülü kullanılarak cephede yatay pencere grubu oluşturulmuştur. Cephe çıkma kullanımıyla dışıyda üçe bölünmüştür.	Tek tip pencere modülü kullanılarak cephede yatay pencere grubu oluşturulmuştur. Cephe çıkma kullanımıyla dışıyda üçe bölünmüştür.	İki farklı pencere modülü kullanılarak cephe cumba uygulanması ile dışıyda ikiyeye bölünmüştür.
ÖLÇEK-ORAN							
UYUM/BİRLİK							
BİÇİM	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
OLÇU	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ARALIK	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
BAGLAMISAL	✓	✓	—	✓	✓	✓	—

Ek 3 Halaskargazi Caddesi Nesnel Değerlendirme (devam)

HALASKARGAZİ CADDESİ NESNEL DEĞERLENDİRME (TASARIM ÖĞE VE İLKELERİ)							
	1. BİNA (en az tercih edilen cephe)	2. BİNA	3. BİNA (en çok tercih edilen cephe)	4. BİNA	5. BİNA	6. BİNA	7. BİNA
CEPHE ÖRNEKLERİ							
SİMETRİ	CEPHE BUTUNU	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	PENCERE	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	KAPI	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	SUSLENİ	—	—	—	—	—	✓
TEKRAR	TAM TEKRAR	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	ARALIKLI TEKRAR	—	—	✓	✓	✓	✓

Ek 3 Halaskargazi Caddesi Nesnel Değerlendirme (devam)

HALASKARGAZİ CADDESİ NESNEL DEĞERLENDİRME (TASARIM ÖĞE VE İLKELERİ)							
	1. BİNA (en az tercih edilen cephes)	2. BİNA	3. BİNA (en çok tercih edilen cephes)	4. BİNA	5. BİNA	6. BİNA	7. BİNA
CEPHE ÖRNEKLERİ							
PENCERE	—	—	✓	—	—	—	✓
SUSLEMİ	—	—	✓	—	—	—	✓
CUMEA	—	—	✓	✓	✓	✓	✓
CANLI/BASKIN	—	—	—	—	—	✓	—
RENK	✓	✓	✓	✓	✓	—	✓

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi 11.11.1974

Doğum yeri Diyarbakır

Lise 1984-1991

Ziya Gökalp Lisesi

Lisans 1994-1999

Çukurova Üniversitesi Mühendislik – Mimarlık Fak.
Mimarlık Bölümü

Yüksek Lisans 2000-2003

Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Programı

Doktora 2003-2010

Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı, Bina Bilgisi Programı

Çalıştığı kurum(lar)

1999-2000

OSER İnşaat A.Ş, Adana

2000-2003

Çukurova Üniversitesi Araştırma Görevlisi

2003-2010

Yıldız Teknik Üniversitesi Araştırma Görevli